המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ו', פ' כי תשא י"ט אדר מ"ז (20 במרץ 87)
דף היומי: בבלי — בבא מציעא ס"א; ירושלמי — סוטה י"ב

שנה ל"ח גליון 10744
1 ש' כ' מע"מ

מסעדה סינית
"לי"
כשרה למהדרין
"גלאט"
CHINESE
RESTU
PANT
רח' הלל 33 ירושלים
טל 225955
ראה פרסים בעמ' ה'

מחלוקת בין המערך והליכוד על חקירת פרשת פולארד

בעקבות הודעת ח"כ עו"ד ליבאי שאנשי הלק"ם לא יופיעו בפני ועדת הבירור, טוענים אנשי שמיר, שהצעד תואם עם פרס כדי לגרור התפטרות חברי הועדה ולאלץ הממשלה להקים ועדת חקירה משפטית

— מאת סופרנו המדיני —

הודעתו של ח"כ עו"ד דוד ליבאי ממנהיגי מפלגת העבודה ומיוצגיו של שר החוץ שמעון פרס, שאנשי לק"ם המעורבים בפרשת פולארד, לא יופיעו בפני ועדת הבירור, עוררה התמרמרות בחוגים הקרובים לראש הממשלה יצחק שמיר, הוי שמצנו שצעד זה תואם ע"י ליבאי עם השר פרס, כדי לגרור להתפטרותם של חברי ועדת הבירור, ולאלץ את הממשלה להקים ועדת חקירה משפטית.

שר החוץ פרס עצמו הכחיש את השמועות הללו, וטען שזכותם של האישים המעורבים שלא להעיד מחשש שעדויותיהם יפלילו אותם, אם כי הוא מניח שלא ישתמשו בזכותם זאת. ליבאי עצמו סירב לענות אם נועד לאחרונה עם פרס. אך טען שהוא מתכוון לטובת המדינה, גם אם הוא מייצג נאמנה את לקוחותיו המעורבים, לא מעכשיו אלא מאז החלה הפרשה כלומר לפני שנה וחצי, אין זה הוגן טען — שהוא יעזוב אותם דווקא כעת בזמן שהם עומדים לבירור ויתכן גם לתביעה פלילית.

בישיבת הממשלה הקרובה ביום הראשון תעלה שוב פרשה זאת, וכפי שהודיעו כבר השרים משה שחל וגד יעקבי, יחזרו ויתבעו הקמת ועדת חקירה משפטית, כדי שפרטי הפרשה יתבררו לעין כל, ואלו הנושאים באחריות ישאו בתוצאות מעשיהם.

מילוא: לדעת היועהמש"פ ניתן להבטיח שעדויות בפרשת פולארד לא תגענה לידי גורמים זרים

- מאת כתב "המודיע" בכנסת -

סגן השר במשרד ראש הממשלה, רוני מילוא, גילה אתמול במליאת הכנסת, כי לדעת היועץ המשפטי לממשלה ניתן להבטיח שדברים שנמסרים לועדת-הבירור, שהקימה הממשלה לחקור את פרשת פולארד, לא יגיעו לידי גורמים זרים. "הנושא בבדיקה. נעשים המאמצים שהימנע המכשלה" — אמר. אולם, מיד לאחר מכן, הודיע השר אמנון רובינשטיין, שלדעתו אי אפשר להבטיח שהעדויות לא תגענה לגורמים זרים.

ח"כ מילוא השיב להצעתו של ח"כ יוסף שריד, שדרש ששני חברי "ועדת הבירור" עו"ד יהושע רוטשנטרייך והרב אלוף (מיל) צבי צור יתפטרו מתפקידם והכנסת תסמיך ע"פ סעיף 22 את ועדת המשנה של ועדת חו"ב ל"ועדת חקירה ממלכתית", כדי לחקור את הפרשה ולגבות עדויות.

ח"כ מילוא דחה להלוטין את הצעתו של ח"כ שריד. "הקבינט החליט על ועדת בירור, שתגיש מסקנותיה "בהקדם האפשרי" ציטט מתוך החלטת הקבינט והדגיש, כי הוחלט להעדיף ועדת בירור על פני ועדת חקירה משום שיש בה חשאיות ומספר משתתפים קטן יותר. הוא גם הזכיר שועדת המשנה של ועדת חו"ב חוקרת בענין — וגם המימשל האמריקאי וגם הקונגרס ברים על הקמתן של שתי ועדות אלה בישראל לחקירת הפרשה.

לפי בקשתו הסירה הכנסת את ההצעה של שריד מסדר היום.

רבין: לא חל שינוי בשיתוף הפעולה האסטרטגי

שר הבטחון, יצחק רבין, אמר אתמול, כי לא חל כל שינוי בשיתוף הפעולה בין ישראל לבין ארה"ב בתחום האסטרטגי. מר רבין דיבר לפני חברי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארה"ב שסיירו במתקני התעשיה האוירית וחזו בטיסת נישוי נוספת של מטוס הלביא.

רבין אמר: "כל היחסים וכל מה שהוסכם בינינו, לרבות ביקורים הדדיים תרגילים, הכל מתקיים כמתוכנן ולא חל כל שינוי בביצוע שיתוף הפעולה, במסגרת שיתוף הפעולה האסטרטגי בינינו לבין ארה"ב."

משה יששכר שלזינגר
ק. ויזניץ בני ברק

איטה לאה שטייגר
טבריה

מאורשים

בס"ד, אור ליום ו' לי"ט אדר תשמ"ז

בעזהי"ת

מטעמים שונים אין אנו שולחים הזמנות אישיות

בשבח והודי' להשי"ת מתכבדים אנו להזמין בזה את כל קרובינו, ידידינו ומכרינו וצבור אנ"ש די בכל אתר ואתר להשתתף אתנו בשמחתנו בכלולת, בני ונכדנו היקר

החתן **דוד דב בנדיש** שליט"א

עב"ג

הכלה המהוללה

חי' לבנה תחי'

בת הרב הגאון ... ר' נפתלי ... שליט"א
ראש ישיבת ... "אהבת שלום" ירושלים.

שתתקיים אי"ה בשעטו"מ לטל טוב, ביום רביעי ... כ"ד אדר תשמ"ז בבני ברק.

קבלת פנים בשעה 5.30 והחופה בשעה 6.30 ברחבת בית הכנסת הגדול ויזניץ.

הסעודה אחרי החופה באולמי וגשל.

הרב זאב ארנסטר
ירושלים

הרב משה ארנסטר
הרב אליעזר ...

"אולמי וגשל"
בהשגחת הרב מ. לנדא אב"ד ב"ב
ב"ב רח' מלצר 13 טל. 785052, 784536

לאור הביקוש הרב הרינו להודיע כי ניתן להזמין

אוכל מוכן לבית
לליל הסדר וחג הפסח
בטיב מעולה ובטעם משובח
עד לר"ח ניסן ש.ז. (31.3.87)

עקב ביטול הזמנה
התפנו מקומות במלון
לחג הפסח
וכל הקודם זוכה
להזמנות: **מלון אשל טבריא**
טל: 067-90562
כשר למהדרין מן המהדרין
לא שרויה — שמירת שמיטה כהלכתה

גלי האור
ש. שורקה
שווק מוצרי חשמל
כלי עבודה
התקנה ושרות
רח' שבטי ישראל 45
טל. 826866
ירושלים

אנו מודיעים בשמחה
על פתיחת
החנות החדשה
לצרכי חשמל
וכלי עבודה
אספקה, התקנה שרות
ותיקונים לבתים
ולמוסדות
מבחר ענק
שרות אמין ומהיר
מחירים זולים

המסורה
הוצאה לאור • הפצה • בית מסחר ספרים
רח' חבקוק 5 ת.ד. 5656 טל. 286588 ירושלים

רבינו החיד"א
תולדות רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל
ספר שני
מסדרת מאורי ישראל
•••
בקרוב ממש יצא הספר
השלישי בסדרה — רבינו...!!
הפצה ראשית מ. אברמוביץ קוטלר 5 ב"ב 03-791281

החלטת הקבינט הועברה לממשלת דרום אפריקה

תוכנה נשלח לנציגויות ישראל ברחבי העולם

— מאת סופרנו המדיני —

עם קבלת ההחלטה בקבינט המדיני על צמצום הקשרים עם ממשלת דרום אפריקה, העביר משרד החוץ את פרטי ההחלטה, בלווית רקע מתאים, לכל נציגויותיו ברחבי העולם, וביחוד בוושינגטון, כדי להציג את הבהירות הגלולה להחוצר, כאשר יתפרסמו הוהורות על הקשרים החוקיים בין ישראל ודרום אפריקה.

בחוגי הקונגרס מתיחסים בספקנות להבטחות אלו. שכן עוד לפני כשנה, הבטיח השר פרס, ששימש בשעתו כראש הממשלה, שישראל תצמצם את הקשרים עם

(המשך בעמוד אחרון)

בפגישה עם משלחת יהודית ונציג אגו"י

תאצ'ר הבטיחה לדון בבעיית היהודים עם שליטי הקרמלין

נציג אגו"י: אנו מבקשים לטפל בבעיות ובצרכי הדת של 3 מליוני יהודי רוסיה גם לאלו שאינם יכולים או רוצים לצאת

— מאת סופר "המודיע" —

ראש ממשלת בריטניה, הגב' מרגרט תאצ'ר, הבטיחה אתמול אחר הצהריים להעלות את בעיותיהם של יהודי רוסיה, היתרי היציאה וסיפוק צרכי הדת שלהם בשיחותיה עם שליטי הקרמלין במוסקבה שם תבקר בעוד כשבוע.

הפגישה אתמול עם המשלחת נקבעה כבר לפני מספר שבועות. הפגישה הרשמית נקבעה עם נציגי ועד שליחי הקהילות היהודיות בבריטניה (הבורד אוף דיפוטיס), אגודת ישראל כידוע אינה משתתפת באופן עקרוני בועד זה. אולם על פי בקשתה המפורשת של ראש הממשלה צורף-סגן יו"ר אגודת ישראל בבריטניה הר"ר יוסף לובינשטיין למשלחת. מר לובנשטיין שי' שעבר בשבוע האחרון ניתוח יצא לפגישה זו לראשונה מביתו לאחר המחלה ממנה הוא הולך ומחלים בעזה"י.

לפני כן הוגש לגב' תאצ'ר תזכיר מטעם אגו"י בנושא יהדות רוסיה, במהלך הפגישה לאחר שנציגי ועד שליחי הקהילות הציגו את הבקשה לפעול להתרי יציאה חופשיים ליהודי רוסיה, השמיע את דבריו מר יוסף לובינשטיין שאמנם הצטרף לבקשה בענין היתרי יציאה כך ביקש להדגיש בפני הגב' תאצ'ר היבט אחר של הבעיה היהודית והיא ניתוקם של 3 מליוני היהודים בבריה"מ — אשר כפי שמסתבר רובם אינם מועמדים ליציאה — ממרכזי היהדות ומתוך כך הם סובלים קשות ממחסור בתשמישי קדושה, צרכי דת וכלי קודש כמו רבנים מוהלים ושוחטים.

"אנו מוכנים לספק את צרכי הדת הללו לאותם יהודים ומבקשים מהגב' תאצ'ר שתדון על הצעתנו עם שליטי הקרמלין". סיכם הר' לאבנשטיין.

ראש הממשלה שהדברים הרשימו אותה מאד הבטיחה אכן להעלות גם ענין זה בשיחותיה עם מר גורבאצ'וב. הגב' תאצ'ר גילתה התמצאות רבה ביותר בבעיית יהודי רוסיה לפרטיה.

במשלחת השתתפו גם מר לייב קופלוביץ, מר חיים פינר מזכיר הועד, מר ברדמן יו"ר הועד למען יהודי רוסיה בלונדון, והגב' ג' בייקובס. מר קופלוביץ סיכם את דברי המשלחת באומרו שאנו מצפים שראש הממשלה היוצאת למוסקבה ביום ר"ח ניסן שהוא תחילת חודש החרות תצליח לפעול להורותם הפיזית והרוחנית של יהודי רוסיה.

כ"ק האדמו"ר מניקלשבורג מונסי שליט"א — בארץ

כ"ק האדמו"ר מניקלשבורג מונסי, הרה"צ ר' יוסף יחיאל מיכל ליבוביץ שליט"א, הגיע ארצה לרגל שמחת החתונה בבית גיסו הרה"ג זאב ארנסטר, רב בקרית מאור חיים.

כ"ק האדמו"ר שליט"א, שהוא חתן כ"ק האדמו"ר הרה"צ מאהעל שליט"א, עומד בראש מוסדות תורה גדולים, ביניהן ישיבה ות"ת "ברכי יוסף".

בבואו ארצה קיבלו את פניו מאות מחסידיו ומעריציו, אשר הביעו שמחתם על ביקורו בארה"ק.

כ"ק האדמו"ר שליט"א ישהה בארץ כשבוע ימים. חסידיו ומעריציו ישתתפו בתפילות ובשולחנות שיערוך בביהמ"ד "היכל הברכה" קאמארנה בבני-ברק.

תחזית מזג אוויר

התחזית מזג אוויר להיום: מעונן חלקית עד בהיר. תשקיף לשבת עליה בטמפרטורות.

הטמפרטורות: ירושלים 8 עד 14, תל אביב 9 עד 19, חיפה 9 עד 19, צפת 5 עד 10, טבריה 8 עד 21, באר שבע 6 עד 18. (עתי"ם)

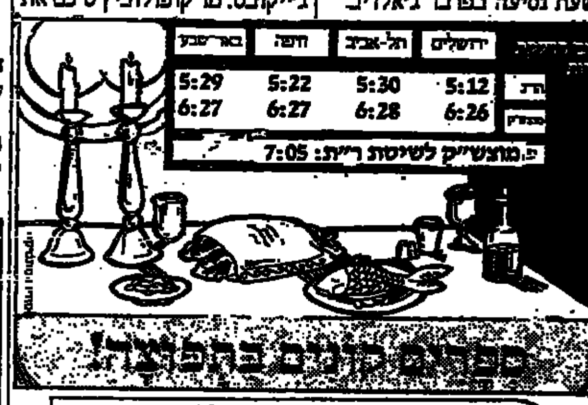

	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הדלקת נרות	5:12	5:30	5:22	5:29
מוצאי שבת	6:26	6:28	6:27	6:27

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:05

לקראת "שבת הגדול"
מבצע!! 10 ימים בלבד
האגב הגדול!
הכל בו גמולה
הארכת אכל בית ומתנות
רח' מלכי ישראל 35 ים (מול גרליץ)
* "סירי סולתם" מנהטן, וטפלון
קנו היום!! שלמו לאחר הפסח. (על קניה מעל 70 ש"ח)
מערכות אוכל בוריה בעמק, ופני ארקופל
* משקלים למיניהם * ס-כומים מיוחדים

"תה גולדסטאר"
תה משובח ומיוחד מציילון
בשקיקים, בתפזורת ובאריזות גדולות
כשר לפסח
ארוז על-ידי האחים קצבורג
בהשגחת הרב מ. לנדא שליט"א אב"ד בני-ברק
בני ברק, רח' חבקוק 25 טל. 705796
בברכת חג פסח כשר ושמח
נ.ב. מאחר ויש קשיים בבדיקת סרטי אלומיניום שיהיו ללא כל חשש לכשרות לפסח נאלצנו לארוז את השקיקים ללא סרט

מלון וכפר נופש
"נוף קדומים"
מתקבלות הזמנות לארועים משפחתיים
ברית — בר מצוה — חתונה ועוד
אולם אינטימי 150 — 100 מקומות
אולם ענק עד 600 מקומות
המסעדה פתוחה בפסח לקהל הרחב
נשאר מספר מקומות מצומצם לפסח
בכפר הנופש קדומים
כשר לפסח למהדרין גלאס, נקי מחשש שביעית
כל המוצרים בהכשר הבד"צ והרב לנדא
טלפון: 03-796016 052-921290 052-921158

דרוש מדריך תיירים דתי
בעל רשיון רבב
לטיולים ברחבי הארץ
עם ציבור דתי
למתאים תנאים טובים נא לפנות
ל"עקיבא טורס" בע"מ נסיעות ותיירות
רח' ר' עקיבא 106 טל. 709141/4

אפנת נשים מעולה
אצל שרי
מבצע!
עדיין לא היה כמוהו!
קני עתה את הבגד לחג ושלמי רק ב-20/5 (סוף אייר)
רק במוצש"ק בין 8 ל-11
•••
בשאר ימות השבוע אפשרות ל-2 תשלומים!
•••
פינת המבצעים מחכה לך!
•••
מחלקה מיוחדת לנערות — במחירים מיוחדים
•••
אצל שרי
תפארת רמות 81/4 כל ערב מ-8—10 טל: 888799 אפשרות לתאום זמן אחר

האוצר יסייע לעיריית בני ברק להחלץ ממצוקתה התקציבית

על כך מסר הממונה על התקציבים בעת שנלווה ליו"ר ועדת הכספים לסיור בעיר

— מאת סופר "המודיע" —

מתוך הערכה מיוחדת והוגנת ליו"ר ועדת הכספים הוחלט במשרד האוצר לסייע לעיריית בני-ברק להחלץ ממצוקותיה התקציביות — על-כך הודיע אתמול מר אהרן פוגל, הממונה על התקציבים, בעת שנלווה ליו"ר ועדת הכספים ח"כ הרב אברהם שפירא לסיור בעיר.

בקבלת-פנים בעיריה הציג ראש העיר הרב משה אירנשטיין את בציעותיה הכספיות של העיריה הנובעות, בעיקר, בגין אופיה הייחודי של העיר, והשירותים שהיא מגישה לכלל התושבים. הוא סקר את השינויים המשמעותיים שחלו בעיר מאז כניסתו לתפקיד. הוא ציין בסיפוק את ההעלאה הניכרת בהכנסות העצמיות של העיריה המגיעות לגובה של 50 אחוז מכלל התקציב.

ראש העיריה העלה על נס את עזרתו של ח"כ הרב א. י. שפירא לעיריית בני-ברק כאשר לא אחת נחלץ לעזרתה בתחומים שונים.

ח"כ הרב אברהם שפירא הדגיש את אופיה המיוחד של בני-ברק כעיר תורה וכעיר המצטיינת באהבת-תורה. בנתחו את הנתונים התקציביים של העיריה אמר האורח, כי אין ספק שהעיריה תוכל להציג תוכנית הבראה ויעול אשר תעמוד בה ואז אפשר יהיה לחלץ את העיריה מן המצוקה אליה היא נקלעה. הוא ציין בסיפוק, כי מצא נכונות הן במשרד האוצר והן במשרד הפנים לבוא לעזרת העיריה.

מר אהרן פוגל, שבא בלווית סגנו מר משה הבא, העלה בקוים כלליים את נכונותו של משרד האוצר לעזור לעיריה באופן מיידי ע"י המרת חובות וכן באמצעות בדיקה ע"י צוות מיוחד אשר יבחון את הקשיים התקציביים. כבר בימים הקרובים יוקם צוות משותף למשרדי האוצר הפנים והעיריה אשר יעברו את פרטי התוכנית.

לאחר הענקת מדליית העיריה לח"כ הרב א. שפירא והגלון העיריה וספרי תהילים לנציגי האוצר — סיירו האורחים באתרים מרכזיים בעיר: ישיבות, מבני-ציבור החינוך.

הסיור הסתיים בקרית-ויזניץ בבני-ברק ובסיומו נתקבלו האורחים ע"י כ"ק מרן האדמו"ר מויזניץ שליט"א בביתו. בדבריו בבית מרן האדמו"ר שליט"א הצביע ח"כ הרב א. שפירא על האפליה כלפי מוסדות דת וישיבות. בעוד שמוסדות כנסייתיים זוכים להחזר-מס המסתכמים במיליוני דולרים, הרי ישיבות ומוסדות תורה אינם זוכים להחזר-מס. כדוגמא לכך הצביע על בית-המדרש הגדול "אהבת ישראל" שנבנה בתרומת הנדבן ר' יצחק קסירער מאנטוורפן ועל הישיבה המוקמת בתרומתו של מר נ. טסלר משיקאגו, לא יעלה על הדעת שדווקא במדינת-ישראל יופלו לרעה מוסדות תורה וחינוך תורני.

דברי כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בעת הביקור בביתו

בעת הביקור בבית כ"ק מרן האדמו"ר מויזניץ שליט"א השמיע האדמו"ר שליט"א דברים קשים בנבוד האפליה לרעה של מוסדות החינוך התורני. "כל מה שנוגע לציבור החרדי — זו סחיטה, במה שכל התקציבים למוסדות החינוך הכללי זה דבר טריוויאלי, מדוע אנו, הציבור החרדי, צריכים להתחנן עבור כל הקצבה? מדוע אנו צריכים לעמוד כעניים ואביונים. אדרבה, יבדקו נא קובעי התקציבים כמה פירות הניב החינוך הכללי ומה הם פירות החינוך התורני. בעת שביקר אצלי בפקד משטרה בכיר ביקשתי שיאמר לי, כמה תיקים פליליים יש כנגד בני נוער מהחינוך התורני. מהציבור שלנו אין גם יורדים, ביקשתי כמנו, שאם יתגלה איזה גנב או שודד או רוצח בקרית ויזניץ שיצלצל אלי. עד היום לא קיבלתי כל צלצול. אדרבה, יתנו לנו את הכסף הדרוש ואז יווכחו כולם איזה פלאים ניתן להגיע בחינוך אמיתי ע"פ תורתנו הקדושה. הכל תלוי בחינוך".

כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א העניק ברכתו ברכת הצלחה ויישר-כוח לח"כ הרב א. י. שפירא על פועלו ועבודתו המסורה למען מוסדות התורה והחסידות.

הרה"ח ר' פנחס בלאנק ז"ל

קהל רב מלווהו ומשמנה של ירושלים בראשותו של האדמו"ר מזוטשקא הלך אתמול בדומיה ובינגון אחרי מטתו של הרב הרה"ח ר' פנחס בלאנק ז"ל, מחשובי חסידי זוועהיל, שנפטר לאחר מחלה קשה ויסורים בשנת הפ"ד לחייו.

המנוח, יליד ירושלים, חונך ותגדל משחר ילדותו על ברכי חסידות שרשית, ומסירות לזולת. בית הורים היה מיוסד על הקפדה במצוות קלות כחמורות. אבי-אמו היה הרה"צ ר' יעקב ברנשטיין זצ"ל, שנקרא ר' יענקל חברונער, שנערץ על צדיקי דורו, כביה זה היתווה דרכו להתחמם לאורם של צדיקי הדור, שקידבוהו וחיבבוהו מאד.

פרק מיוחד בחייו הוא התקרבותו לבית האדמו"ר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע בימי בחרותו, בפקדו את ביתו יום יום בשרתו אותו במסירות עילאית. ובכך שעקב אחר כל תנועותיו והגה פיו, ששימש לו יסוד להתעלותו הרוחנית. הוא המשיך לשמש באמנות את בנו האדמו"ר הרה"ק רבי גדליה משה זי"ע, ואת נכדו האדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, ולהבחל"ח את כ"ק האדמו"ר שליט"א, והיה נאמן ביתם ופעל רבות בשליחותם ביסוד

(המשך בעמוד ב')

בצער רב וביגון אנו מודיעים על פטירת אשתי, החשובה והצדקת

מרת **פראדיל**

אשת ר' **שמואל ורשבסקי** שיבלחט"א

בת ר' **יהודה ליב וינר** ז"ל

ספולין-לודז'

הלויה התקיימה היום יום שישי י"ט אדר תשמ"ז מבית ההלויות רח' דפנה 5 ת"א

על שעת ההלויה יהתקשר טל. 03-445360

המתאבלים: בעלה, שמואל ורשבסקי והמשפחה

ברוך דיין האמת

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של האשה היהודיה בנדיבות לבה ובמעשי החסד

מרת (זיסל) **ז'ושה אלנברג** ע"ה

ב"ר **תנחום** ז"ל

ההלויה תצא היום יום ששי, י"ט אדר תשמ"ז (20.3.87) בשעה 11.30 מבית ההלויות "הדר דפנה" בתל-אביב ובשעה 12.00 מהשער החדש שבבית העלמין בחולון

המתאבלים מרה:
בעלה, בניה, כלותיה, נכדיה ונכדותיה

יושבים שבעה אצל בנה ר' יחזקאל אלנברג רח' רבי יוסף חיים זוננפלד 4 רמת-אלחנן בני ברק

ברוך דיין האמת

נפלה עטרת ראשנו

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על הסתלקותו של אבינו, עטרת ראשנו האיש היקר והתמים ירא אלוקים ובעל יסורים מרובים

הרה"ח ר' **שמואל יוחנן לוסטיג** ז"ל

בהרה"ח ר' **יוסף אביגדור** ז"ל

הלויה התקיימה אתמול ומקום מנוחתו בהר המנוחות
יושבים שבעה בקרית שומרי אמונים בלוק ד/2

המתאבלים
בניו: חיים שלמה וקלמן לייב
נכדיו ונכדותיו

מבצע מצות יד לפסח
כל הנרשם עד כ"ה אדר
יכול לשלם בצ'ק לאחרי חג הפסח
למצות יד בהכשר קהל מחזיקי הדת בא"י
מצות מיוחדות בכשרותן ובטעמן המעולה
רחיים של מכונה: 35 ש"ח לק"ג
רחיים של יד: 42 ש"ח לק"ג
ברח' דברי חיים 25 קרית בעלז ירושלים
טלפון: 02-815920 רק בשעות 4-8 בערב
וגם ביום ששי ובמוצאי שבת
בברכת חג כשר ושמח
י.ד. אלבוים

רהיטי יצחקי
גם בבני ברק...
שמחים אנו להזמין את ידידנו לקוחותינו והציבור הרחב אשר נתן בנו אימון 25 שנה
לפתיחה החגיגית של חנות המפעל ואולמי התצוגה החדשים והמרווחים
ברח' ר' עקיבא 37 בני ברק
בואו להרים עמנו כוסות לחיים
ביום שלישי יום שנכפל בו כי טוב כ"ג אדר תשמ"ז (24.3.87) משעה 6 בערב

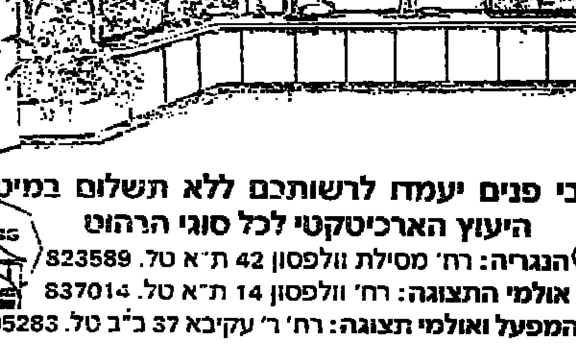

מעצבי פנים יעמדו לרשותכם ללא תשלום במיטב היעוץ הארכיטקטי לכל סוגי הרהוט
1985 · 1927
הנגריה: רח' מסילת וולפסון 42 ת"א טל. 823589
אולמי התצוגה: רח' וולפסון 14 ת"א טל. 837014
חנות המפעל ואולמי תצוגה: רח' ר' עקיבא 37 ב"ב טל. 705283

صكنا من الأمل

הד היום

מצוקת הדיור בירושלים

מ/ה. מצוקת הדיור של הציבור החרדי בירושלים קשה יותר מאשר בכל מקום אחר בארץ, והיא זועקת לפתרון מידי. היא מוכרת היטב בעיריית ירושלים וידועה לגורמים המתכננים במשרד השיכון. הביקוש לדירות מצד ציבור זה הקשור עם ירושלים, בין אם נולד בה ובין אם רק זכה לראותה, לרבות עולים חדשים מארצות הרווחה והמצוקה היא גדולה יותר מן ההיצע. עובדה זו מהווה גורם משפיע על גובה המחירים של דירות, מחירים אלה קפצו בשנים האחרונות ועלו בממדים שלא כל זוג צעיר יכול לעמוד בהם. יש גם ביקוש גדול של משפחות ברוכות בילדים הרוצים להרחיב את שטחי המגורים שלהן, לציבור זה יש גם צורך לשמור על איכות הסביבה כדי שיוכלו לקיים את אורח החיים המקובל עליהן, ציבור זה אינו מעונין ליצור מתחים מיותרים באיזורים מעורבים עם חילוניים, הוא זקוק לכמודות דת וחינוך מיוחדים.

עוד לפני שנתיים נתקבלה באהדה התכנית לבנות שכונה חרדית חדשה בצפון ירושלים, באיזור הידוע בשם "ראס עמאר". על אף ריחוקה ממרכז העיר. הריבוי הטבעי המבורך של ציבור זה מחייב תכנון מוקדם, כדי לספק את מלוא הדרישה בשנים הבאות עלינו לטובה. יש מצב שהביקוש הגדול פורץ מאליו גם אל איזורים שנועדו מלכתחילה עבור משפחות חילוניות שבהן חסרים מבנים לשרותים דתיים ומוסדות חינוך חרדיים, והדבר גורם בהכרח למתחים ולתרעומת על המתכננים שלא נטלו בחשבון צרכים מיוחדים אלה.

הדוגמא הקרובה ביותר, היא שכונת רמות אלון, שכונה שנועדה למגורי משפחות חילוניות ובסופו של תהליך מאוכלסת על ידי משפחות חרדיות מכל החוגים. לעובדה זו, שלא נתקבלה בעין יפה על ידי הגורמים המתכננים, השפיעה בודאי קירבתה המובהקת של השכונה החרדית רמות פולין, שהיא כיום עיר גדולה לאלוקים ואנשים, בזכות היוזמה של מנהל כולל פולין וורשא ידידנו הרב מרדכי דייטש, שהקים גם מוסדות חינוך חרדיים בשכונה והקים בה גם שרותי דת לרווחתם של תושבי השכונה והסביבה כולה. היתה זו יוזמה נועזת בימי בראשית של רמות וצריך להזכיר זאת לטובה.

לרמות פולין יש זכות ראשונים, בעקבותיה קמו עוד שכונות בתוך רמות, אולם המתכננים לא לקחו בחשבון את הצרכים המיוחדים והמיוחדים ציבור משתכנים גדול. כיום יש מחסור גדול במוסדות חינוך. ויש גם ביקוש גדול לדירות באותן שכונות. עובדות אלה הובאו לידיעת הגורמים העוסקים בתכנון במשרד השיכון והבינוי על ידי נציגי הציבור בכנסת והעיריה.

משום כה החליט משרד הבינוי והשיכון להקפיא את ביצוע התכנית להקמת שכונה חרדית בצפון ירושלים, שהיתה יכולה להקל במדה מסוימת על מצוקת הדיור של ציבור זה. במקום זה מתכנן המשרד הקמתה של שכונה חרדית הרחק מירושלים, באתר "ביתר עילית", במרחק די גדול של נסיעה. תיכנון זה נתקל בהתנגדות הגורמים הציבוריים העוסקים בפתרון מצוקה זו, מתוך הנחה והאית שהיא לא תמשוך ציבור חרדי גדול. ואין בה לפתור את המצוקה.

גם מבחינה כלכלית חברתית דרושה השקעה גדולה יותר פי שנים ושלוש בהקמת התשתית בעיר חדשה זו. אין לנו צרות עין ברצונו של השר דוד לוי, לבנות עיר חדשה מעבר לקו הירוק. גם אם תבנית זו קיבלה בזמנו את אישור הממשלה. אולם ברור כבר עכשיו על פי הנסיון במקומות אחרים, שאין בכך פתרון למצוקת הדיור של ציבור גדול זה, גם אם יבטיח להם סיפוק צרכי הדת והחינוך. ואין כל הצדקה להקפיא כבר מעתה את התכנית להקמת השכונה החרדית באתר הקרוי ראס עמאר. ובודאי שאין להעלות על הדעת, שהעיר החדשה תקום במקומה. גם אם יתן כל ההבנות האפשרויות הטובות ביותר.

חשוב לציין כי גם עירית ירושלים והעומד בראשה שותפים לדעה זו. ויש רק לבקש את משרד השיכון והעומד בראשו, להקשיב לקול המון זה ולחזור להקמתה של השכונה החדשה בתוך גבולות ירושלים ובכך להמציא פתרון למצוקת הדיור של הציבור החרדי, שהוא זכאי לדרוש התחשבות ברצונו ולא לכוף עליו גזירה שאינו יכול לעמוד בה.

מצלמות, פלשים
במחירים חד־פעמיים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

קסטות
במבחר עצום ובזול
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

בית מסחר ספרים
ר' עקיבא 124 ב"ב
טל. 787365

הופיעו מחדש
★ חידושי הריטב"א
על הש"ס
6 כרכים
מהדורת לוקס
★ מתשובות הגאונים
הופיע חלק חדש
*
להשיג בחנויות לספרי קודש
פתוח כל יום 10-5 בערב
יום ו' 10-1
"מישור" — איכות בספרי־קודש

מחפשים
עבור בחור בן 16
מרקע מצויין
משפחה עם נסיון חינוכי
בירושלים
02-420671

Now!
Read All About
The OTHER Side ...
Weekly In The
New Jerusalem Times Edition
JEWISH PRESS
The ONLY Torah Publication
In Israel - Printed IN ENGLISH
For FREE Sample Copy, Call or Write:
The New Jerusalem Times
P.O.B. 7575, Jerusalem 91 060 Israel
Telephone (02) 243122; 249929
Distributed by Atlas, Tel Aviv

נסתיימה עדות החוקרת המשטרתית, שהבהירה:

אי אפשר לתחקר ניצולי שואה כמו שמתחקרים עדים רגילים

הסנגור הישראלי שפטל עמל בחקירה הנגדית בנסיון לערער אמינות העדה

"צריך להבין שניצולי שואה היטב כדים מיוחדים והגישה אליהם צריכה להיות מיוחדת: "אם אדם כזה מסוגר בנפשו ובכוחו ולא מסוגל לדבר על מה שעבר בשואה האיומה, צריך להבין כיצד לגשת לאיש זה. אין לי זכות ללחוץ ולהשפיע עליו — אני יכולה בקושי לומר לו שר כתבל היטב בתמונות שהצגתי בפניו, אך בשום פנים לא ללחוץ עליו שידבר, אם אינו מסוגל לכך".

העדה זו באה מפיה של החוקרת המשטרתית לשעבר, גב' בראדיזוקר ביום האחרון לעדותה וחקירתה הנגדית. העדה זו, אופיינית היתה למהלך החקירה וליחס העדה כלפי הסנגור הישראלי של דמיאניוק, עו"ד יורם שפטל.

הדברים באו לאחר שהסנגור ציין כי מתוך 14 נחקרים כאלה, 8 לא זיהו את איוואן, ורק 6 זיהו אותו "מדוע לא מצאת לנכון לשאול את אותם ה־6 שזיהו, כיצד ניתן להסביר ולעמוד על הסיבה שרוב הנחקרים לא זיהו אותו? שאל.

במהלך הדיונים היו חלופי דברים קשים בין הסנגור שפטל לשופטים, בפרט כאשר ביקש להציג כראיה פס"ד של בית משפט אמריקני והבקשה נדחתה.

הסניגור שפטל החל לחקור את העדה לגבי הראיונות התחקורים שעשתה בשעתו עם ניצולי טרבלינקה. לטענת הסניגור, הציגה חוקרת הנאצים ראדיזוקר בצורה לא מקובלת ולא נכונה את תמונותיהם של האוקראינים, כדי שאותם ניצולים יזהו שם את המנוטה. חקירה זו, שהיתה ממושכת ו"ילוחצת", לוותה לא אחת בהערות ותגובות חריפות של העדה.

להלן חקר הסניגור את העדה, לגבי הצגת התמונות בפני העדים, וחזר וטען, כי אלו הוצגו שלא כמקובל במסדר זיהוי תמונות. "זהוי מקובל אצלנו, שמציגים לעד תמונות דומות, לזו של החשוד, ואילו את הצגת בפני העדים ניצולי השואה תמונות שאין שום דמיון ביניהם לבין פדרנקו או איוואן, מדוע?

תשובה: אנו קיבלנו תמונות הנחזיות כאוה"ב, וכן מגרמניה, ועל פיהן תיחקרנו את העדים.

שפטל: אבל בארץ יש הרי נוהלים מקובלים להליכי הזיהוי?

העדה: אני יודעת את הפרוצדורה בארץ, אבל כאמור פעלתי בענין זה לפי ההנחיות בחו"ל.

· חיקור עדים בחו"ל ·

השופטים החליטו אתמול להענות לבקשות הצדדים לחקור עדים השוהים בחו"ל.

מדובר בעדים מארצות שונות — פולין, גרמניה, אוסטרליה ובלגיה.

בין היתר מדובר באותו הורן ממערב ברלין שהיה איש אס.אס. בטרבלינקה, שלושה עדים אחרים מגרמניה ועד מבלגיה ששהו בטרבלינקי.

הם מסרו הודעות המזהות את הנאשם כאיוון האיום.

בתום החקירה הנגדית וכאשר ביקש התובע לפתוח בחקירה חוזרת, נשמעו לפתע קריאות של גבר מן האולם: לתלות אותו, דם של יהודים צועק. הגבר (כלב) — בהצביעו לעבר דמיאניוק. האיש, גבה קומה ששיבה זרקה בשערו היה, נלקח מיד על ידי אנשי משטרה שהיו במקום והוצא מן האולם.

בצאתו סיפר, כי שמו חנן לוין מכפר סבא מיוצאי ליטה. הוא לא צעק בשמו שלו, אמר, אלא בשם דם ששת מיליוני היהודים שנטבחו בשואה. האיש טען, כי דמיאניוק הרוצח "מרשה לעצמו לנצל את טוב לבו של העם היהודי — ולחייך במשפט שעורכים לו כאן".

לאחר עדותה, החל להעיד ד"ר יעקב זיגלבים, הרופא הראשי של שרות בתי הסוהר שאיבחן צלקות בגופו של ג'ון דמיאניוק. צלקות אלו, הינן מן הממצאים המזהים את הנאשם עם "איוואן האיום" מטרבלינקה. אתמול גם החלה חקירתו הנגדית והיא תימשך בשבוע הבא.

מבצע מיוחד
שעונים לגברים ונשים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

נציג אגודת ישראל:

המפלגות הדתיות יתנגדו לשינוי שיטת הבחירות

— מאת כופר "המודיע" —

המפלגות הדתיות לא יתנו יד לשינוי שיטת הבחירות — אמר אתמול ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא בראיון ב"קול ישראל". אם המפלגות הגדולות מבקשות באמצעות החוק להקפיץ את כוחן של המפלגות הדתיות — אדרבה! יאמרו זאת בגלוי ויציעו להוציא את המפלגות הדתיות מחוץ לחוק.

בהמשך דבריו אמר ח"כ הרב שפירא, כי חשוב מאוד שהציבור ידע, כי המפלגות הדתיות הן היחידות אשר רואות בנושא הדתי את עיקר שליחותן. לא קשה כלל לתאר כיצד היתה נראית המדינה, מבחינת האופי הדתי, אלמלא נציגי יהדות התורה היו נאבקים בכנסת ובעמדות השפעה אחרות.

בהקשר לכך, הזכיר את המאבק הבלתי־מתפשר בענין הקמת מרכז השמד המורמוני על הר־הצופים ואת המאבק הנמשך כבר שנתיים למען תקיקת חוק שיאסור שיווק בשר חזיר.

כוחו האמיתי של הציבור הדתי במדינה הוא מעל ומעבר למספר חברי הכנסת הדתיים. כל שינוי בשיטת הבחירות יסלף בצורה מעוותת את חלקו של הציבור הדתי במדינה. עם זאת, אמר ח"כ הרב א. שפירא, כי אם חלילה יעלה הדבר בידי המפלגות הגדולות לשנות את שיטת הבחירות — כי אז יהיה חייב הציבור הדתי במדינה, לכל גווניו, להערך בצורה מתאימה כדי לקדם את הסכנה ולהגיע לשיתוף פעולה כדי לסכל את המזימה.

הרה"ח ר' פנחס בלאנק ז"ל

(המשך מעמוד ראשון)

המוסדות ובמעשה צדקה וחסד למכביר. כמו כן שימש שליח צבור בבית מדרשם קרוב לארבעים שנה. זכה גם לשמש ולהתקרב אצל האדמו"ר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע, ואצל הגאב"ד מפרשבורג בעל דעת סופר זצ"ל ועוד.

פעילותיו הצבוריות היו רבות ומגוונות, לא דחה כל מאמץ בעת שנקרא לכל דבר שבקדושה. כאגודאי פעיל השתתף בכל מאבקיה של תנועת אגודת ישראל באמונה ובמסירות, אך גילה גם נכונות להקרבה אפילו לכל יחיד ויחיד בכל מקרה. יחד עם זאת מצא זמן להגות בתורה ובתורת החי"ן וקבע שיעורים מיוחדים בלימוד זה, וכל זאת בהצנע לכת בענוה מופלאה וחיי צמצום.

לפני צאת ההלויה מהיכל ישיבת זוהתהיל נשא כ"ק האדמו"ר מזוהתהיל שליט"א בכאב עצור דברי הספד קצרים, בהם העלה על נס את גודל מסירותו, הקרבתו ואהבתו לבריות וקרא ללמוד מדרכיו ונועם הליכותיו למופת.

השאיר אלמנה בן ותנון תלמידי חכמים מובהקים, ודור ישרים יבורך.

מרכז חינוכי יד בנימין
בוא לחגוג אתנו את חג הפסח ותהנה מ...
★ אוכל כשר למהדרין שבמהדרין
★ מרחבי דשא ירק ונוף מרהיב
★ שקט ושלוה בין שדות מוריקים (הרחק מהעיר הסואנת)
★ שקט נפשי מטרדות היום יום
★ שחיה בברכה יפהפיה במקום (נפרדת)
בדבר פרטים נוספים נא לפנות טלפונית
055-91138, 91439, 93153
בימים א-ה בשעות 8.00 - 16.30
יום ו' בשעות 8.00 - 12.00

הכל פו לפסח
★ ארונות אמבטין
★ כלי בית
★ צמחי משי
★ אביזרים לתנוקות
★ ועוד פריטים רבים
20% הנחה על כל תוצרת הארץ וחוץ
על כל קניה בסך 100 ש"ח שעון יד חינם
קערות ליכוד לפסח
הפל-פו פלסטיק
בני־ברק רבי עקיבא 65 טלפון 03-787626
פתוח במוצ"ש 21/3/87 פר' כי תשא בין 8.00-10.00

רשת חנויות שיווק ישיר
נפתחה במאה שערים
עקב בקוש הרב של לקוחותינו מודיעה
רשת חנויות אטרנה ורומיקה על
פתיחת חנות חדשה
לציבור הדתי
ברח' מאה שערים 3
מבצע זוגי הפתיחה
★בחנותנו החדשה תמצאי נעלים, מגפיים, קבקבי נשים, ועוד ועוד...
★כן יש מחלקה של עודפי יצוא וסוג ב'
נמשכת מכירת סוף העונה
Eterna אטרנה
ROMIKA
כל הקונה אחד ממוצרי אטרנה או רומיקה יקבל שי.
מאה שערים 3 288025
רח' בן יהודה 2 טל 225845
מרכז כלל טל. 244803

בן ערובה סעודי שוחרר בלבנון

ביירות, — דיפלומט סעודי שהוחזק כבן ערובה בלבנון במשך 64 ימים, שוחרר אתמול והוצג במסיבת עתונאים שנערכה על ידי ראש המליציה השיעית "אל אמל", נביה ברי.

אי־מינויה של ועדה מייעצת מונע הרפורמה בשוק ההון

מאת סופרנו הכלכלי

אי מינוייה של הוועדה המייעצת לבנק ישראל מונע את המפלתה של הרפורמה בשוק ההון, שכן, על שינויים בתקרות האשראי ושינויים בנזילות צרכים להתקבל על ידי הוועדה המייעצת.

הליכוד מבקש למנות לתפקיד את יו"ר הוועדה המייעצת של בנק ישראל את ח"כ לשעבר הרב שלמה לורנץ, במערך לא מתנגדים אך כתנים את בינוי יו"ר הוועד המייעצת בבינויו של כוטי הוד ליו"ר התעשיה האוירית. בליכוד מתנגדים למינויו של הוד בתעשיה האוירית.

שר הבטחון:

אירופה מספקת לסוריה חומרים ליצור גזים

בון, — שר הבטחון, יצחק רבין, אמר בראיון עם העתון המערב גרמני "די ולט", כי "מערב אירופה" מספקת לסוריה חומרים ליצור גזים שנועדו לשמש למטרות מלחמתיות.

הוא הוסיף, כי לסורים יש האמצעים והידע הדרושים כדי להפוך את החומרים הללו "למוצר הסופי".

מר רבין סירב לנקוב בשם המדינה, או המדינות במערב אירופה, המספקות לסוריה את החומרים הללו.

הוא הוסיף, כי לישראל יש מסכות גאז בכמות מספיקה לכל אזרחיה והיא תגיב "באמצעים נאותים" במקרה של התקפת גאז עליה.

שר הבטחון אמר, כי בשלוש השנים האחרונות עשתה סוריה מאמץ יוצא מן הכלל לקדם את שליטתה בטכנולוגיות ובמשאבים המאפשרים שימוש בגאזים לצרכי לחימה. (עסט"א)

● סנט לואיס — חבר בית הנבחרים ריצ'רד גפארדט היה לדמוקרט הראשון שהודיע על השתתפותו במרוץ לנשיאות 1988, והוא הבטיח לשים קץ לאי כיבוד החוק, החל בבית הלבן וכלה באזרח הפשוט.

ארה"ב משלימה כתבי האישום נגד הישראלים

"לא הוסכם להעניק חסינות לסלע"

מאת סופרנו המדיני

משרד המשפטים האמריקאי משלים את ניסוח כתבי האישום נגד האישים הישראלים המעורבים בפרשת פולארד, וביניהם אלים אביאם סלע ויותר הפקידים שהיו קשורים בפרשה, ופנזותיה של ממשלת ישראל לארה"ב להפסיק את ההליכות לעתונות — לא נענו.

לפי הוראות מירושלים נועד אתמול שגריר ישראל בוושינגטון, מאיר רוזן, עם שר המשפטים האמריקאי, ולדווארד מיז, ומחה בפניו על דבריו של התובע הכללי, דיג'נובה, שהשלטונות האמריקאים מחפשים עדיין אחר מרגל ישראלי נוסף בצמרת המודיעין האמריקאי.

מיז סירב לקבל את התביעה הישראלית, וטען שהפקידים האמריקאיים ממלאים את חובתם לארצם ואין לבוא אליהם בטענות שהם גילו מעשי ריגול "תופעות בלתי רצויות" מצד נציגים ישראלים.

בינתיים הכחיש דובר אמריקאי את טענתו של שר הבטחון, יצחק רבין, כאילו ארה"ב הבטיחה להעניק חסינות לאביאם סלע תמורת שיתוף הפעולה, בהדגישו כי החוקרים האמריקאים הגיעו אליו ללא כל עזרה מצד ישראל, ולמרות ההבטחות לא גילו הישראלים לאמריקאים את כל פרטי הפרשה.

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לי!
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

לתלמוד תורה
ספרדי בצפת
דרוש מלמד מעולה
לגולאי 4—3
לשנת הלמודים הבאה
תנאים מיוחדים ומצוינים
06-974717 מ-9 בערב

קארטר:

לא יושג שלום במזה"ת בלי אש"ף עם ערפאת

קאהיר, — נשיא ארה"ב לשעבר, ג'ימי קארטר, אמר אתמול כי שלום בר קיימא במזרח התיכון לא יושג בלי השתתפות אש"ף בראשותו של יאסר ערפאת.

קארטר אמר את דבריו בשיחה עם כתבים בהגיעו לקאהיר, התחנה השניה בסיור מזרח תיכוני אשר התחיל באלג'יריה ויכלול בהמשך גם את סוריה, ירדן וישראל.

"אינני חושב שיש אפשרות לפתור אי פעם את הסכסוך המזרח תיכוני בצורה סופית כלשהי בלי השתתפות מלאה של הפלשתינים, לרבות מנהיגי אש"ף", אמר קארטר.

לשאלה אם וושינגטון תהיה מוכנה לבוא בדברים עם פלשתינים נבחרי ערפאת שאינם חברים באש"ף, השיב קארטר: "אינני מדבר בשם ארה"ב. אולם שיחות גישוש עם מנהיגים פלשתינים שיוסמכו על ידי היו"ר ערפאת, יהיו ללא ספק בגדר של גישה רצויה מבחינתי". (ע"ר)

מרכז בית יעקב באר"י
סמינר ותיכון בית יעקב נתניה
בשבח והודיה להשי"ת, הננו מתכבדים בזה להזמין את ציבור החרדים, ידידי החינוך הטהור של בית יעקב, בוגרות ותלמידות בית יעקב לטכס:
הנחת אבן הפינה
לבנין בית הספר התיכון בית יעקב בנתניה
שיתקיים ברצות השי"ת ביום ראשון, כ"ח אדר תשמ"ז (29, במרץ 87) בשעה 3.30 אחה"צ, באתר המיועד לבנין בית הספר, רמת אפרים, רח' אפרים, נתניה.
ישתתפו ויברכו:
הרה"ג ר' ישראל מאיר לאו שליט"א רבה של נתניה
הרה"ג ר' צבי אלימלך הלברשטם שליט"א רבה של קרית צאנז
מר יואל אלרואי ראש עירית נתניה
הרב שמעון שער הי"ו סגן ראש העיר, נתניה
הרב ישעיהו ליברמן הי"ו מנהל כללי, מרכז בית יעקב באר"י
הרב דוד שטיגליץ הי"ו יו"ר ועד ההורים
הרב יהושע לכובר הי"ו חבר ועד ההורים
הרה"ר שמואל דרך הי"ו חבר העיריה
רבנים, חברי העיריה, אישי ציבור ונציגי משרד החינוך
דברי פתיחה: גב' שושנה פחוביץ שתחי', מנהלת ביה"ס
בברכת התורה ובתפלה
ההנהלה

למוסד חנוכי לבנות
באזור תל־אביב
דרושות
1) פקידה בכירה
2) קלדנית
מפעילה למחשב
I.B.M.
הכשרים הנדרשים:
מסירות ואחריות
עדיפות לבעלות נסיון
שעות העבודה 8-15
הצעות נא להפנות
לת.ד. 29665
תל־אביב

בגדי עור • בגדי עור • בגדי עור
בס"ד
מדיה
מעצבת אופנת
בגדי עור איכותיים ואופנתיים
עד 50% מתחת למחיר השוק
★ ג'קטים ★ חצאיות ★ אביזרי אופנה ועוד.
במחירים אטרקטיביים
מכירת סוף העונה
SALE
מכירת סוף העונה
פתוח בכל יום מ-09:00 – 21:00 ומוצ"ש עד 23:00
בורוכוב 38 דירה 20 קומה 5 רעננה (15 דקות מתל־אביב) טל. 052-457633

י. שפיגל

המדינה למען המפלגה

הרבה הרהורים עולים בעקבות הפרשה הסבוכה והאומללה של גיונתן פולארד. קיימת, קודם כל, השאלה הפנימית, על כידת האחריות או היפוכה, כאיבר ברור לכל אחד שמישהו או מישהם מעד וכשל בתפקידו, הדבר זה איננו טעון בירור של ועדות־חקירה, שבשתים כאלה זכינו והתברכנו. גם לילד אי־אפשר לקום ולספר, כי זה היה מין "מקרה תלוש". שאיננו מתחבר למשהו לפניו ולא היה כשהו אחריו. מישהו דיגל שם למען ישראל, מישהו מימן בכסף ניכר את הפעולה, מישהו קיבל את החומר שהוא סיפק ומישהו היה חייב לדעת איך זה קורה ואיך זה נעשה.

לבוא ולומר לאחר שהפרשה התפוצצה ברעם כה אדיר ומטיל על המדינה מצב של תבוסה, שלא לדבר על הנזק והקלון, כי הכל היה "פארטיזני", סיבה ללא מסובב, יש בכך עלבון לא קטן לתבונה אלכנטרית. הדבר מעיד, ועדיין בלי כל קשר לסיבוך החיצוני ביחסים עם ארה"ב ולמבוכה שזה גרם ליהדות אמריקה — כי משהו יסודי מאוד משובש אצלנו בתחום התיפקוד הממלכתי והאחריות עליה.

ואין זה מקרה ראשון, בודד ויוצא־דופן. אנו לא רחוקים מפרשיות אחרות. השיבושים הקשים בשנ"כ, בעקבות "מלחמת־קבוצות" שהיתה שם ושהביאה לדליפת הסוד הפנימי על פעולת מי שעמד בראש וחבר עוזריו, כשאלה יצאו נגד אלה והעידו אלה נגד אלה. בסמיכות לא רחוקה מזה — פרשת ראגנו, כשהאיש אמנם עודנו לפני משפטו, אבל המשמעות הציבורית ברורה גם בלי זה: קלקול חמור במערכת הרגישה והעדינה ביותר. אדם שניתן בו אמון לעבוד באחד המפעלים הסודיים. יצא לחו"ל ושם הוא מוכר סודות כמוסים ורגישים ביותר. המקרה מקבל אופי עוד יותר חמור, כאשר טענת האיש היא כי עשה זאת מ"מניעים אידיאולוגיים", כלומר, עד כדי כך היתה בדיקתו הבטחונית רופפת, עד שלא עמדו אפילו על מקצת מדיעותיו שאין יכולות להתיישב בשום פנים עם עבודה במפעל מהסוג שבו נתקבל לעבודה.

ושוב לפרשת פולארד במוקד "הצבאי" שלה. המינוי של אל"מ אביאם סלע. וגם כאן, בלי כל דיון לגופו של האדם ולגופה של השאלה, אם הוא באמת אחד האשמים העיקריים, והאם נכון או לא נכון להענישו בהקפאת מעמדו. הבעיה היותר חמורה נחשפה השבוע לכל עומקה הכואב בעת הופעת הרמטכ"ל לפני ועדת חו"ב. כל מי שהאזין לדיון או קרא ושמע עליו לאחר מכן, לא יכול היה שלא לקבל דכדוך מסויים. "קצר" כזה בענין כה עדין ורגיש בין מפקד הצבא לבין שר הבטחון הממונה עליו, הכולל גם הופעה חריגה של קצין חיל האויר כפני שר הבטחון, שלא כמקובל, על רקע הקצין סלע?! איך יעלה על הדעת שבמצב כגון זה שנתהווה עקב חשיפת הפרשה, תהיה מדיניות אחת לשר הממונה על המערכת ומדיניות אחת לרמטכ"ל? הסברי רב־אלוף לוי, כי רק בעוד כמה שנים יבינו אותו, יכלו רק להגביר את הדאגה המקננת על אבדן יסוד האחריות אי־שם למעלה בצמרת.

כל אלה, והרבה פרשיות אחרות שלא כגינו או שאינן ידועות ומי יוכל לדעת כמה הן, — הן אכנם פרשיות נפרדות בלי קשר סיבתי זו לזו, אבל הן מתקשרות מבחינת מהות אחת, ואי־אפשר לבוא ולסכור את האוזן בהרהורים והשובות של "כה לעשות, תקלה במערכת?"... אי־אפשר, משום שלא זו התשובה ולא זו ההגדרה של הנעשה. כי יש משהו עמוק יותר ויסודי יותר המהווה שורש ויסוד לכל אלה. ועדת־חקירה אחת, ואפילו שתים, תעשה או יעשו בירור, לכל היותר, בענין אחד, אבל לא יגיעו לחקר הסיבות היוצרות מצב זה המעיד על אבדן שלטון ושליטה, על התפתחות מערכות נפרדות הפועלות כל אחת לעצמה, ולפעמים זו בניגוד לזו. כשה"כותרת" לכל אלה: אנדרלמוסיה כללית.

מה מביא לכל זה? אולי זוהי שאלת־היסוד הניצבת לפני מדינת ישראל כשהיא מתקרבת לשנתה הארבעים. אמנם, שנותיה של מדינה אדרכות משנותיו של אדם, ואולי "גיל הבינה" של מדינה הוא אחר מזה של אדם, אבל גם בחיי מדינה ארבעים שנה מהוות כבר סך־כל נכבד, ומה שרואות עינינו הוא פיגור חמור, מחלות־ילדות קשות, או אולי גרוע מזה: צמיחה מעוותת ועקומה ומשהו שנראה כחשוך־מרפא.

* *
*

השאלה מה גורם לכך, בודאי מורכבת מתשובות אפשריות רבות, ואולי אחת מהן: התפיסה הפוליטית העומדת ביסוד המשטר שלנו, בה המטרה נהפכת לאמצעי והאמצעי למטרה. המדינה קיימת למען המפלגה, והמפלגה למען הפוליטיקאי, וכך מידרדר הדבר ומגיע גם לתוככי מערכות רגישות וחיוניות ביותר, כמו גם שירותי הבטחון למיניהם.

הפוליטיקאי הישראלי, גם כשהוא מגיע לעמדת מנהיגות בכירה של המדינה, איננו מפסיק להיות איש המפלגה, ולפי הסדר האמור, שזו קיימת למענו. בעיצומן של מערכות קשות ביותר, מהזה אותו תמיד יותר עפ"י שייכותו המפלגתית מאשר בהקשר לתפקיד הממלכתי שלו. הוא מדבר בשפת המפלגה בכל במה ובכל מקום שהוא מופיע. כל נאום וכל משא שלו, בבעיה הלאומית הגדולה והקשה ביותר, יהיו שזורים חוטים מפלגתיים צרים. הוא מוקף יועצים ועוזרים, שתפקידם היחיד לדאוג לחוסנו המפלגתי של המנהיג, כי על כן לא רק לפני שהגיע אל התפקיד טרח להבטיח לעצמו את כל האלמנטים המפלגתיים כדי שיגיע למעמדו, אלא גם לאחר שנבחר, עינו האחת או עין וחצי נשואות להמשך, "לקדנציה הבאה", איך יביס את יריביו בתוך המפלגה המתחרים נגדו, ואיך יביס את מתחרהו "מבחוץ", מן המפלגה האחרת.

כאן אין צורך להפליג לעבר רחוק כדי להעלות דוגמאות. התקופה בה כיהן מר שמעון פרס כראש הממשלה עמדה כמעט כולה בסימן זה של העין הצופה למחצית השניה של הקדנציה, ומה אפשר לעשות כדי למנוע את ביצוע הסכם הרוטציה. ודוגמה קרובה מאוד מימים אלה: הזמן הרב שמקדיש ראש הממשלה, מר שמיר, לשאלה הלאומית החיונית של קיום ועידת "חרות", ובאותו זמן אנו מתבשרים בשורה גדולה מפי שר השיכון, בסגנונו המיוחד, על הקמת עיר חדשה בישראל, קרוב לירושלים. ועידת מפלגה, כבודה במקומה מונח, בודאי שהקמת עוד עיר בישראל היא דבר חשוב, אלא כאשר הדברים הללו כה סמוכים ונראים וקשורים לנושא המפלגתי ולתחרות האישית על המעמד — קשה לא רק להתפעל, אלא גם קשה שלא לראות בזה את הצד החמור של הפיכת מטרה לאמצעי של קידום אישי.

במצב כזה, שבו הביצועים של הנושא בתפקיד הממלכתי מושפעים מראיה אנוכית, קורה, ככל הנראה, דבר חמור עוד יותר: נגרמות הזנחות חמורות מבחינת החזקת הפיקוח ההדוק והצמוד על המערכת הנתונות לסמכותו, וגרוע במיוחד הוא המצב לגבי מערכות סמויות, רחוקות מעיני התקשורת, רחוקות מהעין הציבורית הבוחנת, שם חשים מיד כי "אין אבא" ואפשר לעשות ולפעול ככל העולה על הדעת. לכן אולי אין זה מקרה, כי התקלות הקשות ביותר התרחשו דוקא במקומות הרגישים והחסויים הללו.

* *
*

אם דיברנו על "מחלת ילדות", הרי שתופעה זו אכן מלווה את המדינה מיום לידתה וקומה. האשמה של "המפלגה מעל לכל" ליוותה את מפא"י, המפלגה ששלטה במדינה במשך קרוב לשלושים שנה רצופות, והמדינה לא רק שלא נרפאה ממחלה זו, אלא גם הליכוד נדבק בה. במהלך עשר השנים מאז "המהפך", ניתן לראות כי לא רק שהליכוד לא עשה דבר לעקור זאת מן השורש או, לפחות, לצמצם אותה, אלא הוא עושה הכל כדי לחקות את אופי המשטר הקודם שאותו פסל מכל וכל. ההרגשה היא, כי העבירה היחידה המיוחסת לשלטון תנועת העבודה, שהוא חשב רק על עצמו וכל מה שצריך הליכוד לעשות — הוא לפצות את עצמו על כל מה שנחסר ממנו בתקופה הארוכה שבה ישב באופוזיציה.

ואכן, השיטה הזו עמדה ביסוד המשטר מאז קום המדינה. העיקר הוא להבטיח את שלטון המפלגה, ובמסגרת המפלגה — את שלטון האיש או ה"קליקה" המושלת בכיפה. על רקע זה היו פילוגים, על רקע זה אלה פרשו ואלה נסתפחו. הבטחת שלטון המפלגה היא שקבעה את "הכלכלה הממלכתית", את שיעבוד האזרח וקשירתו בטבור למנגנון הפקידותי, בהשגת עבודה, בשירותי בריאות, בשיכון ובמשכנתא, בבית־ספר, בכביש ומדרכה, ועוד ועוד.

הדבר לא נעצר גם על המערכת הבטחונית והצבאית. שנים ארוכות הוחרמו כאלה שלא היו ערבים לחכם של אנשי השלטון, ולעומתם — קודמו והועלו לתפקידים בכירים מי שהיו מקורבים וענו על הדרישות ה"ממלכתיות" של הקובעים בשלטון והעומדים בראשו. הדבר הגיע לשיא אבסורדי ערב מלחמת ששת הימים, כאשר גב' גולדה מאיר, שכיהנה אז כמזכירת מפלגת העבודה, דחתה כל אפשרות להקים ממשלת ליכוד לאומי, בשיתוף גח"ל ורפ"י, והיא נימקה זאת בטענה האופיינית: "לא דרושים לנו שותפים לנצחון"!...

המדינה עמדה אז באחד מרגעי הסכנה החמורים והקשים שלה. כל מדינות ערב הקיפוה ואיימו לבתרה בתנועת־מלקחיים. אבל גם ברגעים כאלה לא הוסחה הדעת מן האספקט המפלגתי. הנצחון הצבאי דרוש כדי שיזוהה למפלגה וכדי שתצא בכבוד ועטורת־הישג במערכת הבחירות העתידה לבוא לאחר מכן...

* *
*

השבוע קיבלה ועדת החוקה של הכנסת החלטה להביא לדיון במליאה הצעת־חוק לשינוי שיטת הבחירות, מיחסית לאיזורית. אנו מזכירים זאת כאן, מפני שמציעי השינוי מתיימרים לטעון, כי זוהי התרופה לכל המחלות והמדווים של המדינה. אם תשונה שיטת הבחירות, יהיה לנו שלטון יציב, הממשלה תוכל להתרכז בפעולתה ולא תהיה זקוקה עוד לכל מיני מניפולציות קואליציוניות בכדי להתקיים.

אלא שגם כל הורתו ולידתו של רעיון הבחירות האיזוריות מקורו באותה שאפתנות שאינה יודעת מעצור, להשיג את כל השליטה על כל המערכת בידיה של מפלגה אחת. אלה שמציעים זאת עתה, אינם מחדשים דבר, ולא הם הגו את הרעיון. בן־גוריון התהלך עם הרעיון הזה שנים ארוכות, אלא שלא הצליח לגבש רוב מסביבו, כי כולם הבינו למה הוא חותר, והוא עצמו גם לא הסתיר זאת. הוא רצה רוב מוחלט למפלגתו, כדי שהשלטון כולו יכון בידיה ולא תצטרך להתחלק עם אחרים, לא רק עם נצחונות צבאיים, אלא גם עם אידיאולוגיות למיניהן.

לא במסגרת מאמר זה נבוא לסתור את כל היומרות הנבובות שתולים בחוק זה, כאילו הוא יביא את היציבות, כאילו הוא יעמיס יותר מחוייבות על הנבחר כלפי הבוחר וכאילו זה שימנע "סחיטות" של מפלגות קטנות ואת הצורך בכינון קואליציה. אלה נקודות שמחייבות דיון נפרד לעצמו. אבל מה שכן מתקשר לנושא שלנו, הוא ענין המפלגה מעל לכל. לא מחפשים כאן פתרון טוב לבעיות המדינה, כי אם דרך קצרה ויעילה יותר להבטחת שלטון המפלגה. ההנחה היא, כי מפלגה גדולה יש לה סיכוי להשיג רוב בכל איזור, וכך יוכלו, אחת ולתמיד, לדחוק הצדה חלקי־ציבור קטנים יחסית, ובמיוחד מפלגות דתיות וחרדיות, ולשלול מהם כל אפשרות של ייצוג, או להקטינו עד למינימום דלא מינכר.

"רפורמה" כזו הונהגה במדינה בשעתו ביחס לבחירות ראשי ערים, הנבחרים באורח ישיר. שום תועלת לא צמחה מכך לשלטון המקומי. אין פחות מקרי שחיתות, השלטון לא התייעל, אבל מה שכן קרה הוא, שצמחו במדינה דיקטטורים בדמות ראשי ערים, שיכולים לצפצף על כולם ולעשות ככל העולה על רוחם, כי אין הם תלויים עוד במה שקרוי "מפלגות קטנות", כלומר, הבחירה הישירה האדירה אותם, משרתת אותם ואת מפלגותיהם שלהם, וכך גם במה שנוגע לבחירות איזוריות, רעיון שכל כולו נועד רק להאדיר את המפלגה ולחזק אותה בשלטונה.

"המדינה למען המפלגה" — זהו העיוות שגרם לקלקולי המערכת בכל שנות המדינה, וזהו שהצמיח לנו את הפרשיות האחרונות בתחומים הרגישים ביותר. לא שיטת בחירות חדשה דרושה למדינה, אלא שינוי סולם־העדיפות: המדינה למען העם, המפלגה למען המדינה, העסקן למען המפלגה, וכן הלאה. אבל, במצב של רדיפת השררה המעבידה על הדעת את כולם, קשה לצפות באופטימיות לריפורמה מסוג זה...

משה עקיבה דרוק

עם הפנים פנימה

לא נעסוק הפעם בדברים שנראים כאילו עומדים ברומו של עולם, ולא נבוא לפשפש במעשיה ובמחדליה של הממשלה אשר הקרעים בה גדולים יותר מהמחבר אותם. לא נעסוק בממשיכים להחזיק בקרנותיו של שולחן הממשלה שעליו מסובים יחד אנשים השוטמים איש את רעהו והשמחים, מי בגלוי ומי בנסתר בכשלונותיו של חברו, ולא רק בכשלונותיו של התבר מהחטיבה הנפרדת אלא גם באלו של חבריהם לחטיבה. כמו כן לא נעסוק באותן מכשלות שנתגלו ונחת יזידה של ממשלה זו הקוראת את עצמה למרבית האירוניה "ממשלת האחדות".

לא, אין אנו ששים לאידן של אותן מפלגות שאינן נרתעות מלכבס את הכביסה המלוכלכת ברשות הרבים, אם היינו עושים את חשבונן הפנימי של שתי המפלגות גם יחד, היינו רואים כי אין בהן מתום. יש המצביעים באצבע צרדה על כשלונותיה של ממשלה זו ההולכת מדחי אל דחי, וכל אחד מן השותפים מעדיף לראות את נגעי זולתו. שמעון פרס צריך בימים האחרונים לא רק להלחם עם ממלא מקומו עד עכשיו, שהפך את כובעו ונעשה ראש ממשלה, אלא צריך להתעסק עם משברים פנימיים המכערים את תדמיתה של הממשלה. עוד זה עוסק בעזיבה בינלאומית כתפאורה, בא יריבו וטוען באותה מידה של להט נגד זעיזה בינלאומית, כזה הם טורדים ומסיחים את הדעת מעיקרי הבעיה או הבעיות שהיו צריכות לבצר את האחדות הפנימית. לשמעון פרס נוחר גם פנאי לעסוק במריבות פנימיות, שש על משברו של יריבו הוותיק יצחק רבין שבבחלותו נתגלו פגמים חמורים.

אם נפנה את תשומת הלב למה שמתרחש בחטיבת הליכוד, גם שם אין מנוחה והיריבות הפנימית פורצת בסערה החוצה. מה שהוסכם והתקבל אתמול איננו תקף למחרת. והמריבה איננה על עקרונות היא נסובה בעיקר על השררה, מי יעמוד בראש הנסיונות לאחות את הקרעים המתדיקים מעמד כקיקיון דיונה, הנובל עם צאת השמש בגבורותה, ולא נחטט הרבה בפצעים שלא הגלידו. לפי הכלל של אסתירא בלגינה קיש קיש קריא, נתקפים אנו בסלידה נוכח המריבות האישיות במפלגה הקוראת לעצמה ליבראלית, שם הגיעו מים עד נפש עד שלא נותרה להם ברירה אלא לבקש את התערבות הערכאה המשפטית. קבוצת עסקנים זו מזמן איבדה כל בסיס ציבורי וקיומה תלוי אך ורק ברצונה הטוב של מפלגת "חרות", שהיא הכוח הציבורי היחיד בחטיבת הליכוד שאינו סמוך על שולחן אחרים שיש בכוחו גם לחלק מתנות למי שמבקש את תמיכתו, ולקיים בחיים את הבר מינן שנקרא בשם המיושן "המפלגה הליבראלית".

לצערנו ולדאבוננו, אנו גם מנועים מלעסוק במחלוקת הפנימית של המחנה החרדי המפוצל והמפורד, גם אם כל הנתונים מבטיחים לו את העתיד. מחנה זה שהיה יכול למלא את הציפיות של הציבור הגיע עד משבר ואינו יכול להתאחד כדי לתפוס את מקומו הראוי בהיערכות הציבורית. מחלוקת זו גם היא פרצה לרשות הרבים ואין איש מבין את שפת רעהו, ויותר מכך, היא דולקת כאש תבערה המכלה כל חלקה טובה ואחריתה מי ישורנו.

כאשר הם באים להכניס את ילדיהם לחופה ולהקים משפחות בכדי להמשיך את המורשת ושרשרת הדורות. מציאות קשה זו היא מציאות שלא ידענו עליה לפני שנים.

ודמים בדמים נגעו. ואין צורך לפרש שמדובר בדם נפשות של מבוגרים וצעירים גם יחד. אין זו שאלה פוליטית הסובבת סביב השאלה: מי בראש? כי אם שאלה חברתית מובהקת. אנו מציינים בגאווה מוצדקת את הגידול הטבעי הגדול של היהדות החרדית הפסודה מדאגה של התמעטות העם היהודי בארץ ובתפוצות.

אולם. לבא לפומיה לא גליא ואין אנו רוצים לפתוח פה לשטן ולהעריך כבר עתה את השלכותיה הצפויות חלילה בעתיד, אם לא נמצא פתרון למצוקה זו, מצוקה שיורדת לחייהם של רבים בתוך המחנה. אין אנו שוללים את המאמצים החוזרים ונשנים לשכנע את השלטון בישראל שהוא חייב לתת את הפתרון הרצוי שאולי גם צריך להיות מצוי, לבנות דירות להשכרה לציבור הרחב ובמיוחד לציבור החרדי שלא נהנה מאותן הקלות שהממשלה מעניקה לאזרחים אחרים. לציבור זה יש צביון ובעיות חברתיות שאינן דומות לבעיות ולאורח החיים של ציבור אחר, עד כדי כך שהוא נאלץ לדהות כל פתרון שאין בו כדי להבטיח את האפשרות לקיים את אורח החיים המיוחד שהוא רוצה בו. אורח חיים המחייב אותו במציאות החברתית החילונית המתחדית לחיות באיזורים מוגדרים.

אין אנו רוצים לקפח כל זכות של אנשים שניסו, לא תמיד בהצלחה, להציע את הפתרון ההולם למצוקה זו, ולא זה המקום ולא זה הזמן לעמוד ולהתעכב על הסיבות שגרמו לכך. הדברים חמורים בכל מקום בארץ הזאת, אך נדמה לנו אם אין אנו טועים כי הבעיה חמורה במיוחד בירושלים שיש בה מאבק בלתי פוסק על דמותה וצביונה כעיר הקודש והמקדש, ובה מתרוצצים גם גורמים המבקשים לחבל בכרם בית ישראל, ולפעמים נדמה לנו שהם אף רוצים להגביל בגלוי את גידולו של הציבור החרדי בעיר גדולה זו שהולכת ומתרחבת, ויש בה גם מתחים על רקע זה. ואם בכל מקום בעיית המצוקה בדיור גדולה, על אחת כמה וכמה בירושלים. מציאות זו גורמת גם להתייקרות הבלתי רגילה של מחירי הדירות על פי הכלל של היצע וביקוש.

אתמול התפרסמה ידיעה על כוונתו של משרד הבינוי והשיכון להקפיא תוכנית בניה בצפון ירושלים, בשל יומרתו להעביר את נקודת המוקד אל מעבר לקו הירוק על ידי הקמתה של העיר ביתר. לא נכניס את עצמנו לשאלה העקרונית שהיא גם שאלה של השקפה מדינית, האם זה המקום שיוכל לשמש אלטרנטיבה?. יש בירושלים וסביבתה עוד שטחי קרקע רבים שעליהם אפשר לבנות בתי מגורים שיבטיחו למשתכנים בהם לא רק תנאים נוחים יותר, אלא גם איכות סביבה טובה יותר, ומדוע מרחיק משרד הבינוי והשיכון את יוזמתו לאיזור שאין בו כוח משיכה לציבור זה?. אנו רוצים לדון לכף זכות את המתכננים האלמונים שאינם מודעים מספיק כראוי לאורח החיים ולהלכי הרוח המיוחדים של הציבור החרדי, אבל מה נעשה כשהם פועלים בניגוד לכל הגיון בכוון ההפך לחלוטין, במידה שיש בה כדי לעורר חשד שבתכנונם מתערבים גם שיקולים חברתיים ופוליטיים.

מעשה אבות סימן לבנים, מצוקת הדיור בירושלים, היתה קיימת כבר בימי בראשית של הישוב הישן בירושלים, ובימים ההם לא היתה המכובת שאנו נוהגים להפנות אליה את הדרישה. זה היה ישוב עני שלא היו לו האמצעים, ומה עשו אנשי ירושלים לפני מאה שנה?. אתה עומד ברחובותיה העתיקים והנך רואה, שלא אלמן ישראל. בירושלים של הימים הראשונים שלא התלבטה במלחמות על קיום עיקרי הדת, והקדישה את מיטב תשומת הלב לפתרון מצוקת הדיור שהעיקה בעיקר על הבאים לחיות בה, נבנו עשרות שכונות על כל השרונים הדתיים שהם העיקר בחיים ובתכנון האורבני של העיר.

קצת סופרים במסבה הטוב של המילה זו, הילידה את הבסיס לקיומה של חברה זו. אז נבנו שכונות שיכולה ירושלים להתגאות בהן. אם זה כאה שערים, ואם זה בתי ההונגרים, בתי נייטין, בתי הרשא, שכונות שנבנו על ידי נדיבי עם כמו בתי הורנשטיין, בתי ברדיא ובתי הורודנא ועוד שכונות רבות שנבנו על ידי הועד הכללי לכנסת ישראל, ולא נקפח את זכותו של משה מונטיפיורי שנתן ידו לבנות את השכונות הנקראות על שמו. ולבסוף אנו מזכירים את השכונה החרדית, "שערי חסד" שהוקמה על ידי חברת שערי חסד, בצורה שהעניקה אפשרות לתלמידי חכמים ולבעלי בתים חרדיים להגיע אל המנוחה ואל הנחלה, ובתנאי העוני והדחקות שבהם חיו אנשי ירושלים בימים ההם. הבאה רווחה ושיחררה את האנשים מהצקותיהם של בעלי הבתים הלא יהודיים. ובכל אלה נבנו גם כל השרותים הדתיים ומוסדות החינוך.

וזה מזמן נשאלה השאלה: האם פסקה אותה יוזמה. האם נעלמו כל אותם נדיבי לב? האם אין כיום בעלי הון שאולי הם בעלי יכולת גדולה יותר מאשר אלו שבימים ההם. מדוע הם לא מתגייסים ליצור קרן שממנה יוכלו להמשיך לבנות באותה יוזמה ואולי באותה צורה, או אחרת.

כאמור, אין אנו רוצים לקפח שכרם של אלה אשר יזמו כל מיני פתרונות מחוץ לירושלים ומחוץ לבני ברק. אבל לא תהיה זו פגיעה בזכויותיהם אם נאמר שאין הקומץ משביע את ארי הצרכים. זו עובדה שקשה להרהר אחריה. הציבור נמשך יותר ויותר אחרי המקומות שבהן יש ישוב חרדי גדול, מקומו שבהן יכולה המשפחה החרדית לבחור לעצמה את החברה הרצויה לה ולקיים בדרך זו את אורח החיים שלה ללא כל שינוי. ההוא נוטל על עצמו התחייבויות שקשה לעמוד בהן, לשעבד את עצמו לאורך ימים ובלבד לא להיפקד מהחברה הרצויה לו. אפשר לערער ולבדוק אם זו תשובה נכונה למצוקה, אבל קשה לשנות את המציאות.

אילו היתה האחדות שוררת בתוכנו, לפחות בנושא זה, היה אפשר ליזום פתרונות דיור ההולמים את האפשרויות אך הפירוד המאיים על כל חלקה טובה משתק את כושר הפעולה והיוזמה שיש בה להבטיח ברכה.

היהדות החרדית כולה עומדת בפני שורה ארוכה של בעיות מבית ומחוץ אולם אם יש נושא שצריך להטריד את מנהיגינו ולדרבן אותנו לאחדות פעולה, הרי זה הנושא זה שיש לו חשיבות ממדרגה ראשונה, ששלילתו להיות לו השלכות המורות על עתידנו.

* * *

אין לנו כל כוונה לצקת אש על מדורה זו, מדורה המאיימת לכלות כל חלקה טובה ואין מי שיקום ויכבה אותה, לא בדיבורים אלא במעשים המחייבים את ליכודו של המחנה מול הסכנות האורבות לחברה שהוא מייצג, חברה שאינה שותפה למאורעות המסעירים את החברה כולה. מחנה זה היה יכול להיות מופת לאחרים ולהוות אלטרנטיבה למצב הקיים היום כיון שהיא יכולה לדבר בלשון אחת, הלשון העתיקה והמקורית שתמשוך לתוכה את כל התועים בדרכי החיים.

הפעם נצא מכל ההמולה הגדולה המקיפה אותנו בכדי לדון בנושא שמעט מאוד מדובר עליו במחנה, אף שבו תלויים יותר מכל דבר אחר עתידנו וזכות קיומנו. אולי השתיקה היתה יפה בעינינו בנושא זה כדי שלא לגרום לעינא בישא, אבל מה נעשה כאשר הגיעו מים עד נפש. הרי אם יש צער לאדם בתוך ביתו ידיע צערו ברבים וזו צרה שנגעת לכל החטיבות המפולגות והנלחמות אחת ברעותה.

שתי תופעות שהפנו בשבוע האחרון את תשומת הלב לבעיה זו, מחייבות אותנו לעשות חשבון נפש זה ולהודיע צער הציבור ברבים ותשועה ברוב יועץ, ואין לך כלי המחזיק ברכה אלא השלום. קוראים רבים של עיתון זה הביעו את דעתם נגד הפירסומים המרובים שהתפרסמו בשבוע האחרון, שבהם נקראו נדיבים, ביום שבו כל הפורשט יד נותנים לו, להציל משפחות שכרעו תחת הסבל ושנקלעו למשבר ואין להם מי שיחלץ אותם ממצוקתם. אין עוד ציבור שהוא בכלל ישראל הנתבע ונותן כמו ציבור קוראי עיתונינו, אלא שהדברים מעיקים על הלב, ולא אחת נשבר ליבם של אלו הנאלצים להיות פושטי יד ויש בינינו גם כאלה אשר כובשים פניהם בקרקע ואינם באים להזדקק לבריות ונושאים על שכמם לבדם את הסבל והמצוקה. צרת רבים זו אין בה אפילו חצי נחמה, כי אין עוד ציבור, כמו זה שאנו מדברים עליו, המשווע וזועק עד השמים לחלץ אותו ממצוקה זו.

מצוקה זו היא מצוקת הדיור שבה מתלבטים בעלי ההכנסות הנמוכות כאשר ביהם ובנותיהם מגיעים לפרקם. זוהי מצוקה קשה ביותר עבור הציבור שנתברך במתנת אלוקים המתגלמת במשפחות ברוכות ילדים, הנאבקות יום יום ושנה שנה על עצם האפשרות להתפרנס, ויותר מכך

אמיתי שולמן

המגמה והמפנה

כמעט בחשאי, בלי פרסום רב, קיבלה הכנסת בשבוע שעבר בקריאה ראשונה הצעת חוק פרטית שכותרתה "יחסי ממון בין בני זוג". עיקרה: האצלת סמכויות לבתי המשפט לחלק רכוש של בני זוג עוד בטרם התגרשו כדת וכדין, תוך עקיפת סמכות בתי הדין הרבניים, שעד כה היא בלעדית בתחום זה.

מיותר להסביר את הסכנה החמורה הטמונה בהצעת החוק, שאושרה בשעת לילה מאוחרת, תוך ניצול העדרם של חברי הכנסת הדתיים. מה שעיכב גירושין במקרים רבים עד כה היתה העובדה, שהרכוש לא חולק. אם אפשר לחלקו מבלי להזדקק לגט, נקל לתאר מה יחולל חוק כזה בציבור החילוני.

ההפקרות, שגם היום איננה מעטה, תרבה. כל ההסברים של מציע החוק, ח"כ חיים רמון (היע"בודה"), בבחינת איפכא מסתברא, כאילו דוקא מבחינה דתית החוק טוב יותר, נשמעים משונים ביותר. האם לא ברור, שהדבר רק עשוי להרבות ממזרים ל"ע בישראל?.

אנשי "הקשרות החילונית", חכ"י השמאל ומרעיהם, צוהלים ושמחים. לדידם אין צורך לא בנישואין ולא בגירושין לפי ההלכה. ח"כ ש. אלוני (ר"צ) עודכת זה מכבר טקסי נישואין על ידי חתימה על חוזה. אבל אם מישהו נישא כדת וכדין, לשם מה הוא צריך גט? עכשיו, בעזרת החוק החדש, אם יתקבל, יוכל לחלק את רכושו מבת זוגו ולעשות ככל העולה על רוחו.

* * *

צריך לקוות שחברי הכנסת הדתיים ידעו לעמוד על המשמר ולהביא להפלת החוק, כבר בעת הדיון בועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, כאשר יגיע לדיון, או כאשר יבוא להצבעה בקריאה סופית במליאת הכנסת.

אולם הבאנו את המקרה הזה רק כדוגמא למה שקורה בזמן האחרון בכנסת. אט־אט, בשיטת הסלאמי, נוגשים האנטי־דתיים במעט שעוד נותר מהסטטוס־קוו. בזה אחר זה מתקבלות הצעות, החלטות ותקנות, שסכנתן לדת רבה וחמורה.

אמנם החלטות של ועדות הכנסת אין להן תוקף משפטי. כאשר ועדת כנסת מחליטה, עדיין אין זה חוק. אך הצעות אנטי־דתיות בועדות ובמליאה, נאומי שיטנה נגד התורה והדת והצעות לסדר היום העולות לדיון בכנסת — כל אלו יוצרים אוירה מדרדרת וכר נוח לשיסוי.

במצב שכזה, כמעט ואין להעלות על הדעת אפשרות של העברת חוקים דתיים, או קידום נושאים שהועלו בזמנו בהסכם הקואליציוני. ראשי הליכוד מדברים על כך, שכיום קשה להם להעביר זאת, מכיון שיש ממשלה אחדות, אך הכל מבינים, שגם הם עצמם מושפעים מה"גל" האנטי־דתי ואינם ששים לקריאות "חומייניסטים" שיופנו נגדם.

* * *

קוראי עתוננו אינם זקוקים לדוגמאות רבות. כמעט שלא עובר שבוע בלי משהו שלילי נגד הדת בכנסת. לא רק נסיונות לפגוע בדת שוחר בעבר, אלא גם דברים שנדחו בעבר על ידי הליכוד והמערך גם יחד — עולים על סדר יומה.

הדעה, הבדוקה את שאלת גיוסם של בני הישיבות, היא דוגמא אחת מני רבות לכך. בעבר התייצבו שרי בטחון בכנסת והורידו מבלי היסוס מעל סדר היום הצעות של האופוזיציה בנושא זה. הפעם — עבר הנושא לועדת החוץ והבטחון, שם הוקמה ועדת משנה והו דנה בנושא כבר מספר שבועות.

אמנם גם כיום ראשי הליכוד והמערך גם יחד מרגיעים את הפונים אליהם ואומרים, כי דבר לא השתנה בפועל ולדיוני הועדה אין ערך. אבל מי שיודע את תהפוכות העולם הפוליטי, כל הבקי ברזי פעילותה של הכנסת, יודע, כי לעצם קיומה של ועדת משנה יש משקל מסויים, וכל עוד היא פועלת, קיימת סכנה לנגיסה גם בעניינים של בני הישיבות.

כאשר בודקים "באופן כללי" את שאלת גיוסם של בני הישיבות, קשה הרבה יותר לגודמים העוסקים בבעלי תשובה לפעול. הסכמים ודברים שהיו מובנים מאליהם בעבר, הפכו למופרכים ולקשים לביצוע. לא כל ענין הוא "אוטומטי". מתחילים לבחון ולפשפש, ולאף אחד אין תעודת ביטוח, מה עשויה להחליט אותה ועדת משנה.

יש עוד דוגמאות רבות לכנסת האנטי־דתית בכנסת. הפעלת שרון נוסף בסלוויזיה, הודעת מים שר הפנים על רישום גויים כיהודים למרות שנתגיירו רק בגיור רפורמי, וההחלטות לפסול נגד הדיינים שהתחמו על העצמה נגד בית המשפט העליון בנושא זה, הקיצוצים בתיקצוב התורני, נסיונו הנפל להחזיר את סעיף 5 לחוק ההפלות, אי ביצוע החלטת ועדת השרים בענין המיסיון המחמוני — כל אלה הם רק חלק קטן מרשימה.

למגמה האנטי־דתית, כאמור, יש השפעה גם על ראשי הליכוד. באוירה כזו מתקבלות החלטות שבעקיפין מזיקות ביותר לציבור החרדי. כך קורה שראש הממשלה מבקר בירושלים ואינו פוקד אף ישיבה או בית כנסת. כך מחליט שר הבינוי והשיכון להקים עיר ליד גוש עציון, וזונח את הבניה עבור הציבור החרדי בירושלים. כך מאפשרים לאוניברסיטה להיות "קבלן" של גידול שבלולים לצרכי מסחר. כך מחללים שבת שוב ושוב ב"היתר" ממשלתי ורק באוירה כזו יכול יועץ משפטי לממשלה להעלות על דעתו לחקור דיין, שפסק כפי שההלכה מחייבת אותו לפסוק.

גם ההחלטה על שינוי שיטת הבחירות, אשר התקבלה השבוע בועדת החוקה חוק ומשפט, היא חמורה ביותר מבחינת הציבור הדתי. ענין זה עומד בסתירה מוחלטת להסכם הקואליציוני, אולם משום מה "נשכח" הדבר מנציגי המערך והליכוד, אשר תמכו בהצעת החוק בועדה והחליטו להגישה להצבעה בכנסת.

זוהי הדינאמיות והאינרציה של אוירה ומצבים בעולם הפוליטי. אין ספק שבימים ובשבועות הקרובים נשמע על עוד חוקים והחלטות אנטי־דתיות שהתקבלו בכנסת. זה יהיה רק איתות נוסף לכל מי שדרוש לו הדבר, מה עומד לקרות ולהתחולל.

אולי דוקא ההחלטה בנושא שינוי שיטת הבחירות, היא שתגרום למפנה, אשר יביא את ראשי הציבור הדתי למחשבה, שמא הגיעה השעה לפעול בכוחות משותפים נגד הסכנות האורבות בפתח.

יצחק מתתיהו טננבוים

היהודים מעבר לרחוב...

נאים הם ימי חגינו ויפים הם למקיימיהם כהלכתם, כי־מהם ובהם מתרקים כמו שפה ומעלה מעל הארציות, אשר גשמיותה ימאנת להינתק ממהולכי אדמות; ׳מתעלים בהם שפחיים מעל ההרגליות הטבעית הדבוקה באורח החיים עלי ארץ.

אם נאמר: "מה יפו פעמיהם בנעלים" — יפים הם שבעתיים בחג בו הוכתב למקיימיו להתעלות דייקא מתוך הארציות הפשוטה, היומיומית ואף פחותה שבה, כאכילה ושתיה, כהוקרת הגוף וכמשלוח מנות, ודוקא מתוך גשמיות זו ובמידה מרובה וגדושה, מעלים את קדושת היום וקדושת האיש הישראלי למעלתם הרוממה: "פורים — כיפורים"!

ומי שיצא לרחובה של עיר בימי הפורים האלה וראה את פעמיהם של ישראל — לא ראה אלא את מעלותיהם ותרומת מידותיהם. הכל טורדים במצוות ואין לך איש יהודי שלא מקדים ונותן, פושט ידיו לנתינה עד סרם גבאי צדקה פשט את ידו לקבלה. זה בא ומנתו בידו וזה הולך וכוסו בידו.

הלבבות פתוחות יותר מאשר יש בידיים, שהרי לבבו של יהודי בעת שמחת־ליבו פתוח כפיתחו של אולם, וכל אשר יש לו היה נותן באהבה אשר אוהב את אחיו היהודים, וכבר אמרו חכמי הנפש שהנתינה, ההענקה, ההשפעה לזולת — היא המביאה לאהבה והיא הגורמת לקירבת הלבבות. וכל לב יהודי שופע אהבה לזולת אלא שהאדם הנגזר מן האדמה ומהלך על פניה מתמעטת שיפעת לבבו, אבל משבא אותו היום בו מרקיע מעט מן יסוד העפריות — הרי הוא מעריף מטללי לבבו על פני כל.

והוא נותן מכל אשר לו, מכיסו, מחיזכו, משמחתו, מרגעו ואף מיקוד הקדושה אשר פורצת ממנו מבלי דעת ומתבערת האמונה אשר לוחשת ממנו והוצה בלי משים. והיהודי הנותן והמעניק הוא היהודי בהתגלמותו, בפשטותו, מבלי מסך ותחפושת אשר עטויה עליו בכל ימות השנה.

כי העולם כולו התלוי בהבלי הזמן ומאורעיו אינו אלא מצע ותלבושת להתנהגות האדם ותחבולותיו. ומה הוא מצע זה — אם לא תחפושת וכסות עיניים?! וכן תבל ומלואו, אשר כישורו נעקב מקצב החיים הגשמיים, אינו אלא מסך ומסכה על הטבעים האנושיים ויצרי בעליו. וכה הוא מסך זה — אם לא מסתור ומחסה מה "אני" שבכל אדם?!

וביום הפורים בעת שמחת הפלגת הדעת, כאשר היהודי מתערטל כתחפושתו של חול, מתקלף מקליפתו החיצונית של ההתנהגות המודרכת, מתפשט מהרציונליות המוכתבת והכנועה לארציות — ביום זה מתגלה היהודי בכלוא תפארת גדולתו.

כי כאשר "השתיה כדת — "אין אונס"! אין האדם אונס לא לעצמו ולא לזולתו. הכבלים הגשמיים ניתקים והמוסרות הארציים מוסרים, אין היהודי אנוס לעוור ההפוך המתחפה בו כל השנה, אין הוא מרוחק למסך המבדיל בין חיצוניותו לפנימיותו — משוחרר הוא מכל אלה. ולפיכך הרי הוא מה שהוא, יהודי טוב ומטיב, חונן ונותן. שמח ביהודי שבו ובהשתייכותו לעם זה. נפשו פנויה להתחנן לפני קונו ומוחו צלול ובהיר לבקש על היהודי שבו שייטיב מעשיו ועל העבמה הנתונה לו שתוכל להדרכן.

* *
*

באותה שעה שיהודים כמו אלה עוברים וחולפים, מזוככים בנפשם וכרוננים בנשכתם, עולה המחשבה. אשר אינה חפצה להלוך — כה נעשה מעבר לרחוב שלנו?

שם נערכת "עדלידע" במקום "עד דלא ידע". שם הכירו את ה"אלכוהוליזם" תחת "והשתיה כדת", שם מתחפשים המתחפשים כלאו הכי וכה־בוססים על יתר בצלם ומסכה. שם חוגגות הנפשיה התרעות בדרכי הגויים את ההוללות ואת השיכרות. את הליצנות ואת התיעוב, מתרפשים יותר בביצה הזולה והמטונפת, ומתגוללים יותר בגשמיות הבהמית.

ואותו יהודי אשר מעבר מזה, אף בהיותו בפיסגת השימחה הטהורה, כרוכב ונעלה כתוך העולם המגושם, אינו יכול להסיר כעל ליבו הטוב והכשר את אחיו היהודים אשר מעבר לכיהודים שאינו אלא כיתרס כערכה הזוכה כבדילה בין כעסים של אלו ובין כעסים של אלו. אבל אין זהו מעבר־חציה, אין זה שטע מפריד — בני אומה אחת נתנו ומתוך בית אחד, בית ישראל. באני הייתו לעם.

וקשה עלינו הפרידה, וכואב לנו סיבוי האחוות והבדלי המעשים, וכיצד לנו תהום הדעה והבקיעה הרעיון, אשר בין אחים. כי על שולמו של אחים זה קודש תהדר — הללו עולים ומרקיעים לשבי שמיא והללו נחותים ויורדים עד תהומה של נפש.

והלב כוכה — עם אחד ומפחר ומפורד בבעשיו, גודל משותף עלה על אבותיהם. ועתה — מה אחד ומזה אחד. מה רב המרחק בין אלו לאלו. מה איום המיסוך אשר בין בנים לאותה אומה. ומה נורא ההבדל דייקא באותו היום אשר גם אלו וגם אלו חוגגים חגו רק משום שיהודים אנו. הללו מתייהדים בו יותר ויותר, והללו — יוצקים בו את הגויות והסיכלות כדיוטה ההתהנגה שבהן.

מה נאה אותו "שותה כדת" — כדת של הורה — המשליך מצל גוו את מיצרי הדעה ומהזמינו הביציה ל"אני" המהופש, העוגה והמתחנן על נפשו שתזכה לנוח בצל החכמה, ומשתפך בינו כלפי קונו: "ואני — קירבת אלקי לי טוב". וכמה עולה לו לשפלותו של ה"אלכוהוליסט" אשר אינו יודע טעם "דת ודין" בהתגוללו בקיאו ובסבנו עיבו את חולתו.

כמה הלב מתחמם מאותו זה ההולך ובא לקראתנו ברחוב שלנו, מסולסל פיאות כעוטר בבגדי לבן של יום הכיפורים; תגור כחושן ואפוד, על מיצחו ציץ וכנפנה, וה"כשלה מנות" אשר בידיו הנהדרים נראות כמנחת חביתין של הכהן הגדול.

כמה הלב מתרונן כמראהו של ילד אשר רוצה להיות משה רבנו... ופניו קורנות מאושר כל שעלה בידו "להתחפש" כמו עבדו הנאמן של הקב"ה.

(המשך בעמוד י"ד)

דוד אבן

החלטת הקבינט בענין דרום אפריקה - בצל איומים אמריקניים ו...יהודיים

"איזו זכות יש ליהודי ארה"ב לגרום להרעת מצבם של יהודי דרום אפריקה" — שאל שמיר, לנוכח הלחצים שהפעילו ראשי ועדת הנשיאות של הארגונים היהודיים בארה"ב

חילופי דברים חריפים ביותר היו שלשום בישיבת הקבינט, אשר החליט לצמצם את הקשרים עם דרום אפריקה. לא כל השרים הסכימו לנקיטת צעדים כלפי דרום אפריקה, מכמה וכמה טעמים.

שר החוץ, שמעון פרס, ייצג את העמדה הקיצונית ביותר בנושא זה. כפי שהוא נוהג בדיונים חשובים אחרים לאחרונה, הופיע עם "נייר עמדה" מפורט, אשר הוכן במשרדו. בהתאם לנאמר בו, קרא שר החוץ לגנות את מדיניות הפרדת הגזעים של דרום־אפריקה (אפרטהייד) ולנהוג כלפיה כמו יתר מדינות אירופה. "מדינות אלו, ברובן, הטילו סנקציות כלכליות, מסחריות ותרבותיות. ישראל אינה יכולה להוציא עצמה מכלל מדינות התרבות ועליה להצטרף לסנקציות ללא דיחוי" — אמר פרס.

את העמדה ההפוכה ייצג שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון, אשר יצא במילים בוטות נגד הכוונה "להיגרר אחרי הלחצים של ארצות הברית ושליחיה". במילים אלו התכוון שרון לראשי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארה"ב, שבאו השבוע לישראל לכינוס השנתי ולא חדלו ללחוץ על הממשלה לקבל החלטה של סנקציות נגד דרום אפריקה.

"אינו יכולים לקבל החלטות תחת איומים אמריקניים. אסור לנו לקבל החלטות תחת לחץ חיצוני. בודאי לא תחת לחץ של יהודים, שליחי הממשל בוושינגטון" — אמר השר שרון.

• שמיר ורבין בדעה אחת

שתי העמדות הקוטביות הללו פתחו דיון של שעות ארוכות בקבינט. 5 שעות לפני הצהרים ועוד 5 שעות בשעות הערב שלשום. בהפסקת הישיבה הספיק שר הבטחון, יצחק רבין, "לקפוץ" לסיור ברמת הגולן.

מעניין כי עמדותיהם של ראש הממשלה, יצחק שמיר, ושר הבטחון, יצחק רבין, היו מלכתחילה קרובות יותר לאלו של שרון, אך היום הקובע של "אחד באפריל" הביא גם אותם לנסיגה מסויימת לכיוון עמדת שר החוץ.

בתאריך האמור, עומדת ארצות הברית לפרסם את הדין וחשבון המלא על המדינות המספקות נשק וציוד מתוחכם לדרום אפריקה. במצב הנוכחי, לאחר פרשיות פולארד והנשק לאיראן, לא רוצה ישראל להסתבך שוב בדו"ח חדש. אין ספק, שדעת קהל אוהדת לא תתווסף כלפי ישראל, אם שמה ישורבב לדו"ח.

כאמור, ראשי ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים בארצות הברית לחצו במשך כל השבוע לקבלת החלטה של סנקציות. שמיר ורבין שמעו היטב את הטיעונים, אך לסקודביהם אמרו: "איזה זכות יש ליהודים אלה, שאין להם ולמדינת ישראל, או להם וליהדות בכלל, כמעט ולא כלום, לכפות את דעתם עלינו"?

גם השר אריאל שרון השתמש בטיעון הזה בישיבת הקבינט. הוא אמר, כי יהיה זה נלעג, אם ישראל תקבל החלטות תחת לחצים, מה גם שהדבר פוגע בה הן מבחינה כלכלית והן מבחינות אחרות.

שמיר ורבין היו ערים לכל הטיעונים הללו ולאחר נסיגה מסויימת מעמדתם המקורית, שלא לשנות כלל את היחסים עם דרום אפריקה, ניסחו את ההחלטה שדיברה על אי חתימת חוזי בטחון בעתיד וצמצום קשרים בתחומים נוספים.

• בלי סנקציות

החלטת הקבינט אינה מזכירה כל את המילים "סנקציות" או "צמצום קשרים". היא מנוסחת בקוים כלליים, מדברת על חוזים עתידיים ואינה מתייחסת להפסקת חוזים קיימים ועומדים.

לענין זה יש חשיבות רבה. כי אם רוצה ישראל "לרצות" את וושינגטון, הרי שההחלטה על אי חתימת חוזים בעתיד לא תהיה מספקת. אין ספק, שרק "שבירת" חוזים קיימים והפסקת משלוחי נשק וציוד בהווה, היתה יכולה למחוק את ישראל מ"הרשימה השחורה" של הדו"ח הצפוי ב־1 באפריל.

אולם השר שרון ואחרים התומכים בעמדתו, לא גילו ענין רב בדו"ח זה או אחר. הם דיברו לא רק על החשיבות הכלכלית והבטחונית שיש לישראל בקשריה עם דרום אפריקה, אלא גם, ובעיקר, לחשיבות שיש לייחס לעמדתם של 125 אלף היהודים במדינה זו. "החלטה על סנקציה פירושה החלשת מעמדם בצורה משמעותית ואולי גם הפקרתם" — אמרו.

הטיעון בנקודה זו הועלה גם על ידי ראש הממשלה, יצחק שמיר, אשר דיבר על חשיבות המשך הקשר עם יהודי דרום אפריקה. "איזו זכות יש ליהודי ארצות הברית לגרום להרעת מצבם של יהודי דרום אפריקה? האם אינם מבינים איזו חשיבות יש לכל החלטה שתקבל ישראל בנושא"? — שאל.

אולם הטיעון שהועלה על ידי שמעון פרס, כי אם תיכלל ישראל בדו"ח האמריקני, עשוי הדבר לגרום לקיצוץ הסיוע הצבאי מארה"ב לישראל — שיכנע את שמיר וגם את שר הבטחון, רבין.

(המשך בעמוד י"ד)

صورة من الأصل

פרס מבטיח: נכבד שמירת הסטטוס־קוו

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, הודיע השבוע לח"כ הרב אברהם שפירא, כי תישמר ותכובד ההחלטה לקיים את הסטטוס קוו בנושאי דת במדינה.

תשובתו של פרס באה בעקבות פנייה של הרב שפירא, לאחר החלטה תמוהה שקיבלה ועדת שרים, להחזיר מחדש את סעיף 5 לחוק ההפלות. החלטה זו בוטלה בינתיים, אולם עוד לפני כן פנה הרב שפירא למ"מ ראש הממשלה וביקש את התערבותו המיידית בנושא. ובשיחות בעל־פה בנושא זה, אף כן תמך מ"מ ראש הממשלה בביטול ההחלטה והיא ירדה מעל הפרק. בימים אלה נתן מר פרס את תשובתו בנושא זה בכתב אל הרב שפירא כדלהלן:

"רב תודות על מכתבך בנוגע לחוק ההפלות. בתשובה אני מבקש להבהיר, שנתקבלה החלטה לכבד את הסכמתנו בדבר קיום הסטטוס־קוו, והדברים אמורים גם לגבי נושא ספציפי זה".

דוד פרי

נבון: רבנים רשאים להרצות על חזרה בתשובה בבתיה"ס

שר החינוך, יצחק נבון, הודיע השבוע בכנסת, כי רבנים רשאים להכנס לכל בתי הספר בכל עת שירצו, וכי חוזר המנכ"ל בנושא זה הוכן בצורה לא נכונה ותוקן.

השר אישר בתשובה לשאילתה דברים שצוטטו בשמו בענין זה, וציטט את סעיף "החזרה בתשובה" בחוזר המנכ"ל מ־4/מ מיום כ"ט מרחשון התשמ"ו, כפי שנוסח מחדש: "יש לאפשר ייצוג לדעות השונות הקיימות בחברה הישראלית, בתנאי שהן מובעות בצורה תרבותית ואינן נוגדות את חוקי המדינה". ברור מאליו, אמר השר, שגם רבנים נכללים בכך.

אשר להגברת מספר ביקורי הרבנים בבתי הספר, כדי להעשיר את ידיעותיהם של התלמידים ביהדות ולהעמיק את זיקתם החיובית אליה, אמר השר, כי הדבר נתון לשיקול דעתם וליוזמתם של מנהלי בתי הספר.

ח. שריג

"המדינה גאה?" - אני לא!...

קהל מעריצים נלהב "הטביע" השבוע בשמפניה את הספורטאים הישראלים שניצחו במשחק נגד צ'כוסלובקיה. בין מקבלי הפנים היה גם "כמובן" סגן ראש הממשלה ושר החינוך יצחק נבון.

שר החינוך רואה מן הסתם את "הספורט הלבן" כאחד מהערכים המרכזיים ויסודות החינוך בארץ.. אחרת איך ניתן להבין את הצהרתו בנתב"ג כי "המדינה כולה גאה בהישגכם".

בתור אחד מאזרחי המדינה, הנני מבקש להצהיר כי אני איני נמנה על המתגאים בהישג זה. גאוות יהודים יכולה להיות רק על הישגים רוחניים, מוסריים או בתחום שיפור המידות. כאשר ישראלי מצליח בהנפת מחבט — אין זו סיבה להיות מאושר...

ק. בן ציון

20 ניצבי המשטרה באים להאזין לבר־לב

מנהג מוזר פיתחו ראשי משטרת ישראל, בכל עת ששר המשטרה, חיים בר־לב, עולה לשאת דברו על פעולות משרדו, מופיעים ביציע המפכ"ל, רב־ניצב דוד קראוס, וכל חברי המטה הכללי של המשטרה, כ־20 קצינים בדרגות ניצב ותת־ניצב.

בין הדיונים אפשר לראות את מפקדי המחוזות וראשי המשטרה במזנון הח"כים, מחליפים חוויות בינם לבין עצמם ובינם לחברי כנסת ושרים.

זהו מפגש מעניין למדי, אך מישהו העיר, מה היה קורה אם שר הבטחון היה מביא אתו לכנסת את המטה הכללי של צה"ל, כל אימת שהוא סוקר את פעולות משרדו?

צריך לקוות, שככל שהמדובר במשטרה, נשאר מישהו לפעול גם בשטח. האם אין לניצבי המשטרה מה לעשות, עד שהם מוצאים זמן ל"בילוי" של שעות ארוכות בכנסת, כדי לשמוע את הדברים של בר־לב? האם הם לא יודעים מה בפיו? ולכל היותר — האין הם יכולים לקרוא אותם אחר כך בפרוטוקול של הישיבה?

ח. שריג

איך מדבר "רב" בכנסת?

ח"כ מנחם הכהן (מערך), המצרף לשמו את התואר "רב", השמיע השבוע בכנסת דברים תמוהים ביותר, בענין מעמד האשה בעם ישראל.

בין היתר אמר: "לא אבוא לומר שהאשה איננה מקופחת במערכות הדתיות במדינת ישראל. היא אינה מוצאת את מקומה בחיים הדתיים במדינת ישראל, ועובדת אי הימצאותן של נשים במועצות דתיות תוכיח. אם יש לנו תפקיד בבית הזה (בכנסת), הרי זה להתמודד עם השאלה של מעמד האשה בחברה היהודית, כולל בשירות הבטחון, כולל במועצות הדתיות".

כאן הוסיף שני משפטים, הסותרים אחד את השני: "כל דבר שאינו נוגד את ההלכה — חייבת האשה למצוא בו את מקומה. ההלכה שאומרת ששירות לאומי במדינת ישראל פסול לאשה, הלכה כזאת צריכה בדיקה".

גם חברי כנסת חילונים, שנכחו במליאת הכנסת אותה שעה, נדהמו מהדברים. מי שהגיב מיד היה ח"כ הרב מנחם פורוש, שבהתרגשות רבה קרא בקול לעבר הדובר: "הרי גדולי ישראל פסקו שזה "ייהרג ואל יעבור". איך אתה מעז לומר דבר כזה"?

תשובתו של הכהן, אופיינית לו: "איני רוצה ליהרג ולא לעבור. אני רוצה לקיים את המצוה של "וחי בהם"...

כך מדבר בכנסת מי שמתהדר בתואר "רב".

ד. נעם

איש ר"צ דואג ותובע לחקור חשדות נגד אי סדרים בבחינות לדיינות

מבוכה רבה היתה השבוע במשרדי הרבנות הראשית, לאחר שנתפרסמה ברבים תביעתו של חבר הכנסת מסיעת ר"צ דוד צוקר ממבקר המדינה לערוך בדיקה על אי סדרים חמורים בבחינות לדיינים שנערכו אשתקד.

ח"כ צוקר טוען כי התלמיד היחידי של "מכון הרי פישל לדיינים" שעמד בבחינות והשיג את האישור, אינו אלא קרוב משפחה של אחד הרבנים הראשיים.

בחוגי הרבנות הראשית שוררת התמרמרות על הנהלת "מכון הרי פישל", שבראשה עומד אחד מחברי מועצת הרבנות הראשית, על עצם העלאת הטענות נגד אי הסדרים בבחינות על ידי חבר הכנסת, מסיעה ששמה לעצמה מטרה לערער אחר יסודות הרבנות הראשית.

הנהלת "מכון הרי פישל" מכחישה שפנתה לחבר הכנסת צוקר, אף שאינה מעלימה את התרעומת שלה והיא טוענת שכל השנים, עברו כל או רוב התלמידים של המכון בבחינות בהצטיינות.

"מודה ועוזב ירוחם" גם בצבא

עשרה קצינים של צה"ל סולקו לפרוש מן הצבא ובכך ניצלו ממשפט על עבירות נגד המוסר — על כך נמסר השבוע על ידי גורם צבאי מוסמך, שביקש בדרך זו להביא לידיעת הציבור, כי בצבא נוהגים בחומרה רבה כלפי גילויים של פגיעה במוסר.

הגורם המוסמך לא ידע לספר, כמה מקרים אחרים לא הובאו לכלל משפט בגלל היעדר תלונות מצד הנפגעים, בעיקר חיילות. הסילוק מן הצבא נעשה לפי שיקול דעת הפרקליטות הצבאית, ולפי הכלל של מודה ועוזב ירוחם — נפטר המסולק גם מן העונש הצפוי לו.

אותו מקור סיפר גם על קצין בדרגת אלוף משנה שנאשם בעוון זיוף מסמכים וצריכת דין לעצמו על ידי זיוף חתימת המפקד האחראי עליו.

הוא גילה, כי בצבא נתגלו קרוב לארבעת אלפים עבירות פליליות ומהם רק 8 אחוז תיקים על עבירות סמים. במשך שנה זו הוגשו שלושים אלף תלונות משמעת בעיקר ביחידות עורפיות.

שרון שוב מתקיף את פרס

מתיחות חדשה בין השר שרון לבין ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס פרצה השבוע, לאחר שנודע כי השר שרון התקיף בחריפות רבה את שמעון פרס והאשים אותו בהסתבכות עם האמריקאים בפרשת פולארד.

שרון אמר, כי הוא מאשים את פרס שהיה אז ראש הממשלה בהסתבכות זו, הוא לעג למר פרס שטען לפני זמן מה כי הוא הבלאי של מערכת היחסים עם האמריקאים. לדבריו, הוא הביא אותנו לכך שכל מערכת היחסים עם ארצות הברית רועדת וכל יום מתגלה לנו פרשה חדשה.

חבריו של שרון העידו לו על כך, והזכירו לו כי הבטיח בשעתו שלא להתקיף ברבים את שמעון פרס. לאחר ההתפייסות אמר שהוא לא ידע כי יש עתונאים באסיפה הסגורה של חברי "חרות" בשדרות.

בדבריו אמר עוד, כי ממשלת ישראל חייבת למצוא דרכים כדי לסייע לזוג פולארד שרצה לסייע לישראל ונקלע למצב טראגי מאוד. הוא אמנם רצה לסייע לישראל כיהודי, אולם העמיד את ישראל במצב קשה.

הודעה זו של שרון גררה אחריה תגובה נרגזת של מפלגת העבודה, שהזהירה את שרון כי הוא "מדרדר את מצבנו הלאומי" וטוב יעשה אם יעצור את לשונו", אולם נראה שמר פרס יסתפק בהודעה זו המזכירה לו לשרון את כל חטאיו במחנה סברה ושתילה, וכן את הפצצת ביירות.

לדברי ההודעה שפורסמה בשם הנהלת סיעת המערך, מהותו של שרון היא בוריית הרס וגרימת אסונות בכל אשר ילך, ששיאה היה כאשר הוביל את המדינה לאסון של מלחמת לבנון.

הנהלת הסיעה התייצבה בתוקף לימינו של שמעון פרס, אשר לדעתה עסק להצלתה בשיקום ההריסות שהניחו אחריהם שרון וחבריו, החל בהוצאת צה"ל מלבנון, דרך שיקום מעמדה הבינלאומי של ישראל ויצירת שיתוף פעולה חסר תקדים עם ארצות הברית וכלה בהצלת המשק הכלכלה.

חברת כנסת ציונית שמצאה את מקומה

בשקט, בשקט, נעלמה חברת כנסת אחת, שהיתה מחלוצות הפעילות האנטי דתית בכנסת, שייצגה את רשימת ר"ץ לפני מה שנים, מן האופק הציבורי.

הגב' מרשה פרידמן זכתה בזמנו מן ההפקר, אם יש מי שזוכר את ההצלחה היחידה של רשימת ר"ץ בראשות שולמית אלוני ומרדכי בראון שזכתה בקדנציה אחת בבחירות שלאחרי מלחמת יום כיפור ב־3 מושבים בכנסת. מסתבר שפרידמן — שהיתה פעילה להתרת הפלות סיטוניות ותועמלנית לזכות את הרחבת ההיתרים החוקיים בזמנו, עד שהללו נבלמו בהסכם הליכוד עם אגודת ישראל — היא לא היתה מסוגלת לשבת בשולחן אחד עם הגב' אלוני שהיא טיפוס חזק ומדכא ולא סבלה את "שותפותה" ביהישגים".

"המשבר" פגע בה כל כך חזק עד שמצאה את מקומה... חזרה לביתה האמריקאי משם עלתה בזמנו ארצה. אחד התכ"ים שנשאל השבוע על הנושא התבטא ספק ברצינות ספק בהלצה, שחבל רק שאלוני הצליחה להרחיק אותה מהמפלגה אחרת אולי פרידמן היתה מצליחה לקחת אותה עמה לשם.

הפנטגון כמחלקה ברבנות הראשית

או: איך להימנע בתחיד משגיאות ובעיות כמו זו של זקהיים ופולארד?

דב זקהיים (ה"יהודי הטוב עם הכיפה") פורש — לא פורש — ממשרד ההגנה האמריקאי. העתונות הישראלית חוגגת. אף שדובר הפנטגון הכחיש בינתיים את הידיעה בכל זאת היא תופסת מקום נכבד בעתונות כאן.

מכל הדיווחים היה מעניין לקרוא את הדיווח ב"הצופה" בטאונה של המפד"ל על הנושא. הסיפור מהווה עילה לפרשנות לעגנית על היהודי שומר המצוות חובש הכיפה "שביום פורים אחד קם בבוקר ומודיע על הת[illegible] לטהו להתפטר". "הצופה" יודע [illegible] ביזוב זקהיים לא הצטיין כידי[illegible] ישראל" וכל כך למה, זאת משום שהוא נקט בדעה שבה מחזיקים אלופים במטכ"ל. חלק ניכר מצמרת חיל האויר הישראלי ואחרים, והיא כי בניית מטוס ה"לביא" תפגע בישראל יותר מאשר תסייע לה. עורך "הצופה" יודע ש"עמדתו זו לא תאמה את האינטרסים של ישראל והיה בה יותר מקורטוב של פגיעה". עורך הצופה לא העיז לנקוט האשמות אלו כנגד אלופים בצה"ל שדעתם כדעת זקהיים בפרשה זו.

בטאון המפד"ל יודע גם להדגיש את העבירה הגדולה ביותר של זקהיים והיא ש"מערכם לא הופיע כציוני". למרות שהקפיד להתפלל שלוש פעמים ביום ולהניח על התפילה [illegible] מ"אה שעורך הצופה סבור שבמכרזים של משרד ההגנה האמריקאי הפנטגון יש להוסיף סעיף של יחס אוהד לציונות ולאמירת הלל ביום העצמאות כפי שהם דורשים לאחרונה במכרזים לרבנים ולתפקידים דתיים. ואולי יש למסור את עריכת המכרז לאמרכל של משרד הדתות או אולי למזכיר הרבנות הראשית, הם ידעו לבדוק את צבעה של הכיפה שלראשו של מר זקהיים...

אגב, גם ג'ונתן פולארד, היהודי האמריקאי שנידון למאסר עולם בשל ריגול למען ישראל הטוען כי כל שאיפתו היתה לעזור לישראל, כי כל חייו היה כוון ליום העליה, אך משזה נמנע ממנו בשל סיבות משפחתיות פנה לעזור למדינה בדרך אחרת. גם הוא הואשם על ידי מנהיג ציוני אמריקאי באי ציונות. עליה לישראל אינה ביטוי "ציוני" בימינו. אמירת הלל ביום העצמאות בטקסאס זהו ביטוי אמיתי יותר.

ובענין זה, הפרופסור להיסטוריה המשורבט מרציונותיו על טורי עתוני השמאל, מיכאל הרסגור, מצא השבוע את האשמים בפרשת פולארד, נישתם: היהודים החרדים.

"מאז הרצל — כותב הרסגור — יש לעולם היהודי שתי גישות, מנוגדות בהחלט לגבי העולם הלא־יהודי. הרצל, והציונות אחריו אמרו לעולם: היהודים הם קודם־כל עם, הרוצה לחדש את ממלכתיותו. יש לנו אינטרסים משותפים בהקמת מדינת היהודים כחלק מקהילת המדינות האחרות.

מול גישה זאת, עדיין קיימת הגישה האורתודוכסית תורנית, הגורסת שלגויים אין נשמה ושאפשר להתנהג כלפיהם בהתאם. לאסונה של ישראל העדיפו מפעילי פולארד את הגישה האנטי־גויית (והאנטי־ציונית, בסיכום) על גישה רציונלית־לאומית, מכובדת ואחראית".

נו, אז בשביל מה צריכים להטריח את המדינה בבירורים ובוועדות; לא צריך ועדת חקירה, אפילו לא ועדת בירור, אין צורך לבדוק שום כלים, להרסגור יש אשמים ברורים, אולי אפילו אם תרצו בכל נושא שעולה על הפרק: הדתיים אשמים.

ולדעת הצופה יש גם פתרונות ברורים לכל בעיה.

א. ירושלמי

תרבות של פנאי...

אחת התופעות הלא כל כך חדשות ב"אינפלציה" של עמודי העתונות בארץ, הם המדורים הבידוריים והפסבדו בידוריים התופחים והולכים, ולפעמים "משתלטים" על העתון כולו.

אחד המדורים הללו באחד העתונים הגדולים נקרא בשם "פנאי". שם מתאים לכל הדעות. למותר לציין מדוע אין מדור דומה בעתוננו. השבוע הופנתה תשומת לבנו לכתבה שפורסמה במדור זה והיא על בעיותיהם של אסירים ישראלים הכלואים בבית סוהר בחו"ל.

בהרהור שני חשבנו אכן, נאה לו המדור ונאה הכתבה למדור זה. זו תוצאתה של תרבות הפנאי. וכפי שכבר הגדירו חכמינו ז"ל על הבטלה המביאה לידי שיעמום.

א. ירושלמי

חילופי האשמות בין שמואלי ונבון

התקפה חריפה על שר החינוך מפיו של מי ששימש שנים רבות כמנהל כללי של משרד החינוך אליעזר שמואלי, גררה אחריה תגובה חריפה פי כמה והאשמה כי הוא פוטר מתפקידו, לאחר שנכשל ולא הצליח להשתלט על מערכת החינוך מבחינה פדגוגית ומינהלית.

לדברי שמואלי, שהוא חבר מפלגתו של נבון, סובל החינוך בישראל מרדידות ומחוסר מנהיגות, לדבריו, יש בזבוז של שנות לימודים של הילדים המתחנכים במערכת הממלכתית.

שמואלי היה מנהל כללי במשרד החינוך תקופה ממושכת, הוא שימש תחת כמה שרים, לרבות שר החינוך זבולון המר, שהעדיף את שמואלי על מנהל כללי דתי.

התקפתו החריפה של שמואלי, מבלי שהזכיר את שמו של יצחק נבון, ורק בדרך של רמז הרגיזה מאוד את שר החינוך יצחק נבון, והדובר משרדו פרסם הודעה ללא תקדים, בה הוא מציין כי שמואלי לא התפטר מתפקידו אלא פוטר, כיון שהשר החדש שנכנס "מצא תוהו ובוהו" שכלל בין השאר, "שיטות עבודה מיושנות, חוסר תיאום, כפילות שגרמו לבזבוז משאבים וחוסר פיקוח ובקרה על ביצוע התקציב, מלבד גרעונות תקציביים וגרוע מזה הכשלת כל רעיון חינוכי חדש וכל מאמץ ארגוני חדש".

דוד פרי

כמה זמן נאם ח"כ הרב שפירא?

מאז שהופעל בכנסת "מסך המידע", המעביר לרחבי הבנין מידע עדכני לגבי הנעשה באולם המליאה, הפסיקו חברי הכנסת "לרוץ" לאולם. הם "רצים" למסכי המידע, הדומים לאלו שבנמלי התעופה.

השבוע, בעת נאומו של ח"כ הרב אברהם שפירא, בדיון על ההצעות להביע אי אימון בממשלה בענין המורמונים, חלה תקלה במחשב, המפעיל את מסכי המידע, ושמו של הרב שפירא כנואם במליאה המשיך להתנוסס על המסכים במשך זמן רב.

חברי הכנסת ושרים התפלאו מדוע "נמשך" נאומו זמן רב כל כך, אך מכיון שסמכו על המידע שבמסך לא מיהרו להגיע לאולם. בעקבות זאת, נעדרו שרי החינוך, האנרגיה והמשטרה מהאולם כאשר נתבקשו להשיב על שאילתות. רק שר המסחר והתעשיה הגיע בזמן ובזכותו לא נאלץ היו"ר להפסיק את ישיבת הכנסת, לאחר שכבר דילג על מספר סעיפים בסדר היום.

לאחר כשעה תוקנה התקלה והופסק "נאומו" של הרב שפירא, שהסתיים למעשה עוד זמן רב קודם לכן.

דוד פרי

הטפה נוצרית בבתי ספר בתנועה הקיבוצית

הוראה חדשה שהוציא לאחרונה מנכ"ל משרד החינוך גילתה תופעה מוזרה שיש בה כדי להחריד. בבתי ספר בתנועה הקיבוצית העדיפו ללמוד תנ"ך עם "...הברית החדשה".

כאשר נודע הדבר במשרד החינוך היו אנשים שחשו עצמם שלא בנוח, בעקבות זאת הורה המנכ"ל שאין להשתמש בספרי תנ"ך שמצורפים להם ספרי הברית החדשה, בבתי הספר הממלכתיים.

היה מי שניסה לתרץ את התופעה בנסיון לחסוך כסף... שהרי ספרים כאלו ניתן לקבל חינם ממקורות מסיונריים. אך מסתבר כי בעצם, עובדה זו גם היא נלקחה בחשבון על ידי יוזמי האיסור במשרד החינוך שחשו כי בכך הסימון, יותר מדי, המנהלים בבתי ספר בקיבוצים.

יו"ר ועדת החינוך של הכנסת ח"כ נחמן רז הגיב על ההוראה החדשה בטענה שזה מיותר, אך מסתבר כי רז — איש מפלגת העבודה — אינו יודע כנראה את מה שמנהלי משרד החינוך יודעים.

א. סוקר

מסמר בקיר אטומי

המבנים הטרומיים נחשבים כידוע לחזקים ועמידים יותר מרוב צורות הבניה האחרות אלא של בטון המסיבי של הבניה הטרומית יש גם חסרון אחד המטריד מאד את הדיירים — קשה מאד לקדוח חור בקיר.

ובכן דיירי הטרומיים, חברת "אבו־גיל" פתרה לכם עכשיו את הבעיה הנצחית סופית ומייבאת לאחרונה מחו"ל מתלים מיוחדים אותם מצמידים לקיר הטרומי במכת פטיש אחת, ללא מקדחה וחסרת וללא כל טירחה יתרה מכה אחת בפטיש והמסמר המיוחד הצמוד למתלה חודר לקיר הבטון כאילו זה היה קיר עץ. נשמע פנטסטי אך עובדה, זה עובד. ניסינו לגלות מאיזה חומר עשוי מסמר הפלא הזה, אך בחברת "אבו־גיל" אמרו לנו כי זוהי תרכובת סודית שהמצאתה היא פטנט [illegible].

המתלים הללו מיובאים בצורות שונות ובגדלים שונים. יש המותאמים לתמונה, יש שנועדו להעברת חוטי טלפון ויש אפילו כאלה שבכוחם להחזיק ארונות עמוסים על גבי הקיר. אם אתם גרים בבית טרומי היכנסו לחנויות וקנו לכם כמה מתלים כאלה, אתם תהיו מופתעים.

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

גם לאחר שבירור עובדתית. כי המורמונים מאכלסים את מרכזם החדש בירושלים למרות שלא עמדו עדין בתנאי שהציגה להם הממשלה — ישנם עדין חברי כנסת מסיעות דתיות שנמנעים מלהביע אי אמון בממשלה ובתיפקודה בפרשה חמורה זו.

★

הממשלה החליטה להפעיל מחדש את ועדת השרים שטיפלה בנושא המרכז המורמוני. הועדה תדון במשך תשעה חודשים בעובדה כי למרות שעברו תשעה חודשים, לא חתמו המורמונים על התחייבותם ובסופו של דבר תחליט הועדה כי על המורמונים לחתום על התחייבותם... לפני איכלוס מרכזם החדש.

★

הקבינט המדיני החליט להצטרף לסנקציות על דרום אפריקה — זאת לאור ההבהרות שמאלנינו בשיתוף כלי התקשורת, כי החלטה כזו תמנע הדרדרות נוספת ביחסי ישראל־ארה"ב.

★

נמצא פתרון למשבר ארה"ב־ישראל:

בארה"ב מעניקים חסינות למעורבים בפרשת הנשק לאירן. בשלב נוסף תוענק חסינות למעורבים בפרשת הנשק לאירן ופרשת פולארד, הן בארה"ב והן בישראל — וחסל משבר ישראל־ארה"ב.

★

אם כבר מחוקקים חוק שכר מינימום — למה לא יחקקו גם חוק... שכר מקסימום.

★

העגבניות ממשיכות להפתיע, והפעם, בניגוד לכל התחזיות, גרמו למדד נמוך מאוד יחסית בחודש פברואר.

★

שלטונות המשפט הגיעו כנראה למסקנה, שמנהל המרכז למידע אלטרנטיבי, שנעצר לכתחילה עד תום ההליכים, פגע כבר פגיעה מקסימלית בבטחון המדינה ואין כבר חשש לשחררו בערבות.

★

בכל בית חרדי
המודיע
העתון של היהדות החרדית

מלון
רמדה רנסנס
בירושלים
גלאט כשר למהדרין GLATT KOSHER
בשמחות!
■ תחת השגחת הרבנים הראשיים לירושלים הרב יצחק קוליץ והרב שלום משאש שליט"א.
■ בפיקוחם הקפדני של 4 משגיחים קבועים יר"ש.
■ דיני קדושת שביעית ושנת השמיטה נשמרים כהלכתה.
■ גם באירועים חלביים המוצרים למהדרין.
הצוות בעל נסיון רב בעריכת חגיגות שמחות ואירועים. ברמה גבוהה!
פאר והדר
שרות נהדר
אפשרות אירוח מ 10 עד 1000 משתתפים!
■ חניה בשפע
מחירים מפתיעים.
RENAISSANCE
רמדה רנסנס

פסח
בישיבת "חפץ חיים" בירושלים
כשר למהדרין – לא שרויה
שמירת שמיטה כהלכתה
מקבלים הזמנות לחג הפסח הבעל"ט
שנה־שמינית ברציפות
לרשות אורחינו דירות מסודרות ומרווחות
אידאלי למשפחות
קייטנה לילדים
רח' ים סוף סנהדריה המורחבת
ירושלים טל' 02-810240 02-863253

קל כנשר רץ כצבי
צלול ועירני
אני שותה ויזל ג'ינסנג
הממריץ הטבעי

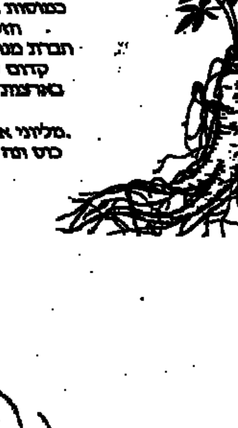

ויזל ג'ינסנג - "פרימאיר" מן הטבע

רהיטי
טומי את הרשקוביץ
במבצע מיוחד לחגים! במחיר ללא תקדים!
חדרי שינה מיוחדים

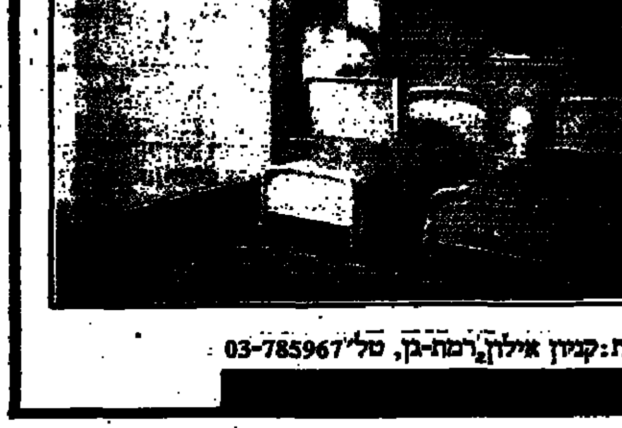

כמו כן, פינות
אוכל ומערכות
ישיבה מהמלאי
ובהזמנה!!
2.20×3.40 מ'

המפעל וחנות המפעל: רח' בר כוכבא 8, בני ברק, טל' 03-786756. החנות: קניון אילון, רמת־גן, טל' 03-785967

הרב אברהם יוסף שפירא

המורמונים רוצים לפעול כמיסיון

על המורמונים ועל המסיון דיברתי פה בכנסת פעמים רבות. לפני כשבעה חודשים הגישה סיעת אגודת ישראל הצעת אי־אמון בנושא הזה. אני חושב שחבר־הכנסת ורדיגר הגיש עכשיו את הצעת אי־האמון לא על נושא המורמונים אלא לצערי הרב על הטפול של הממשלה בנושא.

אני זוכר, בעת שאני הגשתי הצעת אי־אמון, השר שהל ענה אז והסביר מי חתם על זה, שר הדתות, שר הפנים ויהודים דתיים. הכרנו בכך שקרה אסון.

מה קרה מאז? ממשלת ישראל הקימה ועדה, מדוע? כי אנחנו בקשנו להפסיק את הבניה. בוועדה דנו בענין הפסקת הבניה והגיעו לידי מסקנה שחוקית אי־אפשר לעשות זאת. כי אם יעשו את זה הם יגישו בג"צ, ופסק דין של בג"צ אנחנו יודעים איך הוא יצא, או לא כדאי להפסיק את הבניה.

אבל, מה כן עשתה הוועדה? הוועדה החליטה לחתום על חוזה ובחוזה יהיה כתוב דבר אחד. מה שמעניין אותנו, שלא תהיה פעולה מיסיונרית. מדוע זה נמשך 7 חודשים? ידידי, עורך דין, חבר הכנסת ליבאי, אם אתה רוצה לעשות הסכם עם לקוח שצריך לעשות עסק גדול ומהר, זה יתעכב בגלל שמישהו במילואים והעורך דין השני שלך בחופש? האדם צריך את החוזה. מדוע הטפול בענין המורמונים נמשך כבר שבעה חודשים ויצא מזה אפס?

הלכתי אל ידידי ממלא מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, בשקט, לפני שהגשתי את הצעת אי־האמון ואמרתי לו, שכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א חרד לגורל עם ישראל אם אנחנו נבנה מיסיון על המקום היפה ביותר בירושלים, בהר הצופים.

ראש הממשלה דאז שמעון פרס הקריא לי מכתבים שכתבו סנטורים. הוא אמר לי שהוא מפחד מאוד מהיחסים עם ארצות הברית ולכן הוא בדעה שצריך טפול אחר ואי־אפשר כך לנהוג.

על כך ענה לי כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, ואני מעיר על כך מעל במה זו: אוי, על מניעת בנית מיסיון הם לא יסתבכו עם ארצות הברית. מי יודע על מה הם כן יסתבכו, אבל לא על זה.

חבר הכנסת ורדיגר מגיש את הצעת אי־האמון בחודש בו המן רצה לעקור את העם היהודי מכל קיום, בתקופה שיחסי ארצות הב־רית אתנו הם בצורה היפה ביותר רק נושא המורמונים היה מזיק לנו? אם אני הייתי מספר את זה בעוד מאה שנה היו אומרים שזה לא יכול להיות.

בנושא המורמונים אפשר להסביר שהעם היהודי הוא כל כך קטן והמיסיון הוא כל כך גדול. יש כל כך הרבה גויים בעולם. צריך להחריב את העם הזה לגמרי, לשרוף את הנשמה?

אני יודע, אדוני שר החקלאות, שאתה רוצה לתת טפול. אני מדבר אתך כל חודש ואני מדבר עם מר משה ליפקה, מנהל מינהל מקרקעי ישראל, אבל המורמונים לא רוצים לחתום על הסכם.

החלטת ועדת שרים היתה פה אחד ולי אמר השר רובינשטיין, שהוא לא פה, אשר היה חבר הוועדה, לא יעלה על הדעת שהם לא יחתמו על דבר כזה. גם אני הצבעתי על כך. גם אני נגד מיסיון. זאת היתה החלטת ממשלה, המ־משלה החליטה פה אחד.

יש הרבה ויכוחים על הטפול של הממשלה הזאת. מה רוצים מהם? אם הם לא מתכוונים למי־סיון או על סעיף זה צריך לשבת שבעה חודשים ולשמוע חוות דעת של היועץ המשפטי? מילא אם היו כותבים שם עוד מאה דברים, אבל אם הם באמת לא מתכוונים למיסיון ממה הם מפחדים?

צר לי לומר, שהם רוצים רק מיסיון. הם ישרפו הרבה נשמות מעל הר הצופים והם לא יפסיקו לחשוב על זה. לי אמר מר ליפקה שהם לא רוצים לחתום על החוזה. הוא נורא קשה החוזה, לדעתם.

שר החקלאות, א' נחמקין:

הוא לא היה מוסמך להגיד את זה.

הרב אברהם יוסף שפירא:

אז הוא סיפר מהחדר. אז הוא לא מוסמך. אבל אמת הוא אמר.

החלטת ועדת השרים בעניני המורמונים התקבלה למחרת ט' באב ואני חושב שלא יכול להיות דבר יותר קשה. כל ט' באב שחר עלינו ואנחנו יודעים שאנחנו צריכים לדרוש דבר אחד שיחתמו, שהם לא יעשו מיסיון, הם והכנסיה שלהם.

אני רוצה לספר עוד דבר אחד. לפני כחצי שנה התקשרה לשכתי אשה לא יהודיה, תושבת ארצות הברית, שבקשה לראות אותי בד־חיפות. מתברר שהאשה הזאת מתגוררת בקליפורניה ובאה במ־יוחד ליום יומיים. היא הביאה אתה שתי מזוודות מלאות בחומר ובמסמכים אוטנטיים, המעידים על פעולות המיסיון של הכנסיה המורמונית. העברתי את החומר לבדיקת מומחים ואכן הם נדהמו מהגילויים שהיו טמונים בהם.

לעם ישראל יש חשבון ארוך מאוד עם העולם הזה שרוצה לע־קור אותנו. רק לפני שבוע ימים הניחה ח"כ מרים תעסה־גלזר הצעה מהירה על פעילותן של כ־תות שונות בישראל.

אני חושב שהיום אנחנו חייבים להתלכד יחד ולהודיע מפה למורמונים שאם הם לא יחתמו על החוזה תוך חודש ימים ויתח־ייבו לא לעשות פעולת מיסיון, השר נחמקין תאמין לי, נעצור להם את הכניסה שילכו לבג"צ. אבל יבינו שהם באו לכאן ולא מכבדים החלטה של ממשלת ישראל.

לכן, על הטפול הכושל, שבמשך שבעה חודשים לא נחתם אתם כלום ונותנים להם להמשיך לבנות, גם אנחנו בשם אגודת ישראל, אני וחבר הכנסת פרוש, נצטרף לאי־אמון.

(דברים בכנסת)

מזוית אחרת/מ. שלום

הכומתה נגד הכיפה

בלב מריר מלווה העתונות החילונית את הודעתו של עוזר תת שר ההגנה של ארה"ב דב זקהיים, כי הוא עומד לסיים את תפקידו בבית הלבן ולעבור לעסקים פרטיים.

החיצים השנונים אשר משליכים בו, באיש שהעיז לחשוב אחרת מאינטרסנטים למיניהם כ"מדינת ישראל החופשית", המאבקים על "זכותם" לייצר מטוס קרב תוצרת כחול לבן על חשבון משלם המיסים האמריקני, מזכירים את האנטישמיות הארסית שאוהדי עבירות מעולם לא יכלו לכתוב ולשרבט כגון אלה.

אנחות רווחה בנוסח "ברוך שפטרני" מתגב־רות נגד "האיש עם הכיפה", בוגר הישיבה, המוסמך לרבנות, העטור זקן ושומר על קלה כבחמורה. אלמלי הוחלפו המילים: "יהודי" ב"יר־הודי", בהחלט ניתן היה להבין כי אותן הכתבות והדיווחים על פרישתו של זקהיים מהבית הלבן, נכתבו בעתונות הפרו־ערבית ומעטם המשוחח של שונאי ישראל בלובי האנטי ישראלי של ארה"ב.

"האיש עם הכיפה" אמר מה שאמרו ואומרים אנשים "עם כומתה" של הצבא הישראלי. לא פחות נוסחאות מילוליות נגד ה"לביא" השמיעו בעלי דרגות בכירות בצה"ל ובמערכת המדינית הפוליטית בישראל. הוא אמר מה שאמר — ועל כך מודים גם נטולי הכיפה — בצורה הבהירה והנבונה ביותר, שאל לה לישראל להיכנס להרפתקה של ייצור מטוס בתנאים הקיימים. הוא הקיף את הנושא — וגם על כך אין חולקים, שיש לו את הכשרון האנליטי לכך — וקבע ברורות שישראל לא תוכל לעמוד במשימה הגדולה מכתפיה.

הוא לא פסק פסקו בטרם הציע חלופות רציניות ל"לביא". הוא הבטיח כי התעשייה הישראלית לא תיפגע וגם לא כושרה הצבאי. הוא שם על השולחן את מיטב ההצעות החילופיות ולא הפחית מאומה, לא בכסף ולא באמצעים, ממה שארה"ב יכולה ורוצה לתת לישראל במקום שתייצר את ה"לביא".

אבל בעוד שזקהיים יכול היה להציע מה שהציע ולהצטווח יש כיסוי מלא, הרי בעלי הכומתות הירוקות שהתנגדו ומתנגדים ל"לביא" יכולים רק להושיט יד...

* * *

עוד לפני שזקהיים התבקש להיכנס בעובי הקורה לבעייה המסובכת הזאת, כבר מתנו ראשי זרועות היבשה בצה"ל, כי חיל האויר ואנשיו בהווה ובעבר, נוגסים את כל כספי הסיוע הצבאי המוענקים לישראל מידיו הנדיבות של הברון האמריקני. אלו מתנו שחיל האויר תמיד מוענק על חשבון פיתוחם של כלי נשק אחרים עבור חילות היבשה שכמותם לא ניתן להשיג במדפים של צבא ארה"ב.

הם טענו וטוענים כי בעוד ל"לביא" ישנן חלופות "לא רעות" בשוק האמריקני, וייצרני המ־טוסים של ארה"ב מוכנים שחלקים רבים מהמטוסים אשר הם מייצרים ומפתחים יבנו בישראל, כדי להעסיק את אלפי הטכנאים ובעלי המקצועות האויריים, הרי כלי נשק אחרים, שלא כאן המקום לפרט אותם, חייבים להיות רק במחסני צה"ל בלא שאחרים ידעו כלל על פיתוחם וייצורם.

העובדה שברפא"ל (הרשות לפיתוח אמצעי לחימה) פוטרו עובדים רבים אומרת דרשני, ואין להטיל ספק באנשי הצבא היודעים מה שהם מדברים, שדווקא עם הזרמת כספי סיוע בסכומים אדירים לתעשייה האוירית החלה הנסיגה בפיתוח אמצעי לחימה שלא לחיל האויר.

להם מותר לומר זאת, ואין זה סוד כי המועמד לתפקיד הרמטכ"ל האלוף דן שומרון אינו החסיד הגדול של ה"לביא". אבל המועמד לרמטכ"לות אינו חובש כיפה ואינו מוסמך לרבנות...

* * *

ימים יגידו מי היה צודק: האיש עם הכיפה או האיש עם הכומתה הכחולה, אבל בעלי הכומתות הכחולות — אנשי חיל האויר הישראלי — ("חיילי השוקולד" — כפי שמכנים אותם בעלי הכומתות הירוקות) מצפצפים על הדוד סם. הם ממנים בניגוד לשכל הישר ולהגיון הרצ־יונלי אחד מאנשיהם לתפקיד בכיר יותר דווקא...!, ובשעה קריטית ליהודי אשר דורש שלומה וטובתה של ישראל, כדי להראות לאמריקנים מי יותר גיבור — זה שכובש את המטוסים ומעניק לנו אותם, או אלה אשר יושבים בתוכם והרוכשים במשפטם בהם את חילת הגבורה.

אבל בין שחצנות וגבורה מפרידה תהום. שחצנות אינה אלא גבורה של רגע, היא תוצאה אימפולסי־בית של אישיות שהעתיד ממנו והלאה, שאינו חושב מה ילד יום. שחצנות אינה אלא התגרות כנגד מי שמשתחצים נגדו בלא להרהר בתוצאות.

מי שמשחיז עטו ושחצנותו נגד "האיש עם הכיפה" אינו חשוד ביותר אהבת ישראל מבעל הכיפה — גם אם הוא בעל כומתה כחולה, כי לא את האיש ואישיותו ביזה אלא את ה...כיפה, ומעולם לא היה איש נטול כיפה אוהב ישראל יותר גדול ותעובש כיפה. הכיפה לא הפריעה לאמריקנים ומינו את האיש החובש אותה — ואולי למרות שהוא חובש אותה — לבעל עמדה מכובדת רק בגלל כישוריו ורמתו האינטליגנטית, אבל הוא כן הפריע ליהודים שלנו...

מעניין היה לדעת מה היו עושים אותם הנלחמים על ה"לביא" אם עוזר תת שר ההגנה של ארה"ב לא היה דייד עם כיפה אלא סתם גרייציק, בוי אמריקני מובהק שהיה אומר להם: "אין לביא, אין כסף, אין תמיכה, אין חלופות, אין תעשייה אוירית — אם אינכם רוצים ואתם עושים לנו דווקא — תסתדרו בעצמכם".

מה היו עושים אז בעלי הכומתות הכחולות?!...

הרב מנחם פרוש

לחם שאלו כהוגן

ברגעים הספורים שהוקצו לחברי הכנסת לומר דברם בחוק שכר מינימום, שכל כך הרבה זמן זכינו לו, ציפינו לו, אני רוצה לומר ראשית "יישר כוח" לידידי ועדת העבודה והרווחה חברת הכנסת אורה נמיר, שלא נתנה מנוח, והתגברה על המכשולים הרבים והביאה היום למליאת הכנסת לאשר בקריאה ראשונה את חוק שכר מינימום. אני אומר גם "יישר כוח" לחברי הכנסת שהציעו את החוק, לחברי ועדת העבודה והרווחה על שהגענו להבאת החוק כעת למליאה לדיון.

בשבע שנות כהונתי כיושב ראש ועדת העבודה והרווחה פעלנו רבות, כל חברי הוועדה ללא הבדל, לגשר על ההבדלים בין הצדדים כדי להגיע להסכמה, אבל לא הצלחנו, ולא באשמתנו. אני מוצא לחובה לומר מדוע לא הצלחנו. אם כי ידוע שאינני נמנה בין הנלהבים מממשלת אחדות לאומית, אבל אין לי כל ספק שבשתי הקדנציות הקודמות כאשר הליכוד עמד בראשות השלטון ות־נועת העבודה היתה באופוזיציה, קשה היה להתגבר על הקשיים ועל הפער בין המציעים השונים, כי מתחת לסף ההכרה לא יכלה תנועת העבודה להסכים שחוק סוציאלי יסודי זה יתקבל בממשלה שהיא אינה שותפה בה. אני רוצה להדגיש שכאשר תנועה לא רוצה שהיא תיפגע, זה נימוק שקשה לא להצ־דיק אותו. אין לי כל ספק שהיום, כאשר קיימת ממשלת אחדות לאומית, זה תרם מתחת לסף ההכרה לתת אור ירוק לאישור החוק.

בויכוחים הטרומיים נשמעה הטענה למה לנו חוק כאשר מאז 1972 מוסדר שכר המינימום בה־סכמים הקיבוציים הכלליים בין ההסתדרות הכללית לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, ואשר לכאורה זה פותר בעייה של 85% מהעובדים, באשר הם מאור־גנים בהסתדרות העובדים ומכו־סים ברשת צפיפה של הסכמים קיבוציים. יתרה מזאת, על פי סמכות בחוק מוציא שר העבודה והרווחה צוי הרחבה המעניקים אף לעובדים שאינם מאורגנים ושההסכמים הקיבוציים אינם חלים עליהם, ואותן הזכויות חלות על כל העובדים המאורגנים. אולם ברור שההסכמים הקיבוציים לא השיגו את המטרה שאותה נשיג על ידי חוק שכר מינימום, כי הכנסות המינימום לפי ההסכמים הקיבוציים נשחקו בגלל השינויים שחלים בשכר הממוצע המושפעים לעתים קרובות מתוספות שכר שניתנו לשכבות עובדים שונות ואשר לא השפיעו על הכנסת המינימום.

עובדים אלה מקבלים בנוסף לרכיבים הכלולים בהכנסת המיני־מום תוספות שונות המתוספות לשכר התעריפי, כגון שעות נוס־פות. תוספות אלה נכללות בחישוב השכר הממוצע במשק אך אינן נכללות בחישוב הכנסת המינימום. כך שלמרות מכשיר תוספת היוקר ותוספת שכר כלליות נשחקת הכנסת המינימום ברמתה היחסית לשכר הממוצע במשק.

יצויין כי ההסכמים הקיבוציים שנגעו להכנסת מינימום נחתמים רק אחת לשנתיים. אם בשנת 1972 נקבעה הכנסת מינימום בגובה של 43.8% מהשכר הממוצע במשק, ואילו למעשה לאור כל מה שא־מרתי נשחקה הכנסת המינימום שחיקה גדולה, זה אשר מחייב לטפל בנושא בדרך של התערבות המחוקק.

הקשבתי והבנתי מה שמעיק על הנואמים שקדמו לי, כפי שזה בא לידי ביטוי בדבריו של חבר־הכנסת אמנון לין, כי בחקיקת שכר מינימום כאילו פוגעים או פוגמים במימדי משימותיה של ההסתד־רות. אני שייך לאלה שמביטים בחיוב רב על תפקידיה ויעדיה, ובייחוד על הישגיה של ההסתד־רות למען ציבור העובדים. כך שאינני חושב שיש מקום לחשוש שחוק זה יפגע ויפגום במעמד ההסתדרות, שבטוחני כי הרוב בבית הזה מוכן לתת יד לשמור על מעמדה של ההסתדרות השוקדת ושוחרת טובתם של העובדים ללא הבדלים. החוק הזה לא יפגום מעשית במעמד ההס־תדרות.

אני רואה את ההסתדרות כ"צבא" השומר על המדינה שלא תותקף, וכל מדינה השוחרת לש־מירת שלומה מעריכה את הצבא שמונע מלחמות. ההסתדרות בק־יומה מונעת פגיעה בעובדים. לכן אינני שותף לדברים שנאמרו על ידי חבר־הכנסת אמנון לין ואני לא שותף גם לחשש של קודמי בויכוח, חבר־הכנסת הראל, שהחקיקה פוגעת באמצעי הרצון הטוב של ההסתדרות. ההסתדרות נחוצה תמיד גם אם קיימים חוקים פרלמנטריים.

בויכוחים הטרומיים נאמר שאין בעולם ארץ שהלכה בדרך המוצעת. אין לי ענין להתווכח ולהוכיח מהו הנוהג במדינות אחרות. אזכיר, למשל, שבהולנד הצמידו את השכר למדד המחי־רים, שמהותית יש קירבה בין מה שמציעים אצלנו לבין מה שנהוג בהולנד.

אני חושב שאחד הדברים שעלינו להתגאות בו הוא שמדינת ישראל צועדת בין עשר המדינות הראשונות בחקיקה לבטחון סו־ציאלי. אני שולל בהחלט הדעות שנשמעו במהלך הויכוחים כי על ידי חקיקת חוק יש משום התער־בות במשא־ומתן בין הארגונים היציגים של העובדים לבין המעס־יקים, ושהצמדת שכר המינימום לשכר הממוצע במשק יכולה לג־רום לסחרור כלפי מעלה בכל המשק; על־מנת לשמור על הפרשיות בשכר בדרגות מעל לשכר המינימום יקפוץ את התע־סוקה ויעמיק את האבטלה.

מכיוון שחוששני מאד ששוב יחודשו הויכוחים ואלה שטענו טענות אלה יפעלו להכשיל קבלת החוק, אני מוצא לחובה לומר שני דברים: נשרש מתודעתנו אותה הדעה הקלוקלת שאנו רשאים לקיים ולעודד מפעלים שמבססים קיומם ורווחיהם על חשבון קיפוח העובדים ולתת להם לא שכר אלא לחם חסד. מי שמקים מפעל על שכמם של הפועלים והפועלים יתמוטטו בגלל המחסור המינימלי לק־יומם, מפעלים כאלה לא יקומו ולא יהיו.

אנו צריכים לחתור ולעודד קיומם של מפעלים אשר ראשית

(המשך בעמוד י"ד)

משהו קורה למודיעין הישראלי

מאז אפריל 1984 לא יורדת קהיליית המודיעין של ישראל מהכותרות. זה החל בפרשת השב"כ עם הריגתם של 2 המחבלים באוטובוס החטוף, נמשך בנסיון הנפל ליירט מטוס לובי, בפרשת פולארד ובמשלוחי הנשק והיחסים עם איראן, מעשיו של המרגל ועננו ואיבוד הדרכונים המזוייפים בתא הטלפון הציבורי. האם מי שהיה צריך לדעת לא ידע ולא צריך לשאת באחריות? - ואחרי הכל מה ניתן לעשות כדי לשפר את המצב?

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

זעזוע אחרי זעזוע פוקד את קהיליית המודיעין של ישראל. הרצף הארוך של כשלונות מביא לא רק את כל התקשורת לשאלה האם "נשחק החומר"?, האם המודיעין הישראלי אינו כשהיה? ואם לא — מה גרם למצב העלול לשכנע אויבים פוטנציאליים לראות במה שקרה אינדיקטורים להתרופפות בטחונית כוללת של ישראל ולגרום אותם למעשים שלא חשבו עליהם בעיתוי הזה.

אירועי הנפל

ב־6 נושאים נקשר ב־4 השנים האחרונות שמם של אנשי קהיליית המודיעין, פרשיות המוכרות יותר כשלונות.

פרשת השב"כ באפריל 1984. אוטובוס בקו 300 לדרום נחטף בידי מחבלים. הוא נלקח לאזור דיר באלח שברצועה ושם בחסות החשיכה פרצו לתוכו אנשי הבט־חון, הרגו 2 מהחוטפים ולכדו חיים שניים אחרים. תחילה נמסר על תפיסת שני מחבלים כשהם חיים ואח"כ על מותם של כל הארבעה. במציאות התברר ששני מחבלים אכן נתפסו כשהיו עוד בחיים אך מצאו מותם במהלך חקירתם. הכל התנער מאחריות. רה"מ שהיה אז, יצחק שמיר טען שאיש לא שאל אותו אם להרוג את המחבלים ולכן כמובן לא נתן תשובה. החלה סדרה של חקירות. הוקמה ועדת חקירה צבאית ואח"כ אזרחית. הכל חיפו על הכל. הדבר הביא לסכסוכים בצמרת שרותי הבטחון, לנסיון להדיח את ראש השב"כ, למרד של 3 בכירים בשרות ובסופו של דבר לפרישת כל צמרת השרות ובראשם אברהם שלום ראש השב"כ בעת ההש־תלטות על האוטובוס.

יירוט הנפל של מטוס לובי, כשנה לאחר הפרשיה הראשונה, עשו את דרכם לועידה בלוב כמעט כל ראשי ארגוני המחבלים. נתונים מסויימים הורו שבמטוס סילוני קטן עושים את דרכם בחזרה לדמשק, ראשי אותם הארגונים. חיל האויר נשלח ליירט את המטוס שהובא ארצה והתברר שמי שאמור היה להיות בו לא היה.

פרשת ועננו. האיש מרדכי ועננו עבד כטכנאי בקריה למחקר גרעיני בדרום הארץ. עם גבור גל הפיטורים לפני כשנתיים, נאלץ לעזוב את מקום עבודתו. הוא לא עשה זאת, לפי דיווחי ה"סאנדיי טיימס" הלונדוני, בטרם צילם סדרת תמונות ממקום עבודתו שפורסמו בעתון הבריטי. זמן קצר לאחר מכן פורסם כי נחטף באירופה והובא ארצה. עתה הוא עומד לדין. איך קרה שאדם כמותו עבד במקום שכזה?, איך קרה שפוטר האיש לא עקב אחרי מעשיו?, מה הביאו להדליף את המידע שברשותו לכלי התקשורת המערביים?, מי ומהיכן הביאו ארצה — פרשה.

מעורבות ישראל באיראן נחשפה תוך כדי גילוי המעורבות האמריקנית במדינה זאת. מחקירת ועדת החקירה האמריקנית עולה שישראל נטלה חלק במשלוח נשק לטהרן בתקוה להביא לשחרור ישראלים ואמריקנים שנפלו בידי אנשי החיזבאללה ותומכים אחרים. לפרשה נלוותה "שלוחה" של העברת חלק מהכספים שנתקבלו מידי האיראנים לידי ה"קונטראס". חשיפת הפרשה חוללה סערת רו־חות עזה בארה"ב והתברר שי־שראל נטלה חלק בפעילות של אישים אמריקניים, בודדים שעשו מה שעשו שם, וכאן כלי קשר רב לזרועות המודיעין. תוך עקיפת מרבית האישים בדרג המדיני שהיו אמורים לדעת על כך.

פרשת פולארד היא אולי החמורה באירועים. נציגות ישראלית בחו"ל שנשאה את השם הלשכה לקשרי מדע (לק"ם) בראשותו של רפי איתן, איש מודיעין לשע־בר, גייסה את ג'ונתן פולארד ורעייתו אן, כדי שיעבירו לישראל מידע מודיעיני שהיה במקום עבודתו של פולארד במודיעין של חיל הים האמריקני — מידע שלדעת מפעיליו של פולארד בהם בנוסף לאיתן גם הטייס הישראלי אביאם סלע, היו דרושים לישראל להגנה על בטחונה — מידע שמשום מה האמריקנים סרבו להעביר ארצה. פולארד פעל פחות משנה ואז פורסם כי העביר אלפי מסמכים. מפעיליו שלא היו גם במקרה הזה מקהיליית המודיעין עשו מעשים רבים שייתכן ואנשי מודיעין מן השורה לא היו עושים. בסוף נתפס הזוג פולארד. הבעל נדון למאסר עולם ורעייתו ל־5 שנות מאסר. גם במקרה זה שבו וטענו גורמים מדיניים בישראל. לא ראינו, לא שמענו, לא ידענו.

פרשיית זיוף המסמכים, היא האחרונה שעלתה אצלינו לכות־רות עתוני בריטניה בסוף השבוע שעבר. ה"סאנדיי טיימס" פרסם הדברים הראשון רק בתוצ־פה כי בקיץ האחרון נתגלו בתוך תא טלפון ציבורי בגרמניה שקית עם יותר מ־10 דרכונים בריטיים מזוייפים שנשכחו בתא על ידי מישהו מאנשי השגרירות או מוסד מודיעיני ישראלי ואת על סמך יתר המסמכים שנמצאו בשקית. הבריטים רק אומר העתון מחו, שגרירות ישראל התנצלה, אך לרצף הפרשיות הקשורות וקושר־רות את המודיעין הישראלי נוספה "פאשלה" נוספת.

היו הצלחות

המודיעין הישראלי בכל זרו־עותיו רשם לעצמו במשך השנים הישגים לא מעטים. מלחמת ששת הימים נסתיימה במהירות יחסית לא במעט בזכות המידע שצבר המודיעין הישראלי על מיקום בסיסי האויר הערביים, הציוד שבהם, זמני ושיטות ההפעלה של המטוסים. כך שב־4 השעות הראשונות הושמדו מאות מטוסי אויב והשליטה האוירית נתונה כמעט כליל בידי חיל האויר. ישראל ידעה להקליט את שיחת הטלפון בין ג.ע. נאצר למלך חו־סיין במהלך אותה מלחמה. היו אלו זרועות המודיעין שאתרו את הצורר הנאצי אייכמן והביאו אותו ארצה. ספינות שרבורג הוברחו והועברו לישראל, נאומו של חרושצ'וב בועידה העשרים של המפלגה הקומוניסטית הושג על ידי ישראל והועבר לידי האמריק־נים שעשו בו שימוש מירבי.

ולא רק אלו. מכ"ם סובייטי חדיש נלכד במצרים והובא ארצה, כלי נשק חדישים ומתקדמים נפלו לידי ישראל שהתחלקה במידע שלה עם ארצות ידידותיות, תוכ־ניות מלאות של מטוס סילון צרפתי הגיעו בדרך לא דרך לארץ ומעל כל אלו הפעילות היומיומית, הטיפול במחבלים מעבר לקוים ובתוך השטחים. לא חסרו הצל־חות.

הנה לפתע פתאום רצף של כשלונות.

הצטברות המחדלים

האירועים המצטברים מאז 1984 בכל זרועות המודיעין של ישראל, יוצרים לצערם של רבים את התחושה שמשהו קרה לקהי־ליית המודיעין. יש אומרים שמשהו התרופף, יש מרחיקים לכת האומרים שזה לא מה שהיה וההילה היא רק על הנייר. אחרת קשה להסביר רצף כה ארוך של כשלונות, חוסר מיומנות, הזלפות, העדר שליטה, מחדלים, רמת ביר־צוע קלוקלת ועוד.

מדוע קורה כל זאת?

אין סיבה אחת. זהו רצף מצטבר של מעשים פזיזים ובלתי שקולים של אנשים שהחלו להר־שות לעצמם לעשות דברים שבעבר לא נעשו באותם גופים. בעבר היה הפיקוח של הדרג המ־דיני על קהיליית המודיעין צמוד יותר. ראש הממשלה, השרים וראשי הצבא הנחו את עובדי המודיעין והחזיקו את "היד על הדופק". כשהחלה ההרגשה שאין דרג מפקח מלמעלה החלה גם פריקת העול.

אין תאריך מסויים שאפשר לנקוב בו כמועד שבו התחיל מצב זה. הוא גם אינו קשור בהכרח בחילופי השלטון או באופיו של האיש העומד בראש הממשלה. המודיעים יאמרו שהסיבות אינן קשורות להם. לדבריהם לא ייתכן שגורם כלשהו יגיע לשיא ולא תהיה תקופה של ירידה. זה מה שקרה לדעתם לזרועות המודיעין בארץ. מעבר לדרגה מסויימת לא יכלו לעלות ואז החלה הירידה.

גם אם זה נכון, היכן היו אנשי הפיקוח בדרג המדיני שיעצרו בעד הכרסום במועד? מדוע לא בדקו את המצב כבר לפני כ־4 שנים כשהחלו ה"פאשלות" הראשונות? אלא שזו היתה התקופה של העברת האשמות, ככדור, מצד לצד כשכל אחד מתנער מאחריות.

חדירה לבתי הזכוכית

ויש גם מבט אחר. בשנים האחרונות נקלטו בזרועות הבטחון יותר קריירסטים, הושם דגש פחות על כשרון אנליטי ויותר על היותם של האנשים בעלי עבר צבאי וכשהצבא הוריד נדמות בדרישותיו בא הדבר מהר מאד לידי ביטוי גם בזרועות המודיעין. במילים אחרות: לתפקידים חשו־בים ואחראיים הגיעו אנשים בלתי מתאימים. כמו בכל הנושא אי אפשר לדבר בהכללות. עדיין קיימים בשירותים השונים עובדים המתמסרים לתפקידים ביום ובלי־לה, בעלי כושר ניתוח מבריק, ראיית דברים בכמה מהלכים קדימה — אך מספרם של אלו לעומת העבר קטן יותר ובכמה מעמדות המפתח מחזיקים אנשים שרבים מופתעים כיצד הגיעו לאן שהגיעו.

האוירה ברחוב הישראלי שפגעה בצבא הכניסה לתוכו את תיסמונת "הראש הקטן" חדרה גם לזרועות הבטחון, בעיקר לאחר שהדרג המדיני "ברח" מאחריות והתנער מתפקידו לעמוד לימין אנשי השורה, גם כאשר הם נכשלים. הביא למצב שבו כל אחד מאנשי המודיעין חש שכאשר הוא יוצא לפעולה הוא "צריך לקחת עמו עורך דין".

זרועות המודיעין החלו בשנים האחרונות להפתח יותר ויותר לכלי התקשורת. הביקורת של "הממל־כה השביעית" הפכה את משרדי המודיעין שקופים יותר ולא כל מעשה נתקבל כמובן וכשייך לתח־ום הנושאים שאין נוגעים בהם. הגיע המצב, לדעת אישים מסוי־מים, שהסכרים נפרצו יותר על המידה וגלי המורך סוחפים עמם הכל. יתכן.

אך במציאות לא ברור מה גרם למה, האם המחדלים לכניסת העתונות אל הבתים הסגורים של אנשי המודיעין או הבקורת היא שהעמיקה את תודעת "הראש הקטן".

מעט החיוב

עם כל זאת אין להתעלם מההצלחות הצצות ועולות בשולי הכשלונות. לא הכל שחור. עבודת מודיעין אינה מלאכה קלה והתחום השערה מפריד בין הצלחה לכש־לון. בארץ כמו בעולם, כמעט תמיד שומעים על המודיעין לאחר כשלון. חוץ מהמקרים האחרונים, עלו אנשי המודיעין לכותרות אחרי שנכשלו בלילהאמר, אחרי שאלי כהן נתפס בדמשק, אחרי שהרשת במצרים נלכדה או כשמרגלים שפעלו בארץ זמן לא מועט נתפסו. הצלחת הלכידה אין בה כדי להסתיר את העובדה שמרגלים פעלו ופועלים בוודאי גם היום. את סיפורי ההצלחות לא מגלים. שומרים אותם לדורות הבאים שכן מרבית העוסקים במלאכה של אתמול ממשיכים בה גם היום ואין רוצים לחשוף שמות, שיטות וכיווני פעולה.

גם לצד הכשלונות הגדולים של הזמן האחרון, אין להתעלם מההצלחות. פולארד אמנם נחשף ובלשון המקצועית "נשרף", אך כשפעל תרם לידע המודיעיני הישראלי לא במעט. ועננו עשה את מה שעשה, אך כשהוחלט להביאו ארצה נעשה הדבר ללא דופי. גם למגעים עם איראן ולמ־עורבות הישראלית בטהרן היו השלכות חיוביות, אולי על יהודי מדינה זאת אך לא רק עליהם.

ספק איפה, אם אפשר למצוא על פני השטח מכנים משותפים למה שאירע בפרשת השב"כ, בפרשיה האיראנית, בענין ועננו, פולארד. בדרג המבצע אין דמיון. אך מעל כל אלו ניכרת אוזלת היד של הדרג המפקח. זה כן משותף לכל. בפרשת השב"כ נעשו מעשים מבלי שמי שהיה צריך לאשר אותם עשה זאת. בענין פולארד הופעלה זרוע מודיעינית שמחוץ לקהיליית המודיעין השגרתית ואף את פרשת איראן ריכזו והפעילו לא הגופים העוסקים דרך קבע בתחומים מעין אלו.

כשלון נהלי העבודה

האם כל המודיעין על אלפי העובדים בקהיליה זאת קרה להם משהו? — בהחלט שלא; להיפך — אנשי השטח הוכיחו יעילות. באוטובוס שהוביל לפרשת השב"כ, כמו בגיוסו של פולארד ובהפעלתו, בלכידת ועננו כמו גם בפיתוח מערכת הקשרים עם האיר־אנים ושילוב האמריקנים ובמגוון נושאים אחרים שעדיין לא הגיע הזמן לפרסמם.

כל זאת אצל אנשי השטח. אך שוב, מעליהם נתגלו ליקויים. בפרשת השב"כ כשפרץ הסכסוך בין הדרג המדיני שהתנער מאח־ריות לדרג הביצועי שהשליך בצ־מרתו את האחריות מאדם לאדם. כשלון הוא גם חוסר ראיית אנשי הדרג הבכיר את הסכנות הטמונות בגיוס יהודי אמריקני לשם ריגול לטובת ישראל בארה"ב. באותה מידה בקנה מידה פנימי יש כשלון בעצם קבלתו לעבודה של אדם עם רקע קודם כמו שהיה לועננו במקום רגיש והעדר פיקוח ומעקב אחריו בעת עבודתו ולאחר שפוטר ועוד שהה בארץ.

יש כאן גם כשלונות של נהלי עבודה. הם נתגלו כבלתי מתאי־מים, חסרי עדכון אחת לכמה שנים או שהיו אנשים שלא הלכו לפי ההוראות וגם על כך צריכים לתת את הדין האחראיים שאפשרו גיוסו של יהודי למלאכת ריגול בארה"ב למרות כלל הברזל של המודיעין הישראלי שאין עושים מעשים כאלו ושרפו את הערנות במקום כה רגיש כמו המקום בו עבד ועננו.

לא ידענו

הדרג המדיני התגלה בחוסר יכולת שליטה על זרועות המודי־עין והדבר בא לידי ביטוי מלא בהסתתרות רבים מהאחראיים למודיעין תחת המילים "לא ידע־נו". בכל ה"פאשלות" שהיו מאז האוטובוס באפריל 1984 לא נמצא אחד שיאמר כי ידע והוא נוטל על עצמו את האחריות כפי־

(המשך בעמוד י"ד)

לדברי השבועון האמריקני למודיעין וריגול:

"בזרועות המודיעין של ישראל עובדים למעלה מ־12.000 איש"

לדברי עורך השבועון שמו של ראש "המוסד" הוא נחום אדמוני ★ הציון לו זכה קהיליית המודיעין הישראלית גבוה ★ למרות "ההערכה בארה"ב שהמודיעין הישראלי אינו מתפקד כפי שהיה בעבר ובעיקר בעולם הערבי"

יותר מ־12 אלף איש עובדים בקהיליית המודיעין של ישראל כך כותב השבועון האמריקני הנפוץ לעניני מודיעין כ־7500 מהם, כך נאמר שם מועסקים במסגרת צבאית והם קשורים לאגף המודיעין של צה"ל (אמ"ן) בהם כ־1500 קצינים. בגוף השני בגודלו ב"מוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים" העוסק בעיקר בפעילות מחוץ לגבולות ישראל עובדים לפי השבועון כ־2000 איש. בשרות הבטחון הכללי (השב"כ) כ־1500 איש ובחטיבה המודיעינית של המשטרה כ־500 איש. לאלה אומר השבועון יש להוסיף את "יחידת החקר" שהיא הזרוע המודיעינית של משרד החוץ הישראלי שבה עובדים כ־180 איש וגורמי מודיעין קטנים אחרים (אולי כוונת השבועון לגופים כדוגמת הלשכה לקשרי מדע) שבראשה עמד רפי איתן בטרם פורק גוף זה.

עורך השבועון חולק שבחים רבים לקהיליית המודיעין של ישראל על ההשגים הרבים שצברה ברבות השנים, אם כי, הוא אינו נמנע מלצטט גורמי מודיעין אמריקניים שלדבריו הם "בכירים" שאמרו לו לאחרונה, כי "המודיעין הישראלי אינו מתפקד כפי שהיה בעבר ובעיקר הוא נתקל בקשיים בעולם הערבי".

השבועון יודע לספר שכל זרועות המודיעין של ישראל מאוגדים תחת ועדה אחת שבה יושבים ראשי כל השירותים והועדה נושאת את השם "ועדת ראשי השירותים לעניני מודיעין" שבראשה יושב היום ראש הממשלה יצחק שמיר, אך היו תקופות שבראשה עמד מנכ"ל משרדו. הוא נעזר בראש "המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים" שהוא גם המתאם בין כל הזרועות. החברים הקבועים בועדה הם ראש "המוסד", ראש השב"כ, ראש אמ"ן, ראש האגף לחקר מדיני במשרד החוץ וראש אגף המודיעין במשטרה כשלדיונים השונים מוזמנים לעתים קרובות פונקציונרים אחרים מהצבא, מהממשלה, מהמשטרה ומגופים אחרים.

להוציא את ראש המוסד וראש השב"כ הכ־פופים ישירות לרה"מ יש ליתר הזרועות כפיפ־ויות פונקציונליות. ראש אמ"ן כפוף ישירות לרמטכ"ל, ראש אגף החקר במשרד החוץ כפוף לשר החוץ וראש אגף המודיעין במשטרה כפוף למפכ"ל.

לצידו של ראש הממשלה פועל גם יועץ לעניני טרור ומודיעין. "משרה שעל מהותה ותפקודה יש חילוקי דעות בצמרת הישראלית" כותב השבועון.

לזרועות המודיעין של ישראל קשרים הדוקים ביותר עם קהיליות המודיעין השונות בעולם ובעיקר עם זו של ארה"ב, מדגיש השבועון המוסיף: אנשי המודיעין הישראלי נעזרים בחב־רות ישראליות בינלאומיות, הם פועלים במסווה של חברות מסחריות והם מצויים גם במדינות שלישראל אין קשרים דיפלומטיים עמן בעיקר באפריקה ובאסיה. תרומת המודיעין הישראלי למודיעין העולמי רבה, לדברי השבועון שהופיע עוד לפני הפרשיות האחרונות.

עורך השבועון יודע לספר שמאז 1982 עת פרש מראשות "המוסד" האלוף צבי זמיר קבל את תפקידו, סגנו, נחום אדמוני המכהן מאז בראש "המוסד".

א. פאר

משלוח מנות

לאחר קריאת מגילה כמצוותה בערב ובב־וקר, לאחר "זכר למחצית השקל" ומתנות לאביונים, החלו להגיע משלוחי המנות.

השכנים הקרובים והחברים לא שכחו אותנו גם בפורים. "סלינו על כתפינו" פיזמו להם שליחי החנויות לממתקים, כשהם מעבירים את הסלסילות המעוטרות והקופסאות המקושטות ליעדיהן. גם אותנו פקדו ובמהירות התמלאו לא רק השולחנות, שבסלון ובמטבח, אלא גם משטחים פנויים אחרים בבית.

פורים הפך להיות יומם הגדול של חברות השליחויות. על קטנועים ואופניים, במכוניות ואפילו במוניות, מועברים משלוחי המנות ליעדן בכמויות אדירות.

שליח אחד, שככל הנראה עבר בפורים דפר־זים בבני ברק, הגיע בשעה 11 לפני הצהרים, ולא שכח לומר: "סליחה על האיחור. פשוט הייתי מעוסים"...

לא ידענו לסוף דעתו. רק אחר כך תפסנו, שהוא "מפוס" את התירוצים שאמר בבני ברק בערב הקודם.

לו ולחבריו אין זמן להתעכב. יש להם עוד כמות גדולה לחלק וחבל על כל רגע. ביקש "חתימה" ורץ הלאה. אחד מחבריו, שתוכן אחד הסלים נשמט ממנו בדרך, התנצל עמוקות והבטיח, שאם יישאר לו "בסוף היום" משהו מהסלים האחרים, הוא ישלים לנו...

ה"פטנט" של העברת משלוחי מנות על ידי חברות שליחויות הוא מקורי ביותר. כך אפשר להיפטר מכמויות גדולות של חמץ, ופלים, עוגות, עוגיות ושאר מיני מזונות, מבלי לקבל על־אתר משלוח מנות בחזרה.

אם תשלח את ילדיך, מובטח לך שהשכן, הקרוב, או החבר, ימלאו את ידיהם במשלוח מנות חוזר. השליח הממונע לא עוסק בדברים שכאלה. לכל היותר אפשר לשלם לשליח אחר. רמת הסיכון נמוכה בהרבה. ובנוסף לכל, אתה "בסדר". מלאת את חובתך. לא שכחת את החבר / הקרוב / השכן (מחק את המיותר).

* * *

שעת צהרים של פורים דמוקפין מצאה אותנו במצב קשה למדי. הכניסה למטבח נחסמה לחלוטין בערימות של סלים וקופסאות. בסלון הצלחנו לסמן שביל צר למעבר אל... חדר הילדים. לא ידענו מה לעשות ואיך מגיעים לסעודת פורים.

בדלית ברירה הרכבנו במהירות רשימה של כל חברינו, קרובינו ושכנינו, שכל כך היה יפה מצידם שזכרו אותנו בפורים והסמו לנו את הבית. חייגנו לאחת מחברות השליחויות והזמנו 10 שליחים בבת אחת.

הענין הפך למבצע צבאי. חלקנו את ירושלים לרבעים, סימנו מסלולים על המפה, אספנו במהירות את כל דברי החמץ וצירפנו איחולי "פורים שמח" לכולם.

הרצים יצאו דחופים והדת ניתנה בירושלים. מה שהיה נראה כמצב חסר תקוה לפני שעה, הפך לשמחת פורים אמיתית תוך דקות ספורות. כל שליח לקח מספר משלוחי מנות ובמהירות שלא תיאמן החלו להתפנות הסלון, המטבח, חדר הארונות, חדר השינה והמרפסות.

לאחר שקיבלנו את דיווחנו בחזרה עם פינוי הערימות, התכנסה המשפחה כולה לסעודת פורים עליזה ושמחה.

* * *

כאשר הגענו לברכת המזון, מעט לפני זמן מנחה, התברר לנו שהאיסטרטגיה היתה כמעט מושלמת, אבל רק כמעט. כנראה שהבעיה שלנו נוצרה בעוד מספר בתים. מי פחות ומי יותר. הרעיון של חברות השליחויות מצא חן בעיני עוד כמה חברים, שנזכרו בנו לטובה דוקא בשלהי חג הפורים.

וכך, כאשר "על הניסים" בפינו, החלו נפלאות משלוחי המנות לחזור על עצמן. בזה אחר זה, והפעם בקצב מהיר הרבה יותר (עוד מעט כבר נגמר הפורים) החלו להגיע השליחים. לא היה להם זמן להתנצלויות. כמעט המטירו עלינו את הסלים והקופסאות.

כעבור דקות ספורות כבר היינו עם הילדים מאחורי המתרסים. אני התחבאתי מאחורי השולחן. רעייתי נמלטה למטבח. הילדים מתחת למיטות.

הדלת נשארה פתוחה. השליחים המשיכו להמטיר. כדי שנוכל לצאת למנחה נאלצתי לתלות דגל לבן בפתח ביתי.

אף פעם לא התפללתי "על הניסים" של מנחה בכוונה כה גדולה כמו השנה...

א. בר

שפע כלל
כלל הדקורציה
יוצא במבצע לרגל פתיחת החנות החדשה והמורחבת
טפטים פלסטיים
במקום 20 ש"ח לגליל רק 5 ש"ח לגליל
במבחר ענק מהמלאי
P.V.C במבחר גדול
מיבוא שהגיע זה עתה רק 7 ש"ח למ"ר
מכל הגוונים והדוגמאות
שטיחים מקיר לקיר מתוצרת הארץ וחוץ החל מ־10 ש"ח למ"ר
יעוץ והדרכה חינם, חומרי עזר, דבקים, מברשות וכיו"ב
טפט קונטקט במבחר עצום במחירים הזולים
חדש
אביזרי חשמל נברשות וכו' במחירים תחרותיים
אביזרים, וילונות ושטיחונים לחדרי אמבטיה
במחירים היפים רק לפתיחת החנות
הנחה מיוחדת למוסדות, קבלנים ולמבנים ציבוריים.
בנין כלל חנות 271 קומה C2 טל' 245871

מסעדה סינית
"לי"
כשרה למהדרין "גלאט"
CHINESE RESTAURANT
רח' הלל 33 ירושלים טל: 225955
משגיח צמוד — הרב רבינוביץ שליט"א
הבשר רק מהשחיטה המהודרת של "הקר" ירושלים
פתוח מ־12.00 עד 15.00
מ־18.30 עד 23.30
סגור בימי שישי
במוצש"ק משעה לאחר צאת השבת
שירות מקצועי
חניה בשפע
מסעדת "לי" ללא חשש שמיטה
10% הנחה למביא מודעה זו

ארוחות צהרים עסקיות
מנה ראשונה, מנה שניה ומנה אחרונה 10 ש"ח כולל מע"מ
גסטרונומיה סינית אמיתית!

هكذا من الأصل

صكنا من الأصل

שלושים יום לפני החג - ספרים חדשים בהלכות החג

סדר מכירת חמץ כהלכתו

יסודה של מכירת חמץ בתר ספתא (פסחים פ"ב הל"ו) "ישראל ונכרי שהיו באים בספינה וכו' כדי להתגבר על החשש להיכשל ב"בל יראה" וכו' אולם עד כמה שהדבר יהא מופלא בעינינו, הרי כל הבי־רורים ההלכותיים בעניני מכירת חמץ המקובלת אצלינו, החלו לפני כמאה וחמישים שנה, כאשר נת־פשטה מכירה כללית של חמץ ע"י הרבנים המקומיים. לפני כן נהג כל יהודי שהיה ברשותו דברי חמץ או חשש חמץ למכור אותם לנכרי כדין.

עם הפיכת מכירת חמץ לנחלת הכלל נוצרו בעיות, וכבר טען ה"חתם סופר" שכל רב ומורה חייב להחזות בדרשה לשבת הגדול על דרכי המכירה. באותה תקופה בקידוב יצא הרא"ם טויבש מרבני רומניה בטענות כי במכירה כללית יכול להיות מכשולים ותבע לא לזוז מתקנת ראשונים. בראשונה יצא רבי שלמה קלוגר בכל עוז לבסס את הסידור החדש של מכירה ע"י הרב המקומי, בגלל פרצות שנגרמו במכירות פרטיות, אולם לאחר זמן חזר ותבע לחזור לנוהג המכירה הפרטית, עם כל זאת הלכה ונתפשטה תקנת המ־כירה הכללית והיא המנהגה כיום בתפוצות ישראל.

במשך 150 השנים האחרונות התפתחה איפוא ספרות תורנית מסועפת בשאלה זאת, והיא רוכזה ע"י רבי שמואל אליעזר שטרן, מרביץ תורה בחוג חתם סופר בני ברק בספרו "סדר מכירת חמץ כהלכתו". על יסוד תשובות האחרונים נידון הנושא מכל היבטיו, ולגבי בעיות שלא נידונו ע"י הפוסקים בדורות שלפנינו העלה הצעות לפתרונן וביקש את הכרעת הפוסקים מבני דורנו, פרי עמלו העלה בספרו החשוב אשר לפנינו. אף שהוא מצטנע בענוות־נותו ובשער הספר כתוב "ערוך ומסודר" על ידו, הרי כוחו הגדול בתורה נשקף בספר.

כמה חלקים בספר. בחלקו הראשון דיני מכירת חמץ שבו הוא דן בסדרי המכירה, דרכי הק־נינים, ובכ"א הפרקים פסקי הלכה בכל הבעיות העלולות להיווצר בקשר למכירת חמץ, ולולי דמ־סתפינא הייתי אומר שזה ספר חובה לכל רב ומורה הוראה הע־סק במכירת חמץ, ולא רק הדיינים העוסקים במכירת חמץ לנכרי בערב פסח, אלא גם מורי ההוראה המקבלים את יפוי הכח ממוכרי החמץ, הבודדים, כאשר "יתקלו" בבעיות שנידונו ע"י המחבר והר־כרעו על ידו בצורה ברורה על יסוד המקורות.

בחלק השני הספר שלפנינו "שביבי אש" בירורי ענינים וסוגי־ות לעניני קנינים, אנו נוכחים לדעת באתנו... בגבולתנו. להעמיק בהבנת סוגיות הגמרא עד לסיכום ההלכה, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. כ"ז הסימנים אינם בי־רורים עיוניים גרידא, אלא בירורים הלכותיים על דרכי הקנינים בעיקר, הם משמשים בבחינת רקע להל־כות שסודרו על ידו בחלק הרא־שון, כאמור.

מחזיק נר לבדיקת חמץ מכסף. מעשי ידיו של האומן אליאש שור נמצא באוסף במוזיאון בניו יורק
באדיבות ארכיון "גנזך קידוש השם" ב"ב

החלק החמישי כולל תשובות מחשובי הפוסקים בדורנו שפנה אליהם בשאלות שונות, כגון בדבר חתימת עדים בשטר המכירה, בדין מכירת המפתחות לגוי, מכירת חמץ שנמצא על מדף, ולפנינו תשובותיהם של הפוסקים: בעל "מנחת יצחק", בעל "שבט הלוי", בעל "בצל החכמה", רבי ישכר דוב גולדשטיין רבי יעקב יצחק ניימן, רבי שמואל זאב ראטה, רבי נתן גשטטנר בעל "להורות נתן", ומתשובותיהם למחבר אנו למדים את יחס ההערכה למחבר שכבר בשאלותיו נתן חצי-תשובה, ובבירורים אלה שהם הלכה למעשה אנו למדים על כוחו הגדול בבירור ההלכה, ואת נוסף על עדותו של הגאון רבי משה פיינשטיין שחי־דושיו על כמה ענינים עמוקים נכתבו בבקיאות ובחריפות והוא יורד לעומק הענינים לבררם בה־סברה ישרה ומובנת.

במהדורות אחרונות של שו"ת חזלת שבעה, שהובר לפני כשלוש מאות שנה ומעלה, כלול נוסח שטר ההרשאה לצורך מכירת חמצם של בני כפרים וישובים, הממנים את הרב ובית דינו, אולם במהדורה הראשונה אינו מופיע הנוסח ומכאן שנוסח שטר זה לא יצא מיד המחבר, אלא נוסף ע"י המדפיסים, אם כי סודר כנראה ע"י רב מומחה או רבנים מומחים.

בעלי סמכות מיוחדת הם השטרות שנוסחו ע"י גדולי האחרונים: בעל "נודע ביהודה", רבי נתן אדלר, רבי עקיבא איגר, החתם סופר, בעל ה"תניא", רבי אפרים זלמן מרגליות, בעל ישמח משה, רבי שלמה גאנצפריד וב־סוגריים יצויין כי בירחון התורני החשוב "האהל" גליון סיון תשל"ז, פורסם מכתבו של רבי עקיבא יוסף שלעזינגר המציע להעתיק בקיצור שלחן ערוך את נוסח ה"חתם סופר".

לנוסח ההתחייבות ערב־קבלן שסודר ע"י בעל ה"תניא" הוא מוסיף גם השלמה שסודרה ע"י הבד"ץ בירושלים (מובא בשו"ת הר צבי) ומסביר גם את הסידורים הנהוגים בדרכי מכירת חמץ בבתי הדין בירושלים ובבני ברק כגון הנוהג לערוך שתי מכירות: מכירה אחת מיוחדת לבעלי חנויות ומ־פעלים שמוכרים וודאי חמץ, ומ־כירה מיוחדת ליחידים החוששים כי בבתיהם יש כלים חמוצים. ברוב כוחו ערך את שטר המכירה הכללית ושטרות ההרשאה ויתתה להם נושפקא בהסכמת הבד"צ.

רב אנפין בפעילותו התורנית הוא המחבר הרש"א שטרן. כל שנ־ותיו הוא מרביץ תורה לתלמידים דרכי הלימוד ביסודיות משתקפים בבירורי הסוגיות אשר בחלק השני "שביבי אש" ונוסף על כך המחמה בשימוש הלכה למעשה ע"י רבי שמואל הלוי ואזנר בבד"ץ ובית הוראה בזכרון מאיר, והם מעידים עליו "אתמחי כבר גברא בישבו אתנו במותב תלתא בבית דינינו וגם אימתחי קמיעא בספריו אשר כבר הדפיס מכבר", הלא הם חדושי תלמיד הרשב"א וחי' מלך־גיל, תשובות חדי' הרשב"א, הגדה של פסח עם פירוש הראב"ן וסדר ליל פסח לרבותינו הראשונים.

אם החלק הראשון בדיני מכירת חמץ הוא בבחינת דבר השוה לכל נפש, שכל אחד החותם על גבי "יפוי כח" לשליח בבית הדין, ידע מה הוא עושה, ולא כמצות אנשים מלומדה, הרי לגבי רב ומורה הור־אה הספר הזה בבחינת ספר חובה, ובו ימצא פתרון לכל השאלות העלולות לעלות על הפרק, בעני־נים אלה לקראת הפסח הבעל"ט.

בצלאל לנדוי

מרבה תורה מרבה חיים

קובץ חידושי תורה וביאורים בסוגיות הש"ס מתלמידי ישיבת "צאנז" קרית צאנז נתניה, שנת "קול תורה" תשמ"ז.

לכבוד השמחה השרויה במ־עונו של כקש"ת אדמו"ר מקלוי־זנבורג שליט"א, שמחת נשואי בת זקניו במז"ט, הופיע קובץ חד"ת כדי ספר שלם "מרבה תורה" — מפרי עמלם של תלמידי הי־שיבה בקרית צאנז — שיש בו בנוחן שמחה ועונג לכל המעיין וקורא בהם. מה מלבב ומרנין לראות פרחי תורה. בעלי תריסין צעירים, מפשפשים בהלכות ומפלפלים בסוגיות מתוך הבנה בריאה ובקיאות יסודית, לא מר־פרפת, בספרי ראשונים ואחרונים, במפרשים ובפוסקים.

המפורסמות אינן צריכות ראיה, הלא זו גדולתו־באתנתו בתורה של האדמו"ר שליט"א, הן ב"ללמוד" הן ב"ללמד", הן בתור־רת משובב נתיבות לתלמידים בעלי מדרגה שזכו לקבל מפיו לקח טוב, הן בתורות רב פעלים מקבצאל אשר נשאו לבו להשיב עטרות לישנן ולהחזיר את המימד של גדולות־בתורה למקומו הטבעי בחיים של אמוני עם סגולה, ע"י טיפול קודים, קרוים של בקיאים בש"ס ומוכתרים בנור הוראה, יודעי בינה לעתים, הן במעגל הפ־נימי של עדת החסידים בצאנז ותלמידי ישיבותיו הקדושות הה־כוללים בארצנו הקדושה ובתפוצות הגולה, הן במעגל הרחב של עולם התורה די בכל אתר ישיבות וכול־לים מכל חוג ועדה, חסידים כמת־נגדים, ספרדים כאשכנזים, עד לקשת מגוונת כ"כ ברוח הכתוב "וכל בניך למודי השם", דרכו בקודש, שיטה ותפיסת חיים, מעוגנת כליל ביגיעת התוה"ק מתוך טהרה שהיא ראש תוך וסוף כל ענינים רוחניים של עבודת ה' וארחות צדיקים מיסוד תורת הבעש"ט, הכל כפי שנתן דוגמא מקודמת דנא אבי השושלת בעל "דברי חיים" זי"ע. קרוב ל־60 התלמידים המשתתפים באסופה שלפנינו, מהם שכבר זכו לכתר תורה בנוסח צאנז של ימינו "חבר" או "מורנו" — מחבבין את תורתם שנקנית להם ביגיעה רבה, ומס־לסלין בה כחדשה, וכל שממ־שמשין יותר מוצאים יותר טעם מנופת צוף ומדבש בענינים ישיבתיים מובהקים מסדר נזיקין ונשים.

הקובץ מרשים בתכנו כמו בחיצוניותו, ואין פה המקום לדון בסברא ובמסקנא של צורב זה או אחר, אבל ראוי להעלות על נס מדת יראת־הכבוד שנוהגים כולם בלא יוצא מן הכלל — ביחס לתורתן של ראשונים ואפי' אחרוני אחרונים, רבנן קשישאי, כמדת דרך ארץ שקדמה לתורה. למראה הקובץ לא נותר ספק בלב המעיין שבישיבת צאנז, אכן, גדלים אלופי תורה בכח, מטובי תלמידי חכמים של הדור הבא, אשר יזהם רבו בלומדות ובפלפול, אך בעיקר עי־ניהם נשואות לאסוקי הלכתא מגו שמעתא, ועוד יותר לדרוש בקיאות מקיבצא בעושר העצום של תורת השם, כי לכך נוצר האדם שישים עמלו וחפצו לידע ולהבין רזהה עומקה והיקפה.

קודמים לחידושי התלמידים קונטרס ארוך מתורת ראש הישיבה הגרא"ש שמרלר שליט"א וצוות הרמי"ם. קדמה להם תשובת ההלכה מכ"ק אדמו"ר שליט"א בענין חזקת מקומות בביהכנ"ס והמסתעף אשר כתב במענה לשאלת בנו הגרצ"א הלברשטאם שליט"א מרא דאתרא קרית צאנז נתניה. מתוך תשובה זו ניתן לע־מוד, אפס קצהו, על דרכו בהלכה של הרבי, המאיר בתבונתו הסוב־בת את כל צדדי־צדדים שבשאלה, ובבקיאותו העצומה שוטח לפני המעיין כל דעות ושיטות שיש למצוא בנדון בתורת קדמונים, ובחריפותו־השכלית משדד ומקים ומקרב רחוקים מדמה מילתא למילתא ומפריד הדבקים שלא בדרא עד שמוציא הלכה מחוורת כשמלה.

ברזמניות יצא לאור ע"י כולל צאנז בירושלים קונטרס שיעורים בעניני שביעית, וסיסי רוחו של אברך כמדרשו, הוא התנו של הרבי הרה"ג ר' דוד וייס שליט"א רבה הצעיר של קרית צאנז בירושלים. בהקדמתו מציין המחבר שהדברים נתלבנו בויבוק חברים בכולל צאנז, מתוך שאיפה לאמיתה של תורה, שרוחתם לעסוק במצוה שהזמן גרמא ולבדר ענינים כמו: תוספת שביעית, ספיחין, סחורה, ביעור, שמיטת כספים בזמה"ז, בטוב טעם ודעת. אף קונטרס זה מעוטר בראשו בת־שובתו הארוכה של כ"ק אדמו"ר שליט"א המברר מה דינם של ר'־חים שטחנו בהם פעם אחת חיטים של שביעית אחרי הביעור, ליתר דיוק: מה דינו של הקמח הכשר שטחנו בהם אח"כ, ומסיק להיתרא רק באופנים מסויימים ובדיעבד ובתנאי כפול שלא יהיו למשור־מידי בהלכתא כחוכא ולערבב הקמחים ולבטל האיסורים לכת־חילה חיו.

לפנינו דוגמא נוספת מדרכה של צאנז בימינו. שהיא בעצם דרך הכבושה מימות ה"דברי חיים" זצ"ל ורבותיו, האומרים לחכמה אחותי את, ולא ימושו דברי תורה מפיהם בכל זמן ועידן. יבורכו המוליים שנתנו מהלכים לאסופות החשובות האלה בקרב שוחרי תושיה.

א. ספרן

הנחת תפילין כהלכתה

סימן יפה למחבר שתוך שנים מעטות שונה ומדפיס יצירתו, אחרי ש"הראשונים אזלו מן השוק", בתוספת שכלולים ותיקו־נים שבלעדיהם אי אפשר. אם על מנורת הזהב שעשה שלמה לביהמ"ק, אמרו חז"ל שהכניסה לכור אלף פעמים, כל שכן ליצירה של צורבא מרבנן בתקופתנו שמן הראוי לשקוד בלי הרף חזור ובדוק מה אפשר להשלים ולחדש בה תוספת ברכה. מחבר הספר הנוכ־חי, אברך כמדרשו, עלתה בידו ביגיעה ובסייעתא דשמיא לחבר יצירה נהדרת שבה תמצית וסיכום דיני הנחת תפילין בהיקף מלא. אינו מקצר ואינו מלקט סתם, אלא מגיש לקורא שולחן ערוך בטוב טעם, מלא ברכה בפועל.

מסביב לכל סעיף מ"פנים" השו"ע עיטר ביאור מלא של תוכן ההלכה, מקורות, בירורים וילקוט דינים מחודשים שקיבץ מספרי הפוסקים — הכל בסגנון תמציתי המעיד על הבנה וכשרון המעשה שלא לחסר ולא לייתר אף מלה.

לא ייפלא, איפוא, שנתקיימה בספר ברכת רבו הגרי"ש אלישיב שליט"א בהסכמתו למהדורה קמא: "יתן ה' שספרך ימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם", ונתקבל באהבה מופלגת באהלי שם, ונתחבב על קהל שוחרי תו־שיה צעירים כזקנים. ניתן להגיד בביטחה, כי אדם הלומד הלכות תפילין מתוך ספר זה ייצא נשכר מהרבה בזויות. על אתר יקרא וידע את המקור לכל פיסקא משו"ע, בלוי, הביאור המילולי וכוונת הדברים, כפי שנתפרשו בנושאי כלים מב"י ועד משנה ברורה והבאים אחריו. בבירורים ימצא את שרשי כל הלכה ומנהג, עתים בגמרא מפורשת, מסכילתא ומתוספתא. ועתים מדרשי חז"ל או מזוהר הקודש. גם ימצא חילוקי שיטות ודעותיהם של פוסקי הדו־רות, ראשונים ואחרונים, הכל כפי הדרוש לצורך ידיעה בסיסית של הנושא ולא מעבר לזה. ברכה מיוחדת קבע לעצמו המדור, "לקט דינים" מתומצתים בו כל פסקי הדינים שבמ"ב, ביאור הלכה, ושער הציון. מתוך כך סגולת הספר שהוא שוה לכל נפש, שכן בעל המ"ב לא הפריד בין פירושיו על המחבר והרמ"א לבין תוספת הדינים שחידש וסי־כומי ההלכות, אך בחיבור שלפני־נו, נתייחד לזה מדורים בפני עצמם, מדור מיוחד לפירוש ובי־אור של הב"י והרמ"א, מדור לתוספת הדינים של מפרשי השו"ע על־פי מסקנת ה"משנה ברורה", ומדור לבירור המקורות ושרשי ההלכה. נוסף לכך גיבש הרכיב הרהמ"ח אסופה עשירה של "היכי תימצי" ומקרים שכיחים במציאות אשר נידונו בספרי שו"ת בלבד. לדוגמא: מה דינם של פועלים היוצאים לעבודתם מוקדם לפני זמן הנחת תפילין, האם תח־בושת או גבס הנם חציצה, האם מותר לכרוך רצועות התפילין על שעון יד וכיו"ב.

במהדורה הנוכחית שיכלל את יצירתו בתוספת "מדריך להנחת תפילין ולחליצתן" לאשכנזים ולספרדים, וכן נוסחאותיה, ומ־הגיה, שמטרתו לשמש בן לוויה ומורה דרך לצעיר בר־מצוה המניח תפילין מרגע שמתחיל להתכונן להנחה עד שחולץ תפילין ממש. וכבר העיד בו הגר"ש ובליצקי בהסכמתו "שכמעט לא חסר בו שום דבר ושום פרט, וראוי לשמש למטרה אשר למענה חובר, לזיכוי הרבים ותועלת הכלל". להערת הגר"ש בענין הברכה על של ראש, כי בארץ ישראל גם הרבה אשכנ־זים אינם מברכין, הם כל ההולכים בעקבות הגר"א ובעקבות נוסח תב"ץ, מהנכון להוסיף שהרשימה ארוכה יותר (ראה לדוגמא בסידור "מגן אברהם" המיוסד ע"פ נוסח אדמו"רי סלונים, ובעוד מקורות). ברכתנו למחבר הרמ"ח ניימן שילך מחיל אל חיל ויזכה שזה יצירתו לשאר ענפים בהלכה, כי יש שכר לפעולתו, ורבים יתברכו לרגליו.

הרב משה חניגא ניימן/"נתי־בות ההלכה" על דיני הנחת תפילין משו"ע אורח חיים, בצירוף מדריך להנחת תפילין ולחליצתן, הדינים והמנהגים לבר מצוה. מהדורה מתוקנת ומור־חבת: בני ברק, תשמ"ז.

א. ספרן

דרושים בהלכה ובאגדה

אם בעל "נודע ביהודה" מעיד עליו על המחבר רבי זרח איידליץ זצ"ל "אשר כל ימיו לימד תורה ברבים בחריפות ובקיאות והעמיד תלמידים רבים כנודע ומפורסם ומלבד שהיה חריף גדול ושנון בלימוד הלכה ותוס', עוד היה חכים טובא בדברי אגדה ותוכחות מוסר", ולא זו בלבד אלא שהוא בעצמו הלך לשמוע דרשותיו "ואנא שמענא מפיו דברים מתוקים נכנסים בלב השומע להלהיב הלבבות ליראת שמים... כי בודאי הקורא בדרושים הללו יתן אל לבו יראת בוראו ויתגבר כארי לשוב בתשובה שלימה" כזה הוא עדות בעל "נודע ביהודה".

עדות נאמנה כזאת דיה להעיד על הספר על מחברו ועל תוכנו כאשר הפליאו כל הגאונים בהס־כמתם על הספר בשנת תשי"ב את הסכמתו של הנודע ביהודה, וכאשר כתב הגאון רבי דוד דוב בעריש מייזליש זצ"ל אבד"ק אר־העלי "כי כל הרואה דברי הנודע ביהודה ישתומם על המראה הנורא", ולא יפלא א"כ שהגאון רבי שלמה זלמן ערנרייך זצ"ל אבד"ק שאמלוי מוציא מסקנא מחייבת מדברי הנודע ביהודה "א"כ מחויב כל בר ישראל למכור אפי' מכלי ביתו לקנות את הספר ולקרות בו תדיר" והגאון רבי ישעי' בוקסבוים אבד"ק באלאגסא מביא במכתבו לספר זה, שרבו הגאון רבי שמואל רוזנברג אבד"ק אר־נסדורף ביקש והזהיר את תלמידיו שילמדו בספר הקדוש "אור לישרים".

ובמשך הדורות מאז ועד עתה נתקבל הספר באהלי תורה וכאשר הביאו את הספר לדפוס בשנת תש"ב בעצם שנות המלחמה הא־יומה ציינו גדולי התורה את חשיבותו של הספר ותבעו משומעי לקחם לקנותו להגות בו, משמעות מיוחדת היתה לתביעתם בשנות האימה ואנו מצטטים את לשונם "כאשר כל אחינו בני ישראל עומדים בצרה ובשביה, והתוכחות שבתורות כהנים ובמשנה תורה נתקיימו בנו בפשוטם וכמשמעם... אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, בשעה קשה זו הביאו לדפוס את הספר שכן כל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם, רעה מסתלקת, וכמ־קומם באים טובה וברכה וכהתאם להבטחת חז"ל (תמיד כב.) למו־כיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

"המכון להוצאת ספרי קדמו־נים" בקרית צאנז אשר בנתניה המביא לדפוס ספרים חשובים יקרי ערך שמחבריהם עוסקים בפלפולא של תורה, הפעם הביאו לדפוס בהוצאה מהודרת את ספרו של הגאון רבי זרח איידליץ זצ"ל "אור לישרים" הכולל דרושים בהלכה ובאגדה, ומתוך סדר המ־פתחות אנו יכולים למצוא אמרי חפץ לדרוש בכל שעת כושר, די־דועים דבריו של בעל "קהלת יעקב" מסטייפלא שכל אחד צריך להכין לעצמו מספר דרשות להז־דמנויות שונות לשעת צער ח"ו ולשעת שמחה, ודרשותיו של המחבר אשר בספר שלפנינו עש־ירות לספק חומר עצום להשמיע ברבים ולרתק בהם את השומעים.

ובפרט כאשר כתב הגאון רבי יוסף אלימלך כהנא זצ"ל אבד"ק אונגוואר "הנני בזה להעיד כי הספר הקדוש "אור לישרים" הוא שוה לכל נפש ונפש לכל דור ודור ודרושיו דרושים לכל חפציהם" וגם אפשר ללמוד מספר "אור לישרים" "איך לפרש הקרא ע"י הדרוש ושלא להוציא המליץ מפשוטו" כדברי הגאון רבי שלום ווידער אבד"ק נירעגיהאזו, והבה־דר של הגאון רבי זרח איידליץ הי' להם לעינים לגדולי ישראל, ודבריו מובאים הרבה בספריהם כגון "הישמח משה" מביא דבריו כמה פעמים.

הגאון רבי זרח איידליץ היה חד מבי דינא רבא של עיר ואם בישראל "פראג" בימי רבינו הגאון בעל "נודע ביהודה" זצ"ל ושמו נודע לשם ולתהלה על חריפותו העצומה וכיאות לתלמיד המובהק והגדול ביותר של רשכבה"ג רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ובעקבותיו הלך "להלביש נועם מוסריו הדברי תוכחותו בדברי אגדה מתוקים מד־בש... חמודים, במשל ובמליצה אשר לב נפש משמחים.

אם כי הספר הוא ספר דרוש ביסודו, המחבר ידע לתבל את דבריו במשלים נפלאים ויש מש־לים סיפורים המשתרעים על עמודים שלמים, ואף זה, ראוי לשבח לרתק בהם את הצבור התאב לשמוע דברי אגדה, אולם הוא ידע לשלב אותם גם בהלכה הנה למשל בדרוש ט' הוא פותח בדברי הרמב"ן לגבי אחריותו של הלוה לגבי הערב להלואה והוא מביא סמוכין לדעת הרמב"ן המובאת בטור מתוך דברי חז"ל במס' בבא בתרא קעו: על הפסוק במשלי "בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך" ועל יסוד ההכרעה ההלכותית בחושן משפט סי' ק"ל הוא מסביר את הענינים ובהמשך הוא דן בדברי חז"ל שכל ישראל ערבים זה לזה, וניחא לו לצדיק לכפר על בני דורו.

בספרתו באו הדרושות כמו שנ־אמרו מפי המחבר ללא עריכה והשמטות. וכן לפנינו הביאורים אוטנטיים ומקוריים על כפיפתו לרבו רבי יהונתן אייבשיץ ובתוך הדברים גם פרטים על הרבה גדולי הדור ההוא.

כדרכו השתדל המכון להוצאת ספרי קדמונים להוציא הספר בהידור רב על ניר מעולה, המאיר עינים ומפתח את האדם ללמוד בספר, וכריכה נאה ומפוארת, תורה מפוארה בכלי מפואר, וההוצאת "מאור הגליל" שהיתה ממונה על הביצוע ועל ההפקה שקדה להוציא מתחת ידה דבר מתוקן, ומחזיק טובה לר' יצחק שטרלינג הי"ו ור' חיים זעליג פעלזן שע"י יצא לאור הספר החשוב שרבים צפו לו, ברוב פאר והדר כראוי לכבודה של תורה. זכות הרבים תלוי בהם.

עיון בפרשת־השבוע - כי תשא. פרה

ה. אבן־שהם

חטא ה"עגל" המתכפר ב"שקלים" ופרה אדומה

שני דברים מצאנו באים לכפר על עוון העגל: תרומת מחצית־השקל, ומעשה פרה־אדומה.

שתרומת מחצית־השקל באה לכפר על עוון העגל, כלשון המדרש (תנחומי תשא יא.): "ונתנו איש כופר נפשו", כיון ששמע משה, ירד לדרו רות ואמר בלבו: מצאנו שפדיון נפש אדם בככר־כסף, שנאמר (מ"א כ): "והיתה נפשך תחת נפשו, או ככר כסף תשקול", כל אחד מישראל יהא נותן ככר־כסף (משקל של מאה שקלים־סלעים שלמים, שמשקל כל ככר 1.920 ק"ג) ?!

אמר רבי יוחנן: ממי למד? מ"מוציא שם רע", אמר הכתוב (דברים כב): "וענשו אותו מאה כסף, ונתן לאבי הנערה", ואנו הוצאנו שם רע ואמרנו לעגל "אלה אלהיך", יהיה נותן כל אחד ואחד מאה כסף (שהוא ה"ככר" הא־מור)!

רבי שמעון בן לקיש אמר: מן האונס למד משה (ולא מאה כסף, אלא מחצית הסכום), שנאמר (שם): "ונתן האיש... לאבי הנערה חמשים כסף", ואנחנו "אנסנו" הדבר שאמר הקב"ה "לא יהיה לך אלהים אחרים" ועשינו העגל, לפיכך יהא נותן כל אחד ואחד חמישים כסף. ויש אומרים: מן המפתה למד, שנאמר (שמות כב): "כי יפתה איש... כסף ישקול כמוהר הבתולות" — אף הוא בחמישים כסף, ואנו — "ויפתוהו בפיהם, ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו", לפיכך יתן כל אחד ואחד חמישים כסף!

רבי יהודה בר סימון אומר: משור נגח למד, שנאמר (שמות כא): "אם עבד יגח השור, או אמה, כסף שלשים שקלים יתן", ואנו המרנהו בשור, שנאמר (תהלים קו): "וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב", כל אחד ואחד יתן שלשים שקלים! ויודע היה הקב"ה מה שבלבו של משה, והראהו באצבעו ואמר לו: "זה יתנו" כזה יתנו. ומכל דברי מדרש זה, עדיין אין לנו תשובה למחשבתו של משה, למה לא יתן כל אחד ואחד מישראל מאה שקל או חמישים שקל או שלשים שקל, ורק מחציתו של שקל אחד בלבד?!

אלא שדרשה וכו' (שם) ובמדרש רבה (במ"ר יב, ג) הובאו גם דברי התנא ר' מאיר (שמקורם בשקלים ד): "נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, והראהו לו למשה: "זה יתנו", כזה יתנו".

ורבים תמהו, מה התקשה משה להבין בענין מחצית־השקל, שהיה צריך להדגמה בהמחשה הבחוץ, כבמנורה ובמשכן, וכי אין צורת מטבע ידועה לכל, ואם לידיעת המשקל — כמו שרש"י ז"ל מעתיק בפרשתנו דברים אלה: "הראהו לו כמין מטבע של אש, ומשקלה מחצית־השקל", ואמר לו: כזה יתנו" — הרי הדבר תמוה שבת־מוהים, מה משקל יש להבין ממראה מטבע, וכי משקל יש לאש, ומה "משקל האש" יכול ללמד על משקל הכסף?!

אלא, שדברים אלו באים כתשובה על תמיהתו של משה, איך תכפר מטבע של מחצית השקל על אותו עוון, וכלשון המדרשים (תנחומי שם ז. ובמ"ר שם):

"שלשה דברים שמע משה מפי הגבורה ונבהל ונרתע לאחוריו: כשאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אמר: רבונו של עולם, הנה "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך"... וכ־שאמר לו: צו את בני ישראל... את קרבני לחמי לאשי"... אמר משה: רבונו של עולם, אם מכנים אני כל החיות שבעולם וכל הבהמות שבעולם, אין בהם העלאה אחת, ובכל העצים שבעולם אין בהם הבערה אחת, שנאמר (יש' מ): "ולבנון אין די בער, וחיתו אין די עולה"... וכשאמר לו: "ונתנו איש כופר נפשו", תמה ואמר: מי יוכל לתן פדיון כופר נפשו, שנאמר (תהלים מט): "ויקר פדיון נפשם, וחדל לעולם, אח לא פדה יפדה איש, לא יתן לאלקים כפרו"! אמר לו: לא כמו שאתה סבור, אלא "זה יתנו", כזה יתנו".

אלא שגם מדברי דרשה זו אין לנו תשובה לתמיהתו של משה, רק מדבריו של רבי מאיר.

"הקב"ה הוציא מטבע של אש מתחת כסא הכבוד", וכדברי חז"ל בגמרא (שבת קנב): "נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא הכבוד", מנהרי האש אשר מתחת כסא הכבוד, מקור מחצב נשמות ישראל, משם הוציא הקב"ה מטבע של אש, והראה למשה "זה יתנו" — כזה יתנו, מאש נשמותיהם של ישראל החצובות מאש, יתן כל אחד ואחד מטבע של אש. שמ־שקלו במשקל האש כמשקל המטבע שהוא נותן במשקל הכסף. שמטבע הכסף במשקל מחצית השקל אינה אלא מחצית מתנתו, ואין מתנתו שלמה אלא בהצטרף עמה עוד מטבע של אש הנשמה שמשקלה "מחצית־השקל" במשקל האש, כל אחד ואחד לפי כח אשו ומשקל אשו, ואז השקל שלם, ואש המטבע, אש הנשמה, תכפר על הנפש החוטאת.

★ ★ ★

ושמעשה פרה־אדומה מכפר על חטא העגל, כלשון המדרש (במ"ר יט, ח): משל, לבן שפחה שטינף פלטין של מלך, אמר המלך: תבא אמו ותקנח את הצואה, כך־אמר הקב"ה: תבא פרה ותתכפר על מעשה העגל.

עגל בן פרה, אלילה של מצרים, "עגלה יפהפיה מצרים" (ירמיה מו, כ), שהיתה חלאתו עדיין דבוקה וסרוחה בערב רב שעלה ממצרים עם ישראל, עגל זה ופרה זו מסמלים את כלי עבודת חרישת השדה, כשם ש"סוס" מסמל כלי מלחמה, ו"גמל" — כלי משא מדברי ו"חמור" — כלי משא עירוני, ו"אתון" או "עיר" — כלי מרכב לאנשי חכמה נכבדים ואצילים, כן יסמל ה"שור אוכל העשב", הפרה האם והעגל הבן, אל כלי חרישה בשדה, שהוא סמלם האלילי של עובדי אליל "העבודה", או מגל־יד, או מגל־קציר הוא סמלם, וצא וראה מהו סמלם של עובדי אליל זה בארץ שלטונו של אליל "העבודה", פטיש ומגל, והבט בארצנו את סמלם של משתפי עבודה־זרה עם תורת ה', שהם מצרפים לחזות הברית עם מגל קציר, קרי "תורה ועבודה", גם המגל נהיה להם "שותף" לעבוד, ואם אלה תופשים להם כסמל את מגל הקציר, תפשו להם אלה כסמל את עגל החריש.

גם הזהב, מסמל כאליל, לאותם עובדי עבודה־זרה של צבירת הון ועושר, של סגידה ועבודה לאותו "עגל הזהב" של אוסף רכוש, של "ממונו שהוא מעמיד על רגליו", של העמדת הערכת האדם לפי ערך רכושו בזהב.

וכאשר העגל נעשה מזהב, הוא מסמל שתי עבודות זרות כאחת, אליל "העבודה" ואליל "הרכושנות", ואין כפרת העון של שתי עבודות זרות אלו, אלא להעמיד ולהציג את האדם כבן תמותה, שאין בו שום תכלית בעולם הזה, שאין העולם הזה משמש לו אלא כפרוזדור אל הטר־קלין. ופרה אדומה, שהיא המטהרת מטומאת מת, והיא אינה מטהרת אלא כשהיא שרופה לאפר, אֵפֶרָה, אפר שריפתה הוא מטהר את האדם מטומאת מת, שהרי הוא מתאר את האדם, את אלילו, את הפרה ואת האדום הזהב, כאפר מקלה שאין בו ערך אלא כדי להביא את האדם אל הטרקלין בלבד.

★ ★ ★

כך, בהורמת תרומת כסף להי מתוך אש הנשמה, ובהטהרות הגוף מתלאת טומאת מיתה, על ידי התבוננות ביום המיתה, על ידי הטהרות מן האליל של "עבודה", של "כוחי ועוצם ידי", ומן האליל של "זהב", של "וכסף וזהב ירבה לך, וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך, ושכחת את ה' א־לקיך... כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", השקת אש הנשמה עם האש אשר תחת כסא הכבוד אשר ממנה היא חוצבה, כך ינשא ראש בני ישראל, וכך יכופר עוון העם הזה, ויטהרו נפשות ישראל במים טהורים, הם אגלי מים של דברי תורה המטהרים ומזככים את הנפש מכל עבודה זרה וטומאה דמיונית, לשרפם לאפר ולזככם כצורף כסף טהור, וידעו ישראל כי מטהרם מקור מים חיים, הקב"ה מטהר את ישראל.

"שיכלולים" - שיצא שכרם בהפסד

ביום ו' עש"ק שמות התפרסם מע"ג עיתון זה מאמר של הרב בקשי דוחין שי' אודות השכלולים ושינויי השיטות שחלו בשנים האחרונות וחודרו גם לעולם התו־רה, כתבה זו הינה מאלפת לא רק לגבי הנושא הספציפי שנידון בה (התורמת מדיבים) אלא אף, ואולי בעיקר לגבי הרעיון בכללותו המובע בה, אשר השינוי בעצמותו אינו רצוי ואינו מבורך, בכל אופן כאשר הדבר נוגע סביב לימוד התוה"ק.

והדברים נכונים מאד כי לא רק התורה נתנה לנו בירושה אלא גם הדברים שמסביבה. ישנם הל־כות לכריכת ס"ת וישנם גם הלכות לגויל שסביב האות או למעיל של הס"ת, ואין אלו דברים שברשות לאמר, אם רצונך לעשות מעיל אז תעשה כך וכך, לא, חובה היא להשאיר גויל סביב האות, ולעטוף הס"ת במעיל, לדוגמא אפשר לר־אות באו"ח סי' קמ"ז סעיף א' ברמ"א ובמג"א ובעוד אחרונים גם איך מתייחסים הם בשאלה אם מעיל הס"ת בצד אחד משי ובצד שני פשתן. מה כורכים כלפי פנים ומה כלפי חוץ, והכלל העולה מכל זה הוא שחייבים לתת את הדעת גם לדברים שמסביב לת־ורה שיהיו תואמים בדקדוק עם דיני התורה ועם השקפת התורה ולומדיה.

וכיון שכבר נפתח פתח בענין ראוי להעלות כאן עוד נושא והוא הרצאות לאור ההדפסות ספרים, כי גם בנושא זה הלו "שכלולים" לגבי הדור הקודם ולגבי הדורות שלפניו.

היו זמנים בהם חוש הביקורת של הציבור על ספרים היה עירני ומפותח, ואז היו כל מיני ספרים שלא מצאו את מקומם בבתים רבים מפני שבהם נאמרו מספר מילים או משפטים הפוגעים במישהו או במשהו, וזה יכל להיות סיבה שלא להכניס לבית אף ספר אחר של אותו המחבר, היו יהודים שהקפידו להגות דוקא מספרים של דפוס פלוני, או לא להגות בספרים של דפוס מסויים, והיו שהקפידו שספרים מסויימים יד־פסו דוקא באותיות כתב רש"י, ואילו לספרים בלי הסכמה היה סיכוי מועט מאד, להתקבל בבתי יראים וחרדים, לא רק ספרים חדשים נזקקו להסכמה, גם ההדרות ספרים מפורסמים ביותר נזקקה להסכמה, מדרשי חז"ל וקים וספ־רים של מצוקי ארץ יצאו לאורתנה מעוטרים בהסכמות של גדולי התורה והיראה. כאשר מובן כי לא הספרים האלו זקוקים להסכמה אלא ההדפסה, היא היא שזקוקה להסכמה, ולא לחינם נהגו המוליים לכתוב והעלותי את הספר על מזבח הדפוס, כי ע"כ נבדקו הספרים אף במומין שהם כדוקין שבעין, הכל מתוך החרדה והדאגה שמא תהיה סטיה ולו כחוט השערה מהאמת הצרופה כמות שהיא.

כהיום הכל בטל עבר, חוש הביקורת ירד בעוד הצריכה גדלה ואלו שיש להם ביקורת מעדיפים לשתוק משום שברחוב הם יחשבו "מיושנים" בשל כך, אבל לא יתכן שבשם השכלול, או ההתפתחות יהיה הכל מותר. ישנם מוליים שמבינים שעליהם לקבל הסכמה כאשר הם נגשים לשנות משהו בגוף הספר וישנם שאינם מבינים זאת, ישנם המבינים להשאיר את המקור כמות שהוא ואת התוספת בסוגריים. וישנם שאינם מבינים, וכבר נמצאו מוליים שאינם מוצ־אים לנכון לציין בראש הספר אשר בהדפסה הזאת נעשו שינויים כלשהם. משל היה זה ענין של מה בכך... עד היכן הגיעו הדברים.

מספרים שהאדמו"ר הזקן זצ"ל מגור התנגד פעם להצעתו של מקובל אחד לחבר פירוש על הספה"ק "שפת אמת" עה"ת באומרו: אבא ז"ל כתב את ספרו כדי שכל יהודי יוכל להבין בו בדרכו.

והרוצה לקבל מושג בהנהגת קדמונינו נגד גירסאות וכו' יעיין ברש"י במס' בבא מציעא דף ד' ע"א ד"ה ולימא חרא, שכותב שם בזה"ל: שתי תיבות הן ולית־זהו, וקצור סופרים הוא, ע"כ. ורש"י הקדוש אשר מילותיו ספ־ורות ומדודות שוח בפירושו לבאר מנגן כתיבתם של הסופרים, המעתיקים של גליון הגמרא, ומה יענו המוליים של היום השולחים ידם בספרים שנדפסו לרוב ע"פ כתבי היד של מחבריהם הקדושים. בכלל התועלת המפשכת מפיענוח הר"ת וכו' היא מפוקפקת מאד, כי בדרך כלל אלה שמבינים את דברי הספר או המאמר הם המבינים מעצמם את הר"ת, יתרה מזאת, לעתים רבות הגנוז הקשה הר"ת וכדי הם חלק מהרמה המ־יוחדת של הספר, ואלו שלא יוד־עים למה מכוונות הר"ת לא יבינו את המאמר גם אחרי הפענוח.

למעשה מלבד השני שהמקור לא נעשה שום דבר שבו מעלה כלשהי. כל הנ"ל מתייחס למקרים בהם לא נעשים שבושים ע"י ה"שיפודים". על המקרים בהם נעשים שבושים אין צורך לדבר.

לסיכום קשה לומר שיש לשלול לגמרי הרצאת ספרים שיהיו יותר נוחים כי בכל זאת מלשר הדורות, אבל כל כזה דבר חייב להעשות בזהירות קודש, מתוך אחריות גדו־לה, ולא בלי הסכמתם של גדולי ישראל שליט"א.

ישנם גם "גואלים" המצרפים לספר הידוע עוד חידושים מכתבי היד של אותו גדול "הראוים אור לראשונה" ובכך כאילו עושים הם את החיבור ל"משלם", ואינם יודעים כי הכתבים נבדקו בקפדנות ע"י קרובי או יורשי המחבר בדי־עמל, והושמטו משום שלא היו ראויים להדפסה, ולכן בשעתו יצא הספר אמנם מושלם, אבל אחרי התיקונים וה"מציאות" למיניהם יורד הספר מערכו.

ישנם גם מוליים אשר עינם צרה בספר קטן שהוא אמנם רב איכות, ע"כ בשביל לעשות דבר "מושלם" הם טורחים בדי עמל לאסוף כל פיסת ניר שיצאה מתח"י אותו המחבר, מכתב משפחתי, חשבון מכולת, פרוזבול, וכדי ואת הכל הם אוחזים בכריכה אחת, משל זה מה שהשאיר אחריו גאון פלוני... גם הם מורידים שלא ביודעין את ערך הספר. ממש נראה שקיימת אצל המוליים הרגשה של אי נעימות לגבי ההדרת ספר כמות שהוא ללא תוספות או שי־פורים.

אפשר למשוך ולהאריך עוד בדוגמאות, של ליקויים אבל חבל לבזבז כל עט כאשר השורש לקוי. הסורה מקוריות, חסר סולם ערכים בריא אשר יעמיד בראשו את גוף התורה בנתוחותיו את הבנה הנגות, והיות נחסר המקוריות מציב גם על הרבה ענינים אחרים, לכן אפשר לקוות שביזור עם הכל ישופר גם ענין זה, ומ"מ אין אנו פטורים מכלום ושומה עלינו לנ־סות ולעשות, ולתקן במדת האפ־שר מה שניתן לתיקון.

ג. אברמוביץ

מכנסיים
"מהודר" ביותר למכנסיים לגברים ילדים ונוער
השלושה 26 ב"ב 789326
הקץ לסלאי הברכיים!
לסוסתות ותנים הכוונה
מיוחדות למהדרין:
התפירה ללא חילול שבת
מכנסי היוקרה מהודר

מכון "אל ההרים"
להוצאת ספרי הצה"ק לבית זלאטשוב-זוועהיל זי"ע
בשורה טובה
הופיע הספר "מים רבים"
מהמגיד הק' הר"מ מזלאטשוב זי"ע
עם קונטרס "יסוד צדיק" תורותיו של האדמו"ר הק'
מוהר"ש מזוועהיל זי"ע
בתוספת "מגילת יוחסין" לצאצאי המגיד מזלאטשוב
להשיג בחנויות הספרים
הפצה ראשית:
מ. פרידמן, הרצל 2
בני ברק

רבינו אברהם —
קבלן לעבודות בנין
שפוצים כלליים וצבע
ירושלים — (שוק הבוכרים)
רח' שלמה מוסיוף 5
טלפון: 02-826855

מבצע לקראת
פסח
לעבודות צבע
נקיון יסודי חינם
בגמר העבודה
שרות מהיר,
אדיב ובאחריות
להתראות
אבי

מכון "אל ההרים"
להוצאת ספרי הצה"ק לבית זלאטשוב-זוועהיל זי"ע
בשורה טובה הופיע ספר
"יקרא דמלכא"
דברי תורותיו ואמרותיו ח"א בראשית
מרן האדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל זצוקל"ל
להשיג בחנויות הספרים
הפצה ראשית:
מ. פרידמן הרצל 2 בני ברק

יוסף סופר

שמחה תמימה

על תורתנו הקדושה נאמר: ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. במוחש אנו נוכחים בזאת בימים אלו, עם העשרת האוצר הספרים בספר מיוחד, ספר מלא וגדוש, ספר המכיל למעלה מתק"ן עמו־דים, על מצות "נקי יהיה לביתו שנה".

דורנו אנו זכה לעשרות ספרים מבוארים ומלוקטים, ערוכים ומ־סודרים על מצוות רבות ומגוונות, על הליכות חיי היהודי בחיי היום יום או בפרקי זמן קבועים, אם במאורעות שונים.

כשהתבוננו בספריה התורנית סבורים היינו שהמעגל כבר סגור, וכי מוקפים אנו בספרות תורנית על כל המצוות המעשיות בחיי היום יום או במאורעות הזמנים, אם זה מצוות ציצית, תפילין ומ־זוזה או שבת, פסח, סוכות וכדו' בין אם הם מאורעות החיים כנ־שואין, ברית מילה, בר מצוה וכדו', או מצוות מעשיות כתפ־לה בצבור, הכשרת כלים או שילוח הקן, וכו' כל חומר חדש הריהו בבחינת "אמור רבנן בכפילא". — עד שהופיע אותנו האברך המושלם מאד ישרן ומקיף (כלשון הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א בהסכמתו) רבי אברהם חיים פרנקל שליט"א, מחשובי וטובי הלומדים והני צורבא מר־בנן שבתכוכי ירושלים תו"ו (כל־דוחו של הגאון רבי משה הלב־רשטם שליט"א) בספרו "שמחה תמימה", ספר יחודי רב בכמות ובאיכות, בו מקיף את כל מצות שנה ראשונה לאחר נישואי היהו־די.

מפליא לראות את ההיקף, את הביאורים והבירורים בכל הנוגע למצוה זו, כל פרטי הדינים לעומק, ולרוחב, ספר שאינך יכול להגות בו בעמדך על רגל אחת. ספר זה העיון והבקיאות החריפות והעמ־קות משולבות בו יחד, ספר המ־יועד לרב ולצורב בצוותא עם המחפש הלכה גרידא, ספר שכולו כמוהו באצבע כעדות חיה ונצחית על הפסוק ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

הספר מחולק לשני חלקים, חלק המעשי הלכה היוצאת, ופסקי הדינים ובפיו יקבנו "מפתח השמחה", כאשר למטה הולך וסובב בביאורים וציונים, הערות המחבר מפלפל לא אחת ומאריך בענינים שונים כיד ה' הטובה עליו.

החלק השני בן הארבע מאות עמודים המכונה בשם הספר "שמחה תמימה", בו מובא כל הארות, מקור הדינים, וכאשר הרב דברי חז"ל במשנה, גמ', מדרש ועוד. דרשי הראשונים בפירושיהם על התורה ודברי חז"ל, וגם פסקי הראשונים והאחרונים בלשונם, הק' כאשר המחבר מרחיב את העיון והפלפול בדבריהם הקד־שים פעם באריכה ופעם בקצרה.

מענין להדגיש כי הרב פרנקל הביא דקדוקי דברים, ופרטי הדי־נים לפרטיהם הקטנים, שאלות בהלכה למעשה שאלות מעניינות, מהם אקטואליות, ומהם בבחינת "תורה היא וללמוד אני צריך".

דברים רבים ומגוונים מתבא־רים בספר בו משתדל הרב פרנקל להביא מנהגי קהלות בישראל, למצוא מקור למנהגם, ולדוגמא נציין את האריכות שבמנהגי לבישת קיטל בשנה הראשונה לאחר הנשואין — וכמו"כ מת־באורים דברים רבים אגב אורחא דברים ופרטי דינים ומנהגים שו־נים ומענינים, כגון הנחת תפילין דר"ת מתי הזמן לאלו הנוהגים להניחם.

מדי פעם פוגשים אף אנו איזו גימטריא, או אימרה חסידית קצרה, — והמענין כי בעת שק־בלתי הספר לידי נזכרתי באימרה חסידית ששמעתיה מהרה"ח ר' שלמה גולדשטוף ז"ל חתנו של הגאון מטשעבין זצוק"ל, שאמר בשם רבי האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" מגור זי"ע, כי חתן ר"ת ח'טאתי נ'גדי ת'מיד, וכלה ר"ת כ'עצם ה'שמים ל'טוהר, ובהיותי בספר ראיתי כי אימרה זו מביא המחבר בשמו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זצוק"ל.

ספר מרשים ומהנה, אשר בטוחני כי רבים יאותו לאורו, אך אי אפשר שלא לציין את החסר בו והוא מפתח ענינים מפורט לפי סדר א-ב. בו יוכל כל המעוניין למצוא דברי חפץ הן מהענינים הנוגעים לעצם המצוה הן בענינים שנודעו או הוזכרו דרך אגב, מפתח זה שהנהיג לאחרונה ברוב הספ־רים החדשים מועילים לעם הספר, ותקותי איתנה שבמהדורה הבאה אשר לדעתי לא יאריכו הימים עד שתבוא יתוקן הדבר לשביעות רצונם של הלומדים והמעיינים.

בסיום דברינו נשתמש בלשון המדרש: עשרה בני אדם נכנסין לבית המשתה ואין אחד מהם יכול לפתוח פיו לברך ברכת חתנים ובא אחד ופתח פיו וברך ברכת חתנים, דומה כשושנה בין החוחים — וברכותינו להרב פרנקל המחבר יפרח כשושנה, ויתברך מ"ליץ בביהמ"ד להגדיל תורה ולהאדירה. ולך בכחך זה והרבה פעלים לתורה.

ספר "שמחה תמימה" על מצות השמחה בשנה הראשונה לנשואין מאת אברהם חיים פרנקל ירושלים, תשמ"ז

השפעתו הקדושה של בעל "נועם אלימלך", לשעה ולדורות

— "חמש מאות שנה קודם רדת נשמתו של הרבי ר' אלימלך כבר ירדה ההשפעה לעולם בזכותו" ★ "הכרתי במדת אדוני אבי זצ"ל שמדתו היתה תמיד למסור נפשו בעבודת הבורא כמעט כרבי עקיבא וחבריו" ★ "חידוש נפלא הוא לי - מען - על התנאים שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם ביאת המשיח, ולא ראו שאלימלך יהי' בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם אלימלך" ★ "מתלמידי יחיו עד ביאת המשיח" ★ מורשתו לדורות - נועם אלימלך - תפלה נוראה - ה"צעטיל קטן" ו"הנהגות אדם" —

מאת: אחד מאיר

"חמש מאות שנה בטרם ירדה נשמתו של הרבי ר' אלימלך לעולם (הוא שנת ד"א תתקע"ז, שנת פטירתו של ר"י החסיד שנסתלק בחודש אדר) כבר ניזון העולם בזכותו, עבור צרכי בני וכנסת ישראל — אמר עליו מרן הרה"ק אור ישראל מרוזין זי"ע. הוסיף על כך הרה"ק רבי אהרן בעל "שומר אמונים" זי"ע, בהתאם לכה שנאמר בגמרא כהוכחת תחיית המתים לעת"ל: "דלא הוי חיי דהוי חיי לא כש"כ, וכמש"כ שגם היום הולך השפע עבורינו בזכותו לאחר פטירתו משרשי צד־רות ושרשי נשמתו הקדושה", (ראה חלקת יהו־שע, פד).

— "כי שני ידיו הקדושים הם שני לוחות הברית ועשר אצבעות ידיו הם עשרת הדברות" הכריז עליו הרה"ק מרוזין זי"ע, ואמר אף שלעת זקנתו קשה לו לנסוע לצדיקים. "אך אם היה הגדול הרבי ר' אלימלך זצללה"ה בחיים הי' נוסע אליו". החרה החזיק אחריו אותו ציס"ע, אשר ראה עצמו כתלמידו מרן הרה"ק מבי"אלא בעל "חלקת יהושע" זי"ע, דזהו כ"ש בילקוט על משה רבינו ע"ה, שהיו ראוים לכתוב עשרת הדברות על ידיו. אך שחס הקב"ה על ידיו של משה רבינו, שידע שעומדים הלוחות להשבר. וז"ש בספר הרי בשמים מהרבי ר' ישעיה זצללה"ה מפראגא: ושני לוחות אבנים הוריד בידו, וידי משה כבדים ותרגומו יקירין. שהיו חביבים לפני הקב"ה וחס עליהם שלא ישברו, ומשום זה "ויקחו אבן" שנכתבו הלוחות על שני לוחות אבנים, "וישימו תחתיו", במקום שהיו צריכים לכתוב עשרת הדברות על ידיו. וכמ"ש במדרש רבה (שה"ש פ"א) האבן הזאת דומה להר סיני, ומי שישב עליה דומה לארון הברית. וכמדרש הנעלם (זוה"ק ח"א, צ"א.) כרבי אליעזר אפיק תרי דרועי ושוינן על לביה וי' לכון תרי דרועי וי' לכון תרי תורות", עכל"ק, (תפלת הצדיקים, צה).

> "הלואי שיהא לבני אדם נשמה טהורה מורכ־בת כמו הגוף שלי"

— "מפני מה זכה משה למאור פנים בעוה"ז מה שעתיד הקב"ה ליתן לצדיקים לעוה"ב, מפני שעשה רצונו של הקב"ה ומתאוה על כבודו של הקב"ה ושל ישראל, וכל ימיו היה מחמד ומתאוה ומצפה כדי שיהא שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ולא משה בלבד אלא כל ת"ח שעוסק בתורה מקטנותו ועד זקנותו ומת, באמת לא מת אלא הוא עדיין בחיים לעולם ולעלמי עולמים", (תנא דבי אליהו). על מי נאמרים הדברים? כל ימיו היה רבינו מצר בצרתם של ישראל ומוסר נפשו על ישועתן, וכך מעיד עליו בנו הרה"ק רבי אלעזר זי"ע (ב"התנצלות" במהדורה השניה של ה"נועם אלימלך)": "באשר שהכרתי במדת אדוני אבי זצ"ל שמדתו היתה תמיד למסור נפשו בעבודת הבורא כמעט כרבי עקיבא וחבריו". והוא נסמך על זכות גודל מסירות נפשו למען טובתן של ישראל, ונושא תפלה שזכותו תמשיך להגן ולהושיע (בהקדמת הספר): "למען כבוד שמך הגדול תעשה ותקיים נא כל הברכות אשר תמיד על פה כבוד אבי מר הורגלו להיות מברך את ישראל ולמסור נפשו עליהם בכל עת, ולבטל מהם גזירות רעות בתפלתו הנאמנה במסירות נפשו". וידוע כמה הקפיד הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זי"ע על המדפיסים שהדפיסו ספרי "נועם אלימלך" והשמיטו הקדמה זאת, ופעם התבטא ואמר: "הקדמה זאת חביבה עלי מאד, כמעט ככל הספר נועם אלימלך, איך שהעיד בנו הרה"ק על אביו שמסר נפשו עבור ישראל, חוץ ממה שמסר נפשו על קדושת שמו יתברך". על כך מעיד כ"ק אדמו"ר שליט"א מבי"אלא בה־קדמת ספר "תפלת הצדיקים": "וגדולתו של בעל "נועם אלימלך" הוא, שבודאי הוא היה בבחינת משה רבינו ע"ה בדורו, על כל הדורות, כמו מרע"ה. והרי נתבאר שהוא עיקר עבודת וגדלות משה רבינו ע"ה, כמ"ש בסה"ק "תפארת שלמה" (פ' תצוה סז:) וזל"ק: "והנה כבר ידוע מעלת משה רבינו ע"ה שהיה זוכה להיות מנהיג הדור, מפני שכל ימיו נתן לבו ונפשו עליהם להצטער בצרת ישראל, עד שמסר נפשו עליהם ואם אין מחני וגו' כו'. וז"ש בתנא דבי אליהו (פי"ד) מפני מה זכה משה למאור פנים בעוה"ז מה שעתיד הקב"ה ליתן לצדיקים בעוה"ב כו'. וענין מסירות הנפש עומד לעד, כמ"ש בסה"ק תפארת שלמה: "הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. מי שהוא בחייו בבחי' "מותם" — לא נפרדו, אינו נפרד בחייו ובמותו מכלל ישראל".

כאשר נשאל תלמידו הרה"ק מרימנוב זי"ע על ידי הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסדילקוב זי"ע בעל דגל מחנה אפרים" נכדו של הבעש"ט הקדוש על גודל מדרגותיו של רבו, השיב: "שבכל יום בעת שהיה מתבונן ביראת ה', כל עצמותיו דא לדא נקשן חיל ורעדה יאחזון, והיה נראה לכל רעידת גופו מפחד ה' ומהדר גאונו, וכל גידיו ועורקיו נעשו כצינורות עבות ופניו משתנות. ותחת אוזן האדם יש גיד אחד, אשר קבלתי ממורי ז"ל, שלא תפחד משום דבר רק ביום המיתה, גם גיד הזה ראיתי שהיה מרעיד ומתפחד בכל יום מפחד ה' ויראתו".

> לפני שהיה מקבל את אנשי שלומו היה מניח ידיו במים רותחים

קדושה מופלאה זו מוצאת את ביטויה העזה, בדבריו הקדושים שהביא בשמו בנו הרה"ק ר' אלעזר בספרו "אורח לצדיק" (תזריע): "כמו ששמעתי מאאמו"ר ז"ל שאמר כמה פעמים הלואי שיהא לבני אדם נשמה טהורה מורכבת כמו הגוף שלי. כל זה גרמה הנשמה בתורתה ובשכל עליון עד שנעשה הגוף מרכבה שלימה לקדושתו ית'".

כאן מוצאים אנו את סוד מסירות נפשו "בעבודת הבורא" (נועם אלימלך, שמות): "והנה אנחנו בגלות המר הזה, אשר בצרותינו לו צר, וגלה השכינה עמנו, אין לנו לדאוג ולהתאונן אלא על גלות השכינה, ולא לחשוב כלל על צרותינו וכו', ואילו היה כגמתינו וצערינו רק על צער השכינה ולא צערינו, בודאי היינו נגאלים מיד, אך כי בשר אנחנו ובלתי אפשר לסבול לנו צרותינו מכאובינו, ולכן ארכו לנו הימים בעונינו הרבים בגלות המר מחמת שאנו משתתפים צערינו עם צער השכינה ואנו חוששים על צערינו, ואלו היה צדיק אחד כנ"ל, היה מציל את העולם כולו מן הגלות".

ביסוד נמרץ למסירות נפשו וגודל השפעותיו הקדושות לדורי דורות עד סוף כל הדורות, מקבלים אנו מדבריו הקדושים אשר אמר לאחד מתלמידיו, הוא הרה"ק מפינטשוב: "חידוש נפלא הוא לי על התנאים שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם ביאת המשיח, ולא ראו שאלימלך יהיה בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם אלימ־לך", (הרה"ק מקאמרנא זי"ע, נתיב מצוותיך). רמז לכך מוצאים אנו בנבואתו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע מתלמידי הבעש"ט הק', בספרו "מדרש פנחס", בו הוא אומר: "שמגלים עתה דברים שלא נתגלו אפילו בימי התנאים וכו'. ופ"א אמר שנתגלו עתה דברים שאפילו אם היו נגלים בימי התנאים היה ג"כ חידוש", ע"כ.

על כך מוסר גם הרה"ק בעל "תולדות אדם" בסגנונו הוא (פרשת עקב): "ונודע כי קודם ביאת משיח צדקינו יתנוצץ הדעת בעולם, ועש"ז נקראים ג"כ הימים שקודם ביאת המשיח "עקבי דמשיחא". והנה שמעתי אומרים בשם רבינו הה"ק ר' אלימלך זצללה"ה זי"ע שאמר: כל הצרות שאמרו חז"ל שיהי' בעקבי דמשיחא היה רק קודם שהיה אלימלך בעולם, אבל אח"כ שהיה אלימלך בעולם נשתנה הכל לטובה. ולכאורה אינו מובן, דידוע גודל קדושתו וענותנותו של הה"ק הנ"ל זי"ע, וכמו שאומרים בשמו שאמר דרך ענוה: עבור אלימלך צריכים להבראות גיהנם חדש, כי לא יספיק לו הגיהינם מכבר ח"ו, ואיך אמר דברים הנ"ל שנראים לגדלות מאד. אך הענין הוא כי הה"ק זצ"ל הנ"ל היה ענותן, כשהשיג השגות גדולות אחר כך השיג, רוב חסדי הש"י עליו מהשגות גדולות שהשיג, ולזה אמר כי מאחר שראינו שהש"י השפיע לו השגות גדולות כאלה ברוב חסדו ית"ש, בודאי יגדל חסדו ג"כ עם הדור שיהיה בעקבי דמשיחא להושיע להם, ולפי"ז נמצא שאמר דבר זה מתוך שפלותו"...

> "באשר שהכרתי במדת אדוני אבי זצ"ל שמדתו היתה תמיד למסור נפשו בעבודת הבורא כמעט כרבי עקיבא וחבריו"

במקום ענותנותו שם גדולתו. ברוח הדברים כותב תלמידו המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע בסה"ק עבודת ישראל (פרשת וישלח): "שמרמז על הצדיק העובד ה' שצריך להיות בבחינת עקב וענוה, ולדעת כי הוא אין ואפס, אמנם לפעמים צריך הצדיק להתחזק ולעמוד על עמדו לעורר רחמי המלכים והשרים, ולבטל גזירות רעות מעל אחינו בני ישראל, ולסתום פי המקטרגים, וכמ"ש רשב"י בספר הזוהר בר יוחאי בעלמא, וכמו ששמענו בדורך זה ממורינו החסיד הצדיק מורינו אלימלך זצ"ל, ולא שהתנשאו רוחם בזה באמת רק היו מרוממים ומנשאים את עצמם להמתיק הדינים ולעמוד כהרים נגדם"...

וכך מעיד תלמידו הרה"ק מראפשיץ זי"ע בסה"ק "זרע קודש" (כי תצא): "וכן שמעתי מהרב הקדוש מו"ה אלימלך זצ"ל שבשעת עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הביהמ"ק, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות. ופ"א אמר שנפל בית טומאה אחד בצורה גדולה עד מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות באים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מו"ה יעקב יצחק מלאנצהוט (הרבי מלובלין זי"ע) מתפלל תפלת י"ח מתפלת מנחה, מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים שמפיל זה ע"י שעל ידי תפלתו בונה חומת ירושלים וביהמ"ק, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים, לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל". בדומה לזה מוסר הרה"ק מקאמרנא, ("היכל הברכה" פרשת וירא): "כי אמר משיח לרבינו אלימלך שהעיקר תלוי שיחזירו הארון למקומו, ואז תהיה הגאולה במהרה בימינו".

הסבר נוסף לכך נמצא בסה"ק "תולדות אדם" במקו"א (פ' כי תצא סח:): "חבלי משיח הוא קטנות הדעת... שהגלות הוא בחי' קטנות הדעת, והוא ג"כ ענין מלחמת נגע ותענוג. שרצה להקטין הדעת, וידוע ששבת הוא בחינת דעת, כמ"ש לדעת כי אני ה' כו'... והמענג את השבת נתעורר להם בחי' דעת. וידוע אשר אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או שכולו חייב, ובודאי נראה שבדור שכולו זכאי אין צריך לחבלי משיח, כי בודאי לא עביד קב"ה דינא בלא דינא כו'. אלא בודאי לא אמרו חז"ל עניני חבלי משיח אלא בדור שכולו חייב כו'. ובזה הבחי' ינצלו ע"י הצדיקים שנקראו שבת. וגם ישמרו את השבת כפשוטו. וכאשר יכתתו רגליהם לצדיקים אשר שפתותיהם ישמרו דעת, ובפרט בש"ק אשר הוא בחי' דעת, כמ"ש לדעת כי אני ה' כו' אז אפילו דור שכולו חייב ג"כ ינצלו מחבלי משיח. וזה לשון "המתענגים בה", שני תענוגים בחי' שבת ודביקות הצדיקים, יזכו לרוב שמחה הוא בחי' התרחבות והתרבות דעת האמת. וממילא ינצלו מחבלי משיח. וכמ"ש הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ועכ"י: חבלי משיח היה כל זמן שלא היה אלימלך בעולם, עתה שאלימלך בעולם נתבטל חבלי משיח כי יש התג־ברות הדעת בעולם ע"י למודו והוראת דרך בדרכי ה' לעם, וממילא נתבטל חבלי משיח שהוא קטנות הדעת". כיוצא בזה מובא בסה"ק "פרי צדיק" (לר"ה פט): "וכמו ששמענו מרבינו הקדוש מאר־זביצא זצללה"ה שמזמן התגלות עסק הבעש"ט הקדוש בעולם זהו התרוצצות בחבלי משיח, רק בכל דור ודור יש בקליפה זה לעומת זה מבחי' נגע ומענג, ועי"ז נתרבה המינות בעולם".

עד כמה שימשה אימרה זו יסוד מוצק לצדיקי הדורות, ממשיכי מורשתו של הרבי ר' אלימלך, ניתן ללמוד מתשובתו של הרה"ק רבן של ישראל — אהרן קודש ה' זי"ע מבעלזא להגאון האדיר רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, כאשר ביקרו זה האחרון, לאחר השואה האיומה שבה ניספו שש מאות רבבא מישראל הי"ד, והזכיר בתוך הדברים שעברו עלינו חבלי משיח קשים ומרים, עם החורבן הנורא של יהדות אירופא, נענה הרה"ק מבעלזא ואמר: לא לא! חבלי משיח כבר ביטל הרבי ר' אלימלך זי"ע, אין אלו חבלי משיח, הצרות הללו הם גזירה אחרת לגמרי".

> השואה האיומה: "אין אלו חבלי משיח, אותם בטל הרר"א, הם גזירה אחרת לגמרי"

במקביל מצויה בידינו מסורת מצדיקי הדורות דור דור ודורשיו, בשם רבינו שאמר: "אשר תל־מידיו יאריכו ימים עד ביאת המשיח". מוסר על כך גם בעל "דברים ערבים" בספרו "פאר וכבוד". וכך ענה גם הרבי ר"א להרה"ק ר"י מבעלזא זי"ע לשאלתו אותו בחלום: והרי "כבר נאספו אנשי חסידיו ועדיין בן דוד לא בא". ענה הרבי ר"א ואמר: "שבכל יום ויום אנו מתקרבים לביאת המשיח, ואף הרע נמתק ונעשה טוב, כי כבר נגזרה גזרה והשקפה לטובה" (פאר וכבוד).

יש לראות את הדברים באור דברי הרה"ק בעל "תפארת שלמה" שראה את עצמו כתלמידו, אף שנולד לאחר פטירתו, האומר (קהלת קנו:): "להבין גודל מעלות הצדיקים הממשיכים עוצם קדושתם לדור דורות הבאים אחריהם, עליהם תופע מהרה מאור הקדושה אשר הורישו לתלמידיהם ותלמידי תלמידיהם הבאים אחריהם לדור דורות, כאשר עינינו תחזינה מישרים מגודל מעלות הרב הקדוש מהרר"א אלימלך זלה"ה, אשר זה קרוב שמונים שנה שהלך לעולמו, ועד היום תופע אורו הקדוש לדור דור תלמידיו תלמידי תלמידיו כנהר שאינו פוסק לכל מי שבא לטהר זי"ע".

הסבר הדברים מבוארים ע"י בעל "מבשר טוב" במשא שנשא ביום ההילולא של הרבי ר"א: "שבודאי שעבודת הקודש של בעל "נועם אלימלך" היה לדורות, ולכן נשאר קדושתו ועבודתו בהאי עלמא... וע"כ בודאי משפיע גם כעת. וטעם הדב־רים שעבודת בעל הנועם אלימלך בחיים חיותו היה רק להשפיע עבור כנסת ישראל, ולמסור נפשו עליהם, וכמ"ש בנו הרה"ק רבי אליעזר בהקדמתו. ובסה"ק "דברי חיים" (לשבת שובה, ופ' כי תבא) איתא שהיה שורף ידיו הקדושות באש. וידוע שאמר שאפילו האש אינה רוצה לשרפו מחמת גודל חטאיו כו'. וכן לפני שהיה מקבל את אנשי שלומו היה מניח ידיו במים רותחים — ומסירות נפש אינה בטילה לעולם"...

למעלה מצבת רבי אלימלך זי"ע, למטה: האוהל מבחוץ.

התמונות: [illegible] גנזך קידוש ה'

"ועד היום תופע אורו הקדוש" — ובכללם מה שביטל את גזירות הקשות של עקבתא דמשיחא לדור דור תלמידי תלמידיו כנהר שאינו פוסק לכל מי שבא לטהר זי"ע", ועוד נמצאים צדיקים קדושי עליון תלמידיו ותלמידי תלמידיו העומדים בפרץ כנגד המשטינים והמקטרגים על ישראל, והם הממשיכים השפע הקדוש היורד לעולם בזכות הרבי ר' אלימלך אשר השפעתו הקדושה הי' עד סוף כל הדורות. כמ"ש בשמו הרה"ק ר' אלעזר (במכתב בסוף ספר [illegible]), במכתב ההתנהגות על דרכי הצדיקים, וזל"ק: "וכך אמר אאמו"ר נ"י פי' על פסוק דור לדור ישבח מעשיך, כי איתא בגמ' עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל עד שלא שקעה שמשו של רבי כו', כי אין הדור ריק מן הצדיקים בכל דור ודור, רק שאין מאמינים רק מי שיש לו נשמה קדושה ולא טנפה בעבירות, הגם שמביאין להם ראיה מן הצדיקים ומהדורות הקדמונים, אומרים בזה"ל: אנו מאמינים בחכמים קדמונים שהיה להם מדריגת רוה"ק, אבל עתה בדור הזה בלתי אפשרי להיות זאת, וכן בכל דור ודור אומרים כך. כמו שמצינו בשאול המלך ע"ה כידוע. אהובי אחי יהי לבך בטוח כי גם בימי הקדוש האר"י ז"ל היו ג"כ מתקוטטין עמו. וזהו פי' הפסוק דור לדור ישבח מעשיך, ר"ל דור שהוא עתה מודים בעצמם שהדורות שהיו לפניהם יהיה להם מדריגות. וזהו ישבח מעשיך שמשבחים ומודים שגדולים מעשי ה' שנותן להצדיקים, אבל לא בדור הזה. וזהו פירוש הגמ' גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן, כי בחייהם היו מתקוטטים עמהם ואחר מיתתם כולם מודים ומשבחים אותו שהי' לו מדרגות הנ"ל. ובשביל מנעתי א"ע מל־הודיע כל הנ"ל כתבתי מה ששמעתי מפי אאמ"ו נ"י ותמכתי יתדותי עליו שבודאי אם היו נותנים לו כל חללי דעלמא לא היה מוציא דבר שקר מפיו ואין דבר אחד מדבריו יוצאין לבטלה".

> "כ"ב שנה לפני מותו אמר הדברים האלה שבספרו. וידעתי שבכל יום ויום היה מצוה מחמת מותו".

את עיקר מורשתו הרוחנית הגדולה לדורות יש לראות איפוא בספרו הקדוש "נועם אלימלך", שמעמדו כספר החסידי המקודש ביותר בין ספרי החסידות, וזה בהקשר ברור לאמרתו "שמתלמידי יחיו עד ביאת המשיח", שהם ממשיכים בכל דור את השפעותיו הקדושות "כנהר שאינו פוסק", כלשון הרה"ק ה"תפארת שלמה". "אם תרצו לדעת צוואת אבא — ענה בנו הרה"ק רבי אלעזר לשואלו הרה"ק רבי משה מסמבור (בעל תפלה למשה) מה היתה צוואתו — דרשו מעל ספר נועם אלימלך. כי כ"ב שנה לפני מותו אמר הדברים האלה שבספרו. "וידעתי שבכל יום ויום היה מצוה מחמת מותו". בקרב חסידי חב"ד שמורה המסורת בשם הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע שאמר כי בעוד שספרו "ליקוטי אמרים" הוא "ספרן של בינונים", הרי הספר "נועם אלימלך" הוא "ספרן של צדיקים". וכך כותב רבינו (נועם אלימלך, כי תצא עה"פ כי יקרא קן צפור): "והשי"ת ברא ועשה את עולמו ועושה בו כרצונו, ולעומת זה ברא השי"ת הצדיק שיכול לבטל גזרותיו. והנה אין אפשרי שיבטל הגזירות שכבר נגזרו בשמים בעולמות עליונים, אך הוא כאשר כתבנו כמה פעמים בדבר ה' שמים נעשו, דהיינו הצדיק ע"י עסקו בתורה לשמה ומחדש בה חידושים, נעשו שמים חדשים, ועושה מעשה בראשית ונמצא ממילא הגזירות בטלין שלא היה באותן העולמות שנבראו מחדש". וכך הביא תל־מידו בספר "מאור ושמש" (פסח ד"ה אלו): "ארבעה אבות נזיקין (ב"ק ב.) ובתוס' שם ד"ה ארבעה אית דזוכתא דלא תני הן כו' אדמו"ר המנוח מו"ה רבינו אלימלך פירש דאית דזוכתא דתני הן, פירוש הצדיקים ממשיכין בלימודם שיהי' כן, כגון ארבעה ר"ה הן. ואית דזוכתא דלא תני הן, שהצדי־קים ממשיכים בלימודם שלא יהי' כן, כגון ארבעה אבות נזיקין".

> ספר נועם אלימלך: "הלא מלאכים ושרפים מייגעים את עצמם להבין תיבה אחת ואף אות אחת בספר קדוש זה"

"ספר נועם אלימלך אין מי שיבינו, כי הוא כולו מדריגות גדולות, אעפ"כ כל אחד טועם בו לפי מעשיו" (נתיב מצותיך שביל התורה, אות א'). ר"ברוך אמונה ומעשה רב": כותב: "וספר הקדוש נועם אלימלך אור צח צחצחות עמוק עמוק עד למאד, אם תזכו להבין דבר אחד מדבריו". כיוצא בזה הביא ב"היכל הברכה".

ואילו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע, כאשר עלה בדעתו לחבר פירוש גדול על "נועם אלימלך", כך שבכל דף היתה רק שורה אחת מהספר ואילו ביאורו היה ממלא את כל הדף, שמע בת קול שאמרה: "איך הרהבת בנפשך עוז לעשות פירוש על ספר נועם אלימלך, הלא מלאכים ושרפים מייגעים את עצמם להבין תיבה אחת ואף אות אחת בספר קדוש זה". והרה"ק רבי חיים מקוסוב זי"ע אמר שרק בערב שבת קודש לאחר הטבילה במקוה, זוכה הוא להבין מעט בספר "נועם אלימלך".

אם הספר "נועם אלימלך" נועד לצדיקים, וע"י ממשיכים הם השפעת קדושות לדור דורות "כנהר שאינו פוסק" הרי שהרבי ר' אלימלך דאג אף לאנשים פשוטים, ביסדו להם, יחד עם אנשי כנסת הגדולה, "תפלה נוראה", שיתפללו בה, שבה ימצאו כל מאויהם וישעו בה.

כתנאי ראשון לכך תובע ה"תולדות אדם", בהתאם למה שהרבי ר' אלימלך ביטל את הגזירות הרעות הקשות של "חבלי משיח" שיכתתו רגליהם לצדיקים ויתדבקו בהם: כי "בודאי לא אמרו חז"ל עניני חבלי משיח אלא בדור שכולו חייב כו'. ובזה הבחי' ינצלו ע"י הצדיקים שנקראו שבת. וגם ישמרו את השבת כפשוטו. וכאשר יכתתו רגליהם לצדיקים אשר שפתותיהם ישמרו דעת, ובפרט בש"ק אשר הוא בחי' דעת, כמ"ש לדעת כי אני ה' כו' אז אפילו דור שכולו חייב ג"כ ינצלו מחבלי משיח. וזה לשון "המתענגים בה", שני תענוגים בחי' שבת ודביקות הצדיקים, יזכו לרוב שמחה הוא בחי' התרחבות והתרבות דעת האמת. וממילא ינצלו מחבלי משיח. וכמ"ש הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ועכ"י: חבלי משיח היה כל זמן שלא היה אלימלך בעולם, עתה שאלימלך בעולם נתבטל חבלי משיח כי יש התגברות הדעת בעולם ע"י למודו והוראת דרך בדרכי ה' לעם, וממילא נתבטל חבלי משיח שהוא קטנות הדעת". הסבר הדברים נתונים ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א מבי"אלא (מעיני הישועה, כרך ב' ע' תקכט): "כי רק היסורים הגופניים בטל הקדוש בעל ה"נועם אלימלך", ולא היסורים הרוחניים של עקבתא דמשיחא".

על פעולותיו ייחודיו עם אנשים פשוטים כותב הרה"ק בעל "תולדות אדם" (פ' מצורע): "הנה בדורות שלפנינו כאשר באו אנשים להצדיק לעורר לבם בדרכי ה' לא היו צריכים הצדיקים להאריך עמהם בדברי תורה לעורר אותם, כי תיכף ומיד בדברם עמהם דיבורים אחדים נתעוררו ורוח נכון נתחדש בקרבם... וכמו ששמעתי כספרים מרבי אלימלך זצ"ל שהיה עוסק בין מנחה למעריב בספורי מעשיות בדברים פשוטים. וכל אחד ואחד שהיה אז בעת שדיבר דבריו לקחו לעצמם מוסר התעוררות ע"י ספוריו".

כך היתה מצודתו פרושה על החיים, ומקיפה את כללות כנסת ישראל. ואף לאנשים פשוטים הנחיל מורשתו לדורות בתפלה הנוראה אשר לו. שעל ידה ינצלו מהיסורים הרוחניים של חבלי משיח.

ובכך לא רק ה"גזירות הרעות" ביטל הרר"א לדור דורות, כי אם גם ראה להאיר להם "באור גדול" להאיר מחשכי הלב ומחשבותם הטרודות (חלקת יהושע פח). — אשר זו היא עיקר חבלי משיח כאמור — בדאגתו העמוקה אף לצרכיהם הגשמיים וכל הצטרכותם ברוח"ג. ולכן יסד את תפלתו הקדושה. אשר היא תפלה מיוחדה לדורות אלו של "עקבתא דמשיחא":

> תפלה נוראה — יסדה עם אנשי כנסת הגדו־לה

וכך כותב מרן הרה"ק ה"חלקת יהושע" בה־קדמה לתפלה הנוראה של הרבי ר' אלימלך זי"ע: "לדאבונינו כאשר תכפו הצרות והלכנו מגולה אל גולה ותחשך הארץ וכיסו העננים והעביב את האור הגדול הבהיר בשחקים, ודרכי עבודה סגורים ומסוגרים וכל ענין התפלה נעשה כמצות אנשים מלומדה כו'... אך בחמלת השי"ת על עמו ישראל, שלא עזב חסדו ואמיתו מאתנו לבל ידח ממנו נדח. צופה ומביט עד סוף כל הדורות, ובתקופות שונות בעת התגברות הס"א ושלוחי הס"ם בכל הסוגים — אבינו אב הרחמן שולח נשמות גבוהות להאיר פני תבל להזריח קדושתם ותורתם ותפלתם — שלח לנו השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו נשמת עיר וקדיש מן שמיא נחית ורבינו הרב ישראל בן אליעזר הבעש"ט זצללה"ה נחל הנובע מקור החכמה והקדושה. מרן הבעש"ט זצללה"ה הוא היה עץ החיים הנטוע בגן אלקים בבחינת אילן הנטוע לרבים, וממנו יצאו ופרחו ענפי אילן הקודש תלמידיו ותלמידי תלמידיו כולם אהובים כולם ברורים והם פרסמו קדושת שמו יתברך ע"י תפלתם ונטעו והשרישו בלבות ישראל אופני עבודת הקו־דש, ומהות ואיכות עבודה שבלב עד שאפילו הפשוטים והמון עם התפללו בדביקה והתפעלות הנפש, ולשמם ולזכרם תאות כל נפש מבורך מעתה ועד עולם... ובכן לדעתי הגדיל עצה והפליא תושיה אחד המיוחד מתלמידי תלמידיו, הה"ק הקדוש עליון הרבי רבי אלימלך זצללה"ה מליזנסק ביסודו תפלה נוראה להתפלל ולשפוך שיח לפני קונו הכולל כל הצטרכות נפש הישראלי הנוגע

(המשך בעמוד ח')

"תתן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם"

פסוק מתפלתו של רבנו מאפיין את מהותו ודרכי הנהגתו במשך שבעים שנות חיים של אהבת ישראל ענוה והפצת קדושה וחסידות בכלל ישראל

מאת יהושע בן משה

"תתן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם — קטע מפורסם מן התפילה קודם התפילות אותה יסד הרה"ק הרבי ר' אלימלך זיע"א מליזענסק. שמעו הגדול עודו מורא בלב כל אחד ואחד, אף כיום. מאתיים שנה מהסתלקותו, עדיין חי וקיים עמנו! בזכות ספרו רב האיכות והכמות "נועם-אלימלך" עה"ת, המכניס הרהורי תשובה ודביקות בבורא ית"ש — כאז כן עתה. שמעו של צדיק המחדיר רצון עז בלב כל יהודי להתעלות ולהתקדשות, לזכך את הנפש ואת הגוף.

מגדולי תלמידיו של המגיד הק' ממעזריטש היה, הוא הפיץ תורת החסידות ברחבי גאליציה, והיה אחיו, הרבי ר' זושא מאניפולי אומר: תהר יוצא מעדן להשקות את הגן. "עדן" — הוא הבעש"ט. "נהר" — הוא המגיד זיע"א. ואילו ה"גן" — הוא הרבי ר' אלימלך זיע"א. הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב העיד: "אין קורין אבות אלא לשלושה, ואלו הן שלושת אבות החסידות: הבעש"ט זי"ע, המגיד זי"ע, והרבי ר' אלימלך זיע"א".

הרבי ר' אלימלך היה דור שלישי מן הבעש"ט להפצת החסידות. ואכן, מבית מדרשו אשר בליזענסק הלכה והתפשטה החסידות בכל רחבי ארץ, ועדיין לא נתקה השלשלת.

- עיר וקדיש מן שמיא נחית... -

הרבי ר' אלימלך נולד לאביו רבי אליעזר ליפמן זצ"ל בכפר נידה בפולין בשנת תפ"ז. האב היה איש אמיד, ישר דרך, מכניס אורחים ותלמיד חכם — מצאצאי רש"י הקדוש.

רבי אליעזר ליפמן היה אהוב גם על הגויים ואת חיבתו זו ניצל לטובת אחיו היהודים אשר היו מושפלים ומדוכאים ע"י הפריצים אשר שלטו שלטון בלתי מוגבל באחוזותיהם והיו הם עושים ביהודים כרצונם. אי לכך היה רבי אליעזר ליפמן נחלץ לטובתם, לעודדם ולסייעם.

בראש לאגודתו של הרבי אליעזר ליפמן עמדה מצות "פדיון שבויים", כל ימיו עסק במצוה חשובה זו, ואומנם הצליח להציל יהודים רבים ממוות בטוח תוך שהוא פודה אותם מן הבור, מן הכלא.

- בצל הקדושה. — רבו המגיד זיע"א -

רבות יגע הרבי ר' אלימלך ממעינות הקדושה והטהרה אשר פיכו אצל רבו הקדוש המגיד ממ־עזריטש זיע"א. שבועות רבים היה מסתופף בצל רבו הקדוש ושותה מבארו. לאחר שנתקרב אליו ע"י אחיו, הרבי ר' זושא מאניפולי.

במחיצתו של רבו המגיד הק־דוש, עלה רבי אלימלך והתעלה במעלות התורה, הן בנגלה והן בנסתר. גדולה גם היתה מעלתו באהבת ישראל. מידותיו ואף מעשיו הטובים בכל ענין וענין הפכו לשם דבר והכל חפצו תמיד לשהות במחיצתו ולשמוע ממנו דברי אלוקים חיים, והוא היה חוזר על דברי רבו הקדוש, דברים שמ־חים כנתינתם מסיני. בעת שהס־תופף אצל המגיד היה רגיל להקל לאחרים ולהחמיר לעצמו... בכל ענין וענין היה מחמיר על עצמו בסיגופים ובצומות, ולא רק בדב־רים פשוטים כי אם היה יושב שעות תמימות בצל האילנות המלאים נמלים, והיו הנמלים עו־לים על גופו ועוקצים אותו.

העיד עליו הרה"ק רבי משה אליקים בריעה זצ"ל בן המגיד מקוז'ניץ בספרו "באר משה" וז"ל: "וכשהייתי אצלו כבר היה במדריגה העליונה ועדיין ייסר והכה את עצמו בכל יום מעשבים העוקצים ושורפים. חוץ משאר סיגופים ותעניות ומקוואות שעשה הרב הקדוש הנ"ל, אשר מי יוכל להגיד ולספר. ותקצר היריעה להעלות ומהכיל הכל על הכתב מגודל הסיגופים שעשה לד"... ברם, לעומת זאת, חפץ תמיד להקל על האחרים, ותמיד חיפש עבורם דרך נאותה וקלה לעשיית תשובה. פעם אחת אמר להרב מאפטא כי אם היה בכוחו היה מבטל את כל הצומות הנוספים על חמשת הצומות שקבעו חז"ל, שכן האנשים הפשוטים אינם יכו־לים לקנות שלימות על ידי תעניות וסיגופים וצריכים דרך קלה עבו־רם. ואומנם שיא של אהבת ישראל דבק בו, סיפר פעם הרבי ר' זושא להרב בעל "התניא" זיע"א: פעם ישב אחי הרבי ר' אלימלך בחדר הסמוך לחדר המ־גיד, לפתע קרא לו המגיד לחדרו ואמר לו: "השומע אתה מ"ילך (אלימלך) את מה שאומרים עתה במתיבתא דרקיעא? אהבת ישראל פירושה, לאהוב רשע גמור כמו צדיק גמור..." ואומנם אהבת ישראל במידה רבה שכזאת בערה בו ברבי אלימלך בכל שנות חייו עלי אדמות.

עָלָה עָלָה ונתעלה רבי אלימלך בימי התקרבותו אצל המגיד, ואף זכה ל"גילוי אליהו" עוד בהיותו תלמיד אצל המגיד זיע"א על כך סיפר רבי חיים מצאנז זיע"א: רגיל היה אליהו הנביא ז"ל להיות נגלה לרבי אלימלך מליז־ענסק זיע"א, בכל שנה ושנה בליל־ה הראשון של ר"ה ואז היה מגלה לו מן הנעשה בשמים, בליל ר"ה של שנת תקל"ג נגלה אליו אליהו כדרכו וגילה לו כי על שלוש תפילות של שלושה מגדולי הצ־דיקים עומד כיום העולם. תמה רבי אלימלך מאד וחשב: מדוע זה לא פירש לו אליהו גם את תפילתו של רבו המובהק המגיד הגדול ממעזריטש? ואולם, זמן מה לאחר מכן נודע לו הדבר, שכן באותה שנה, ביום י"ט בכסלו עלתה נשמתו הטהורה של המגיד זיע"א בסערה השמימה.

- להאיר מתוך חשכה גלות... -

תחילת עבודתו של הרבי ר' אלימלך בשחר ימיו היתה עריכת ה"גלות" המפורסמת, אותה ערך ביחד עם אחיו רבי זושא זיע"א במשך מספר שנים, יחדיו היו האחים הקדושים הולכים בגלות. לבושי סחבות, בבגדים בלויים, ומזככים את נפשם ואת נשמתם.

במשך שנות הגלות היה הרבי ר' אלימלך ואחיו ר' זושא מלהי־בים את האנשים הפשוטים לעבו־דת ה'. היו מחדירים נשמות תועות־טועות לכור מחצבתן. היו מגלים נשמות גבוהות בתוך תהום הנשיה ומקרבים אותם לחסידות. הפיכו את המעיין הבלתי נדלה בתוך כל הנשמות כולן ואמונה פשוטה בהשי"ת היו מחדירים בקרב העם בשנות גלותם. קרה גם בעקבות מראיהם החיצוני שהיו נחשדים לא פעם כבלתי נאמנים ואף כגנבים פשוטים... ומעשה לנו באחד הלילות באכסניה פלו־נית. למחרת, בשעה שכבר יצאו מן הבית גילה בעל האכסניה כי מביתו נגנבו שני סוסים, כמובן שהחשד נפל על שני "הקבצנים" המוזרים שלנו בביתו באותה לילה, הוא דלק אחריהם וכאשר השיגם הרעים עליהם בקולו: היכן הסו־סים? ואולם, מכיון ולא ידעו למה

(המשך בעמוד ח')

אור אלימלך

נועם מגדיו של הרה"ק מליזנסק מלוקטים מספריהם של צדיקים

זכה ה"נועם אלימלך" והיה לאבן היסוד לתורת החסידות. תורתו של הרבי רבי אלימלך מלי־זנסק זי"ע היא אם לבינת החסידות וממנה תוצאות־חיים לארחות החסידים.

ה"נועם אלימלך" לא פסח ממדברותיהם של מורי ומאורי החסידות, כי שגבותו ורוממותו של האדם הגדול בענקים היתה בפיהם של מניחי ומכותי דרכו של עולם החסידות. לא בכדי היתה כל אימרה ואמירה של המאור הגדול — מקרא קודש בין חסידים ורבותיהם. אורות־חיים למעלה להשכיל ורבדה ורפודה בכל דיברות־אמרים שיצאו ממעינו הטהור וממקורו הקדוש של הרבי לרביים ואדמו"ר לאדמו"רים.

ה"נועם אלימלך" קודש ומ־קודש ותורתו מגן לנו ומאירת עינינו.

מלבד חיבורו הטהור של רבינו זצוקי"ל, היה אור קדושתו זורח לאלפים ורבבות שבאו לחסות בצל מאורו. רבים מגדולי החסי־דות הלכו לטעה חכמתו והנחילו לדורות הבאים מאשר שמעו מפי קדשו והרי הם כתובים על לוחות החסידות ובאוצרה.

יפה עשה הרה"ת ר' אלישע הכהן פקשר הי"ו, המחונן בכל מידה נכונה לקבץ ולרבץ פנינים יקרים מים החסידות, אשר בפעלו הזך עשה אזנים לתורתו של הרבי רבי אלימלך מליזנסק, בקבצו מאות אמרי קודש של ה"נועם אלימלך" המפוזרים בספריהם של צדיקי הדורות.

בספרו היקר "אור אלימלך" תיקן ואיזן ליקוטי תורה היקרים ונורא שיצאו מפי אותו קדוש עלי־ון אשר כל גדולי עולם חרדו על כל תג ותג מדבריו. ליקוטים אלה לא הופיעו ב"נועם אלימלך" אלא, דָלה וְדָלָה אותם רבי אלישע פקשר, מכל אוצר החסידות הנאמנה בחיפוש אחר חיפוש, עד אשר זכה להוציא את ספרו "אור אלימלך" לפי ערכים ומפתחות, דבר דיבור על אופניו, בהדגשת כל הטעון ביאור והסבר, בצירוף הערות והארות אשר הן קילורין לעינים.

זכה המחבר להסכמותיהם של גדולי התורה והחסידות, אשר לא חסכו שבחים והילולים הן למלקט ועיונו הנכבד הן לחן־שיכלו ורוחב דעתו.

"אור אלימלך" הוא נדבך נוסף לאור חכמתו ותפארת עוזו של הרה"ק רבי אלימלך מליזנסק זכותו יגן עלינו, אשר היה סניגורם של ישראל ומאיר עיניהם לאהבת הבורא ולעבודתו יתברך.

י.מ.ט.

השפעתו הקדושה של ה"נועם אלימלך"

(המשך מעמוד ד')

יותר לנקודת לבבות כל אחד מישראל הן ברוחניות והן בגשמיות", (תפלת הצדיקים צ').

במשפט זה ביטא מרן הקה"ס ה"חלקת יהושע" את מהותה של תפלה זו, ומטרתו של הרבי ר"א ביסדו את ה"תפלה הנוראה" הזו.

דברים מפורשים על כך מקבלים אנו מפ"ק עד שמיעה, תלמידו ה"סבא קדישא" מראדושיץ זי"ע, בשם הרבי רבי אלימלך עצמו. והוא מוסר על עובדה מופלאה ביותר שאירעה כשהותו בליזענסק: "שבילדותו בעת שהיה אצל הרה"ק רשכבה"ג מרן הרבי ר' אלימלך זצ"ל ועמד עם איזה חסידים מהחבריא קדישא שלו ומשיח עמהם לפני בית הרה"ק הנ"ל, ובתוך כך ראו אנשים גבוהי קומה מאד שהלכו במהירות אל בית מרן הרה"ק מליזענסק, ובהגיעם אל פתח חדרו כפפו קומתם והלכו לתוכו, והרה"ק סגר הדלת, ופניהם לא ראינו אלא אחוריהם. וחיכינו בחוץ עד צאתם כדי להכיר האנשים ההם. אבל מה נשתוממנו מזה שבעת צאתם מחדר הרה"ק שוב לא הספקנו בעינינו לראותם על פניהם, רק אחוריהם, ותיכף נעלמו מעינינו. אז הבננו כי לא דבר ריק הוא. והוסכם בינינו לשאול את פי מרן הקדוש זי"ע. והלכו החסידים הזקנים בינינו ושאלו למרן הרה"ק מזה. והשיב להם הרה"ק זי"ע בזה"ל: כאשר ראיתי שרוב העולם אינם מכוונים בתפלתם כראוי מקוטן השנתם [?], ומגודל טרדת הזמן וטרדת קושי הפרנסה אינם יכולים לכוון דעתם בכל התפלה, עלה על דעתי לתקן נוסחא חדשה וקצרה שיהיה שוה לכל נפש, והרגישו בזה האנשי כנסת הגדולה הקדושים ז"ע, ובאו הנה ובקשו מאתי שלא לעשות זאת, לשנות אפילו תפלה אחת מנוסחתם, והתייעצתי עמם, ואמרו לי שאתקן תפלה קודם התפלה וזה יועיל בעזה"ש למי שאין ביכלתו לכוון בכוונות הראויות לכוון בכל התפלה, וזה הוא "יהי רצון" קודם התפלה שנדפס בסידורים מהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע. ["נפלאות הסבא קדישא" ע' יא].

"אבי (הרה"ק מקאזניץ) ז"ל לא היה יכול להכנס לקדושת שבת בטרם יביט בספר "נועם אלימלך""

ובכך מקבלים הדברים משנה תוקף בהסברו של כ"ק אדמו"ר שליט"א מביאלא, ובהם תתיישב תמיהה גדולה אשר תמה: "מדוע הוצרכו הצדיקים הקדושים זי"ע לתקן עוד תפלות, אחרי שיש לנו תפלות על כל המצבים והזמנים מאנשי כנסת הגדולה" — ותוך ביאור ארוך ומעמיק ביותר השיב על כך: "שאפילו שאמנם אנשי כנסת גדולה תקנו נוסח התפלה כמ"ש וכמבואר ברמב"ם, ואשר הוא כולל הכל וכל התיקונים בעולמות העליונים, כמ"ש בסה"ק, ואולם בעולם מזהם שהוא חולני, ועל בני אדם שהם שרויים בבחינת "שכור ולא מיין", הנה עליהם צריך תפלה מיוחדת שהוא בבחינת רפואה מיוחדת לחולה ברו"ג... וא"כ בזה שאנו מתפללים תפלת הרוממים של הרה"ק בעל "נועם אלימלך" זי"ע, הרי שפתותיו דובבות בקבר, וא"כ הרי"ז בבחינת "הוא משם ואני מכאן", [המובא באסתר רבה פרשה ז], ותפלתו מתוי [?] שאפילו שהתפילות שלנו שהם בבחינת "שכורה ולא מיין", יעלו לרצון לפני אדון כל, שהרי ההכנה לתפלה כר' ועבודתו היתה להעלות התורה והמצות והתפלות של ישראל, ע"י תפלותיו, ובפרט בתפלתו המיוחדת לכך. ולזאת מוכרח הוא להתפלל עלינו על ידי שאנו מתפללים תפלתו המיוחדת".

כך נתקבלה התפלה בכל תפוצות ישראל, ואפילו בקהילות הספרדים, כך שהגה"ק רבי חיים פאלאג'י מצא לנכון להכליל את התפלה בסידורו "עטרת חיים", בציינו ש"תפלה זו יש לאמרה קודם התפלה". אף הגה"ק ר"א פאפו בעל "פלא יועץ" ראה להכניסן בסידורו "בית תפלה", בהוסיפו בראשה "נוסח תפלה נוראה בסידור האשכנזים, מאיש אלקים קדוש הוא מהר"ר אלימלך זצ"ל, לאומרה בכל יום, ולפחות בעשרת ימי תשובה". — כמו בקהילות האשכנזיות שלא נגה עליהם מאור החסידות, שאף הם ראו זכות לעצמם להתפלל תפלה נוראה זו. אך בעיקר מצאה "תפילה נוראה" זו את מקומה בחוצר ביאלא כחלק בלתי נפרד מאורחות חיי חסידות זו, וכראשונה במעמד, לאחר שאדמו"רי שושלת זו שפרסמה מתוך עצם כת"י, כה הפליאו בשבחה ורוממותה, ונהגים לאומרה בכל עת מצוא, ביחידות כבצוותא. וכך למשל נהגים לאומרה, עוד מימי ה"תולדות אדם" מאוסטרובא, לפני "כל נדרי", ביוהכ"פ. וברב עם הדרת מלך אומרים אותה ברבים ביומא דהילולא של רבינו הק' הרבי ר' אלימלך, כשכל הקהל קמים ונצבים על רגליהם במלוא קומתם בנשאם תפלה נוראה זו.

"כאשר מתפללים אנו בתפלתו — מתפלל הוא עמנו יחד בנוסח תפלתו"

לראשונה נדפסה התפלה, במתכונתה המקוצרת מזו שלפנינו, ע"י הרה"ק ר' משה מואלשין בעל "תיקון שבת", בספרו "משפט צדק" שעל תהלים, ומאז הודפסה פעמים רבות. ברם "מסיבות בלתי ידועות השמיטו המדפיסים הרבה מאד מנוסח תפלתו המלא, וכמעט כעיקר חסר מן הספר — טוען מרן בעל "חלקת יהושע", בהקדמתו לה"תפלה הנוראה", שהודפסה על ידו בספר "תפלת הצדיקים" — "ולאא"ז זצללה"ה מביאלא היה לו מעותק א"ז זצללה"ה מאוסטרובא, הנוסחא האמיתית בלי שום גירעון וחסרון, ונדפס בחיי א"ז זצללה"ה...

לפרט זה יש להוסיף את הוראתו של מרן ה"דברי בינה" מביאלא, כפי שמוסר על כך נכדו מרן ה"חלקת יהושע" בהקדמת הספר: "שהרבה הצטער אותו צדיק לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל. והעת קדשו, ליקרת ערך, ולתועלת הענין נדפסה התפלה גם בלשון המדוברת "באידיש", בכדי שיוכל כ"א, אף אנשים הפשוטים והנשים לערוך שיח ותפלה בדברות קדשו בלהבות אש"... כך גם הורה כבר בזמנו הסבא קדישא מראדשיץ, אשר כזכור היה הוא זה שמסר על בקורם של אנשי כנסת הגדולה אצל הרבי ר"א, על רקע חיבור תפלה נוראה זו: "להנשים מבני ביתו, בנותיו וכלותיו ונכדותיו, ציוה עליהם שלא לומר התחינות הנדפסים ב"זארגאן" [אידיש], רק התפלה הקדושה של הרה"ק ר' אלימלך זי"ע וכדומה, העתיק להם בלשון אשכנז שיבינו". ["נפלאות הסבא קדישא"].

הנה כי כן העמידו צדיקי הדורות, ממשיכי מורשתו של הרבי ר' אלימלך, את תפלה נוראה זו במעמד עליון ומרכזי ביותר, אף הם נתנו פירושים וביאורים לתפלה נוראה זו, כמו שמוצאים אנו בסה"ק "שם משמואל" מסוכטשוב או ב"הכשרת האברכים" של הרה"ק מפיאסצנא, מנכדיו. ברם הפליאו לעשות בכל שושלת היהודי הקדוש והרה"ק מהרש"ל מלענטשנא זי"ע, וזה כולל את הר"ק מלענטשנא עצמו, כפי שהובאו דבריו בסה"ק של בנו הרה"ק מאוסטרובא "תולדות אדם", בליקוטים, או ב"דברי בינה" של חתנו הרה"ק רבי יצחק יעקב מביאלא זי"ע, אשר הוא הדפיס את התפלה הנוראה מעצם כת"י שהיה אצלו בירושת חותנו הרה"ק מאוסטרובא, כפי שנראה להלן, ואשר כפי עדותו של נכדו הרה"ק בעל "חלקת יהושע" מביאלא, היה אפשר לחבר חיבור גדול על זו התפילה. מליקוטי מרן וכתביו המרובים, שהכילו ארבעים ארגזים! ואלה עלו על המוקד בשואה האיומה; וכן אצל ממשיכי שושלתו, בעל "זכרון משלי" ממעזריטש, ה"ישועות אברהם" מלובלין, ה"ידבר משה" מלברטוב, שספריו ההדורו לאתרותה [?] מחדש עד למרן ה"חלקת יהושע", שהפליא עשות בהדפסת והפצת התפלה על פני תבל. באלפים רבים של עותקים במשך כשלשים שנה, במהדורתו החדשה על "תפלת צדיקים", מופיעים תשעה עשר מאמרים מאת רבה"ק בביאור התפלה.

"כמעט כעיקר חסר מן הספר", לסבה בלתי נודעה של השמטת המדפיסים "ועתה מודפסת בלי שום גרעון וחסרון"

על גודל התמסרותם של אבות שושלת זו, בהפצת התפלה הזו, עד כדי כך "שהרבה הצטער אותו צדיק לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל", הבאה מכח דביקותם העילאית ברבן של צדיקים הרבי ר"א — יש להקדים ולתאר את הרקע לעובדת השתלשלותו של כתי"ק זה לרבה"ק, ודיקתם הגדולה אליו: ספריה ענקית בעלת תכולה של אלפי ספרים וכתבי יד היתה לו להרה"ק בעל "תולדות אדם" מאוסטרובא, ביניהם כתבי יד מתלמידי הבעש"ט ועוד, ובהם אף כתב יד זה של ה"תפלה הנוראה" של הרבי ר"א, אשר מסרה ל"חוזה מלובלין" והוא מסרה להרה"ק ר' שמעון דייטש, וממנו עברה תפלה זו להרה"ק מאוסטרובא; ספריה זו היא אחת המקורות הגדולים של הספריה הגדולה שהיתה לו להרה"ק מגור זצ"ל, שמכרה לו לאחר הסתלקות הרה"ק ה"דברי בינה", מביאלא, מאחר והשאיר אחריו חובות גדולים ממעשי הצדקה וההכנסת האורחים שלו. הרה"ק מאוסטרובא עצמו אמר לפני הגה"ק מהרש"ל ז"ק זצ"ל אבדק"ק ביאלא רבתי, שהיה סמוך על שולחנו, שהוא פועל ישועות לישראל עם ספריו המרובים הנמצאים בספריתו, כאשר בם מוצא הוא מענה לפונים לעצתו ולברכתו, כדרך שאמר הבעש"ט הק' "כי בפתיחות ספר יכול הצדיק לפעול כל משאלותיו וכעין נבואה", (שפתי צדיקים בהר). לאחר הסתלקותו של הרה"ק מאוסטרובא זי"ע, וספרייתו הענקית עברה בירושה לחתנו היחיד הרה"ק מביאלא בעל "דברי בינה", והוא היה מוסר את כתבי היד הקדושים, ע"מ להדפיסם ולהוציאם לאור עולם, (ראה בהקדמת ספר "נטע שעשועים" להרה"ק מחלם, אשר היה מונה אף הוא בספרייתו), הרי אם כי בשאר כתבי יד שהיו ספונים בבית גנזיו לא היה הוא מתעסק עמהם באופן אישי, שונה היה דינו של כתב־יד זה, של "התפלה הנוראה" שראה הוא להדפיסה בעצמו ולהפיצה ע"פ תבל. ומכאן אימרתו של נכדו הרה"ק ה"חלקת יהושע", "שהרבה הצטער אותו צדיק לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל". הוא מסר את התפלה לבית הדפוס הידוע אשר בלובלין, להמדפיס ר' אברהם פעדער, המוסר על כך, תוך הבעת הערצתו הבלתי מסוייגת להרה"ק ה"דברי בינה": "לבעבור שנעימת התפלה מרבינו זצללה"ה יקר הוא בעיני כל ישראל, לזאת קם גברא רבה יקירא וקדישא חסידא ופרישא מרן הצדיק הקדוש והטהור מביאלע שליט"א, ונתן לי התפלה בכתב יד אשר היה טמון וצרור אצלו, ירש זאת ממר חותנו ר' יהושע אדמו"ר זצללה"ה מאוסטראווע, והוא לקח הכתב יד מגדולי חסידי הרבי שמעון דייטש זי"ע, והוא לקח הכתב יד מהרבינו הקדוש מלובלין זי"ע ועכ"י, והרבינו הקדוש לקח הכ"י מהרבינו הקדוש והטהור האלקי הרבי אלימלך מליזענסק זצללה"ה.

ואני העתקתי יסודתי בלשון עברי טייטש למען ייטב לב הקורא אותו. תפקדתי מכבוד הרב הקדוש הטהור מביאלע שליט"א להדפיס כל זאת בכדי שידעו כולם שזו התפלה היא התפלה האמתי מרבינו זצ"ל, ולא כאשר נדפס עד הנה בקיצור מליך". ואולם הרה"ק ה"דברי בינה", אם כי נתן "רשות לר' אברהם הנ"ל להדפיסו אצל הסידורים כמו שיחפוץ", ראה בכל זאת לשמור לעצמו הזכות: "שר' אברהם הנ"ל אין רשאי למכור זכות למדפיס אחר בלי רשותי". והוא המשיך בעצמו "לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל".

במסגרת פעילותו הכבירה ומאמציו המרובים בהפצת התפלה הזו בישראל, עשה בעל ה"דברי בינה" בשני מישורים: הן בהפצת התפלה גופא בכל שכבות הצבור, וכאמור ש"הרבה הצטער אותו צדיק" עליה; המוזכרת בכל ספריו, וכמוזכר למעלה, בשם מרן בעל "חלקת יהושע" שאמר שאפשר היה לערוך חיבור שלם מליקוטי ביאוריו על זו התפלה — מכל כתביו, דבר שאין דומה בכל הספרות החסידית הענפה, ממשיכי מורשתו של הרבי ר' אלימלך, הנובע מכח דביקותו הרבה בו, המצביע במוחש על חשיבות ויקרת תורתו בעיניו, לאמר: כזה ראה וקדש. וכשאנו פותחים למשל, את ספרו דברי בינה בפרשת ויגש, נצבים אנו משתאים, בהעמקתינו במשמעות הדברים, נוכח התרגשותו בהזכירו את הרבי ר"א, תוך ביאורו את די"ק, ואנו מאזינים לקול המיית לבו המעביר בנו רטט: "וכמו שיסד מאוד עינינו חזית נפשינו רבינו הקדוש מהרר"א אלימלך זצללה"ה זי"ע בהתפלה שלו...", תואר נשגב שאין שני בספריו. וכבר הקדמנו שהערצה מופלגת בלי מיצרים זו, החלה עוד מימי הרה"ק מהרש"ל מלענטשנא, ועד מרן ה"חלקת יהושע" — שעסקו בביאור תפלתו הזו, וכמו ה"זכרון משלי" ממעזריטש, ה"ישועות אברהם" מלובלין, והרה"ק מלברטוב, שכתבו ביאורים בדרך העבודה לתפלה הקדושה הזו.

לא לנו קטני הקומה וקצרי הדעת, להכניס ראשינו בין אבני הרוחיים העקים, ולהתערב בסודם של ראשונים כמלאכים, שאין לנו כל השגה בשיחם ושיגם, ובמופלא ממך אל תדרוש. ברם כמה פליאות, הנלוות עם הנסיבות המסתוריות האופפות רקע עתידת פרסום תפלה זו, מני אז הווסדה — מתעוררות למכה העובדה שהן דבר זה אורך בקירוב למאה ועשרים שנה, מאז שחבר הרבי ר"א את תפלתו זו, עד שהיא יצאה לאור עולם והופיעה במקוריותה ושלימותה. התמיהה בוקעת ועולה: מה פשר העובדה שזמן כה רב לא נמצא גואל לתפלה הזו אשר ידפיסה במקוריותה כפי שהיא חוברה ע"י הרבי ר"א. ותמיהה גדולה: מדוע זה ומהי היא הסיבה ששינו המדפיסים הזמר"לים את התפלה והשמיטו קטעים נרחבים ממנה, עד ש"כמעט העיקר חסר מן הספר", כפי שהעיד בצדק מרן ה"חלקת יהושע". ובכלל איך זה שהתפלה שעברה ידים כה רבות, וכשהרבי ר"א מסורה לתלמידו החוזה מלובלין, וממנו עברה לגדולי הצדיקים, כהרה"ק ר' שמעון דייטש, תלמידיו, וכן הלאה — והנה לא מצאנו את התפלה מודפסת באותה מתכונת שחיברה הרבי ר"א, עד כמאה ועשרים שנה לאחר מכן שהופיעה ע"י הרה"ק ה"דברי בינה", שהוא היה הראשון שהוציאה לאור עולם, "בלי שום גרעון וחסרון".

דבר פלא נוסף, היא העובדה שה"דברי בינה", שהוא הוציאה לאור במקוריותה, הנה הוא היה משורש נשמת זקנו "היהודי הקדוש", שבא לעולם כדי להשלים את חלק התורה מה שלא הספיק ה"יהודי הקדוש", בחייו, משום שנפטר בדמי ימיו — כמו שמציין זאת בנו בעל "ישועות אברהם" בהקדמת ספר "דברי בינה", וכידוע עמדה שיטתו החדשה של "היהודי הקדוש" בדרכי החסידות, במרכז סערת המחלוקת במשך תקופה ארוכה, וכשבראש הנצבים במחלוקת זו, ומראשי המתנגדים על "היהודי הקדוש" היה הרה"ק ר"ש דייטש, וכידוע שבמרכז הטענות הרבות של שיטה זו היה הטיעון שהוא נוטה לכיוון שונה מהדרך אותה הנחיל הרבי ר' אלימלך, ומפתח דרך חדשה בדרכי החסידות אשר לא כך היה אצל הרבי ר"א. והנה מן הפלא הגדול ש"התפלה הנוראה" הזו, הגיעה אל ה"דברי בינה" דוקא ע"י הרה"ק ר"ש דייטש הנ"ל — גדול החולקים על היהודי הקדוש, אשר ה"דברי בינה" היה משורש נשמתו, שנועד לפתוח ולהשלים את מה שלא הספיק היהודי הקדוש בחייו. ומה שיש להוסיף לכך היה שדוקא עובדה זו, היא המוכיחה עד כמה היותה דרכו של הרבי ר"א חביבה על אותם צדיקים קדושי עליון, ויותר על כן שנתגלגל הדבר שהם היו אלו אשר הפיצו את משנתו, היינו: תפלתו אשר היא אחת היסודות הגדולים שלו.

עכ"פ יש לראות בכך, כי עובדה זו מהווה את התשובה לטענות אלו, בראותינו גודל חביבות ד"ק אצלם, דבר המפריך מעיקרו את כל אותם טענות, ומענין שדוקא עובדה זו היא המעידה אותנו באור חיובי מכיוון חדש, ובאה להראות איך שכל הדרכים בעבודת ה' שהידישו הצדיקים אחרי רבינו הרר"א, ובעיקר רבינו "היהודי הקדוש", מייסד השיטה החדשה בדרכי החסידות — בכנימיותם הכל אחד היא. ואין כל סתירה בהם. וכן עלה שה"דברי בינה", שהוא היה נשמת "היהודי הקדוש", דוקא הוא היה זה שעליו היה מוטל להוציא לאור עולם, ולהפיץ תפלה נוראה זו, על פני תבל חוצה. ובכך מקבלים אנו תמונה בהירה על הערצתם המופלגת של אותם צדיקים, להרר"א מתוך משנתם — כאשר נוכחים אנו באיזה הערצה מזכירים את שמו הק' וכן מעוררת ביאורים את תפלתו הק' והפצתה על פני תבל, וכפי שהוזכרנו את דברי מרן ה"חלקת יהושע" המספר: "שהרבה הצטער אותו צדיק לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל".

מרן בעל "חלקת יהושע" זי"ע, שחרף נפשו למות בירייה בסיביר, בעבור הספר נעם אלימלך

פרשה מיוחדת, מאין דומה לה, בדורות אלו, היא פרשת התקשרותו המופלאה של אחד מגדולי הצדיקים שבדור אחרון, הי"נ מרן הרה"ק בעל "חלקת יהושע", אל הרבי ר' אלימלך זי"ע, שראה עצמו כתלמידו, ואשר עוצם דביקותו אליו מהווה חידוש גדול אף בדורות קדמים, מזכיר את דביקותו של הרה"ק בעל "תפארת שלמה" אל הרבי ר"א, שהחשיב עצמו כתלמידו אף שנולד לאחר פטירתו, וזה בהתאם לקביעתו של הרבי ר"א אשר מתלמידיו יהיו עד ביאת המשיח. והדברים בלטו ביותר ביומא דהילולא של הרר"א שהיה אצלו כיו"ט ממש, כאשר היה יוצא לעריכת השלחן בבגדי שבת, ואף היה מתפלל לפני העמוד, (בעוד שכל ימות השנה היה מתפלל ביחידות), האומר הקדושים שלאחר התפלה, כשהשטריימל חבוש לראשו, דבר שלא נהג אף ביום הילולא של אבותיו. והיה מתחיל בהכנה רבתי ליום גדול זה, שלשים יום קודם לכן, מיום כ"א שבט, הוא יום הסתלקותו הוא עצמו, באמרו שהשפעותיו של הרבי ר' אלימלך מתחילות לרדת כבר ביום זה — שלושים יום לפני החג... וההתרגשות הרבה שהיתה אחוזת בו בלטה לעין כל. וסביביו נסערה מאד.

במהדורה החדשה של "תפלת הצדיקים" מופיע תיאור חי ומלבב ביותר על חזון נפלא של גילוי שכינה בדורינו זה שבו נסתם חזון. וכך מספר לפני קהל ועדה, כעד ראיה, כ"ק אדמו"ר שליט"א מביאלא ב"משא אשר נשא בהיל" ביום שלושים להסתלקותו של ה"חלקת יהושע", הוא יומא דהילולא של הנוע"א, על דבר גודל התקשרותו בהרבי ר' אלימלך זי"ע, ועל מסירות הנפש בפועל שהיה לו בהיותו בסיביר, על הספר נוע"א כאשר עמד תחת טווח כדור הירייה של חיל המשמר הרוסי האכזרי והנקשה: — "ודבר זה ידוע לכל, כמה היה כ"ק אדמו"ר דבוק בהרבי ר' אלימלך זי"ע, ובספרו הקדוש "נועם אלימלך", שאת ספרו זה הציל במסירות נפש בימי הזעם ותחת יד הצוררים ימ"ש... כי הוא לא יכל להיות בלי הספר הזה, וגם ביומא דהילולא דיליה היה יושב בעריכת השלחן עם השטריימל לראשו, והיה דלוק המנורה של שבת קודש... שהיה דבוק אליו במאד. והוא משום שעבודתו גם כן היה על דרך זה: להשפיע עבור כנסת ישראל בזמנו ולעתיד לבוא".

"וגופא דעובדא ספר בעצמו זי"ע בעת עריכת השלחן ביומא דהילולא, באמרו בפ"ק שמסר נפשו על תורת ה"נועם אלימלך": היה זה בימי המלחמה, כשגורש לסיביר ע"י הצוררים, ועבר סבל רב בגופו ובנפשו, ובשרשרת העינויים שעבר שם תוך ניסיונם לשבור את עוז רוחו, החרימו הצוררים הקומוניסטיים את כל ספריו, כשביניהם ה"נועם אלימלך", שהוא הגה בו כל ימיו, ולקחו אותו עמם למטה המשטרה. בהתקרב ובוא יום השבת קודש, ורבינו נוכח שאין לו את הספר "נועם אלימלך", שהיה חשוב אצלו כבבת עינו, החליט אז למסור את נפשו עבור הספר, ויהי מה. וללא חת נגש למטה המשטרה, ונכנס פנימה תוך סיכון בלתי רגיל, בידעו כי עבור מעשה זה אחת דתו למות בירייה... ושהה בחפשו בערימת הספרים, עד שמצא את אשר איוותה נפשו, ונטל הספר עמו מבלי שיעיזו לפגוע בו, ואורו עיניו והזהירות - - - "לימים אף ביטא את גודל התעוזה שהיה בדבר, ומסירות הנפש הגדולה שהיתה לו בזה. באמרו שאינו יודע מהיכן שאב אז הכוחות למסירות נפש זו"...

"אשרי עין ראתה כל אלה"

ברם עלינו לזכור את דברי רבי אלימלך זי"ע האומר בפרשת שלח: "כשיש רבים עובדים ה' ומתאנחים על קיצור עבודתו, אז הוא בקל להצדיק שהוא במדרגת איש שהוא מעלה עליונה לעלות במדרגתו יותר ויותר, אבל בעת שפשוטי בנ"א אינם מתאמצים בעבודה צריך לצדיק השתדלות גדול לבוא למדרגי. וזהו שאמר התנא במקום שאין אנשים כו' השתדל כו' ר"ל צריך השתדלות גדול כנ"ל, וז"ש הקב"ה למשה שלח לך אנשים ר"ל תראה להנהיג אנשים רבים בעבודת הבורא. ויתורו את ארץ כנען, ר"ל שיתקנו את המדות שלא יהא בהם מדות שפלות וגרועות, אשר אני נותן לבנ"י פי' ע"י"ז יהיה בקל ליתן מתנות לבנ"י, הם הצדיקים שיוכלו לבא למדרגות גדולה בקל".

יה"ר שיתקיימו בנו דברי רבינו [לקוטי שושנה]: "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם... מהיכן בא זה שהצדיק צריך לפעמים איזה דבר למזון או למלבוש או לכסף וזהב וכדומה להם, זה הוא הכל לצרכי העולם, שהעולם צריכים לזה תמיד ומתפללים עליהם, רק שאין כח בידם להיות נענים בתפלתם, מפני שאין כח בידם לעלות למעלה, וכשהצדיק צריך ג"כ לאותו דבר ומתפלל עבורו ותפלתו הזכה עולה בלי שום פגע אז באחוין כל תפלות ישראל באותה תפלה ונענין כל ישראל בזכותו. וזהו הפירוש רצון יראיו יעשה, השם יתברך עושה רצון להצדיק שיהיה צורך לאיזה דבר ויתאוה לו, כדי "ואת שועתם ישמע", שישמע תפלות הצבור ויושיעם". אכי"ר.

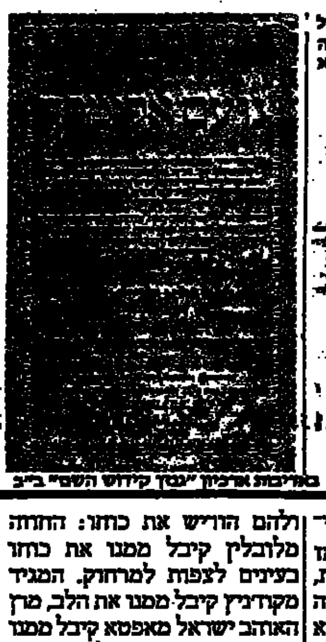

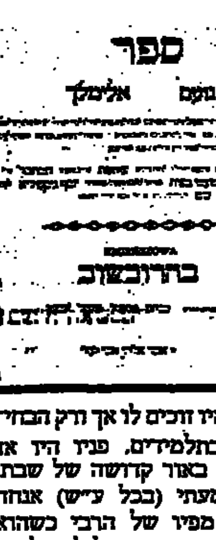

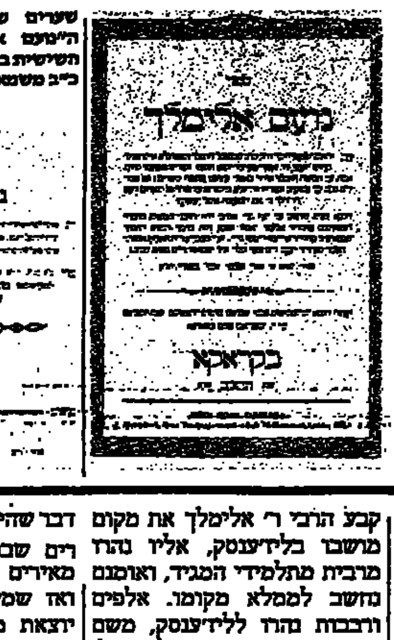

שערים של ההוצאות מוקדמות של ה"נועם אלימלך" באמצע: ההוצאה השלישית בשנת תקנ"ו. מימין, מהדורא כ"ב משמאל מהדורא כ"ט

באדיבות ארכיון "יגנך קידוש השם" ב"ב

תתן בלבנו שנראה כל אחד

(המשך מעמוד ד')

כותנו, לא פצו את פיהם. אלא, שהאיש, בראותו כי אינם משיבים לו היכה אותם מכות נמרצות, כיוה אותם בתוך גבים והלך לו... לאחר שנסתלק פנה רבי אלימלך לאחיו ואמר לו: "זושא אחי, בוא וראה כמה קשה עונשה של עבירה, אנו שלא גנבנו — כמה מכות ספגנו, ואילו אלו הגנבים האמיתיים כמה מכות ועונשים יקבלו כאשר ימצאו אותם..."

בימי גלותו היה הרבי רבי אלימלך דורש בבתי מדרשות למען הביא דעת השם בלבבות. פעם נקלע לכפר זוהבצ'א אשר בגאליציה, וביקש מן ראש הקהל כי ירשה לו לדרוש, שנעתר לו לאחר התערבותו של בנו אבנר, כאשר עלה על הבימה לדרוש... הקהל היה דרוך לשמוע, ואולם רבי אלימלך אינו פוצה את פיו, והיה נראה כמי שמביט אנה ואנה ומחפש אדם מסויים. לאחר זמן מה אמר: "יריה של עבירה אני מריח כאן! לשמע הדברים נתעוררה מהומה רבתי בביהמ"ד הרבי רבי אלימלך החל נמלט על נפשו כשרבים רצים אחריו. לפתע פנה לסימטה צדדית ומשם נכנס לחצר שוחט הכפר, שם פגשו בשוחט כשהוא עוסק במעשה עבירה. הקהל נשאר קפוא על מקומו, ואולם רבי אלימלך המשיך במנוסתו. רק אבנר, בנו של ראש הקהל המשיך לרוץ אחריו ומרחוק קרא אליו: "אבא, רבי טול נא את המעות בעבור הדרשה... הכסף שלי הוא ואני נותן לך במתנה גמורה ובלב שלם"... אז בירכו רבי אלימלך: יהי רצון כי תזכה להשתדך עימי... לאחר שנים רבות בא בקשרי שידוכין עם נכדתו של הצדיק מאפטא שהיתה גם נכדתו של הרבי ר' אלימלך זיע"א.

בשנות גלותו היה רבי אלימלך מוסיף קדושה על קדושתו וטהרה על טהרתו. גם אחיו הרבי ר' זושא שהיה מבוגר ממנו בשנים רבות היה מפליא את קדושתו כך היה גם לאחר הסתלקותו של הה"מ הק' ממעזריטש, ובאו החסידים לבית הרה"א ומשמצאו אותו ישן תמהו: ההוא איש קדוש הישן ללא הרף... — "בואו ואראה לכם איש קדוש מהו, אמר אחיו הר' רבי זישא ובדברו הניח את ידו על המזוזה בחדר בו ישן רבי אלימלך וכיסה את שם ה', ואז, נתעורר מיד רבי אלימלך משנתו...

עוד בצעירותו — כאשר הרבי ר' שמעלקא סבל מרדות מאנשי קהילתו שמע בת־קול מן השמים כי מי שיגן ויציל את הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג יקבל שכר מן השמים. נסע איפוא רבי אלימלך לעיירה ניקלשבורג, ושם לאחר דרשות מספר הוכיח להקהל כי כל דרכיו של רבי שמעלקא ישרות, וקדושות, והכל אומנם התרצו. בזכות זאת קיבל הרבי ר' אלימלך שכר־משלם מן השמים ואת מי שבירך באותו יום נהיה מבורך — בזכות המצוה שעשה...

משגמרו את שנות הגלות, העיד להם הרה"ק רבי מנדל מלינסק כי אם היה עורך גלות ה' שנים היה מגיע למדרגות רמות יותר... או אז הוסיפו האחים עוד שנה...

- רבן של בני ישראל -

עם הסתלקותו של המגיד זיע"א ביום י"ט בכסלו תקל"ב, קבע הרבי ר' אלימלך את מקום מושבו בליזענסק, אליו נהרו מרבית מתלמידי המגיד, ואומנם נחשב לממלא מקומו. אלפים ורבבות נהרו לליזענסק, משם יצאה תורה וחסידות לישראל. תלמידו, הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זיע"א העיד על רבו: "ראיתי למורי הקדוש מליזענסק בכל יום בעת שהיה מתבונן ביראת ה' היו כל עצמותיו דא לדא נקשן וחיל ורעדה יאחזון, והיה נראה לכל רעידת גופו מפחד ה' ומהדר גאונו. וכל גידיו ועורקיו נעשו כצינורות עבים ופניו משתנות"...

ואולם עם זאת התנהג רבי אלימלך בענוה גדולה כשאינו מחזיק כל טיבותא לנפשיה. מסופר, פעם ירד לטבול במקוה, פגשו איש, ושאלו הרבי ר' אלימלך: מאין יהודי? — "מהונגריה" — משיב האיש, — "ולאן פניך מועדות"? — לשבות במחיצתו של רבי אלימלך". "האומנם — חוזר ושואל רבי אלימלך, — גם אצליכם בהונגריה מכירים כבר את השקרן מ"ילאך"? או אז נתכעס היהודי וזעק: "שתוק! מחוצף שכמותך! האיך אתה מעיז לתרוך צדיק שכמוהו, אילו היה כוחי במותני היה קורע אותך כדג"!

כאשר בא אותו יהודי לקבל את פניו בעש"ק משאך דרכה רגלו על סף החדר נתמוטט, הן ראה על כסא הרבי, יושב אותו יהודי מן המקוה... כאשר נתאושש החל לבקש את סליחתו של הרבי. הרגיעו רבי אלימלך ואמר לו: אל תפחד, ואל תתחרט, שנינו אמרנו אמת.

כאשר הגאון רבי מרדכי איטינגא, רבה של לבוב (שהיה ממתנגדיו) שלח לו מכתב בו כתב לו: "היות ושמעתי שכבודו הרם מתפאר שיש לו גילוי אליהו יודעי [?] בא איך יכול גם אני לבוא למדריגה זו". ורבי אלימלך השיבו: "הן אנוכי לא אמרתי מעולם כי יש לי גילוי אליהו, רק, באם כבודו הרם שואל אותי אני אומר, שגם הקטן שבקטני תלמידי יש לו גילוי אליהו, אבל כבוד הדרת גאונו לא נברא לזה, רק לתורת הנגלה, ולך בדרכך זה להלאה, ואין לך עסק בנסתרות"...

גזירות רעות היה רבי אלימלך מוריד מעל ראשי בני ישראל. פעם בשבתו בסעודה שפך את צלחת המרק על השולחן... ראה זאת רבי מנדלי מרימנוב וזעק: "אוי, הן ישיבו את כולנו במאסר! ורבי אלימלך משיב: אל תירא בני — ולא יסף... לבסוף נודעה הסיבה, הקיסר חפץ לחתום על גזירה נוראה נגד בני היושבים בגאליציה. ואולם באותו רגע בו נטל הקיסר את קסת הדיו על מנת לחתום את חתימתו על הגזירה — שפך הרבי בביתו את צלחת המרק, אז נשפך הדיו כולו על טופס הגזירה ונמחק כל הכתוב בו... ונתבטלה הגזירה הנוראה.

כל אלו שהשתתפו בצלו כבר ביום רביעי, ראו והרגישו עליו את טעם השבת — מעין עולם הבא, והיה תלמידו רבי מנדלי מקוסוב מעיד: אני הייתי רואה את פני הרבי בעש"ק לאחר הטבילה במקוה, דבר שהיו זוכים לו אך ורק הבחירים שבתלמידים, פניו היו אז מאירים באור קדושה של שבת, ואז שמעתי (בכל ע"ש) אנחה יוצאת מפיו של הרבי כשהוא אומר: "אוי! מי יכול לסבול את גן־העדן...? ומי הוא זה אשר יכול לתאר את קדושת הרבי ואת הערצתו בעיני הכל? סיפר פעם הרה"ק רבי יצחק מווארקי זי"ע: מעשה ברבי אלימלך שהלך לתפילת "תשליך" בר"ה אחה"צ בלוויית הגאון ר' זאב וואלף זצ"ל, רבה של ליזענסק, בהגיעם אל הנחל, הרחיק לכת הרבי והחל לנער את שולי בגדיו, ואולם הרב ר' זאב הלך אחר הרבי באומרו: אראה היכן הרבי משליך את עברותיו שלו, ואקח אותן אלי, כי אצלי הינן מצוות גדולות"...

- וטהר לבנו לעבדך באמת... -

עבודת השי"ת אשר אותה הוריש לתלמידיו ולכל הדורות כולן אינה ניתנת כלל לתיאור. היה דורש מתלמידיו ומן החסידים להתעלות בקדושה ובטהרה, תבע שלימות פנימית, שנא את הגאוה והתמיד במידת הענוה. כך, כתב על עצמו: "... כי לא הגעתי אף לרתי בקר ומה אני ומה משפחתי לבוא אלי בדברים כאלה"...: ואף למצוות הצדקה היה מזרז. וגם בזאת היה מעיד על עצמו: "עד הנה הייתי עסוק ברפואות לבנ"א כעזה"י והיו נותנים איש אשר ידבנו לבו ומהם הייתי מפזר ומחלק לעני המצא ראשון, ומעולם לא לן אצלי מעות" (עירין קדישין). וא"כ האיך יכול האדם — שואל רבי אלימלך — להתקרב לבוראו? הדבר אינו קל, צריך הוא האדם לעבוד עם עצמו בכל התחומים ובכל השטחים כולם, צריך הוא לתקן את מעשיו, להתגבר מכל בשמיות שהיא, זאת ועוד, צריך הוא להכניס את הגשמיות לתוך הקדושה, הן בעניני הרוח, והן בעניני הגוף, באכילה ובשתיה. ואכן עליו עצמו העיד הרה"ק בעל "תפארת שלמה" זיע"א בספרו בפ' וילך כי: בשנותיו האחרונות הגיע לדרגה עליונה עד שקשה עליו כל שיח ושיג בענינים גשמיים"... ואת זאת הוריש ולימד לכל המסתופפים בצילו בחיים חיותו.

ידוע אף ומפורסם לכל אותו "צעטיל קטן" ובו י"ז סעיפים אשר חיבר הרבי ר' אלימלך. בצעטיל זה אפשר לחזות ולראות עולם ומלואו. הדברים אשר נכתבו שם מלמדים איפוא מעט מן המעט על האור־יקרות אשר הזריח הרבי ר' אלימלך על כל סביבתו ועל כל בני ישראל. דברי תורתו שהיו נאמרים בלהט רב ובקדושה עילאית גם הם עדות היו לאותו מאמץ רב־פעלים אשר היה מכניס ומחדיר בחסידיו. ואכן, ספרו הקדוש "נועם אלימלך" משמש עד היום כאבן שואבת לכל דורש ומבקש השם, כונה כ"ספר הספרים" של החסידות, אף משתמשים בו כסגולה יקרה לחולים ולזקוקים לישועה.

ארבעה תלמידים הותיר אחריו ולהם הוריש את כוחו: החוזה מלובלין קיבל ממנו את כוחו בעינים לצפות למרחוק. המגיד מקוזניץ קיבל ממנו את הלב, מרן האוהב ישראל מאפטא קיבל ממנו את כוח הפה. ואילו הרה"ק מרימנוב קיבל את הנשמה... ברם! כולם נשארו תלמידיו. החסידות והתורה יצאה מליזענסק מאז ועד עתה — ולעולם!

- תל תלפיות, לכל באי עולם -

גם לאחר הסתלקותו נשאר הרבי ר' אלימלך כקדוש לכל עם ישראל כולו בכל הדורות — ועד עתה, ציונו הקדוש בביה"ע בליזענסק משמש כאבן שואבת מאז ועד עתה. בכל השנים כולן נוסעים לפקוד את ציונו, ואף כיום באים ועולים אנשים מן הארץ ומחוצה לה אל קברו המקודש. על כך אמר הרה"ק בעל תפארת שלמה: "זה הוא אשר מבין מה טעם עושים הילולא אך אצל התנא רשב"י ולא אצל תנאים אחרים, יבין מה טעם אני הולך אך ורק אל קברו של הרבי ר' אלימלך ולא אל קברותיהם של צדיקים ואדמו"רים אחרים"...

כאשר ביקר מרן הח"י הרי"מ מגור זיע"א בגאליציה, נסע לליזענסק אל קברו של הרבי הקדוש רבי אלימלך זיע"א. לאחר מכן פגש יהודי בשם ר' משה מרדכי שלא הכיר עדיין את הרבי אלימלך זיע"א. ראהו מרן הרי"מ והגיב: "על פניו ראים כי זכה להכיר עוד את הרבי ר' אלימלך"...

גם בשנות המלחמה האחרונה נשמר ציונו לעמה בלא פגע, ועל קדושת קברו יסופר: (סיפור זה שמע כותב הטורים מאיש, תושב לידיענסק אז, אשר שמע את הסיפור ביום המאורע מיהודי שנוכח בעת המעשה הנורא), בעת מלחמת העולם השניה נכנסו הגרמנים ימ"ש לליזענסק וחיפשו מטמוניות אצל היהודים, משלא מצאו סרו לביה"ק ושם ראו את קברו של בעל הנועם אלימלך. הם ציוו איפוא על היהודים הנוכחים לחפור בתוך הקבר, כי בודאי בתוך קברו נטמנו הכסף והזהב. היהודים פחדו — מרוב קדושתו. ואז ביקשו הגרמנים משומר ביה"ק — שהיה גוי — לחפור. משהוא סירב בכל תוקף החלו הגרמנים לחפור בעצמם... הם חפרו עד אשר הגיעו אל הארון, הארון היה שלם לגמרי! על אף שעברו ק"ע שנים מהסתלקותו. ואולם, כאשר פתחו את הארון נחרדו... הרבי שכב בארון כאילו זה עתה נטמן בו, ופניו כפני מלאך אלוקים... נמלטו איפוא הגרמנים מן המקום, ואז — נשארו כל היהודים הנוכחים בחיים...

ואמנם, מאז ועד עתה, זה כמאתיים שנים משמש ציונו הקדוש בליזענסק תל תלפיות.

מרכז הטפטים
סוכנות בלעדית לטפטים וינוקיר
מבצע מיוחד לטפטים לרגל החגים
גליל ספט מחיר רגיל 10 ש"ח — במבצע 8 ש"ח
p.v.c. לקירות מחיר רגיל 7 ש"ח
במבצע 3.5 ש"ח
כמו כן מבחר גדול במלאי
של שטיחים מקיר לקיר ושטיחי אמבטיה.
על כל מעל 500 ש"ח סט אמבטיה חינם
כתובת: הנביאים 76 ירושלים טל. 02-234788 — 02-231895

חוג בני תורה של הסתדרות צעירי אגודת ישראל בא"י

קרן הפרסים לתלמידי ישיבות ע"ש מרן רשכבה"ג הגאב"ד מבריסק זצוק"ל

הננו שמחים להודיע לתלמידי הישיבות הק' ולאברכי הכוללים בארצנו הק' על

חלוקת הפרסים לשנת תשמ"ז

במחזור התשיעי (תשל"ד-תשמ"ז)

לחידושי תורה בכתב על סוגיות הש"ס

המבקשים להצטרף מתבקשים לשלוח את החדו"ת עד ר"ח אייר תשמ"ז, בתנאים הבאים:

א. לזוכים בקרן משנת תשמ"ה-ו אין זכות השתתפות השנה.
ב. אין לציין על החדו"ת שם או זיהוי אחר.
ג. יש לצרף למשלוח מכתב בו יצויינו הפרטים: השם, כתובת פרטית, שם הישיבה וכתובתה; או שם הכולל וכתובתו וכנ"ל.
ד. ציין באם הנך תלמיד ישיבה או אברך כולל.
ה. החדו"ת יודפסו במכונת כתיבה בלבד (נא לא לשלוח את ההעתק אלא את המקור, החדו"ת לא יוחזרו לשולחיהם.
ו. החדו"ת מוגבלים עד ששה עמודי פוליו.
ז. ועדת הבוחנים תזמין לפי הצורך את הזוכים בפרסים.
ח. החדו"ת שיזכו, חלקם יפורסמו בקובץ מיוחד ללא קבלת רשות נוספת מעי"ש השולח.

ועדת הרבנים גדולי תורה תבדוק את חדו"ת ותקבע את הזוכים לפי הסדר הבא:
★ פרסים ראשונים בסך —.500 ש"ח כ"א
★ עוד 4 דרגות פרסים ופרסי עידוד, מספר פרסים מכל דרגה.
★ סדר הפרסים יקבע בנפרד לאברכים ולבחורים כשלכל אחד סדר דומה של הזכויות והסכומים

חלוקת הפרסים תתקיים אי"ה במעמד חגיגי ומפואר.

לשלוח לפי הכתובת:
חוג בני תורה של הסתדרות צעירי אגודת ישראל ת.ד. 238 בני־ברק.
עבור קרן הפרסים.

הזמיני־עכשיו.
קחי - כשהמקפיא שלך יהיה נקי
כל מוצרי הבשר לפסח
בהכשר הבד"ץ
של העדה החרדית
ומעכשיו עד פסח לא צריך לבשל
ארוחות מוכנות של
"ספקר" - לחמם ולהגיש
הזמנות גם בטלפון: 382877
רח' מלכי ישראל 47

באות אלישבע עבדה
!!!
אנחנו לשרותכם
עם אותו הסגנון
והאיכות שלנו.
שעות פתיחה:
א,ג,ד 9.30-18.00
ב,ה 9.30-13.30
ברח' יחזקאל 1
(על יד הבנק בככר השבת)
טל. זמני 538695.
פסח כשר ושמח!!!
Sheva's wigshop

במערכה על שמירת השמיטה כהלכתה

המערכה על קדושת הארץ מסתעפת ועוברת לחומות ירושלים

רבי שמואל סלאנט נאשם ע"י תובעי ההיתר כ"אויב הישוב" (עפ"ל) — אחד הרבנים המתירים קורא לפגוע במוסדות החלוקה בגלל עמידתם של רבני ירושלים על משמר השמיטה — רבי ישעיה אורנשטין ובנו רבי יעקב, מגדולי שומרי החומות, מתיצבים במערכה. (מאמר שני)

נוסף על עמידתם של רבי שמואל סלאנט ותנה־הודנו רבי יעקב אורנשטיין, במערכות של תורה לבירור הלכות שביעית, שהפכו להיות אקטואליות לאחר כינון המושבות החקלאיות ברחבי אר"י, נאלצו, לצערם ולמורת רוחם, להתיצב במערכה ציבורית, למען שמירת שביעית כהלכתה.

המשכילים ופורקי העול, שנטלו לעצמם עטרת "חובבי ציון" ראו את השעה כשרה להגשים מגמתם להטביע חותם של חילוניות לחומת על הישוב החדש, המתארגן בארץ הקודש, וניצלו את הקשיים, שהיו עלולים להתעורר עם שמירת השמיטה.

בן יהודה מירושלים מגייס את עזרת חברו י"ל גורדון הוא יל"ג, היושב בוילנא, ולרשותו עתון "המליץ" שבו הוא יכול להסית כאוות נפשו, והוגבע הימנו "עלינו לאזור שארית כחנו במלחמת המצוה הזאת, כי אויב נודא יושב לנו פה, ומבקש להשתמש בשמיטה לחורבן הישוב", והאויב הוא רבי שמואל סלאנט, שהוא ראש "שונאי ציון" (עפ"ל).

במחקר שפורסם לפני כחודשיים ב"קתדרה" (בהוצאת יד בן צבי גל' 42) הקדיש מר ישראל פריידין מאמר מיוחד למהרי"ל דיסקין, בו הוא מוכיח כי למרות נסיונם של ההיסטוריונים לייחס להרב דיסקין "אידיאולוגיה קנאית", בהשוואה לדרך המתונה של הרי"ש סלאנט, מתברר שלא תמיד תאם דימוי זה את המציאות. לא רק מהרי"ל דיסקין השתמש בנשק החרם אלא גם הרי"ש סלנט והוא מפרט כמה דוגמאות לשימוש בנשק ה"חרם", שבו השתמש גם הרי"ש סלנט בשעת הצורך.

בסוגריים יצויין כי במאמר שפורסם ע"י כותב הטורים ב"המודיע" לפני כשנה (כ"ט בטבת תשמ"ו), הוכחנו על יסוד תעודות הקונסוליה האוסטרית שמרבית מנהיגי היהדות הנאמנה בירושלים קיבלו עליהם את הנהגתו של מהרי"ל דיסקין. הזכרנו במיוחד את כולל אונגריה, החלק הפרושי בכולל ווארשה וכולל סובאלק־לומזא, ופרטים אלה מאושרים במאמר הנ"ל ב"קתדרה".

אמנם הלה מנסה להסביר כי היה זה חלק במאבק על ההגמוניה, המאבק להשגת עמדות השפעה בעדה האשכנזית, אך לדעתי אין צורך להוכיח שמהרי"ל דיסקין, רבן של כל בני הגולה שעלה באחרית ימיו לארץ הקודש, היה נעלה מחשבונות פעוטים אלו. כפי שהדגשנו במאמרנו הנ"ל לא התכוון להשיג "עמדות השפעה" אלא שראה את מלחמתו זו כשלב במסגרת מאבקו להטביע את חותמו על חיי הצבור בירושלים. וצידד באמצעים תקיפים ביותר במערכה לביצור חומות ירושלים נגד פורקי עול, וממשיכי מורשתו הלכו בעקבותיו גם לגבי האמצעים שהיו לעתים חריפים ביותר. לעניננו נציין את דבריו כי בעניני שמיטה היה הרי"ש סלאנט מן המתנגדים החריפים ביותר להיתר המכירה.

יל"ג נפל על המציאה וכתב לו ללילינבלום, ששימש מזכיר "חובבי ציון", על תוכניתו לפתוח במערכת השמצה נגד "החשוכים האלה", וכאמור היתה לו אפשרות בתפקידו, כעורך מערכת "המליץ", להשמיץ אותם ללא הגבלה, ולרשות היהדות הדתית לא עמדו אז כלי התקשורת המתאימים להשיב מלחמה שערה.

המערכה על שמירת השביעית הסתעפה והקיפה את ארץ ישראל ותפוצות הגולה גם יחד, ולא זו בלבד אלא שבהתלהט המערכה נעשו נסיונות לפגוע בשומרי החומות, ואנו נזכרים בתופעות הימים האלה, כאשר התומכים ב"היתר" אינם מסתפקים בהפצת ההוראות ההיתר, אלא מנסים ללחוץ על המתישבים וכן על כל אלה, המסרבים להזדקק ל"היתר", למורת רצונם.

כיון ששומרי החומות בירושלים התיצבו על משמרת חומת הקדושה של אר"י והתנגדו, מבחינה הלכתית כמובן, להיתר, הפנה אחד הרבנים המתירים את זעמו נגד העזרה לישוב אר"י על טהרת הקודש, וקרא להעניש אותם ע"י פגיעה בקופת רבי מאיר בעל הנס, המכשיר המסורתי לריכוז תרומות יהודי חו"ל בכל תפוצות הגולה, להחזקת ישוב אר"י על טהרת הקודש.

ר' מרדכי אליאשברג מבריסק יוצא בהתקפה נגד שומרי השביעית — ה"היתר" אינו מספיק לדעתו

היה זה ר' מרדכי אליאשברג רבה של בריסק, שיצא בשצף קצף נגד המתישבים, גבורי הכח, "שגילו עוז וגבורת נפש והיו מוכנים לשמור על השביעית כהלכתה, בדחותם את הצעת "היתר המכירה".

בשעתו, סירב ר' מרדכי אליאשברג לחתום על ה"היתר" בטענה שהוא אינו מספיק, ולדעתו בוטלה לחלוטין מצוות שביעית בזמן הזה, ועתה יצא בהתקפה קשה הן נגד המתישבים, שסירבו לסמוך על ה"היתר", והן נגד גדולי ירושלים שעודדו אותם והתיצבו לימינם בשעת משבר.

על המתישבים במושבות שרצו לשמור על השמיטה כהלכתה נגזר לעמוד מול הסופרים החילוניים, שגייסו את מלוא כוחם ההרסני לפגוע בקדושת ירושלים, ועתה נפתחה כנגדם חזית שניה ע"י אחד מרבני ליטא. התערבותו כנגד מתישבי עקרון ופתח תקוה, שהחליטו לעמוד על קדושת ארץ ישראל מחללה ונמנעו מלקבל את ההיתר שהוצע להם, היתה מצערת ומכאיבה ביותר.

ב"מכתב גלוי" שפירסם הרי"מ אלישבערג בעתונות החילונית, הוא תוקף אותם על שקיבלו את דעת המחמירים. למען הדיוק יצוין שלא הוא הראשון שפתח במערכה. פקידי הברון בארץ ומנהיגי "חובבי ציון" בחו"ל, חברו יחד לאלץ את המתישבים במושבות החדשות, שזה עתה נוסדו, לחלל את קדושת הארץ.

ניתן להבין את מלחמתם של בן יהודה, גורדון ולילנבלום, למען ביטול השמיטה בארה"ק, כצעד ראשון לפרוק את מורשת אבות, אך לא יאומן שרב המשמש בקודש יצא אף הוא בהאשמות כנגד רבני ירושלים. כאילו כוונתם "לפרוש מגוד הריסות בנין הישוב עד היסוד בה, הריסה שאין חלילה אחריה תקוה, לחזור ולבנות, הריסה וקעקוע כל הבנין עד היסוד. שיביאו לנו חבריו, אוהבי הישוב והעוסקים בה בגופם ובנפשם".

"חובבי ציון" האשימו את ראשי מוסדות הישוב הישן בירושלים, שאינם רואים בעין יפה, את יסוד המושבות החדשות, מחשש של פגיעה בחלוקה". הרי"מ עליאשבערג אינו מוצא לנכון להזים דיבה זו, אלא חוזר על העלילה ומאשים אותם "אשר יצאו בפומבי בכל חוצי בליסטראות שבעולם בעוד היה מעשה הישוב באבו והתחלתו, ובחסדי ה' המרחם על הארץ ועיניו בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, לא יכלו להפיק מזימותם, וקשרותם בידם תשכרנה", ולא זו בלבד אלא שהוא מגנה את המתישבים שקיבלו על עצמם לשמור על השמיטה "שדרכם מסוכנת הרבה יותר חיק להי' התשועה, לשמור קיום הישוב מהריסה וקעקוע כל הבנין מאהביו ואויביו גם יחד, כי כאלו כן אלו, אם בקום ועשה, אם בשב ואל תעשה — ומטרתם חורבן הישוב".

בין היתר הוא טוען "במכתבו הגלוי" כי נתבקש ע"י הרי"ש מהליבר להימנות בין חותמי ה"היתר המכירה", אולם הוא לא נענה־לו, שכן ההיתר לא הרחיק לכת כרצונו, וכאן נשתמש בשפתו הוא "לא לבי הלך לעשות ההיתר בעצות מרחוק, שבחרו בם הגאונים הגדולים הללו, יען לפי דעתי, דעת התורה נוטה ומכרעת, להתיר לגמרי עבודת שנת השמיטה אשר לפנינו".

בשבח אנשי ההשכלה ובגנות שומרי התורה

הרי"מ אלישבערג אינו מסתפק בהתקפת שומרי אמונים בירושלים ובארה"ק, אלא מאשים את יהודי רוסיה על שסירבו בשעתם לקבל טובת הצאריזם, ולא השלימו עם בתי הספר החילוניים, שנפתחו ע"י השלטונות הצאריסטים בסיועם הפעיל של המשכילים להפצת "ההשכלה", כביכול, ואנו מצטטים את דבריו המזעזעים "ובדבר הזה שגו, לדאבון לבנו, אחינו בני ארצנו, כאשר פתחה הממשלה יר"ה לפניהם את כל שערי בתי הספר, הקטנים עם הגדולים, לכל סוגי החכמות באין מעצר וגבול מצד חוקי הארץ, רק נהפוך הוא כי עוד תמכה בידם" והוא מוסיף לטעון "ילו ידו לבם לכל מה שאמרנו, כי אז היו מבר־אים טובה לעצמם, טובה לעמם, טוב לדת קדשנו, והיו אהובים למעלה, לשרי הממלכה יר"ה, ונחמדים למטה, לכל העמים השורים שכנינו, טובה לעצמם היה בא להם ע"י יתרון הזכויות שנתנה להם הממשלה שכם אחד על כל אחיהם, בגלל חכמתם, ומשם מקום מצא לפרנסתם ופרנסת ביתם, בכבוד ובריוח, כאחד מעשירי עמם".

לאחר שבחם של פורקי עול לסוגיהם באשר הם שם, הוא מגולל האשמות כנגד הישוב הירושלמי, שנאלץ להתפרנס מן החלוקה "מה שיש אנשים בין מקבלי החלוקה, שאינם מן הזקנים והחוסים במתנם, גם לא גבה לבם בדרכי ה', למסור נפשם וכוחם בעמל השגת חכמת התוה"ק, הדורשת עמל רב ותשוות כוח". בקהילות ישראל בחו"ל "נהגים הרוב מנהג דרך ארץ, המדרן בע"ב יודעי תורה לפי ערכם, איש איש כדרכו, לצאת ידי מצות תלמוד

(המשך בעמוד י"ב)

"אין מלכות ואין ממשלה רק רצון ה' פועל בכל הנעשה"

הגיגים, אמרות ופניני מוסר שנאמר מפי גאון המוסר צי"ע רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל, בשנות השואה בגלות שנחאי

ליום הזכרון - י"ח אדר

א. גזירת היטלר ימש"ו היא ממש כגזירת המן הרשע "להשמיד להרוג ולאבד", לא רצה לקבל שום כופר, ולא היה שום עצה להשאר בחיים, וכל אשר הוא יהודי צריך היה להרגו, וההבדל הוא שאצל המן זה לא יצא לפעל, ולדאבוננו היום זה יצא לפעל.

ב. יציאת מצרים היתה לכלל כולו וכן לכל יחיד ויחיד, וגם בכל דור ודור יש יציאת מצרים לכלל ולפרט, וצריכים אנו להשתמש היום בכלים של אז, מה היה אז? "ונצעק אל ה' א' אבותינו וישמע את קולינו" כמו כן צריכים עתה להרבות בתפלה, ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, ולהכיר שהוא אבינו.

ג. האם נחשוב שהיטלר ועוזריו עשו לנו איזה דבר? טעות לחשוב כן, כי אין בכל הבריאה רק מציאותו והשגחתו ית', אין מלכות ואין ממשלה, רק רצון ה' פועל בכל הנעשה, כמש"נ "אשור שבט אפי" — שהקב"ה הוא לבדו המכה ומעניש באמצעות אשור שאינו אלא שבט, והכל נפעל אך לפי רצונו והשגחתו ית'.

ד. הבריאה מתחלפת מרגע לרגע, ומי הוא המסובב? רק מעשי האדם, לפי מצבו הרוחני כן מתחלף מצב הבריאה, וכמו כן נבואת הנביאים היו לפי מצבם הרוחני, ובזמנינו גם יתכן שהגאולה מתחלפת ממש מרגע לרגע.

ה. "אני ה' מלמדך להועיל" — פירוש כי יכולים ללמוד מה"זמן" עצמו כמו שלומדים מהתורה.

ו. הנביא ניבא על ארבע מלכויות, והרביעי דומה לברזל שמשבר ומכלה את הכל, וזוהי דרכו של היטלר ימש"ו שחושב להחריב את כל העולם כולו.

ז. יעקב אבינו ע"ה בא לבית לבן מפני עשו למצוא לעצמו בית מנוס, ולבסוף היה אותו המקום עצם בנינו, שע"י ד' אמהות נבנה כלל ישראל ויצאו ברכוש גדול, וזו ידיעה צריכה לנו מאד, כי לעולם לא יודעים היכן מקום ההצלה באמת.

ח. בני ישראל במצרים זכו ממצב של "וימררו את חייהם" לכל הטובות — "ואשא אתכם על כנפי נשרים", ודוקא במצרים נבנה הכלל ישראל, וכן מחשבת ישראל. בבבל זכינו לתלמוד בבלי, וכן נאמר על זמנינו, אף שלכאורה נראה חורבן ישראל, אבל האמת היא שעכשיו זהו תקופת בנין עם ישראל, אבל בבחינה נסתרת.

ט. היטלר ושאר שונאי ישראל ימש"ו הם בעצמם גורמים להתנשאות וכבוד העם הישראלי, ומתוך שמגנים את ישראל נמצא שמשבחים אותנו, הנה היטלר כובש כל העולם לדעתו, איזה חשיבות יש לו למעט מזעיר מספר בני ישראל, הלא פרעוש קטן אנו לנגדו, היה לו לבוש מלדבר עלינו, והוא בכל נאומיו מזכיר את עם ישראל שהם השונאים הגדולים שלו ורק עמם הוא נלחם והם שעומדים לו בדרך, האם יש לנו שבח גדול מזה, הרי מפורסם לכל עמי תבל גדלות עם ישראל, ומהמבקר רואים שיש את מי לבקר, ע"כ נשמח בחלקנו.

צריך שיתברר ויונח אצל האדם היסוד שהדרך להגיע אל הטוב אינו דוקא במצב של שלוה וקיום תורה ומצוות, אלא יש גם דרך של "פרעה הקריב" "ויאנחו ויזעקו", ויש קונה עולמו בשעה אחת.

יא. כל החורבנות שסובל העם הישראלי במשך גלותו, הכל נמשך מחורבן הבית.

יב. קושי השיעבוד במצרים היה מפני הדלטוריא והשנאה הגדולה שבהם, ומעתה בשמענו הגזרות הנוראות איזה תקוה יש לנו להגאל בפירוד הלבבות, ואין לנו עצה כעת אלא תיקון המדות אהבת חסד ורדיפת השלום.

יג. הנה הגרמנים ימש"ו מתקרבים לגבול ארץ ישראל וצריכים אנו בכל עוז לבקש רחמים בעד הישוב ואל יעלה בדעתנו הרי רוח חילוני שורר בארץ ומה לנו להרבות כ"כ בתפלה, כי עבור הצלת ישראל צריך להתעקש בכל כוחנו בתפלה, וזוהי הדרישה מאתנו.

יד. בעת הזאת שאש אוחזה בכל העולם כולו ואנחנו ב"ה נצלנו, ודאי וודאי שאין זה בזכות עצמנו, אלא בזכות אבותינו, וצריכים אנו לירא ולפחוד פן חיו כבר אזלה זכות זו שהיתה לנו.

טו. למה יגרע ההתבוננות בעסקנו הרוחני מעסקנו הגשמי? הזמן הוא נורא! המקום הוא נורא! (שנחאי) אחת היא התרופה לנו להדבק לרבים, ולבקש חיים — "יחיים ברצוני", ועי"ז יזכה לעצמו ולאחרים.

טז. בכל המצבים הכי קשים ומרים צריך להכיר ולראות חסדי ה' עלינו כי גדלו למעלה ראש, ולהודות ולהלל עליהם תמיד, ואם אנו רואים במצבנו חתנות ושמחות, עלינו להתפעל מחסד ה' אשר שם דרך בים ונתיבות בכל מקום.

יז. עיקר הסכנה בימי בלבול והרס אשר אנו נמצאים בהם היום, היא "סכנת הנפש", הרבה והרבה יותר מסכנת הגוף, ודוקא שם צריך להיות כל הפחד.

יח. אחר שראינו את המשפט הנורא על כלל ישראל היותר קשה מגזירת המן, ונתקיימה בנו כל התוכחה האמורה בתורה, עלינו להיטיב מעתה מעשינו, ואל נרפה מלבקש רחמים ורי שועה עד שהשי"ת יוציא לצדק דינינו, ויראנו ישועות ונחמות, אמן.

(מתוך רשימות תלמידים)

המאבק הנצחי בין שארית ישראל ונדחי ישראל

מאת הגאון רבי אליהו מאיר בלוך זצוק"ל

אנו מפרסמים כאן מאמר של מרן הגאון ראי"מ בלוך זצוק"ל ראש הישיבה דטעלז בקליבלנד. בשעתו הזהיר נגד הסכנה המרחפת על עם ישראל בארץ ישראל מצד המתבוללים הריפורמים והשמאליים למיניהם. דבר בעתו, בגין המאבק בתקופתנו אנו שהמינים הריפורמיים בסיוע החילונים בכח המדינה פורסים טלפי ההתבוללות הנפרצות בארץ ישראל לטמא ולבלבל ולרשום גויים כיהודים.

המאבק הנס בהיסטוריה של עמנו תחורים ושנים תמיד במרוצת הדורות בכל מיני צורות שונות, אשר מבחינת התוך הן היינו־הך. המאבק הוא תמיד של גבורים נגד חלשים, של רבים נגד מעטים, ואם בימים ההם זכינו לנס הגדול של נצחון המיעוט על הרבים, והתגברות החלשים על הגבורים, הרי במרוצת הדורות הבאים מתרחש הדבר בדרך טבעית, שנקבעה במסגרת הקיום הנצחי של עם ישראל.

לפעמים הרפואה נגד המכה, אשר פשתה בחלקים גדולים של העם, היא אמנם מרה מאד. הפסדנו עקב זאת הרבה דם מגוף עמנו. אבל בכל־זאת היתה זו הצלה של העם היהודי בתור עם־התורה הנושא ברמה את ערכי התורה הנעלים.

מטבעו של כל גוף חי בריא, לפלוט מקרבו כל דם פגום ומקולקל. זוהי רפואת הגוף. כך הוא שומר על בריאותו וטהרתו מבפנים. כיוצא בזה גם העם היהודי שהוא דוחה מקרבו את האלמנטים המתבוללים וההשפעות הזרות. כך שומר גוף העם על טהרתו הפנימית, על רוחו ותוכנו המקוריים, כפי שנקבעו על־ידי הבורא יתברך.

החל מהצדוקים והנוצרים, וכלה בריפורמים וה"משכילים" של המאה האחרונה, בכל אלה עדים אנו לתהליך־דחיה זה. תהליך זה חל אפילו על אלה אשר ראו את עצמם — וגם חלקים גדולים של העם ראו בהם — מנהיגים ומורי־דרך של העם. היהדות הבריאה השורשית, למרות כל הבוז והלעג מצד מתנגדיה, ממשיכה להתקיים לנצח.

*

תהליך־הדחיה גורם הרבה צער ויסורים לשארית ישראל, אשר כל נשמה יהודית יקרה בעיניה. גם אלה העומדים במאבק למען "שיפור ויפוי" מצב היהודים, מרגישים עם זאת שהם נדחים לאט לאט מתוך העם היהודי, ושהם — וביחוד הבאים בעקבותיהם — משתייכים כבר למחנה הבלתי־יהודים לעתיד, או אפילו למחנה שונאי־ישראל...

יחד עם רגש־הגאוה שלהם על היותם יהודים מודרנים, המתנשאים בביטול על היהודים "הנחשלים" שצריך לחנכם "ולהפכם לאנשים מן הישוב" — מרגישים הם בתוך תוכם גם פחד פנימי בנוגע לגורלם בעתיד. מתחולל בהם מאבק עמוק בין האידיאות הכתובות שלהם ובין האינסטינקט היהודי הפנימי שבהם. האינסטינקט הזה מנקר בתוך הכרתם ומזהיר אותם מפני הסכנה של כליון רוחני, אשר דרכם מובילה אליו. אופייני הוא, כי המאבק הפנימי הזה משפיע בשני כיוונים מנוגדים. מצד אחד הוא מגביר את תאוות־הקירוב נגד ואמת המכרסמת בלבם, אבל מצד שני מתעוררים בהם — לפחות מזמן לזמן — הרהורי תשובה המרתיעים אותם מהרבה דברים ומביאים אותם על־כרחם לצעדים העומדים בסתירה גמורה להשקפותיהם.

את המאבק הזה, ההתנהגות מלאת־הסתירות הזאת מגדירים חז"ל במאמר קצר: "רשעים מלאים חרטות". אבל, כאמור, מצד שני, זה מחריף ומקשיח יותר את מאבקם הגלוי. הנביא ישעיהו מבטא זאת בפסוק (נ"ז כ): "והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט". כלומר, אי־שקט פנימי מביא לפעמים לידי מעשים נתעבים, שהם פועל־יוצא של התלבטות פנימית, של יסורי־מצפון. הנביא מסיים אחר־כך בהכרזה (שם כא): "אין שלום אמר אלקי לרשעים" — השם־יתברך מעיד על אלה שאינם הולכים בדרך התורה, כי אין בלבם שלום ואסורה להם שלוה פנימית.

*

עיונים אלה אינם בגדר הנחות תיאורטיות, אלה הם עובדות־חיים, אשר כל אדם חושב רציני, יהיו השקפותיו אשר יהיו, על־כרחו יודה בהן. בזה טמון סוד נצחוננו המובטח לא רק לעתיד לבא אלא בכל הדורות. הם חזקים וגבורים מאתנו, הם הרבים ואנחנו לכאורה "שארית־ישראל", במובן של שיורים מן העבר, ומן הדין שהעתיד הוא שלהם. אבל הדברים הם להיפך. אנחנו ב"ה הננו שארית ישראל — הנשארים והקיימים לנצח, בעוד שהם נתונים תמיד בתהליך של היעלמות ושקיעה. הם הנאבקים פנימית בגורלם העתום ומתייסרים בעתידותיו הדתיות, עד שנדחים מאליהם מתוך כלל ישראל, הם נדחי ישראל.

*

כך לבטח הזו פני הדברים לאורך חיינו בגלות. ואולי משום־כך הגלה אותנו הקב"ה לחיות בגלות כאשר העם עזב את דרך התורה. שכן הגלות, תהיה מרה וקשה ככל שתהיה, יש בכוחה לצרוף, לטהר ולדחות מקרבנו את היסודות הבלתי־יהודיים, נוסח "ככל הגויים", על־ידי התבוללות וטמיעה. לא כן הדבר בארץ שלנו, אשה שם, כמדומה, אין במי להתבולל, אבל השם־יתברך יש לו דרכים הרבה. קם הופיע האינטרנציונל, אשר מטשטש התחומים והגבולות בין עמים וארצות. האורגניזם הבריא של עם ישראל מתחיל לדחות מקרבו את היסודות הבלתי־בריאים אל הקוסמופוליטיזם הבינלאומי, או אל הכנעניות הפאגאנית. כך רואים אנו כי גם בארצנו אנו, יכולה להשפיע תרופה מרה זו, אשר איטתה גדולה יותר ועשויה להרתיע מצעדים מרחיקי־לכת את אלה אשר לבם טרם נשחת כליל וטרם נתקהה בהם החוש לגבי קיומם שלהם ולקיום כלל ישראל.

*

היסודות הבריאים בעם ישראל, נושאים יחד עם זה באחריות כבדה לגבי האחים הנדחים האלה ולגבי קיומה של המדינה היהודית, עד כמה שדרכם ברורה ובטוחה. אלה שבתוך מחננו, המגלים סימני חולשה זו של "יהתרצצות", מטעמים את האספקלריה המאירה של יהדות־תורה עקבית, ויוצרים רושם של יהדות דומה מכוד־עוויתות. יהדות כזאת אינה יכולה לשמש נקודת־אחיזה ללב יהודי נידח, התועה בעולם־התוהו, ולפקוח עיניו לראות את האפסיות של דרכו הנוכחית.

אותם יהודים שומרי־מצוות, הרואים את מצב היהדות לא מנקודת־מבט היסטורית כלל־עולמית, העולה בקנה אחד עם אמונה בלתי־מעורערת בהבטחות התורה והנביאים, אלא על־פי המצב הנוכחי הנראה לעין — אין פלא שהם נבוכים ללא־תנאי אחרי מרכבתם של החזקים והרבים ופושטים יד לקצת תשומת־לב.

אך לא זו דרכם של אלה הדשים בקרקע מוצקה תחת רגליהם ורואים את חלישותם של אלה ההולכים בדרכם של נדחי ישראל, הנדחים לאט לאט מתוך כלל ישראל. הללו אינם פושטים יד לקצת תשומת־לב והכרה. שיתוף־הפעולה שלהם עם הגורמים החילוניים, עד כמה שהדבר ניתן, היא בעיקר שימת־לב כל־פיהם. זוהי גם חובתנו. יודעים אנו כי גם השם־יתברך הוא "מקבץ נדחי ישראל" ו"נדחי ישראל יכנס". תפקידנו הוא לא ח"ו להדיח את תהליך־הדחיה, אלא אדרבה, להשתדל ככל האפשר לעורר בהם את החוש היהודי הבריא, הקיים בפנימיות נשמתו של כל יהודי. אך לעולם אל לנו לשכוח, כי אנו החזקים למרות חולשתנו, ודרכנו מובילה בביטחה אל יהדות נצחית.

* נאמר בשבת תשי"ד בזמן שניצני נגע "הכנענים" החלו לפשות בארץ.

שרגא וייס

רבה של ירושלים והשודדים

ט"ז באדר, יום ההצלה של בעל "פרי האדמה"

בין גדולי הרבנים שהאירו את פני ירושלים לפני יותר מאתיים שנה, נמנה הגאון רבי רפאל מיוחס בכ"ר שמואל, ראשון לציון וראש לחכמי ירושלים, מחבר הספרים "פרי האדמה" ו"מזבח האדמה".

רבי רפאל מיוחס נולד בירושלים בשנת תס"ה לאביו הצדיק החסיד ר' שמואל מיוחס, שנפטר בצעיר ועול לימים, והשאיר אחריו שני עוללים, את רפאל בגיל שלוש שנים, ואת אחיו אברהם בגיל שנתיים. רבי רפאל נתגדל בבית זקנו, הרב משה אברהם, הנקרא רבי משה פרנס, כי שרת יהודי ירושלים בפני השלטונות. מצד אמו היה רבי רפאל מיוחס נכד להרב המג"ן. רבי משה גאלאנטי והרב יעקב חאגיז, מגאוני ירושלים.

פורענויות ניתכות על קהילת ירושלים

כאשר היה רבי רפאל מיוחס בן עשרים שנה, היתה שנת בצורת, שנת עצירת גשמים. בגלל זה לא צמחה התבואה, והארץ לא נתנה את יבולה. הרעב היה גדול, נפוחי כפן היו מוטלים בחוצות. ויגזרו תענית אחרי תענית ויצומו כל העם, ויבאו לרחוב העיר וספר תורה בידם ואפר מקלה על ראשם, ותעל שועת העיר השמימה. עד שריחם ה' וירד מטר על הארץ.

עוד לא נשכחה צרת הבצורת והנה באה צרה אחרת, הפעם בידי אדם. כאשר היה רבי רפאל מיוחס בן עשרים וחמש שנים, קם מושל הרש על ירושלים, צר וצורר, ושמו היה יוסוף פאשה. הערץ הזה העליל עלילות רשע, והוציא נגדם דיבה. ויעמד עדי שקר כי היהודים מבזים את המוסלמים ואומרים עליהם שלוש פעמים ביום כי המוסלמים הם "עם הדומה לחמור". עלילות אלה שימשו ליוסוף פאשה תואנה למרר את חיי היהודים בהכאות, רדיפות, סחיטות, הטלת ארנונות ואף באיומים לרצוח נשים וטף... ותעל זעקת העיר השמימה.

את רבי משה פרנס, הממונה מטעם היהודים בפני השלטונות, שמו הנוגשים במאסר, ולא שחררוהו עד אשר הובטח לפאשה סכום עצום בתור שוחד — תשעים ואחד אלף גרוש למשך 91 יום, אלף גרוש ליום.

רבי רפאל מיוחד בכ"ר שמואל שלוחא דרבנן

ויהי כאשר ראו בני ירושלים, שיד הצורר הולכת ומכבידה, ואין מעצור למזימותיו ועלילותיו, החליטו במעמד הראשון לציון הרב אברהם יצחקי, לשגר שליח מיוחד לקושטא עיר המלוכה, ולבקש עזרת אחינו בני ישראל שם והתערבותם אצל "השער העליון". הממשלה המרכזית, ואצל גדולי המלכות של התוגר, לטובת יהודי ירושלים הנרדפים על צוואר.

הגורל נפל על הגאון הצעיר, רבי רפאל מיוחד, להיות שלוחא דרבנן לבקש עזרת הנדיבים ולהשמיע באוזני שליטי קושטא אודות אכזריות הצורר, מושל העיר ירושלים, הפאשה יוסוף.

בשנת תפ"ג, לסדר "ויהי הצליח דרכו", שם רבי רפאל לדרך פעמיו, ויגיע לעת ערב עם משרתו שלו־חו, בדרך לעיר הנמל יפו. ובשעת שליחותו הקדושה הזמין ה' לפניו אניה, ויצא מיד עם ספינה מהירה לתוגרמה, וכעבור חמישה ימים מאז צאתו את עיר הקודש הגיע רבי רפאל מיוחס לעיר המלוכה קושטא.

בהגיעו למחוז חפצו, שם רבי רפאל את צעדיו לבית מדרשו של גדול רבני טורקיה, הגאון רבי יהודה רוזאניס, בעל "משנה למלך" על הרמב"ם. הגאון הזה קבל את החכם הירושלמי בסבר פנים יפות ובאהבה רבה. וישלח הגאון בעל "משנה למלך" איגרת לשר ההטפסר נשיא ישראל העומד בשער המלך, כמהר"ר סיניור ג'יליבי ותואנה הזמינהו אל ביתו, וסיפר לו את צרת ירושלים ואת הרדיפות שיהודיה סובלים מידי הישמעאלים הצוררים.

ויהי כאשר שמע השר המהולל סיניור ותואנה את סבל העיר ירושלים, התחיל בוכה ומצטער. ולמחרת היום נתן סיניור סותאנה ג'יליבי מלא חופנים כסף עבור עניי ירושלים, להחיות לב נדכאים, וגם השתדל בחצר הסולטן לטובת יהודי ירושלים.

שמח על הצלחת שליחותו, ואמתחותיו מלאות צרורי כסף להחיות עם רב, החל רבי רפאל מיוחס בדרכו חזרה לארץ הקודש, דרך אלכסנדריה, כדי להשתטח שם על קבר אביו, שנפטר בנכר ונקבר במצרים.

"מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו"

ביום ט"ז באדר תפ"ג יצא הרב רפאל מיוחס ממצרים ללכת לארץ ישראל דרך מדבר סיני. בדרך התנפלו עליו שודדים, ובניסים גדולים נמלט וניצל מידם. על כן נקרא בפי הדור, ר' מיוחס בעל הנס. את הניסים תיאר הרב עצמו ב"מגילת יוחסין" שנכתבה על ידו. המגילה הובאה לבית הדפוס בירושלים על ידי נכד הרב בעל הנס.

וכה מספר רבי רפאל מיוחס בכ"ר שמואל במגילתו:

"... ויהי בחצי היום והנה לנגדי תשעה בני אדם, וחרבם שלופה בידם, ופניהם כלהבי אש, וכרגע הרגו את החמור, פרחה נשמתי ובשרי נעשה תרודים תרודים ממתנים ועד ירכים. ואחר כל אלה הדברים באו האנשים הרשעים האלה, וכה דיברו אלי: מהרה פשוט בגדיך! ואני העני פשטתי את בגדי ויקחו ממני את הכל ולא נותר מאומה כי אם החלוק וארבע כנפות. ואמרתי אל לב, ערום יצאתי מבטן אמי, גזרה היא מלפני אבינו שבשמים. רק הם לא רוו צמאונם ויחזרו אלי בקול גדול, וחרבם שלופה בידם וחרופיהם בלשונם. ויכו אותי באגרוף, ואפול על הארץ ואקבל עול מלכות שמים עלי; ובא אחד והכה אותי על צוארי בחרבו. ומה' היתה זאת זכות אבותי הקדושים זי"ע. עמדה לי, גם זכות ירושלים עיה"ק, כי תיכף נשברה החרב לשניים; וכמו כן עשו כל התשעה, וחרבותם תשברנה. ואני העני — לא הרגשתי כי נעשה צוארי כאבני שיש, והם חזרו לאחוריהם. ויפנו איש אל אחיו תמהים על ראותם מעשי אלקינו שבשמים, וילכו, כלא כח בשום שני מילין. ואני נשאתי לבי, וצעקתי אל ה', אנא אלך ואנא אברח, במדבר בערבה רבה, ולא הניחו לי לא לחם ולא מים.

"ואחרי לכתם מהלך שני מילין, חזרו אלי ויאמרו כי מודעא נרפם רמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם ולא יכלו לילך לא לפנים ולא לאחור, כי נפל פחד גדול עליהם. ומיד נתייעצו לב יהודי, ויאמרו איש אל רעהו: נשיבה ליהודי את נכסיו וכל אשר לו מחוט ועד שרוך נעל...

"ויהי בשמעי כל זאת ופני כבושות על הארץ אבל חופי ראשו, ותחי רוחי ואפתח פי בברכה, ואשא עיני אל א"ל בשמים, ברוך ה' המרחם על כל בריותיו ומפליא לעשות, ובו בפרק התחילו לקרב מעט מעט בגבולי ולא יכלו לדבר עמי מפחד ה' ומהדר גאונו, ויאמרו לי במר נפש: מחול לנו והרי שלך לפניך, ולא נותר כל מאומה בידינו מאשר לקחנו ממך — ובו ביום קבלתי עלי ועל זרעי לעשות בכל שנה ושנה את יום ט"ז אדר משתה ושמחה להלל ולשבח ולפאר על הניסים ועל הפורקן ועל התשועות אשר עשה הקב"ה עמי אות לטובה וכל יוצאי חלצי... ובו בפרק נזדמן לי אדם אחד ופניו כלהבי אש, וכה דבר אלי: לאן אתה הולך? ואשיב לו לאמר: אדני, חפצי וחשקי ללכת לעיה"ק ירושלים. התחיל לדבר אלי בדברי נחת ואמר לי: אנכי אוליכך בדרך, לא תפחד, כי עתה אין שטן ואין פגע רע בדרך. ובתוך רגע הגעתי לעיה"ק ירושלים...".

- - - מידי שנה בשנה היו מתאספים צאצאי הרב רפאל מיוחס בכ"ר שמואל ביום ט"ז באדר במשתה ושמחה וקוראים את מגילת ההצלה, שנכתבה על ידי בעל הנס בעצמו, ומודים לה' על הניסים שעשה במדבר ציה ושממה לאבי המשפחה.

ספרי דבי רב

הרב מיוחס בכ"ר שמואל חיבר חמישה ספרים, שבחלקם נדפסו עוד בחיי הגאון הזה, וכדברי הרב המחבר: "חמישה ספרים אשר חנן אלקים לי עבדו, תוכני עיר הקודש ירושלים תובב"א על ראשי הרים בבית מדרשו של שם, נשא ורם מאד נעלה, בית יעקב פרידה תנצב"ה (הערה: בישיבה זו למדו כל גדולי ירושלים בעידן ההוא) וישת לי הדרים אשר כברכתו...". חמישה ספרים הם: א) "פרי האדמה" על הרמב"ם ד' חלקים; ב) "מזבח אדמה", שו"ת וחידושי הלכות, שאלוניקי בשנת: תשי"ת לראשו עטרת פז; ג) "מנחת ביכורים" על מסכתות, שנת ותודה שם בישראל פה שאלוניקי; ד) "עטור ביכורים" על ש"ס; ה) ספר שו"ת דרשים וחידושים.

רבה של ירושלים

בשנת תקט"ו נבחר הרב רפאל מיוחס לרבה הראשי של ירושלים, וישב על כס הרבנות של עיר הקודש כראשון לציון עד לפטירתו

שערי ספריו של הרא"ש"ל ר' רפאל מיוחס פרי האדמה ומגילת היוחסין.

בשנת תקל"א. בין חברי בית דינו נמנו מגדולי ירושלים: הרב ר' יהודה אזולאי ובנו הרב חיד"א, הגאון מהרי"ט אלגאזי, ועוד גדולים אחרים אשר היו מכונסים בעיר הקודש. ברוחה נאמן התקין הרב רפאל מיוחס בכ"ר שמואל תקנות רבות שקבעו את חיי הקהילה והפוסיה למשך דורות. רבות מבין תקנותיו נאספו ונדפסו בספר "תקנות ירושלים" ורבות מהן הר נמצא בספרו "פרי הארץ" (הספר "תקנות ירושלים" נדפס בירושלים בשנת תרל"ב ביוזמת והסכמת הראשון לציון, הרב א"ח גאגין).

החיד"א מזכיר את פסקיו של בעל "פרי האדמה" במקומות רבים בספריו, ופוסק כמותו. הרב רפאל מיוחס היה בירושלים בעת שהיה חי בה בעל "אור החיים" הק', ושררה ידידות ביניהם. הוא אשר נתן הסכמה לספר "ראשון לציון" של רבי חיים בן עטר, שנדפס בירושלים אחרי פטירת בעל אוה"ח. הרב ר' רפאל מיוחס הלך לעולמו ביום כ"ב לחודש מנחם אב תקל"א, ועל ציונו נחרט הכתב אשר חיבר הרב עוד בחיים:

"ציון הדל, מעפר הל
עפר מן האדמה
"צעקת דל, יחוס על דל
ויהי לו מזבח אדמה
"מעה לדל, יחון דל
ולא ישחית את פרי האדמה
"והשביע בצחצחות נפש דל,
באורות טל
השקה את פני כל האדמה
"ישכיל אל דל, ויחיה בטל,
ויעמוד בקץ הימים חי על האדמה
"יעל כל הארץ יהיה טל,
משחקים יערפו טל,
תברכו כל משפחות האדמה
"כה דברי שפתי דל, עני ודל,
כל שואל, מיוחס בכ"ר שמואל".

صكنا من الاصل

صكنا من الأهل

יעקב ב. פרידמן

"עוד תטעי כרמים בהרי שומרון!!"

ליל פורים בעמנואל — רשמי בקור

קולות הרוקדים גלשו במורד הגבעה, בין השבילים המטופחים — אלו שהאפרוריות של שלהי החורף פסחה עליהם; ונבלעו אי־שם בין המרצפות הבציות של ה"מראגות". שעת חצות קידמה בקדרות את פני הדמויות המכורבלות שפשו רוכן בעליצות משונה אל מעונו של הרב בפאתי העיירה. הרוח המייבבת מכוון ההרים, וטפטופו החדגוני של גשם עקשן — טשטשו נסיונות התארגנות של שירה בצבור, שירה שנמוגה טרם החלה, בין הסמטאות.

פנסי תאורה חדשניים, השתולים פה בכל פינה אפשרית, ואפשרית פחות, הבליטו ברוב כשרון דוקא בערב הזועף הזה את קסמיו של אזור ה"וילות הסוריות" — באוותה של העיר. מדשאות מטופחות להפליא לא נתנו סיבה להאמין, כי הן נתונות מבקר עד ערב למרמס פרוע של אופני־נוער ועגלות — כלי הרכב השליטים באלו המבואות. שתילי עצים שנ־שתלו ברטט של תקוה לפני כארבע שנים בידיהם האמונות של ר' זלמן, ר' פנחס ר' יוסף ואנשיהם, השתרגו לתפארת בכל פינה — חרף המעקות שטלטלו ימים טרופים אל סף העיירה. אין זה משנה כמובן, אם היד הברוכה שהשליטה בכשרון מדהים את הקסם ההרמוני הזה, בחרה — מטעמים שהזמן גרמן — להעתיק את מושבה.

נעימה פורימית הדתיקה מעט לעת את הדממה המעובה. בבתי־הכנסיות המיצגים פה, באורח נדיר את כנסת־ישראל לגוניה, התכנסו יהודים להתחמם על כוסית של יי"ש ומגדנות, לשאת רגלים כמצוות היום, ולתרגם — איש בדרכו שלו — את משמעות השמחה. ר' לוי, יהודי טוב־סבר בעל מפעל עמנואלי ליהלומים, המוכר כאן יותר כנבאי ביהמ"ד, מלבה רגשות, מרטיט נימים חבויים באמצעות... סרט. סרט המתעד שמחת־פורים בעמנואל בשנתה הרא־שונה. עמנואל־של־מעלה; עדיין לפני ההתנד־בטויות, עם הדגלונים החביבים; עם מטען אדיר של תקוה וחלום, שניתזו בסחף הריקוד, יחד עם עודד אשר על הבנין, בין הרגלים הנישאות בלהט.

הלהט היה שייך לתמונות שצעצעו את רבוע הבד המאולתר שטרח ר' לוי והביא. כאן בעמ־נואל של "אחרי" פועמת עמנואל חדשה — בוגרת ומיושבת עד כדי להבין, שדגלון כחלחל לעולם לא ישמש תחליף לקומץ המזומנים — שנמוגו בשפולי התמונות המרהיבות.

הרושם החריף יותר, משמעותי לאין ערוך שעמנואל הותירה, הובא לידי בטוי סוער בשעת לילה מאוחרת, בחדר האורחים המרווח באחת הוילות ברחוב בית ישראל. שמור המסורות ושנויי אָרְחוֹת נותרו, אולי, משמעותיים, מחוץ לגבולות האחווה הגואה. בבתי המדרשות המ־פוארים לחוגיהם, היכן שעיניך הקורנות של המרא־דאתרא אינן ממיסות מחיצות — שסדור התפלה או הקפוטה דמו להקים.

* * *

יד רכה, חמימה בלעה את כף ידי.

"תושב חדש בעמנואל, אה? יתן השי"ת ותתברכו ב"ישוב" מבורך, בהודא מליא!..."

קבלת הפנים הנלהבת אבדה כהרף־עין מחשיבותה, כאשר גילה האורח כי כל מי שנשם אותה עת את קירבתו של בעל־הבית, המרא דאתרא, זכה להארת פנים גלבבת, נרגשת כמעט...

השלחן המלכותי שמלא את חללו של החדר הרעמס משקאות ומגדנות כיד המלך — "מאן מלכי רבנן". מסביבו הסבו, עמדו או נשענו — בהתאם לתכונות האישיות — יהודים, שהחזון העמנואלי, רק הוא היה בידו להרכיב מהם פסיפס רב־רושם. כאן שלטה תחושת "שייכות" ביתית. נשמו אותה מתי מעט ה"ליטאים", היהו־דים ובני עדות המזרח, כשם שחשו בה הסלונימ'אים עצמם — בני־בית טבעיים בבית רבם. קיימים רגעים המאירים פנים לרגשות חנוקים המוצאים פורקן רק לצד בקבוק היין הפורימי. אחד מהם היה הרגש הסוחף של האחווה, שהצמיד כאן כתף של "חבר מועצה" — תואר רגיש בסמטאות הללו — לשל יהודי הדור־מראה בעל מגלית אמריקנית.

רגש שהצמיד כף ידו של הסיד קרלין, המיצב כאן את הערה המפוארות הזו, אל יד נבוכה של ליטאי, שיקתו ללימא איננה בדוקא דרך אֶל־קוסט או קובנא... כי אם מחוסר זיקה של ממש לחצר חסידית כל שהיא...

הלצות ברוח הימים — לאו דוקא ימי הפורים — לא נחסכו. רגעים מעורפלים מן העבר נפרקו ברוח טובה, סלחנית, אל מול עיני הנהרה של רבי מנשה, המרא דאתרא. דברי עדוד חמים, שופעי תקווה והתחדשות השמיע בין הכתרים, הרב שיזהר מהבדחנים כולם השכיל לגלגל ללא רתיעה באבני הנגף המרצפים ראשית־כל־דרך, להפיח באופנים את רוח החיים שעמנואל ממשיכה ושופעת, על אף האוירה התבוסנית שנפחה בחוץ מעבר לכל סבירות.

הפנים הקורנות והעינים המרוצות, המאד מרוצות; האוירה הלבבית השופעת שעטפה את האורח בשעה זו של גלוי לב, לימדה יותר מכל מאמץ תעמולתי, עד מה חסרי משמעות עלולים להיות קשיים טכניים המשתרגים על עיר בראשיתה.

ר' נחמן ויללהם, מיקירי הקהלה הסלונימאית, אברך מצטנע, אהוב ונשוא־פנים ניצב על דופק הארוע. מעניק מפיתנו שימת־לב לאחד, שהא־וירה הכתבררת הסיטה אותו לירכתיים; מקדים להיכן ששוממה להקדים, יהודי של צורה שנדחק לפאת מערב. ומאיר פנים לאחר — דרך מקרה כותב הטורים — שנקלע בדרכו:

— "... תשתה משהוא? עוגה?"

יש כאן משהוא בעיר הרעננה הזו, המאחד, מצמית את הלבבות. ה"משהוא" עשוי להיות ההתאקלמות המשותפת של ימי בראשית, כאשר השבילים שבין הערוגות טרם חסמו בעד הבנין השומרוני הגואה, הקרונית ההוללות טרם נתלו על הכבלים. אחדות הלבבות יכולה היא אף לנבוע, מההתנגדות הפנימית שמגלים כאן הכל, לאוירה המוצנה שקשיים טכניים עוללו להדמיתה בעולם שבחוץ:

"עמנואל — גן עדן!!" — שוטפות הצה־רות עקשניות את כותב הטורים שהושפע עד הנה רק מאזהרות־חורדה של ידידים.

"עמנואל?! אתה לא יודע מה קורה שם?!..."

קורה! מה?

* * *

משב קפוא שהסתער מהגבעות הדרומיות, מכוון הכפר ציינספט, לא נתן דעתו לפורים ושושנו, הטיח טיפות דקיקות של גשם צורב. "בכל ארץ חורף" — מנחמים התושבים את האורח שטרם הספיק לאמץ לו את כובע הצמר הרוסי, מגן יעיל, כמעט הכרחי בעידן החורפי הזה. לא היתה זו שעה סבירה מדי לטיול על־פני אתרי עמנואל; ודאי לא לדעת המגבעת הישראלית העלובה שנשאה לה כפעם בפעם על כנפי הרוח.

מעונגים כאן מושגים רבים המצביעים על רצון טוב; הרבה רצון טוב, המזווג בדרך כלל רק לעתות צמיחה ופריחה. דבר פעוט, חסר ענין וצורה כמו... שם של גני ילדים, זכה אף הוא לשימת ליבם החביבה של אדריכלי המקום: בני תאנה, רמון, גפן... מבנים אדריכליים מרהי־בים פזורים בכל סמטא. האור המציף אותם בשעה זו שלאחר חצות, יזכה כל אורח שיבקש לעמוד על זהותם במעט "רוח הקודש", לפני שיוקרב אל השלטים מאירי־העינים: בתי כנסיות: הגר"א, סלונים, ספרדים, גור, מרכזי; ויש גם — חניכי הישיבות"... בשולי הבנין, כמקובל...

ימים ספורים של התאזרחות בעיר חדשה, על טרדותיהם אינם מותירים די פנאי, לעמוד על פרטים טכניים שאינם כל כך נטולי ערך כדי לדלג על פניהם: מספר תושבים, מקומות תע־סוקה, כוללים (שמספר אברכיהם נושק אגב, לאזנינו: מאה וחמישים — האחוז התורני המפואר בערי העולם!), ושאר פרפראות נכבדות כשלעצמן: אך די בשעה אחת, ערב בודד אחד — ליל פורים דרך מקרה — כדי לחוש עד מה פורה הגרעין, מה בריא ומבטיח השתיל שנשתל בידים אחוזות להט וכסופים בין כרמי הזית, על פסגות השומרון. הריקוד הסוחף, שחתם את אירועי ליל פורים בעמנואל תשמ"ז — כבר היה, אולי, מיותר:

" - - עוצו עצה ותו - - פר - - -

איי איי עמנו - - א־ל -".

* * *

ברממה, כמסתורי קשת מקודי הראוה, עורגת לה עמנואל החדשה חים של תורה, אחוה ורוגע. נוף משכר, שקט, חיי חדוה פור־חים, משלימים כאן את שהוסיפו ספיחי המשבר. מאה וחמישים בני עליה הנודשים ספסלי ששה כוללים מפוארים נוטעים כאן מידי יום באמונה וכחזון את זרע הלחות השניות. דוקא צניעותם של אלו תעוצב בעתיד את מימסד הדיור החרדי הנבון, על אף שדחפוּי ענק אינם הופכים עוד את עמנואל ושדמותיה לאתר בניה אדיר, ומחלוקות הפרסום התפנו לנושאים רועשים פחות.

"עוד תטעי כרמים בהרי שומרון!!"

פעם בשנה מגיע גם לך
"הנוצץ"

אור לארבעה עשר (בניסן) בודקין את החמץ לאור הנר, אך הרבה לפני כן מנקים את הבית ניקוי יסודי, דבר הדורש כוחות פיסיים רבים וזמן לא מעט ★ הפתרון טמון בחברה מהסוג שמנהל אמנון צבי, המוכן לעשות את המלאכה במקומך, תמורת תשלום, השווה לכל נפש וכמעט לכל כיס

מאת ב. שלמית

חז"ל ידעו וקבעו כי "שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום". אולם עקרות הבית, ובמיוחד בעיר כמו שלנו, בני־ברק, יודעות כי הרבה לפני שלשים יום, בטרם שואל הבן הקטן "מה נשתנה", כבר נמצא הבית היהודי "על גלגלים", כשהמשימה היא קשה אבל בהחלט אפשרית; לנקות את בית, לחדש את פניו ולעשותו "כשר לפסח" במובן הנקיוני.

מענין כי בארץ עוסקות בניקוי הבית, סידור, ציבועו וסוגים שונים של "רמונטי" בו, לקראת הפסח, גם נשים שמגדירות את עצמן כ"לא דתיות". זהו דבר שירשו מאמותיהן וסבתותיהן ושרשים עמוקים לו בנפשה של עקרת הבית המצויה. מנקים, מקרצפים, מזיזים רהיטים, מוציאים ישן מפני חדש — בקיצור "שמחי" הבית נראה כמו שדה קרב.

תלאותיה של אשה עובדת

ענין הנקיון שלפני פסח הוא גם מענין בהל־כה (חמץ הוא, כידוע ב"בל יראה" ו"בל יימ־צא" ומבחינת הכמות הוא במשהו, וגם כאמור נעוץ עמוק עמוק בנפש האשה היהודיה מדורי דורות אולם, לא כי דורות אחרונים כדורות ראשונים. היום מרבית הנשים עובדות ועוזרות לפרנסת הבית, גם באותם בתים שבהם הבעל עובד ומפרנס, שלא לדבר על משפחותיהם של תלמידי היכוללים". שתורתם אומנותם ועול הפרנסה נופל בעיקר על כתפי האשה.

פרושו של דבר, כי אשה עובדת, העסוקה בעבודתה מחוץ לבית וגם בניהול משק ביתה של ימות השנה, היא היא הצריכה להתמודד גם עם משימת הנקיון שלפני חג הפסח. דבר זה מטיל עליה מעמסת־יתר ועד כמה שהבעל יעזור — דבר זה קשה עד מאד.

מכאן חשיבותם של אותם אמצעים, הבאים לעזרתה של האשה, בעיקר העובדת, ומקילים עליה את על הנקיון, במיוחד בעבודות הקשות של נקוי יסודי, שיפוץ וכל הכרוך בכך.

יהודי שתפס פרינציפ זה לפני שנים אחדות, הוא אמנון צבי שהגה רעיון שלא היה מלוטש פחות משם המפעל שהקים: לבוא לקראת עקרת הבית ולעשות במקומה ומטעמה את כל המלאכות ה"שחורות" והקשות, בצורה מקצועית יעילה ובתמורת מחיר השווה לכל נפש.

"האמנונים באים"

כיצד הדבר נעשה? פשוט מאוד: עקרת הבית הרוצה להיעזר בשירות המקצועי מצלצלת לחברת "אמנון מחברת הנוצץ" טל. 310030, 313599, מבקשת הצעה. ללא שהיות יתירות באים אליה הביתה, שומעים את מבוקשה, קובעים ותאריך הנוח לה (בלי דחיות וסחבת) ומתחילים לעבד. וכשמתחילים גומרים.

צבי מספר כי החברה שלו בקיאים בכל רזי הנקיון היסודי. בעיות בטיחות ובטחון לא קיימות, כי הוא לא מעסיק "ערבים" אנשי "אמנון מחברת הנוצץ" מנקים חלונות, דלתות, קירות, סורגים כיורי מטבח ואמבטיה, תרסי־נות, אסלות, ברזים, תריסים, רצפות (עם "פולישי" והברקה מיוחדת).

ואם לא די בכך, הרי שאנשיו של "אמנון מחברת הנוצץ" ינקו וימרקו את שטיחי הבית בצורה הטובה והיעילה ביותר, בעזרת שמפו מיוחד ובשיטות חדשניות. ומה שחשוב לא פחות לא תמסרי את השטיח לאף אחד... הכל "יעשה בנוכחותך לנגד עיניך.

אם יש לך ג'יוק לא בראש

פעם בראשית דרכם של ה"אמנונים", היו מזמינים אותם, בעיקר כדי לערוך נקיון יסודי בדירות שהחליפו בעלים. או בדירות ישנות שעברו "רמונטי" יסודי. באחרונה משתמשים בהם יותר ויותר גם לקראת חג הפסח, כדי להקל על עקרת הבית וכדי להבטיח חג לא רק כשר ושמח אלא גם נקי. המחירים שהם גובים אינם גבוהים והם שווים כמעט לכל כיס. חברותי שכבר השתמשו בשירותי "אמנון מחברת הנוצץ" ממליצות בכל לב וטוענות כי לא כדאי להשאיר את ההחלטה וההזמנה לרגע האחרון.

בהזדמנות החגיגית של הזמנת "האמנונים", כדאי גם לעשות הדברה נגד הג'יוקים שיש להם השם האינטליגנטי "תיקנים". מעופפים אלה נמצאים במטבחים רבים ועק־רות הבית חשות רגשי אשמה, למרות שאין הן אשמות. הללו מעופפים ועטים על שיירי מזון, פחי אשפה וכו'. בעיקר עורכים התיקנים "חגיגות" בחודשי הקיץ והדברה יסודית המעשית, ברשיון 2250, ע"י מדביר מוסמך, לפני פסח אגב נקיון יסודי, מועילה לזמן רב, כדי להרחיק מדירתך אורחים בלתי קרואים אלה.

יתכן שיהיו כאלה שיסתכלו על ההיזדקקות לשירות מסוגו של "אמנון מחברת הנוצץ" כמו על משהו שהוא תוצר של העידן המודרני ומקומו לא יכירנו בבית החרדי, האמון על נקיון שפשוף ומירוק הבית לקראת חג הפסח.

אשר לעיקרון, הרי זה כמו שימוש בעופות מוכשרים, הנקנים מוכנים לבישול. פעם אי־אפשר היה להעלות דבר כזה על הדעת, והיום משתמשות בכך יותר ויותר עקרות בית, שזמנן היקר מפז אינו מאפשר להן להתעסק עם זה בעצמן. הוא הדין בעבודות היסודיות והקשות של נקיון הבית כמובן משארים עוד הרבה הרבה דברים, שצריך לבצע אותם לקראת הפסח, שאותם לא עושים החברה של "אמנון מחברת הנוצץ" ודומיהם (לא מנקים ארונות, לא הופכים כיסי בגדים ולא מאווררים את הספרים על מרפסות, כדי להוציא מהם כל פירור אפשרי של חמץ) כך שגם לעקרת הבית המהדרת ביותר, הנהנית מעזרה מאסיבית של הבעל והילדים, עדיין יישאר הרבה מה לעשות...

בקיצור: פעם בשנה זה לא פינוק, אלא הקלה משמעותית וגם יעילה ביותר לעקרת הבית העייפה והטרודה. ומה אומר הבעל? ובכן, אם הוא מאלה המקיימים את דברי חז"ל: "ומכבדה יותר מגופו..." (יבמות ס"ב), הוא וודאי ישמח שלאשתו יש עזרה המקלה עליה את החיים ולא רק שמסכים, אלא הוא בעצמו רץ לצלצל, כדי להזמין את החברה הזריזים של "אמנון צבי" 03-310030, 03-323823. ביצוע גם בירושלים.

טיימל הלבשה לגבר
רח' עקיבא 66 ב"ב 78 32 28
בלעדי בלי מתחרים!
★ 150 ש"ח חליפה לנער
★ 165 ש"ח חליפה קצרה לגבר
★ 225 ש"ח חליפה ארוכה לגבר
חליפות ומכנסיים באיכות של ידע ונסיון 40 שנה ללא שעטנז
נסו והוכחו!

בי"ה
בדיקת אלרגיה למזון
בדיקת שיער
תזונה בריאה
של ד"ר אבן־חן
— תזונאי
מקבל בבני ברק 03-790257
בתל־אביב 03-239682
בחיפה 04-666640

בס"ד

אנו כבר בונים דירות בנות 3-4 חדרים בשלב החדש במרכז שכונת נחלת סורוקה
(רח' אברמסקי)

אנו מגדילים את המשכנתאות לזכאי משרד השכון וללא זכאים

לא זכאים
סך 10,000 ש"ח
בתנאים נוחים
החזר $55

פנה עוד היום למשרדי חברת השיכון של צעירי אגודת ישראל רח' רבי עקיבא 57 בני ברק 03-767375 בין השעות 17.00 — 20.00 או למשרדי ישראל אדלר חברה לבנין בע"מ
רח' הרב קוק 10 בני ברק טל 03-705811

איחוד בתי הכנסת של צעירי אגודת ישראל
בית הכנסת צעירי אגודת ישראל "דברי שיר"
רחוב זכריה 4 (מול רח' חזון־איש) בני־ברק

בס"ד

ביום רביעי ב' ניסן תשמ"ז בשעה 6.30 בערב
ע"י ביהכנ"ס צא"י "דברי־שיר"
רחוב זכריה 4 (מול רח' חזון־איש) בני־ברק
ותתקיים אי"ה בשטומ"צ

חגיגת הנחת אבן הפינה

לבנין בית הכנסת צעירי אגודת ישראל "דברי שיר"
במעמד מרנן ורבנן גדולי התורה,
אדמו"רים, רבנים וראשי היהדות החרדית

הציבור מוזמן
מקומות מיוחדים לנשים

בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

טבעונות - בין הלכה למעשה

מאת נתן קוסלר

ד"ר עינך: חזיתי לא אחת באור היקרות הטמון בפירות חיים - מחלות חריפות נעלמו כליל ★ פרופסור גוגנהיים: להרכיב תפריטים מאוזנים תוך ויתור על מזונות מן החי קשה יותר ככל שהאיסורים הטבעוניים מרחיקי לכת יותר ★ ד"ר יוסף רזון: הפירות מכילים את כל אבות המזון הדרושים לאדם ★ ד"ר שוסהיים: הטבעונות עוזרת לחלק מן החולים ולחלק מהם איננה עוזרת כלל ★ ד"ר דוד סגל: יש הרבה אמת בטבעונות אבל גם הרבה שטויות...

"תקופה ארוכה הייתי טבעוני וכמעט הלכתי לעולמי" — כך לחש באזנינו יהודי בגיל העמידה; חולה אחר סיפר: הלכתי לרבי ושאלתיו על טבעונות והוא אמר: זה כבר הרג אנשים; אשה מבת־ים החלה לנהג באורח חיים צמחוני ו...הרגישה שהולכת להתעלף ומיהרה להפסיק את הדיאטה...

אין ספק, הטבעונות הצילה חולים רבים מאד ממחלות קשות ומרות, מסבך תרופות ורעלים ארסיים ומכל מיני מדוי נפש וחוליים גופניים שצמחו על רקע אכילת מאכלים מעובדים "מעורטלים" מיסודות "חיוניים" ועשירים בשומנים רווים, חלבונים, סוכר ותמציות מלאכותיות. אך אלה הסיפורים ידועים ומפורסמים.

מה שפחות ידוע הוא מה שחש על בשרו חלק לא מבוטל מהנהגים על פי הנחיות "מרפאים" טבעונים וצמחונים למיניהם ואפילו רופאים ידועי שם, הגורמים דיאטות כאלה ש... ה' ישמור לאילו תוצאות קשות הן גורמות. לא באנו איפוא לשלול גישה טבעונית בתזונה ומרפא, רק אחת אנו מבקשים באות להבהיר: קיצוניות ותמימות בשיטות אלה יכולות להיות הרות אסון ח"ו. הביטוי החריף ביותר לתת תזונה הנובעת מצמחונות היא "אנמיה ממארת" הנגרמת ממחסור בויטמין B12 אך עוד הרבה השלכות יש הן לטבעונות והן לצמחונות שלא רבים יודעים עליהם.

אנו שומעים הרבה על מעלותיה של הצמחונות — טבעונות וכלל לא מודעים לסכנות הטמונות בה, כותב הטורים אינו רופא ולא בן רופא, אך עוקב שנים אחרי טבעונים ובכל פה אומר: זה לא כל כך חלק, למרות שרבים נושעו ממחלות עור ועיכול, כאבי ראש ובעיות נפשיות מציריות אחרות על ידי הוצאת המזונות המעובדים והבאים מן החי, מן התפריט.

להלכה — אולי צודקת הטבעונות במאה אחוזים, אך למעשה זה כלל לא פשוט.

"נהגי תזונה צמחונית וטבעונית נפוצים בעולם... ניתן להבחין בין שלש דרגות לפי תמורת ההמנעות ממזונות מן החי, את הדרגה הקלה ביותר מציינת הימנעות מבשר ודג בלבד, (ומקיימים נוהג זה נקראים אצלנו צמחונים, דרגות חמורות יותר מאפינות הנמנעות גם מביצים או אף מכל מזון מן החי לרבות חלב ומוצריו (- טבעונים)" כך כותב הפרופסור הנודע בתורת התזונה יחיאל קארל גוגנהיים מהאוניברסיטה העברית בספרו החשוב, "תזונת האדם" והוא שואל: "האם ניתן להרכיב תפריטים מאוזנים תוך ויתור על מזונות מן החי? ברור שהדבר קשה יותר ככל שהאיסורים מרחיקי לכת יותר. אבות המזון העלולים להעדר מתפריט צמחוני או טבעוני הם: אנרגיה, חלבון, סידן, ברזל, אבץ, ריבופלאוין, ויטאמין D והויטאמינים B ו־B12".

לא לנו, הבורים ברפואה, לשפוט מה עדיף — אם לחלות ח"ו כמחלות הנובעות בשפע מאכילת מזון מעובד ומן החי כפי שמראות הסטאטיסטיקות החדשים לבקרים או לחלות ח"ו - אולי במקרים נדירים בהרבה — ממחסור באותם חמרים שהטבעונות חסרה.

אך שאלו לכל טבעוני על מצב האנרגיה שלו (אם יהיה גלוי לב) והוכחו כי הם חלשים פיזית ונפשית ובודאי שאין בכוחם לחזות במאמץ כפי שדרוש למשל מהורים למשפחה ברוכת ילדים... אלה האחרונים מוכרחים לחטוף ופלים ועוגיות בכל עת ולאכול ארוחות דשנות כדי להפיק אנרגיה מספיקה ורגיעה נפשית. "הטבעונות יפה אולי ואידיאלית לרווק מבוגר" אמר יהודי פיקח שעבר את כל שבעת מדורי הטבעונות.

בדיחה נפוצה מספרת על צעיר שטופל ע"י רופא צמחוני ומתת תזונה שקע יותר ויותר בחולשה עד שמת ל"ע. באו וסיפרו זאת לרופא המטפל, נענה: הוא אמנם מת, אך מת בריא... נכון אמנם שהטבעונות מטהרת את הגוף, מסלקת רעלים ומונעת חדירת חמרים מזיקים לדם, ככולסטרול, חומר משמר, צבעי מאכל־קפאין וכו' וכו', מונעת עצירות, השמנה ומה לא, אך מעניקה בעיה גדולה אחת — חולשה גופנית ועצבנות נפשית אולי למרבית הנוהגים על פיה, אחת הראיות לכך שרוב המתחילים בה מושכים אפילו שנתיים שלש, אך מפסיקים, ולאו דוקא בגלל התאווה לאכול הטעים והנפוץ, אלא בעיקר בגלל התופעות השליליות המתלוות אליה. אברך אחד המוכר לנו היטב סובל עד היום מכאבים איומים בעיניים אחרי קריאה ממושכת מאז החל באורח חיים טבעוני שאינו מהקיצוניים דוקא, רופאי עיניים גדולים שבדקוהו לא מצאו פגם ואילו האברך עצמו יודע בדיוק איפתי ולמה זה התחיל...

קשה מאד לבטל במחי יד שיטה שעזרה לאלפים להפטר ממחלות שונות ומשונות ובכלל זה בעיות נוירולוגיות, אך נראה שצדק הד"ר שוסהיים שאמר בהזדמנות: "ישנם כאלה שטבעונות משפיעה עליהם לטובה, אך ישנם כאלה שזה לא מועיל להם כלום". אלא שכאן כנראה לא פועל הכלל "אם לא יועיל לא יזיק" נראה שהנזק בטבעונות איננו תופעה נדירה. אשה אחת שטופלה אצל רופא ידוע שחיבר ספר רב־תפוצה על טבעונות הופיעה פעם בבית הרופא כולה חיורת ורועדת מחולשה והתריסה: אמור לי, האם גם אתה היית יכול להתקיים על בננה ואבטיח ו...מיץ צנוניות, איך אוכל אני להמשיך ולהיות ולנהל בית עם ילדים קטנים בתזונה כזאת?! הרופא נפעם ממראה פניה הגיב בביטול: מי אמר לך להיות כל כך רצינית... הוזה אומר: טבעונות — רק להלכה ולא למעשה!

הוא אשר אמר פרופ' גוגנהיים — ככל שהאיסורים מרחיקים לכת כן קשה יותר לאזן את התזונה שתענה על דרישות הגוף המגוונות — פחמימות, שומנים, חלבונים, מינרלים, ויטמינים, יסודות קורט וכו' וכו' — כל השפע הזה נמצא בשוקולד פשוט יותר מאשר בעשר קלמנטינות וסלט ענקי עם כרוב חוסה, גזר ושום...

עם כל זאת קובע נחרצות ישראל הדריון המכונה "ד"ר עינך" בספרו "טבעונות הלכה למעשה": "המזון שנועד בשביל האדם כיצור חי הוא מזון חי — פירות וירקות חיים למיניהם". גם הפרופסור גוגנהיים השואל אם נתון לקיים תפריט מאוזן דיו, בלי מזון מבעלי חיים, מסיק, כי הדבר אפשרי "אך הוא דורש ידע בתזונה, בתורת המזון ובאמנות הבישול" אלא שבעיות אחרות בעינן עומדות לדעת הפרופסור "הבעיה הראשונה היא נפח המזון שהוא גדול יחסית ברוב התפריטים הטבעוניים, ולכן לא תמיד קל לספק את כמות האנרגיה הדרושה ובמיוחד לילדים שצורכם באנרגיה גדול יחסית. קשה לספק לילד בן שנה עד שלש שנים אנרגיה בשיעור של 1,300-1,400 קאלוריות ממזונות צמחיים בלבד. שנית, אספקה בלתי־מספקת של אנרגיה עלולה להביא לניצול בלתי יעיל של חלבון המזון שבלאו הכי אינו רב בתפריט הטבעונים. יתר על כן, מפאת הגיוון המוגבל של מקורות המזון, עלול הערך התזונתי של חלבון התפריט להיות נמוך. שלושת גורמים אלה — הנטיה למיעוט אנרגיה וחלבון במזון, הערך התזונתי הנמוך של החלבון — מחייבים תשומת לב־רבה יותר לאספקת החלבון בתפריט טבעוני מבתפריט מעורב ובמיוחד לילדים שדרישתם לחלבון רבה יחסית".

פרופסור גוגנהיים מודה שבמקרים רבים עשויה "התערובת מתאימה של דגנים, קטניות וגרעינים להוות פתרון לבעיית החלבון, כי הרי חלבוני מזונות אלה משלימים זה את זה" כמו כן הוא מאשר שהבעיה "פחות חריפה או שאינה קיימת כלל כשהתפריט מכיל מוצרי חלב עם או בלי ביצים" אך הוא ממשיך לתאר באריכות את דלות המזון הטבעוני במינרלים ובויטמינים ובמיוחד הויטמינים D ו־B12 הנעדרים כלל מהתפריט הצמחוני ואם את הראשון ניתן לקבל במידה מסוימת מחשיפה לשמש הרי שויטמין זה האחרון חסר לגמרי בצומח ולכן הוא ממליץ להם ליטול טבליות ויטמין B12.

אך מעניין הקטע האחרון: "מלבד הבעיות של מה שאין או שיש בכמות בלתי מספקת בתפריטים של צמחונים וטבעונים. קיימת גם בעיית העודף, פגם אפשרי כזה הוא הכמות הגדולה של סיבים — אם מיעוט סיבים עלול לגרום לעצירות ואולי גם פגעי בריאות אחרים חריפים יותר, הרי ריבוי סיבים עלולים להצמיד אליהם מינראלים מסויימים, כגון אבץ, ברזל, וסידן ולהפריע לספיגתם במעי".

— זהו הפן המדעי, מבט על טבעונות דרך משקפי תורת תזונת האדם היודעת מה שיודעת באופן כללי, אבל, איך אומר הפתגם: "שאלו את החולה, אל תשאלו את הרופא" — החולים מספרים סיפורים יותר מעונים מהמתואר כ"תזונת האדם", של גוגנהיים, דברי הפרופסור למשל, על בני אדם עם מעיים רגישים מזכיר לנו מקרה בצעיר שסבל ממחלת מעיים חמורה ורופא טבעוני ידוע טיפל בו משך שנים, עם פירות וירקות חיים + קטניות זרים + מוצרי חלב והדיאטה הזאת לא רק שלא ריפאתו אלא החמירה את מחלתו וכשהצעיר אך פסק לאכול פירות, ירקות וקטניות חיים, המחלה השתפרה בהרבה הרבה.

לסיכום מגיע גוגנהיים למסקנה "שתפריטים צמחונים ואף טבעוניים, אינם צריכים להביא בהכרח לתת־תזונה, אך הסכנה קיימת. במידה רבה תלוי הדבר בתמורת התפריט ובגיל האדם. ילד חשוף יותר לסכנת תת תזונה ממבוגר ואשה מעוברת או מניקה — מאשר שאינה מעוברת או מניקה או גבר" אך כאמור לעיל, עם ידע מספיק דיו בתזונה, בידע על המזון ובאמנות הבישול, ניתן להרכיב תפריט מאוזן ממזונות צמחיים בלבד.

טענות מוצקות יש להם לטבעונים כנגד התזונה המודרנית, ד"ר עינך, למשל, שספרו "הטבעונות הלכה למעשה" אולי רחוק מלהיות יסודי כזה של גוגנהיים "תזונת האדם" מזכיר את עם ההזמנה בהגדו החזי על פירות ויקות, זרעונים הגרעיני דגן ואינם ידועים מוחלות. אי־לכך הוא מגיע למסקנה המתבקשת מאליה כי "פירות וירקות הם איפוא מצרכי המזון המיועדים לשלומו של האדם ובריאותו הגופנית והנפשית כאחת" ובהחלטיות כל כך אופיינית לטבעונים הוא כותב: "פרי העץ והאדמה מספקים לנו לא רק את הכח והמרץ הדרושים בשביל עבודתנו ואת החמרים הנחוצים בשביל בנין תאי רקמות גופנו בלבד, אלא ובמיוחד את חמרי החיטוי המנקים ומטהרים את דמנו".

בספרו מרצה ד"ר עינך בפאתוס: "המחבר חזה לא אחת באור היקרות המופלא הזה הטמון בפרי הטבעי החי, הוא גם נוכח לדעת כיצד מחלות חריפות ומנולחות שרופאים טיפלו בהם בלא הצלחה נעלמו כליל במשך מספר ימים, אחרי שהחולה קיבל על עצמו את צום הפירות בשעת מחלתו". בסוף הפרק הוא מביע אמונתו "שאנשי המדע עוד יוסיפו לגלות בפרי הטבעי מכמנים חדשים בשביל בריאותו של האדם". תוך שהוא מבטיח שאת "רזי הרזים" שבורא

(המשך בעמוד י"ד)

בלי בשר אין הדעת צלולה

פרק "מרובה", אחד הפרקים הקשים שבש"ס, במסכת בבא קמא, מהחמורות שבמסכתות, שם בסבך הסוגיות הוויכוחים בין האמוראים, בויכוח על דין תשלומי ארבעה וחמשה, מוזכר כבדרך אגב שרב נחמן לא אכל בלילה בשר שור ולכן לא ידע לענות כהלכה כפי שידע בבוקר — "והאי דלא אמרי לך באורתא, דלא אכלי בשרא דתורא" ופירש רש"י: לא דקדקתי טעמו של דבר — — —.

עם הארץ אסור לאכול בשר (פסחים מט:)

...לפי שכל נברא ניזון ממה שתחתיו, כי הדומם, הוא הפחות שבכל הנמצאים, ניזון מעצמותו. והצומח ניזון מן הדומם, כי יניקתו מן הארץ, וכל בעל חי ניזון מן הצומח, ואדם, מין המדבר, ניזון מן הבעל חי. והני מילי — כשהוא עוסק בתורה ובשלימותו אשר עליו הוא נקרא אדם, כי זולת זה נמשל כבהמות נדמו ולא יאכל את בן גילו ומה שלימות ניתוסף לבן גילו כשיאכלנו. כי כל מזון מתהפך לטבע הניזון ואדם כשיאכל מן הבעל חי ניתוסף שלימות אל החי לבא במדריגת מין המדבר, אבל אדם, הנמשל לבהמה, מה יתן ומה יוסיף לאכול?!

(כלי יקר בשם המפרשים)

האנושות היתה צמחונית בראשיתה

בפרשת בראשית: הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע וכו' פרי עץ, זורע זרע, לכם יהיה לאכלה".

ובפרשת נח: "כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה, כירק עשב נתתי לכם את כל".

ועל כך בסנהדרין: "אמר רב יהודה אמר רב, אדם הראשון לא הותר לו בשר לאכילה... וכשבאו בני נח התיר להם".

אין שגרה לפני כסא כבודך...

אריה אביב"י

מפי חסידים

א

הצדיק מאפטא ר' אברהם יהושע ה"אוהב ישראל", על ישראל גדולתו ועל ישראל צדקתו. בית מדרשו היה מרכז לתורה ולחסידות, חדרו שליד בית מדרשו, אבן שואבת הוא שמשך אליו המוני־המונים. יום יום באו אליו חסידיו וקהל מעריציו שבבאו ימים שלמים והתדפקו על דלת ביתו. מי שבא לבקש על חולה שבביתו, מי שבא על עניני בתו שבגרה, מי שבא לשאול על מסחר מסוים אם לבנעו, והיו גם כאלה שבאו לבקש על יראת שמים, או לחזות בנועם פניו ולהתבשם משפר אמריו.

אם בית מדרשו של האדמו"ר מאפטא כך, ואם חדרו שליד בית מדרשו, פעמיים כך, הנה מדרשו כפשוטו, כלומר דרך למודו, על אחת כמה וכמה. משנתו היתה ערבה על אוזן שומעה, אם גם לא הכין את תכנו ולא ירד לעומק עמקו, ואחר משישים מעולם הבא, הרגישו מביני טעמה של משנתו ויורדים לעומק סודותיה.

לא רק סתם עוברי־דרך וסרי בית המדרש הקשיבו רב קשב ללמודו, כי אם גם ובעיקר, היו לו תלמידים קבועים אשר ישבו שנים רבות ליד שולחנו ועל שולחנו אשר היו כבר בעצמם בחינת תלמידי חכמים מובהקים, בחינת "מלאו כרסם בש"ס ובפוסקים כלומר ב"נגלות", ועתה באו להשתלם ב"נסתרות". תלמידי חכמים אלה שראו עצמם תלמידים ותו לא, עלו ונתעלו בקודש בגופן ובנפשם. הרבי היה דומה למלאך ה' צבקות, והם תלמידיו הנאמנים, הראויים לבקש תורה מפיהו והם מה שנקראו "יושבים".

כשם שה"עומדים" עמדו ליד דלת חדרו, הצטופפו וחיכו להתברך על ידו, כך היו גם "יושבים" על שולחנו, יושבים ולא עומדים. ואם ה"עומדים" היו ברוב המקרים אנשים מן החוץ, אורחים־פורחים, אנשים שנצלו את שמו הטוב של האדמו"ר ההולך לפניו ומגיע עד למרוחקי מרוחקים, למען עניני החולין שלהם, הם בלו מזמנו היקר. מנעוהו מלמודו, הניאוהו מעסוק בחיי עולם למען חיי השעה שלהם, הנה ה"יושבים" היו ממש צמודים לכסאותיהם כשספריהם פתוחים לפניהם. דבוקים לרבם הקדוש בכל תום לבם ולהט נפשם, שותים בצמא את דבריו ומת־אבקים בעפר רגליו ואף טוב להם. אריות אלה נהמים אפילו על "ערמה של שחת", הם לא נתברכו בהרבה מותרות, ברם אינם גם נושאים עיניהם לכך. אשריהם וטוב חלקיהם. במעט שיש להם.

כך ישבו ה"יושבים" לפניו, שקועים במשנתם כשלבם ועיניהם אל ספרי הקודש אשר לפניהם. יש אשר גם לא שמו לבם לכל התכונה הרבה הסובבת אותם, ממש היו נראים ואינם רואים את הנעשה בארבע אמותיהם, אף אינם שומעים את כל ההמולה אשר בטווח אזניהם. הם היו עומדים לתפלה לפי רמז הרבי שהיה נכנס ומצטרף ל"מנינים", אחר התפלה טועמים מן הי"יש מקנזים ב"מזונות" ויושבים מיד ללמוד מבלי גם לחכות לרמז כל שהוא. מדי חודש בחודשו קבלו את משכורתם, כדי כלכלת נפשות ביתם, שהיה האדמו"ר מחלק להם בכבודו ובעצמו, וכך נמשך הדבר שנים אחדות.

"בשר ודם" עד "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". תפלה מיוחדת זאת על פרנסה אמר בכונה נפשית ובזעזועי הגוף, בהחזיקו את ידיו בתוך אבנטו, המחזיק בקושי מעמד על גופו הצנום, או נכון יותר על קפוטתו המהוהה, כנהוג וכמקובל אצל חסידים ואנשי מעשה בכלל, ותלמידי הרבי מאפטא בפרט, והנה נכנס בו רעיון זר ומוזר...

ר' צבי דנן, תוך עמדו בתפלה ותוך היותו בשיא התלהבותו ובכונה בר רוח שטות, הוא נענה ליצרו, לפיו תפלה זו מיותרת היא, והשיאו לדבר אל לבו לאמר: "תפלה זו, תפלה על הפרנסה אין היא למעשה חובה עלי, ואולי אינה חלה עלי כלל". סוף סוף, ממשיך הוא לטוות את חוטי מחשבותיו הזרות, אשר השיאו יצרו, לא סוחר ומוכר אני, כי אם חובש בית המדרש. למעשה אין אני צריך לבקש על פרנסה, כי מה תתן ומה תוסיף לי תפלה זו? פרנסתי, אם אמנם זעומה היא ואין הקומץ משביע, הנה בטוחה ומובטחת, כי ללא ספק קבל אקבלנה אי"ה מידו של הרבי מדי חודש בחדשו. אם ארבה תפלה על פרנסה, הוא לא יוסיף לי אפילו פרוטה אחת על הקיצבה שקצב לי, גם אם אחדל מהתפלל, קצבתי לא תיגרע מקצבת חברי היושבים לשולחן אשר לפני ה', בחינת: "וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר, איש לפי אכלו לקטו".

כך דבר האיש אל לבו, "דבורו" שהתחיל בעתותיו הרבים בעיצומה של תפלת "שמונה־עשרה" תנסתיים בקבלת החלטה, ש"תפלה זו על הפרנסה" לא בשבילו היא חוברה. עם קבלת ה"החלטה" נשכח הדבר מלבו והיה כלא היה. הוא שב ללמודו כדבר יום ביומו וכמנהגו זה חודשים ושנים. ר' צבי רכון על ספרו, שקוע בסוגיה חמורה, מתנועע בכל גופו כשכיפתו שמוטה לו על קצה ראשו, יושב ומפזם את פזמונו, פזמון הגמרא הידוע, הערב לאוזן, פזמון הנבלע בין הפזמונות של יתר המפזמים, חבריו לשולחן. כל הפזמונות בהתחברם, מהוים קולות אדירים הבוקעים ועולים, ממלאים את חלל בית המדרש ויוצאים ומהדהדים רחוק מחוצה לו, אשר העובר ליד החלון והמגיעה רבת הקולות מגיעה לאזנו תשאר עומד כמרותק.

והנה נפתחה הדלת הצדדית ו"הוא" שיחיה נכנס. הוא צעד צעדים איטיים ובטוחים כשהלך וקרב אליהם — אל קבוצת הלומדים, הם צוות ה"יושבים" — עליהם גאותו. בראות האחד את הרבי הולך ובא ופניו אליהם, מיהר וקם ממושבו בכל יראת הכבוד הולך לעומתו. בראות יתר ה"לומדים" את האחד קם, קמו אף הם מלא קומתם בהבעת הערצה, ביניהם — ר' צבי המכונה בלשונם ר' הירש אשר הפסיק בהכרח את גירסתו וכל־כולו נראה כמתעורר זה עתה משנתו.

ה"יושבים" מכיון שקמו לקראת הופעתו של הרבי, ולכבודו פסעו גם פסיעות אחדות קדימה, נראו כחיילים העומדים להפקד והרבי הוא מפקדם או מצביאם הראשי.

באצבעותיו הדקיקות והצחורות כשלג, האשר כאצבעות ילד קטן מראיתן, עשאן שוב חבילות חבילות והגישם לתלמידיו לפי התור, לפי סדר מעמדם, כהגש סבא לנכדיו דמי חנוכה, וזהו משכורתם החדשית, דמי הבטלה המקבלים ממנו מדי חודש בחדשו, זה שנים אחדות.

הרבי, תוך הגישו המשכורות לתלמידיו יושבי שולחנו, ועם הגיעו תורו של ר' הירש, הרגיש שאזל הכסף מכיסו. הוא חזר על עקביו, נכנס לחדרו, פתח את המגירה הוציא משם כסף די הצורך ושב להמשיך בחלוקת המשכורת. עם חזרו מחדרו המשיך הרבי לחלק המשכורת, אבל לא התחיל מר' הירש שהיה הראשון בתור, כי אם מזה שעמד מאחוריו ויתמהו האנשים מאד ור' צבי תמהונו גדל פי כמה. רגע אחד עמד נבוך, אבל חיש מהר גבר על מבוכתו, פנה אל הרבי וקרא: "יסלח לי כבוד תורתו, אבל אני עוד לא קבלתי חלקי"...

קריאתו הפתאומית של האחד מאחורי גבו הפתיע מאד את הרבי, קריאה בלתי צפויה היתה זאת בשבילו. הוא הפנה אליו את ראשו, נתן עיניו בו, ור' הירש רמז לו בידיו שהוא עוד לא קבל את המגיע לו. הרבי עקר רגליו, רצה לגשת אליו ולתקן את המעוות תיקון, היינו לתת לאדם את חלקו אשר פסח עליו, אבל תוך כדי עקירת רגליו נעצר שוב במקומו. הוא לטש עיניו בר' הירש, וכך הסתכל עליו רגע קט, רגע שנמשך וארוך לו לר' הירש כשנה שלמה, מבט שנחת עליו כצליפת שוט או כמים רותחים, וכולו הסמיק החוויר — חליפות. "תסור אלי לחדרי אחר־כך", נפלה החלטת הרבי לאחר התבוננות קלה ועיון מעמיק, והמשיך לחלק את המשכורת עד גמירא.

ר' הירש כמעט שאבדו עשתונותיו. הוא ראה את עצמו נזוף מאד, אם כי הרבי לא אמר לו לכאורה מלה אחת שיש בה כדי לבייש ואף לא ברמז. הוא נשאר עומד במקומו משל קפא הוא מקרח, ואם כי מצבו היה דחוק ואשתו חכתה לדמי ה"חלוקה" כפי שקראו למשכורת זאת, הנה לא נקודה זאת העיקה עליו הפעם ביותר, היתה בגישתו של הרבי אליו, משהו למעלה מזה ועמוק עמוק שבעתיים.

ר' הירש הבעל לאשה ואב למשפחה מרובת ילדים, אב המטיל מרות בילדיו ומשתלט עליהם, ראה את עצמו כילד הלומד ב"חדר" אשר רבו נזף בו, לא, למעלה מזה, הוא סטר לו על לחיו גרשהו מכתלי ה"חדר" ועתה עליו לחזור בבושת פנים לאבא הזועם אשר יכפיל לו את סטירותיו ויוסיף לו מכות, כפלים על המכות שקבל מרבו... וכשם שאותו ילד נבוך ואובד עצות פחד לבא לבית הוריו, כן התביש ר' צבי לגשת לשולחן הלמודים, ושבעתים גדלה מבוכתו נוכח הרעיון שעליו לחזור לביתו, וצרור הכסף אליו נשאת אשתו את עיניה — אין בידו.

ב

ויהי היום ותלמידו היושב ראשונה ליד שולחנו ואחד מהיושבים גם על שולחנו ואשר פרנסתו ניתנת מידו של רבו, ור' הירש שמו, עמד בתפלת "שמונה־עשרה" וכיון ביותר ערך "תפלה על הפ־רנסה" כפי הכתובה ב"סידורי תפילה" לאמר: "אתה הוא ה' האלקים הזן ומפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כנים הטריפני לחם חוקי והמצא לי ולכל בני ביתי מזונותי קודם שאצטרך להם בנחת ולא בצער, בהתר ולא באיסור בכבוד ולא בבזיון וכו' וכו'... ואל תצריכני לידי מתנת

ג

הרבי שאל לשלומם בשפה רפה, מלל־ולא־מלל ואפשר אולי להדגיש; יותר משדבר בפיו, דברו עיניו הטובות בזיוקן המלבב, שהפיקו חמימות והביעו מסירות אבהית לתלמידיו האהו־בים עליו, ואשר גם הרגש־הרגיש שנערץ הוא עליהם הערצה ללא־גבול. הרבי הפשיל את קפוטת המשי העליונה, נתקל בקפוטה שניה, והוציא מכיסו ה"חיכתני" שטרות כסף אשר פר־צופו של הקיסר לבית רומנוב, על שפמו המגודל מביע הרהב, מתנוסס עליהם. הוא מנה אחד אחד

ד

כמנודה וכמוחרם (אם כי לא נדוהו ואף לא החרימוהו) התחשב ר' צבי בקצהו השני של השולחן הארוך מבלי להרים עין על חבריו ומבלי לפתוח בדברים אתם. כבושת גנב כי ימצא, כן בוש היה לאחר המקרה הבלתי טהור (מקרה בלתי שכיח הוא שהרבי יפסח על אחד מהם ולא יתן לו משכורתו כסדרו ובזמנו). הוא הכניס ראשו ורובו בספר אשר לפניו, שקד לרדת לעומק הסוגיא (היא הסוגיא אשר בה עסק לפני ה"מקרה"), אבל לבו לא היה אתו. מוחו מבולבל, דעתו טרופה וראשו עליו סחרחר. פשוט חסר לו כשרון הריכוז, נסתמו מעינות בינתו וננעלו בפניו שערי חכמתו. ר' הירש היה בחינת: "יצלל במים אדירים והעלה חרס בידו".

לחייו של ר' צבי צרבו לו מתום ומבושה. עיניו כאילו כוסו בערפל, האותיות הקטנות של רש"י מימינו ותוספות משמאלו, ולרבות טורי הגמרא במרכזם רצדו לפניו בערבוביה, וכאותו הרועה שאבד את שליטתו על צאן מרעיתו שנפוזרו לכל רוח, כן נראה ר' צבי באותה שעה בעיני עצמו. מכיון שלא יכול להתרכז בתלמודו בגלל פיזור נפשו, החל להתחקות על שרשי המקרה ולחשוב בחרדה על התוצאות העלולות לבא עליו מ"מקרה" זה.

ברור היה לו לחסיד ר' צבי שהרבי שלו, הנערץ והנקדש עליו, לא בכדי (ו' חרוקה) פסח עליו, ואם אמנם קרה מה שקרה, הרי ש"דברים בגו". אין זאת מסיק הוא, כי עונותיו גרמו לכך וחטאותיו מנעו ממנו מלקבל המשכורת מידו של הרבי. יש אפוא לפשפש במעשיו. הוא הניח ראשו בין ירכותיו והרהר במעשיו, מעשי יום זה, עבר על מעשיו מיום אתמול שעבר, סקר סקר גם סקירה שבועית, פשפש ולא מצא ותלה בביטול תורה... כך ישב לו ר' צבי שקוע בהרהוריו כשלבו כבד עליו ואנחה עמוקה שיצאה מלבו נשמעה היטב והדהדה במרחבי האולם של בית המדרש הגדול. "אנחה שוברת חצי גופו של אדם", נזכר ר' צבי בפתגם חז"ל הידוע, והוסיף נופך משלו, ששמע לא מזמן מפי רבו: "אבל מועילה היא, אנחה זאת, לחצי גופו השני של האדם"...

ה

— "ר' הירש!" — נשמע קולו של השמש שיצא מחדרו של הרבי ועמד על הסף כשדלת החדר פתוחה לרווחה. קריאה זו היוצאת מפי השמש, קריאה שלא בכל יום יוצאת מחללו של חדר זה ולא כל אדם זוכה לשמעה בכלל, כי יש וימים שלמים מתבודד הרבי בחדרו ואין הצובאים על דלתו מוזמנים אליו כל עיקר, ויש אשר לפי הפתק שבידו אין הרבי מוצא לנכון להזמין אליו איש פלוני אלמוני המתדפק על דלתו ואין להקשות... ובכן קריאה זו משמשת פניה לאחד להכנס לחדרו לשיחה אישית עם הרבי.

הזמנה מעין זו להכנס בקודש פנימה, שימשה בדרך כלל, חוויה עצומה, חוויה של שמחה לאחד המחכה לה זה שעות מרובות או גם ימים אחדים, ועם קריאת שמו מפי השמש מתחילים פניו קורנים, לבו מתרחב מעונג ומתמלא תקוה, כי הרבי, הוא שליחו של הקב"ה ועל ידו תימלא בקשתו, והרי נאמר שם: "הצדיק גוזר והקב"ה מקיים". על ידו תישלח רפואה שלמה לאשתו הנמקה במחלתה זה כמה, ישוחרר בנו מגיוס לצבא, לא ימצא בארבע אמותיהם של המוסקלים (קלגסי הצר ניקולייבח) בתחומי הקסרקטין הרוסי, הלא הוא בית היוצר לשחיתות המדות, ניבול הפה, השולחן המגואל וכו' וכו' ויוכל בנו להמשיך בלמודיו בין כתלי הישיבה, בין חברה טובה באוירה ספוגת קדושה וטהרה, יקבל ברכה להצלחת עסקו אליו נכנס זה עתה וכו'. הכל לפי שהוא אדם והכל בהתאם לבקשתו. במצב רוח מרומם כזה נכנס המוזמן לראות פניו ולהראות לפניו.

הכל וכולם שמחו, כאמור, לקראת כניסתם לחדרו של הרבי ועיניהם כלו לשעה מיוחלת זאת, לא כן ר' הירש דנן. עם הגיע קול קריאתו של השמש; ר' הירש!, היתה לו הרגשה כאילו רעם (ר' קמוצה) רעם (ר' פתוחה) לאזניו, וכאילו הוזמן למשפט, שגזר דינו החמור צפוי לו. ר' צבי! — נשמע שנית קולו המצוה של השמש, ור' צבי קם בחרדה כשכולו חוור כמת, ארכובותיו דא לדא נקשן ובדחה נכאה נכנס לחדרו של הרבי.

הרבי ישב בכורסתו רכון על ספר שהיה מונח על השולחן אשר לפניו ולא הרגיש בר' צבי שנכנס בצעדים כושלים ועמד בהכנעה לפניו כנאשם לפני שופטו. כך עברו רגעים מספר, ר' צבי עומד דרוך ומתוח לפניו, ואילו הרבי אינו מרים עיניו אל הנכנס אליו המוזמן על ידו. רגעים אחדים אלה ארכו לו לר' צבי לשעות ארוכות, וכל־כולו כעומד על גחלים לוחשות. ר' צבי סוער כולו והעיקר כועס הוא עליו, על עצמו על שאינו מסוגל לרדת לעומק דעתו של הרבי, ולקבוע האם באמת לא הרגיש בו הרבי בהכנסו מהיותו שקוע במשנתו, או ממשיך הוא להיות שקוע בספרו מהיותו נזוף על ידי רבו שאינו רוצה להסתכל בפניו, דבר שהוסיף חרדה על חרדתו ומבוכה על מבוכתו.

ו

רגעי ה"הסתר פנים" והסחת הדעת עבור חלפו כצל. הרבי בהרגישו בעומדו לפניו, הניח באותו רגע הספר מידו, האיר פניו אל ר' צבי ובקש ממנו לשבת. ענני העופרת ששכנו כאילו על פניו של ר' צבי חלפו ועברו, ארכובותיו הנוקשות פסקו מנקישותן, צוות המתח שפקדתו, נפקדה ממקומה והתוחה באה ארוצה כללית בגופו ובנפשו של ר' צבי ורוח אחרת היתה אתו. הרבי — כשחיוך רחב נסוך על פניו, חיוך המשתפך כאילו על גדותיו ויורד ומשתפך גם על זקנו הלבן רחב המדות, וחבה יתרה נודעת ממנו לתלמידו, לאחד מהיושבים על שולחנו, או כפי בטויים של ה"יושבים" על עצמם: "אנן משולחן גבוה קא זכינן"..., מפתח שיחה ידידותית עם היושב ממולו, שיחה שזה בשוה, שיחה ערנית ותורנית, שיחה אשר יסודה ועיקרה היא משנת יומו של ר' צבי. הוא מתיב והוא מפרק ליה, והכל במסלול הרגיל או נכון יותר במישור הרחב והכללי מבלי לנגוע בבימה אישית ובנקודה פרטית כל שהיא, נקודת אי קבלת ה"חלוקה" על ידי ר' צבי ועמדתו של הרבי לפרשה זאת אשר רב בה הנסתר על הנגלה, הגישוש בחושך על הצעידה בטחונות לאור היום וכו'.

מעניין לענין באותו ענין: לעיקר המאורע אשר לשמה ולבירורה הוזמן אליו ר' צבי, נאמן ביתו ואיש שולחנו, היא פרשת המשכורת אשר הרבי, כזכור, בשעת חלוקת התשלום החדשי פסח עליו עם תום הכסף בידו, ואחר כך שכחו. ומה בכל זאת עשית הירש, האותו בוקר או ביום אחר במשך השבוע שעבר, עשית מעשה אשר בעטיו נסתלקו צנורות השפע ממך, מעשה אשר בגללו השלכת אותי בכף הקלע של שר השכחה, דבר שגרם לי לפסיחה עליך בשעת חלוקת התשלום החדשי, אשר לא קרה אותי מעודי עד היום הזה. הודה נא על האמת ואל תכסה ממני...

דברים אלה אשר יותר משהיו דברי תוכחה, דברים של שאלת סתם היו, דברים שנאמרו לא ברוגז ולא בקפידה כי אם במתינות ונחת, דוקא הם עשו את רישומם, ונתנו את אותותם לרעה על ר' צבי. דברים רכים לכאורה יוצאים מפי הרבי, היו למורים בפי ר' צבי ודומה לו לר' צבי כי באה לו השמש בצהרים, עננים שחורים השתלטו על החדר. סומק צורב עליו בלחייו, זעה קרה כסתה את מצחו לשונו לחכו דבקה, יובש הרגש בגרונו, ומלה לא יכול להוציא מפיו.

ז

אל תבהל ברוחך לכעוס ולרגוז אמר הרבי בנועם, בראותו את ר' צבי מבוהל ומבולבל, הוא עד למאד, אשר דעתו כמעט נטרפה עליו. לקחו הרבי ופייסו בדברים. בקשתי האחת ממך שתיזכר, מה היו מעשיך או גם מחשבותיך בזמן האחרון אשר גרמו למה שגרמו! לאחר דברי־הרגעה אלה, נרגע ר' צבי מעט, וחרדתו סרה ממנו ופניו לא היו לו עוד. הוא קימט את מצחו תוך ניגוב הזעה מעל פניו, הוא הרהר במעשיו ופשפש בחטאיו. פשפש ולא מצא. מה נאמר ומה נדבר? ענה ר' צבי בשפה רפה, קומתו כאילו נתגמדה בפני הרבי, וישותו כולו נתבטלה. הנ' סתרות לה' אלקינו, אמנם רבו פשעי, אבל פרטם אין באפשרותי. היזכר נא הירשלי מנסה הרבי להזכיר נשכחות, משל נותן אחד יד להעביר לעזור לו לצאת מסבכי העצים, לאחר שתעה ביער ולהעלותו על דרך המלך.

נזכרתי, טפח ר' צבי בידיו על צדעי ראשו, נזכרתי כן נזכרתי. היה זה ככה, התחיל לגולל את פקעת זכרונותיו. בעמדי בתפלה, היה זה לפני מספר ימים, נגש אלי היצר הוא השטן עטוף בטלית ומוכתר בתפילין, כתלמיד חכם נדמה לי ועצתו בפיו לאמר: ר' צבי מה תתן לך ומה תוסיף לך תפלתך על בקשת פרנסה, הרי תשלומך קבוע מראש מידו של הרבי. גם אם תרבה בתפלה לא תקבל פרוטה אחת יותר, מאשר הקציב לך ומאשר מקבלים חבריך ל"יי שיבה ליד השולחן". כן הוסיף ר' צבי להתודות על פשעיו ונראה כבושת גנב כי ימצא או כפורץ הנתפש בקלקלתו. נעניתי ליצר, שמעתי לעצתו ומזה מספר ימים שאני פוסח בתפלת שמונה עשרה על בקשת הפרנסה, ואם אמנם חטאתי בזה אנא, רבי הקדוש הורני דרך תשובה וכל אשר תשית עלי אעשה. ר' צבי לא יכול להמשיך בוידויו, הבכי חנק את גרונו, הדמעות נזלו מעיניו ונשרו על שערות לחייו וזקנו. הוא הכביס את ראשו בין ברכיו והאלם דום.

זהו, זהו, אמר הרבי, בדיוק מאותו יום שה־פסקת לבקש על פרנסה בתפלתך, נסתמו צנורות המביאות את מעינות הפרנסה אליך, ומכאן העובדה שפסחתי עליך בחלוקת התשלום החדשי. וכאשר נזכרתי בך, ראיתי שאזל הכסף מכיסי. עלינו ללמוד מכאן, הוסיף הרבי ואמר, כי אין שגרה לפני כסא כבודו. האדם אינו יכול להגיד מכיון שפרנסתי בטוחה, שלום עלי נפשי ופטור אני מלבקש עליה מאת הזן ומפרנס לכל. הקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים, ומאותו פסוק שאתה מביא ראיה לפטור עצמך מלבקש על הפרנסה, אני אביא לך ראיה לסתור. כתוב "וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר", אף על פי כן הם עבדו קשה להרבות במדה ובמשקל. עבדות היתר מצדם לא הועילה, הם קבלו איש איש לפי המגיע לו ולפי הקצבה שהוקצב לו מלמעלה. עליך לזכור כי אחד מע־שירי העולם לאחר שהתפאר בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי סומך אני על אוצרות הזהב אשר לי אשר לא אסבול רעב. הוא נפח נשמתו מרעב בשכבו על כבודת הזהב אשר לו לאחר שננעלה הדלת מבחוץ לפניו. צעק המסכן ואין מושיע לו.

אני מבטיח, רבי, מהיום להתפלל על פרנסה בכונה, לא בשגרה ולא כמצות אנשים מלומדה, אלא כל יום ויום תהיה תפלה זאת כחדשה בעיני ואשקיע בה את מירב זמני ומיטב כחותי. כאותן הכונות אשר כונו בכל אותן תשע עשרה ברכות אנשי כנסת הגדולה. ר' צבי התפלל כל יום על הפרנסה כפי שהבטיח לרבו. הוא החזור אל שולחן ה"יושבים" אל מעמדו הקודם ותשלום חודשי ניתן לו, מידו של הרבי בימי עבר וכשנים קדמוניות. ר' צבי זכר היטב אף ציוה לבניו אחריו כי אין שגרה לפני כסא כבודו כדברי רבו.

אריה אביב"י

המודיע הצעיר

פרשת "כי תשא"
גליון 57

בֵּינַיִם

קָרָה לָכֶם פַּעַם, שֶׁבְּרֶגַע מְרַגֵּשׁ מְאֹד, הִרְגַּשְׁתֶּם כְּאִלּוּ נֶעֶצְרָה לָכֶם לְרֶגַע הַנְּשִׁימָה?

נִרְאֶה, שֶׁזֶּה מַה שֶּׁקָּרָה לָעָם כֻּלּוֹ בַּשְּׁבוּעוֹת הָאַחֲרוֹנִים. בִּירוּשָׁלַיִם בָּאוּלָם "בִּנְיְנֵי הָאֻמָּה" נֶעֱרָךְ מִשְׁפָּטוֹ שֶׁל ג'וֹן דֶּמְיַנְיוּק. הוּא מֻאֲשָׁם שֶׁהָיָה אֶחָד מִן הַצּוֹרְרִים הַנָּאצִים בְּמַחֲנֵה טְרֶבְּלִינְקָה, שֶׁהַיְּהוּדִים הִצְמִידוּ לוֹ אֶת הַכִּנּוּי "אִיוַאן הָאָיֹם". הָעֵדֻיּוֹת בַּמִּשְׁפָּט מַחֲזִירוֹת אוֹתָנוּ אֲחוֹרָה, לִפְנֵי יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים שָׁנָה. אֶל הַפְּרָעוֹת וְאֶל הַתְּלָאוֹת, אֶל הַדָּם וְהַדֶּמַע. וְלַמְרוֹת שֶׁהַדְּבָרִים יְדוּעִים, נִקְרְאוּ וְתֹאֲרוּ פְּעָמִים רַבּוֹת, לַמְרוֹת זֹאת — הַמִּשְׁפָּט עוֹצֵר אֶת נְשִׁימַת הָעָם הַיְּהוּדִי. הַנִּצּוֹלִים הַבּוֹדְדִים מִן הַמַּחֲנֶה, הָעוֹמְדִים עַל דּוּכַן הָעֵדִים וּמְתָאֲרִים — גָּרְמוּ לְגַל שֶׁל הִתְרַגְּשׁוּת, שֶׁל כְּאֵב וְסֵבֶל נַפְשִׁי. הֵם בּוֹכִים, הֵם נֶחֱנָקִים בְּדִבּוּרָם. הֵם זוֹעֲקִים וְגַם שׁוֹתְקִים לִפְעָמִים, וַאֲנוּ שׁוֹמְעִים אֶת הַקְּרִיאָה הַנּוֹאֶשֶׁת: בְּרוֹיְט, רַק קְצָת לֶחֶם. רָצִינוּ לִקְרֹא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, לִלְגֹּם מַיִם — וְלָמוּת.

בַּשּׁוֹאָה הֻשְׁמַד שְׁלִישׁ מִן הָעָם הַיְּהוּדִי. וּבְתַהֲלִיךְ הַהַשְׁמָדָה הַנּוֹרָא וְהָאָיֹם הַזֶּה, הִתְרוֹמְמָה הַנֶּפֶשׁ הַיְּהוּדִית לְשִׂיאִים שֶׁכְּמוֹתָם לֹא יָדְעָה. פִּרְקֵי הַתְּהִלִּים שֶׁמִּלְמְלוּ בַּדֶּרֶךְ לְתָאֵי־הַגַּזִּים; קְרִיאַת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" שֶׁעָלְתָה מִשְּׂפָתַיִם פְּצוּעוֹת וַחֲרֵבוֹת; תְּפִלּוֹת שֶׁנּוֹלְדוּ בְּלֵב קָרוּעַ וְעָלוּ בָּאֵשׁ וּבֶעָשָׁן הַשָּׁמַיְמָה; שִׁמְעוּ עֲלֵיהֶם, יְלָדִים. קִרְאוּ עֲלֵיהֶם. זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָנוּ עֲמָלֵק, וְאֶת אֲשֶׁר עָשְׂתָה הַנְּשָׁמָה הַיְּהוּדִית בְּגֵיא צַלְמָוֶת.

עַד כָּאן בֵּינְתַיִם,
חַנִי.

ילדה בלי יום הולדת — ספור

בַּלַּיְלָה פָּרְצָה אֶסְתֵּרְקָ'ה לַחֲדָרִי עִם הָרוּחַ וְהַסּוּפָה. אֲפִילּוּ לֹא סָגְרָה אֶת הַדֶּלֶת, הָרוּחַ טָרְקָה אוֹתָהּ בְּרַעַשׁ מַחֲרִיד. אֶסְתֵּרְקָ'ה הָיְתָה יְחֵפָה, רוֹעֶדֶת כֻּלָּהּ. קָפַצְתִּי וְשָׁאַלְתִּי: - "אֶסְתֵּרְקָ'ה, מַה קָּרָה לָךְ?" הִיא לֹא עָנְתָה.

שְׂעָרָהּ הָיָה פָּרוּעַ, וְעֵינֶיהָ חִפְּשׂוּ אַחַר נְקֻדַּת אֲחִיזָה. "אֶסְתֵּרְקָ'ה", נִסִּיתִי שׁוּב, "בַּמֶּה אֶעֱזֹר לָךְ, יַלְדָּה? אַתְּ פּוֹחֶדֶת מֵהַסְּעָרָה, רוֹצָה לִישׁוֹן אִתִּי?" - "לֹא! לֹא!" צָעֲקָה אֶסְתֵּרְקָ'ה בְּקוֹל רָם וְנִרְגָּשׁ. "אֵינֶנִּי מְפַחֶדֶת מִשּׁוּם אָדָם וּמִשּׁוּם דָּבָר! מַה זֶּה בְּסַךְ הַכֹּל רַעַם?" כָּרְצָה אֶת שְׂפָתֶיהָ בְּבִזָּה. "מַכּוֹת קָשׁוֹת יוֹתֵר יָרְדוּ עָלַי מִמַּקְלוֹת הָאִכָּרִים כְּשֶׁתְּפָסוּנִי גּוֹנֶבֶת גֶּזֶר בִּשְׂדוֹתֵיהֶם... נוֹרָא יוֹתֵר הָיָה כְּשֶׁרָאוּ אוֹתִי עִם הֶחָלָב לְיַד הַיַּעַר. הֵם רָצוּ שֶׁאֲסַפֵּר אֵיפֹה מִסְתַּתֶּרֶת אִמָּא שֶׁלִּי. אֲבָל אֲנִי לֹא סִפַּרְתִּי, וְלָכֵן הִשְׁלִיכוּ אוֹתִי לַמַּיִם. רָצוּ שֶׁאֶטְבַּע, אַךְ לֹא הִצְלִיחוּ. עָלִיתִי בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הִבְחִינוּ בִּי. אֲבָל, אֲבָל"... וְכָאן תָּפְסָה אֶסְתֵּרְקָ'ה בִּשְׂעָרוֹתֶיהָ וְהִתְחִילָה לָרוּץ בַּחֶדֶר כַּאֲחוּזַת טֵרוּף. "הַגָּרוּעַ בְּיוֹתֵר שֶׁהֵם גָּנְבוּ לִי אֶת הַשַּׂק שֶׁאִמָּא קָשְׁרָה לְצַוָּארִי כְּדֵי שֶׁאֵדַע מָתַי נוֹלַדְתִּי. עַכְשָׁיו, עַכְשָׁיו יֵשׁ לְכָל הַיְלָדִים כָּאן יוֹם הוּלֶּדֶת וְרַק לִי אַיִן. אֲנִי הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר בֵּין הַנְּעָרוֹת — וְאֵינִי יוֹדַעַת מָתַי נוֹלַדְתִּי. לִיהוּדִית עָרְכוּ יוֹם הוּלֶּדֶת... כָּל יַלְדֵי הַבַּיִת הָיוּ בַּחֲגִיגָה, הֵבִיאוּ מַתָּנוֹת, אֲחָלוּ. הַשֻּׁלְחָן הָיָה גָּדוּשׁ מַתָּנוֹת, הָיְתָה עוּגָה וְעוּגִיּוֹת, סֻכָּרִיּוֹת וְשׁוֹקוֹלָד. הָאֲוִיר הָיָה סָפוּג בִּתְפִלּוֹת. וִיהוּדִית יָשְׁבָה בָּאֶמְצַע כְּמוֹ מֶלֶךְ... וְלִי לֹא מַגִּיעַ כְּלוּם, כְּלוּם? מַדּוּעַ אֵינֵךְ עוֹרֶכֶת, אִמָּא (כָּךְ כִּנּוּ אוֹתִי הַיְלָדִים הַיְתוֹמִים) חֲגִיגַת יוֹם הוּלֶּדֶת?" וְכָאן קָרְבָה אֶסְתֵּרְקָ'ה, גְּבוֹהָה וְרָזָה וְאַגְרוֹפֶיהָ מְתֻפִּים, חֲזָקָה וּמְאַיֶּמֶת כָּל כָּךְ, שֶׁמִּבְּלִי מֵשִׂים הֵרַמְתִּי יָדַי, לְגוֹנֵן עַל רֹאשִׁי.

- "אֶסְתֵּרְקָ'ה", נִסִּיתִי לְהַרְגִּיעָהּ, רוֹעֶדֶת כֻּלִּי. "מִי אָמַר לָךְ שֶׁאֵין לָךְ תַּאֲרִיךְ יוֹם־הוּלֶּדֶת?" - "מִי אָמַר לִי?" עָנְתָה בְּזַעַם. "אִישׁ אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר לִי, אֲנִי יוֹדַעַת זֹאת יוֹתֵר מִכֻּלָּם. רָאִיתִי אֵיךְ קָרְעוּ הַגּוֹיִים אֶת תְּעוּדַת הַלֵּידָה שֶׁלִּי וְזָרְקוּ אוֹתָהּ לַמַּיִם, וְאַחַר כָּךְ הִכּוּ בִּי כָּל כָּךְ בְּמַקְלוֹת שֶׁמֵּאָז שָׁכַחְתִּי הַכֹּל. שָׁכַחְתִּי אֵיפֹה נוֹלַדְתִּי וְלֹא יָכֹלְתִּי עוֹד לְהִזָּכֵר... כְּשֶׁיָּצָאתִי מִן הַמַּיִם שָׁכַחְתִּי הַכֹּל. לָכֵן אֵינֶנִּי זוֹכֶרֶת מָתַי נוֹלַדְתִּי וְאֵינֶנִּי זוֹכֶרֶת שׁוּם דָּבָר בְּבֵית הַסֵּפֶר. אֲנִי לוֹמֶדֶת בְּכִתָּה אַחַת עִם הַפְּעוּטוֹת, הַכֹּל בִּגְלַל זֶה... וְכַאֲשֶׁר בָּאִים וְשׁוֹאֲלִים: בַּת כַּמָּה אַתְּ, אֶסְתֵּרְקָ'ה? — מָה אֶעֱנֶה? כָּל הַיְלָדִים בָּעוֹלָם יֵשׁ לָהֶם יוֹם הוּלֶּדֶת, וְרַק לִי אַיִן! לָמָּה? לָמָּה?"

תָּקַעְתִּי רַגְלַי בַּסַּנְדָּלִים, וְרָקַעְתִּי בְּחָזְקָה, בְּכַעַס מְדֻמֶּה. "שֶׁקֶט!" — צָעַקְתִּי. "עָלַיִךְ לְהֵרָגַע תֵּכֶף וּמִיָּד! הַאִם עַכְשָׁיו, בַּלַּיְלָה, עָלַי לְחַפֵּשׂ אֶת תְּעוּדוֹתַיִךְ בַּמְּגֵרָה?" נִסִּיתִי לְהֵרָאוֹת בּוֹטַחַת בְּעַצְמִי. "אֵינֵךְ מְבִינָה שֶׁגַּם אֲנִי זְקוּקָה לְתַאֲרִיךְ לֵידָתֵךְ? אֵיךְ הִשַּׂגְתִּי לָךְ דַּרְכּוֹן בְּלִי תְּעוּדַת לֵידָה?

בָּרוּר שֶׁיֵּשׁ לִי תְּעוּדַת לֵידָה שֶׁלָּךְ. עוֹד בְּפּוֹלִין הִשַּׂגְתִּי אוֹתָהּ. כָּתַבְתִּי לְמוֹעֶצֶת הָעֲיָרָה שֶׁבָּהּ נוֹלַדְתְּ, וְהֵם שָׁלְחוּ לִי הֶעְתֵּק מִתְּעוּדַת הַלֵּידָה".

אֶסְתֵּרְקָ'ה הִתְפַּלְּאָה. "מָה?! אֵיךְ יֵשׁ לָהֶם הֶעְתֵּק, אִם הַגּוֹיִים קָרְעוּ אוֹתָהּ?"

— "אִם אֵינֵךְ מַאֲמִינָה, שְׁבִי כָּאן עַל הַכִּסֵּא, קְחִי נְיָר וְעִפָּרוֹן וְתִרְשְׁמִי". הִתְיַשַּׁבְתִּי עַל הָרִצְפָּה, מְחַטֶּטֶת בְּתִיקֵי הַיְלָדִים הַמְכֻסִּים אָבָק. אֶסְתֵּרְקָ'ה עָמְדָה מֵעָלַי חַשְׁדָנִית, אוֹרֶבֶת, מַבִּיטָה בְּכָל תְּנוּעוֹתַי. הוֹצֵאתִי תְּעוּדָה שֶׁנִּרְאֲתָה לִי צְהֻבָּה וּמְטֻשְׁטֶשֶׁת בְּמִדָּה מְסֻפֶּקֶת, וְהֶחֱזַקְתִּי אוֹתָהּ כָּךְ שֶׁבְּשׁוּם אֹפֶן לֹא תּוּכַל לְהַבְחִין בְּתַרְמִית. הַיַּלְדָּה הִבְדִּילָה בְּקֹשִׁי בֵּין הָאוֹתִיּוֹת. אָמַרְתִּי בַּחֲגִיגִיּוּת: "הִנֵּה תְּעוּדַת הַלֵּידָה שֶׁלָּךְ. כָּאן רָשׁוּם הַכֹּל וְעַכְשָׁיו הַקְשִׁיבִי הֵיטֵב־הֵיטֵב, נוֹלַדְתְּ בְּבּוּסְק. כֵּן אוֹ לֹא?" הֵצַצְתִּי בָּהּ בְּמַבָּט חוֹדֵר. מְקוֹם הוּלַּדְתָּהּ הָיָה יָדוּעַ לִי: "-בּוּסְק, בּוּסְק," הַחֵלָּה מְגַמְגֶּמֶת. "אֵין בִּיסְק", נִזְכְּרָה.

מַשֶּׁהוּ כְּעֵין נִצְנוּץ זִכָּרוֹן מְלֻוֶּה בִּכְאֵב הוֹפִיעַ בְּעֵינֶיהָ. הִיא הֶחֱזִיקָה אֶת רֹאשָׁהּ בְּיָדֶיהָ וְצָנְחָה בִּגְנִיחָה עַל הַכִּסֵּא.

— "בִּשְׁנַת תרצ"ה" - הִמְשַׁכְתִּי. "סִיוָן". -"בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא! אִמָּא, אִמָּא!" - הִסְתַּעֲרָה עָלַי בִּפְרָאוּת. "הֲרֵי זֶה קָרוֹב קָרוֹב... אָז בֶּאֱמֶת יִהְיֶה לִי יוֹם הוּלֶּדֶת מִשֶּׁלִּי? הוּא לֹא יֹאבַד לִי עוֹד? אִמָּא, "זְקוּקָה עַל רַגְלֶיהָ בְּמֶרֶץ אֵיתָנִים, "אַתְּ תַּעַרְכִי לִי אֶת יוֹם הַהוּלֶּדֶת, וְדַוְקָא כָּאן בְּחַדְרֵךְ". עַכְשָׁיו הִתְיַשְּׁבָה רְגוּעָה עַל הָרִצְפָּה. "אַתְּ יוֹדַעַת, אִמָּא, עַל זֶה הָיָה לִי קָשֶׁה לִסְלֹחַ לָהֶם, לַגֶּרְמָנִים. לָקְחוּ לִי אַבָּא וְאִמָּא, אָח וְאָחוֹת, לָקְחוּ לִי הַכֹּל. אֲבָל דָּבָר כָּזֶה? שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר לִי גַּם יוֹם הוּלֶּדֶת? יוֹם הוּלֶּדֶת לָחֹג אוֹתוֹ, וְלִשְׂמֹחַ, לְהִתְבָּרֵךְ וּלְהִתְפַּלֵּל".

הִרְגַּשְׁתִּי פִּתְאֹם שֶׁאֲנִי מִתְנוֹדֶדֶת. נֶאֱחַזְתִּי בְּחָזְקָה בַּשֻּׁלְחָן. מָה עוֹד לֹא שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַיְלָדִים הַלָּלוּ? הַחֶדֶר שֶׁלִּי הָיָה עֵד לְזְוָעוֹת מַחֲרִידוֹת, רָאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי אֶת יַלְדֵי הַיְתוֹמִים בּוֹכִים עַל אָבְדַן הַיָּקָר לָהֶם מִכֹּל. אֲבָל מִשּׁוּם מָה, שׁוּם דָּבָר לֹא רִגֵּשׁ אוֹתִי, כְּמוֹ אֶסְתֵּרְקָ'ה - הַמְּבַכָּה אֶת אָבְדַן יוֹם הוּלַּדְתָּהּ, הַמְחַפֶּשֶׂת יוֹם רֶקַע לִתְפִלּוֹתֶיהָ.

הַיַּלְדָּה הִמְשִׁיכָה לְשַׁנֵּן לְעַצְמָהּ: ג', בְּסִיוָן תרצ"ה. הִיא הִתְהַלְּכָה בַּחֶדֶר בִּצְעָדִים קַלִּים, כִּמְעַט מְרַחֲפִים. "אַתְּ חוֹשֶׁבֶת, אִמָּא, "שָׁאֲלָה אוֹתִי פִּתְאֹם, "שֶׁגַּם אִמָּא שֶׁלִּי בַּשָּׁמַיִם תִּשְׂמַח בְּיוֹם הוּלֶּדֶת? הִיא עוֹד זוֹכֶרֶת אֶת הַתַּאֲרִיךְ? לָהּ הֲרֵי הֵם לֹא הִרְבִּיצוּ בָּרֹאשׁ". הִתְקַשַּׁתִּי לַעֲנוֹת.

"תִּהְיֶה לָךְ מְסִבַּת יוֹם הוּלֶּדֶת הַיָּפָה בְּיוֹתֵר שֶׁהָיְתָה אֵי־פַּעַם בְּבַיִת שֶׁלָּנוּ", עָנִיתִי לָהּ.

אִמָּא שֶׁלָּךְ זוֹכֶרֶת אֶת הַתַּאֲרִיךְ הָאֲמִתִּי, לֹא אֶת זֶה שֶׁבָּדִיתִי מִלִּבִּי, הִרְהַרְתִּי לְעַצְמִי. אֲבָל הִיא בְּוַדַּאי תִּשְׂמַח וְתִתְפַּלֵּל עָלַיִךְ טוֹב גַּם בְּיוֹם הַהוּלֶּדֶת הֶחָדָשׁ.

וְאָמְנָם, כְּלוּם לֹא נוֹלְדָה אֶסְתֵּרְקָ'ה בִּרְגָעִים אֵלּוּ מֵחָדָשׁ? הַאִם אֵין זֶה גַּם יוֹם הוּלֶּדֶת?

סיפור מעובד מספרה של ל. קיכלר, מנהלת מוסד לפליטי־שואה

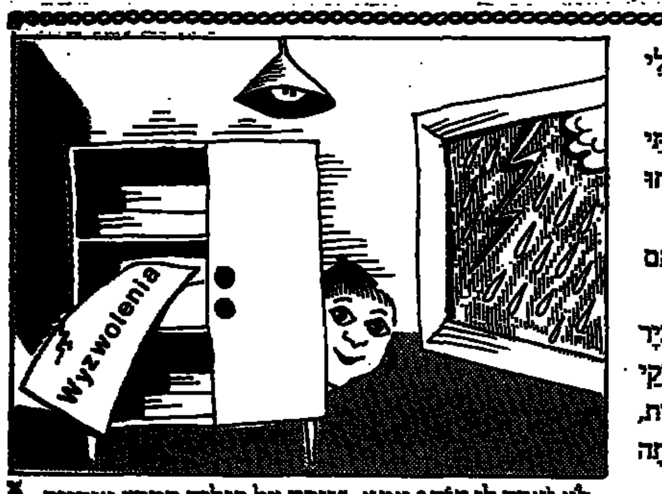

גנף בעתון — בעקבות המשפט

כמה חלשות הן לפעמים המילים...

איה הן המילים שתוכלנה לתאר את תחנוני האם היהודיה? האם שבדרכה לתאי הגזים נלקחה לתספורת. (את השער הגזוז היו סוגרים היטב במזוודות ושולחים לבתי חרושת. היו משתמשים בו לשיפור המתכות בכלי הנשק.) מבקשת האם מן הספר היהודי: אנא, סַפֵּר אותי קצת יותר לאט, כי ביתי עדין עומדת בתור, ואני רוצה לצעוד ביחד איתה אל המוות.——

האם יש מילים, היכולות לבכות עם ליבו של הספר היהודי? הספר שלא יכול היה להענות אפילו למשאלת הלב הצנועה הזו של האם. כי מעליו עומדים הצוררים ומגלביהם בידיהם. מזרזין למזרזין... (עפ"י עדותו של רייכמן בבית המשפט)

המלים הן חומר הגלם בבית המשפט. אבל יש דברים שאי־אפשר לבטא במילים.

זוכים ל"המודיע הצעיר" 52

פרס ראשון
טק ארנפלד, אדמו"ר מויזניץ 14, ב"ב
"הגדה של פסח - מאוירת עינייםי"

פרס שני
שרה בנדיקט, בית וגן 84, ירושלים
"הגדת הצדיקים הקטנים"

פרס שלישי
שושנא פלישמידט, מסילה 22, חיפה
דף מדבקות לפסח

זוכים ל"המודיע הצעיר" 53

פרס ראשון
רבקה כץ, מנחם רבי 64ב, קרית מלאכי
"הגדה של פסח - מאוירת עינייםי"

פרס שני
שרה לוי, סמטס 6, בני ברק
"הגדת הצדיקים הקטנים"

פרס שלישי
חוה ליבוביץ, נחמיה 20, ירושלים
דף מדבקות לפסח

נטילת ידים

דְּבָרִים נִרְגָּשִׁים אָמַר ר' מֶנְדְּלֶה מִסַּבְּנָיִין לִבְנֵי עֲדָתוֹ בְּדַרְכָּם לְמַחֲנֵה הַמָּוֶת בְּטְרֶבְּלִינְקָה. וּלְאַחֲרֵיהֶם קָרָא: "הִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לִמְסֹר אֶת עַצְמִי וּבְשָׂרִי וְגִידַי וְדָמִי וַחֲלָבַי לְאַרְבַּע מִיתוֹת וּלְכָל הָעִנּוּיִים"... דְּמָמָה עֲמֻקָּה נִשְׂתָּרְרָה. וּפִתְאֹם, נִשְׁמַע קוֹלוֹ הַמְלַטֵּף וְהַנּוּגֶה שֶׁל ר' מֶנְדְּלֶה: "מִי שֶׁיָּבִיא לִי מְעַט מַיִם לִנְטִילַת יָדַיִם לִפְנֵי אֲמִירַת וִדּוּי — יְקַבֵּל מַחֲצִית חֶלְקִי בָּעוֹלָם הַבָּא!"

טביל — בפרשת השבוע כי תשא

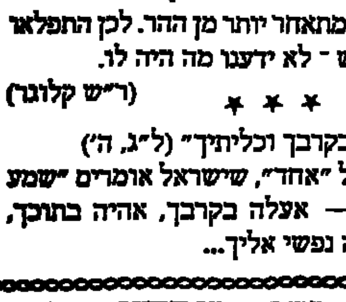

"וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר" (ל"ב, א')

חז"ל אמרו על הפסוק "ויתיצבו בתחתית ההר" כי כפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית ואמר להם: אם תקבלו את התורה — מוטב, ואם לא — שם תהא קבורתכם. מכאן, שההר הוגבה והיה תלוי ועומד עליהם. כל זמן שהיה חשש שלא יקבלו את התורה. אבל אחרי שנמסרו הלוחות למשה בשמים, ירד ההר חזרה למקומו. אם כך, ביום הארבעים — ירד כבר ההר, ומשה — עדין לא. ראה העם "כי בושש משה לרדת מן ההר" — שמשה מתמהמה ומתאחר יותר מן ההר. לכן התפלאו ואמרו, זה משה האיש - לא ידענו מה היה לו.

(ר"ש קלוגר)

* * *

"רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך" (ל"ג, ה')

בכלל אותן רגע של "אחד", שישראל אומרים "שמע ישראל ה'... אחד" — אעלה בקרבך, אהיה בתוכך, "וכליתיך" — תכלה נפשי אליך...

صورة من الأصل

יותר מתפרסמים ספרים בעלי נימה אנטישמית בשוק היפאני

גם היפנים כבר אומרים: היהודים אשמים

מאת דף

היפנים נפלו קרבן להצלחתם הם. יכולתם המופלאה למכור את מוצרי היבוא שלהם גרמה לעליה מסחררת של המטבע היפני, הין. מטבע הדברים שעליה זו של ערך המטבע הקפיצה את מחירי המוצרים היפנים, והביא לצמצום במכירות ולפיטוריהם של המתי־פועלים. בעיני יפנים רבים מעגל קסמים זה נראה לא הוגן והם אינם מבינים מדוע זה קרה להם. לכן נוטים הם להתפס ל"הסבר פשוט" הפרוש ביניהם — היהודים אשמים.

ספר בשם "הכרת היהודים מסבירה את העולם — תחזית שנת 1990 ומלחמת הכלכלה האחרונה" הפך לרב מכר ונמכר עד עתה כ־580,000 עותקים. הספר נכתב על ידי מאסאמי אונו. המתאר את עצמו כנוצרי אדוק. אונו טוען שאינטרסים הנשלטים על ידי יהודים קשורים במשרין ב"פגיעה מכוונת בכלכלה היפנית".

אונו אינו בשום פנים ואופן הסופר היחידי ה"מוטרד" מחלקם של היהודים בכלכלה העולמית ובפוליטיקה. על אותם מדפי ספרים שבחנויות הספרים, המוקדשים ליהדות וליהודים, ניתן למצוא למעלה מ־50 חיבורים שכריכתם מעוטרת בקלסתרו של יהודי בעל הדרת פנים חסידית, או ביהודי הנושא שקי כסף ועוד. ספר המתיימר להיות ספר לימוד הסטוריה מוקדש כולו לנושאים יהודיים, וטוען שאינטרסים יהודיים הם שגרמו לשערורית ווטרגייט ולשערורית לוקהיד, שבעטיה נאלץ ראש ממשלת יפן לשעבר, קקואי טאנאקה, להתפטר ושהביאה להרשעתו באשמת שוחד.

כל החיבורים הללו שבים ומעלים את האגדה שהיהודים הם ששולטים בכלכלה העולמית — ושמים דגש רב על התאוריה שהיהודים הם הכח המניע שמאחורי הקלעים במרבית החברות הגדולות בארה"ב. אונו כותב שארה"ב היא "אומה יהודית", וספרו מונה אחת לאחת את החברות שלדעתו בשלטות בידי יהודים, וביניהן: ג'נרל מוטורס, פורד, קרייזלר, סטנדרד־אויל, אקסון, אי.טי. אנד טי. וכן רעיון הסרק שידים יהודיות הן שמשמשות בחוטים בחברת י.ב.מ. הלהיבה את דמיונו של אונו עד כדי כך שלא נתקררה דעתו עד שעמד והצהיר שהקפיטליסטים היהודים עושים הכל כדי להכביס את חברת הטלגרף והטלפון היפנית בשליטתה של חברת י.ב.מ.

רדיפת הממון אינה ההיבט היחידי בקשירות קשר נגד יפן שהיפנים מייחסים ליהודים. אונו וסופרים אחרים כמותו טוענים שהיהודים נוטרים איבה ליפן בגלל בריתה בעבר עם גרמניה הנאצית, ולכן הם מנסים לפגוע בה על ידי העלאת ערכו של הין. הספר המוזכר לעיל ("הכרת היהודים...") רואה ביהודים גם את האשמים בסכנה הכלכלית הקמה ליפן מצד קוריאה הדרומית. כמו כן הם סופרים אלה את היהודים כאשמים בהתפוצתן של חוברות הסיפורים מרובות התמונות, הקרויות "קומיקס", וכן בתכניות הטלויזיה הרבות, שהמשותף להן הוא שהן מצננות בנפש הנוער את חוש האחריות והמשמעת ואת יחס ההערכה לעבודה קשה.

מנהיגי הקהילה היהודית ביפן, המונה כ־1,000 נפש, טוענים שאין הם חשים כל אפליה או רדיפה. אדרבה, פסיכולוגים רבים טוענים שהאנטישמיות ביפן מקורה בהערצה סמויה שהיפנים חשים כלפי היהודים. אחרת, למשל, אין להבין איך זוכה לתפוצה מדהימה פרסום הקרוי "הרוח כסף באמצעות השקעה במניות המעניינות את "היהודים". האירוני בכל התופעה היא העובדה שאותן האשמות שהיפנים טופלים על היהודים הן הן המושמעות ברחובי העולם נגד היפנים: שהם אינם אלא חיות תאבות ממון. אם אכן יכלו היפנים ליפול קרבן לאחד משטויות ההמון שדבקו במסורת עמי אירופה, נראה שאין חכמתם גדולה כפי שסבורים בעולם.

במלאת שנתיים לפטירת אהובינו

בן ציון (בני) פרל ז"ל

נקיים אזכרה ביום שני כ"ב אדר תשמ"ז
23.3.87 בבית העלמין בקרית שאול
בשעה 15.00 נפגשים ע"י השער

המשפחה

המערכה על קדושת הארץ

(המשך מעמוד ט')

תורה, בפרק אחד בשחרית ובפרק אחד בין הערבים, וכל היום הם עוסקים במלאכתם ומסחרם, אי לפני עניו".

לעומת זאת "בארץ הקודש המה בטלים במסחר ומלאכה בבית — כי אין, ומיעוטא דמיעוטא מקרבם, יש המתלבשים בטלית לש תלמידי חכמים ואינם תלמידי חכמים, ואינם יודעים התורה כל מאומה, מפני ששכלם גס, ואינו מוכשר לזה — ואומרים שהבטלה מביאה לכל הרעות, להשחתת המדות, להחזיר ריב ולהביא דיבתם רעה על חבריהם", וכך הוא מאריך בגנותם של תושבי ירושלים "שאין בהם מתום", כדבריו.

התקפה טוטלית נגד שומרי אמונים

הר"מ עליאשברג אינו רואה גבולות במלחמתו נגד שומרי השביעית בארה"ק, ותוקף גם את מגיניהם, רבני ירושלים את בני הישוב הישן בירושלים התגייסו לעזרת המתישבים. ועל כן הוא מתקיף גם אותם על שהם עוזרים ב"לחם ובתרופות למתישבים הרעבים". קובלנא מרה בפיו נגד ראשי מוסדות ירושלים "ומי התיר למנהלים לגזול להם מזקנים וזקנות, עניים ועניות, שחיים חיי צער קרובים לרעב, מכסף המקובץ לשם מקבלי החלוקה, ליקח אותו טרף המצומצם מפיהם ולפרנס בם את בעלי הקולוניות, שכוחם בידם לעבוד בשדה".

אתמול צעקו מנהלי ה"חלוקה" "בקול גדול ולא פסק, כי ע"י זה שמחזיקים תושבי הישוב בידי בעלי הקולוניות, הביאו חרפת רעב נוראה מאד על העניים המתפרנסים מה"חלוקה", כי נתמעטה החורה שהחזיקו מקבלי החלוקה, עד כי אין בה סיפוק, אפי' לצמצום וחיי צער, והרי הם מתים ברעב, ועכשיו הם אומרים לקחת עוד מאותה תורה הרזה של העניים, ולנהל בלחם כל בעלי הקולוניות שיקבלו על עצמם לשבות בשנת השמיטה הלזו".

בסיום דבריו הוא פונה אל המתישבים: "הנה דבר ברור מוסכם מכל הפוסקים, דבמקום שיש בו חיי נפש מותרת עבודה בשביעית לגמרי, ומקורם מהים התלמודי הקדוש, ואע"כ איפוא באיזור צד ואופן נמצא במקום לאסור העבודה לבעלי הקולוניות, שבכולם בהם חיי נפש ממש, ואשר שמעתיכם אומרים שזה אינו נקרא חיי נפש, הואיל ואפשר להחיות הנפשות ע"י נדבת החבר הישוב או על נדבת השר הנדיב או בהבטחות ראשי בעלי ה"חלוקה". המבטיחים עתה להגיש מהמעות שנקבצו ובאו לידם לשם מקבלי החלוקה, לספד בם בלחם, נפשות בעלי הקולוניות, ששמעו בקולם לשבות בשנת השמיטה הלזו מעבודת האדמה, הנה כל אלה דברי רוח, דברים שאין בהם שום ממשות, הראשונות מביאות לידי גיחוך וימלא בשחוק מכאיב לב, את פי שומעיהם, לאמר, האם בשביל זה לא מקרי חיי נפש, הואיל ואפשר להתפרנס מן הצדקה? בוז ולעג לסברא נבערה כזו, והאחרונה קשה מכולם, להטעות את העובדים התמימים להאמין בהבטחותם של מנהלי כסף "החלוקה", כי יספתו באותם מעות לכל בעלי הקולוניות שיפרשו ידם מעבודתם בשדה בשנת השמיטה, כמצוותם, לפי דרכם".

הצבי משבח את הופעת הר"מ עליאשברג

אליעזר בן יהודה עורך "הצבי" שמח, כעל בכורה בטרם קיץ, על אגרת הר"מ אליאשברג, בה הוא מגנה את שומרי השביעית, וטען כי "היא תישאר לשכון כבוד בדברי הימים לישוב אר"י, ותחיית כל האומה". כולה רצופה מרגליות, ועלינו החובה לערכן במערכה אחת אחת, לתת לכל מרגלית מרור מיוחד, למען יבהיק זהרה הטהור יותר, לעצור את עין הקורא רגעים מספר על כל מרגלית בפני עצמה".

ביחוד הוא מביע קורת רוח על הדברים כנגד מנהיגי עדת ירושלים, ומתמוגג מ"לשון הזהב" כנגד הרבנים האוסרים "אשר גילו כבר דעתם ושטתם, כי כל ענין הישוב הוא מנגד לדעתם, ומצוה להרסו ולקעקע ביצתו עד היסוד, ולא בושו לדבר בשער הדברים הקשים לשומעם הללו, קבל עם בפומבי".

"בני המושבות האלה עוברים עבירה גמורה, חוטאים לה' ולתורתו — מוסיף בן יהודה לצטט מדברי הר"מ עליאשברג — חוטאים חטאה גדולה ונוראה לעם ישראל כולו". אם ישנו איסור בדבר, הוא טוען הרי זה לסייע לשומרי השביעית, "עוברי עבירה הם שומרי השביעית, ומי יתפרץ להחזיק בידי עוברי עבירה".

אין כל פלא שבן יהודה מסיים את מאמרו בקריאת התפעלות "כל זמן שרבנים כרב הזה לנו, עוד לא אבדה תקוה הבת יהודה".

רבי ישעיה אורנשטיין יוצא למערכה

"במקום שיש רודפים יש מצילים". בן יהודה, המתפאר בהופעתו של הרב מליטא ומתבוך בלבו "עוד לא אבדה תקוה הבת יהודה", לא הביא בחשבון את נחישותם של שומרי החומות בירושלים בעמידתם על משמר קדושת אר"י.

לנוכח ההתקפה המרוכזת נגד שומרי משמרת הקודש בארה"ק נחלצו למערכה הרבנים לבית אורנשטיין. רבי ישעיה אורנשטיין פונה לדעת הצבור ויוצא ב"מכתב גלוי" מעל דפי "הבצלת" נגד "היושב על מדין בקי"ק בריסק", ואילו בנו רבי יעקב המשיך ללחום מלחמתה של תורה, ובסדרת מאמרים, נוספת הוא מוקיע את מגמות החילונים, לפשוט את עדי הקדושה מארי"י, ותוך הדברים הוא תובע עלבונם של חכמי ירושלים ובני ישיבותיה.

ב"מכתבו הגלוי" אל "היושב על מדין בקי"ק בריסק" מיום כ"ג שבט תרמ"ט תובע רבי ישעיה אורנשטיין מרבני ירושלים כי לנוכח ההתקפה המרוכזת המכוונת כנגדם, עליהם להתעלם הפעם מענוותנותם ולהצהיר בגלוי, קבל עולם כולו, את עמדתם הברורה בשאלה שעלתה על הפרק.

בפסוק מספר ירמיה על שונאיו שאימו עליו "לכו ונחשבה על ירמיהו מחשבות — לכו ונכהו בלשון ואל נקשיבה אל כל דבריו", פותח ר' ישעיה את מכתבו הגלוי: "וחשבון עמוק חשבו שונאי הכהן הנביא עליו השלום, לבל יתוכחו עמו בדברי תורה. במשא ובמתן מדבר עצה וחכמה, כי בכל אלה הלא תגבר ידו עליהם, כי כקליפת השום נחשבו נגדו, אבל נתיעצו להכותו בשבט פה ולשון מדברת גדולות, ולא יטו אוזן קשבת לנועם מלוליו".

"העצה הזאת היתה נר לרגלי שונאי חכמי ארה"ק להשתמש בה, בעמדם נגדם בענין שאלת איסור השמיטה, בידעם, כי לא בתורה וחכמה יגברו על יושבי הקודש, ועל כן למדו לשונם זמר ישן נושן, אשר שר הראש וראשון לצוררי ישראל בזמנו, לאמור "יושבי א"י גרפים הם גרפים, שמחים באכילת החלוקה", וע"כ יפריעו העם ממלאכתם בשביעית".

"הזמר הזה נשמע מפי כל הולכי קרים, פורקי עול התורה והיראה, ומעולם לא עלתה על דעת אחד מיושבי הקודש להזקק להם להשיבם — אכן מה מאד נבהלנו מראות איש זקן, והוא עוטה מעיל הרבנות באחת מערי רוסיה המדינה, גם הוא בין המנגנים וידו בתוף וחליל, ואצבעותיו על מיתרי הכנור. הלך ינגן וישיר שיר, אשר כבר קץ בו כל נפש היפה לשמעו, ינעים בקולו לחרף כל מערכות אלקים חיים, חכמי אוה"ק".

"ואנכי זעירא דמן חבריא, קנאי בן קנאי, יליד הקודש, הנני מבוע רם, לא אתגאה ולא אתפאר, אך בת קול, היוצאת מהר חורב ומכרזת "אוי להם לבריות מעלבונה של תורה", הקיצותי ואקיץ" — טוען רבי ישעיה אורנשטיין, ומוקיע את "דברי ההבל שבהם השתמש המתיר, שבשביל חיי נפש מותר לזרוע בשביעית", אם שיח ואם שיג לו — יגלה נא חריפותו ובקיאותו לעין השמש תראה, תורה היא וללמוד אנו באין".

טענות כגון אלה יצא מפי דורשי הריפורמה באשכנז, הוא טוען על שלחן אוסף האספסוף אשר בברונשויג, בהתועדם לעקור כל דברי חז"ל, וביחוד יו"ט שני של גלויות, ות"ל כבר נתבטלה הטענה הזאת, ומה הוא חוזר על הישנות".

"אם באמת שר התורה ושט בים התלמוד ורב התובל המה — הוא פונה אליו — הלא היה לו לקנאות לה' ולארצו. אם אחרי עבור אלף ושמונה מאות ועשרים שנה, אשר נגרשו עם בנ"י מעל אדמתם, בעוון השמיטה, התרומה והמעשר, ועתה החלו לזכות בה לפי דעתם, הלא טוב טוב היה כי יקבלו עלימו כל החומרות, אפילו איסור קל מדברי סופרים, במקום שאין פסידא, ולא לצאת בבשיל וכילפות וגרזן בידו לשום חכמי ירושלים כמיט חוצות, והתורה כמדמנה, ובקלי קלות ידיע אף יצריה חזילים יגבר לאמר די לי, די לי, מותר, מותר".

כאן מפרט הרי"י אורנשטיין שמותיהם של גדולי הדור שנטו לאיסור: רבי יאשע בער סאלאווייטשיק מבריסק, הנצי"ב מוואלאזין, רבי אליהו חיים מלודז ועוד, לפניהם יקריב דבריו ולפניהם יצטדק, יגלו לדדעיה וליפול מהודא בבי מדרשא, גם אמנו נאכל הקל תחילה, אם אך כדין, ואם יבוזו אומר כי שגה — ישוב תיתם ויבקש מטו מתוה"ק, "ובאם לא יאבה ולא ישמע, ירא ה' וישפוט, לפניו ולפנינו גלוי, כי לאל ידינו למנוע בפרוץ גדר ולא בבזה, להשיב לכל מדבר גדולות, ואין כחינו אלא בפה, ואחרי כתלינו כותל המערבי, נריע אף נצריח, כי יצא כנוגה צדקינו".

"במקום שיש חילול השם אין חולקים כבוד לרב" — הוא טוען ותובע מהר"מ אליאשברג, "ליתע ולהודיע ברבים, כי לא אבדה תורה מירושלים ועצה מחכמיה, גם כל לשון תקום אתה למשפט תרשיע".

בעקבות אביו ר' ישעיה יוצא גם בנו רבי יעקב, ואם עד כה הצטמצם בבירורי הלכה, ורק בין השיטין ניכרת סערת הרוח שפקדה אותו, הפעם יוצא גם הוא ב"מכתב גלוי" נגד הנסיון לפגוע בקדושת ארץ ישראל במכתבו המיועד לרבני ירושלים בארץ הקודש "נשיאי ישראל, יושבי בשבת תחכמוני, להורות משפט ולגלות תעלומות חכמה, פורשי כנפים למעלה ולהשכיל, סוככים בבג־פיהם על הודי קודש וארץ הצבי", הוא מפנה את תשומת לבם, לסכנת ערעור יסודות האמונה ע"י עקירת מצוות השמיטה, ובגלל קוצר המצע נדון בו במאמרנו הבא.

במאמרנו הבא נסקור פרטי הפולמוס שהתפתח בעקבות התקפתו של הר"מ מבריסק, אולם כבר עתה נציין, שהיו הדים לקריאת הרבנים לבית אורנשטין. ראשי הרבנים של ירושלים, רבי שמואל סלנט ורבי רפאל מאיר פאניזל, ואתם חברי בית הדין, יצאו ב"תוכחת מגולה" והשתמשו בביטויים נמרצים ביותר כנגד הרב מבריסק.

רבי שמואל סלנט, שכיהן שבעים שנה כרבה של ירושלים, הצטיין במתינותו ובנועם דיבורו, ואף ידע לנסח את הדברים הנמרצים ביותר שרצה להביע, במלים אדיבות ביותר. ואם הוא וכן חברו מאשימים אחד מרבני ליטא שנותן "יקר לפושעים", סימן שהלה עבר כבר כל גבול ואף לכל גינוי אפשרי.

בהודעה נמרצת "קול נשמע מציון שמע ישראל" קוראים רבני ירושלים הראשון לציון רבי רפאל מאיר פאניזל ורבי שמואל סלאנט. "היקבצו ושמעו כל תופשי התורה, רועי ישראל האזינו, שמעו הרים מוסדי ארץ עלבון דתינו — ומה נורא עתה בהגלות נגלות, כי לא רק שועלים, כי גם אריות עלו בפרצות, וגם יד שרים במעל האיום הזה, רבנים גדולי ישראל גם הם נתעו אחרי מאשרים תועים, והנם מאשרים זדים, ומעוללים בעפר קרנות צדיקים וחכמי תורה, והנה נותנים יד לפושעים, השולחים יד בכל קדשי בני ישראל, לעקור נטוע, עד אשר גם אל החזקת ידי לומדי תורה, וכל מחזיקיה בארץ הקדושה שלחו יד, לערות עד היסוד בה. חומת הדת, ואשר היא חומת אש בכל הר קדשנו".

הודעתם של רבני ירושלים היא כללית להגנת החזקת ישוב אר"י, ואין הם נכנסים לעובי הקורה בדבר שמירת שביעית, שבגללה יצא המקטרג נגד מחזיקי ישוב אר"י, אך מעבר לדף הטיפ הבד"ץ של ירושלים "תשובה ברורה ותוכחה מגולה" מיום כ"ה אדר תרמ"ט, בו הם מאשימים אותו כי "הוראה את עצמו כאלו יצא מחוץ לד' אמות של תורה ויראה, של אמת ואמונה, והרי הוא בעיני שלומי אמוני ישראל, ע"י מכתבו, כטהור שנפלו על ראשו ועל רובו מים שאובים, כי במכתבו ההוא נתן יד חשופה להגרזן החוצב בעקרי דתנו ביד פורץ עולה".

על התנגדותם להיתר המכירה שפורסם ע"י כמה מגדולי התורה בחו"ל הם רומזים בדבריהם: "את ה' אלקיכם תיראו — לרבות תלמידי חכמים". וממקדשי תיראו — מהמצויינים בהלכה, בשער ציון, ומכש"כ בדברים הנוגעים למצות התלויות בארץ, חייבים הכל לשאול תורה מפי רבני ירושלים, היודעים את אשר לפניהם".

כאמור, הצטרף למערכה רבי יעקב אורנשטיין ב"מכתבו הגלוי", שראשיתו בירור הלכתי נגד היתר המכירה, ובהמשך הוקעת המגמה לפריקת עול, המשתקפת מדברי המתירים ותומכיהם. הוא מזכיר בדבריו פרשה נוספת, שהסעירה בימים ההם את ירושלים, מכירת בית לנכרים בתוך חומות ירושלים, והוא מאשים את המתירים כי בעקבות היתר המכירה של השדות ברחבי הארץ, מצאו היתר גם למכירת בית בירושלים ועל כך במאמרנו הבא.

לוח זמני השבוע — פרשת תשא — ויק"פ; כ'-כ"ו אדר תשמ"ז

יום החודש	יום השבוע	אדר	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו"ז קר"ש להמג"א	סו"ז קר"ש לתניא והגר"א	סו"ז תפילה להמג"א	סו"ת לתניא והגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כ	ז	תשא־פרה	4.09	4.47	5.40	7.57	8.41	9.12	9.42	11.45	12.16	3.18	4.36	5.53
כא	א		4.08	4.46	5.38	7.57	8.41	9.11	9.42	11.45	12.16	3.18	4.37	5.54
כב	ב		4.07	4.45	5.37	7.56	8.39	9.10	9.40	11.44	12.15	3.18	4.37	5.54
כג	ג		4.05	4.43	5.36	7.55	8.39	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.55
כד	ד		4.04	4.42	5.34	7.54	8.38	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.56
כה	ה		4.03	4.41	5.33	7.53	8.38	9.09	9.40	11.44	12.15	3.19	4.38	5.56
כו	ו		4.01	4.40	5.32	7.52	8.36	9.07	9.38	11.43	12.15	3.19	4.39	5.57

לפי אופק ירושלים — מתוך לוח דבר יום ביומו

המוסף הצעיר

שוחחה: שלומית

אנו משוחחים עם אחת הסבתות שלנו

את השורות הבאות, ילדים, צריך לקרוא בכובד ראש. "קשה לי לדבר על זה..." אמרה לי הסבתא, "אבל אם אני אומר לא, ואחרים יגידו לא, אז מי יספר על השואה? ומי יזכור אותה אם לא נספר?"

ביקשתי ממנה שתספר לנו על קטעים מחייה בשואה. את הסיפור מלא־הסבל, היסורים, ויחד עם זה מסירות־הנפש, אני מספרת לכם בדיוק כפי ששמעתיו:

"אנחנו היינו בגטו לודז'. כל אחד היה צריך עבודה, העובדים נחשבו לבטוחים יותר. עבדתי בתפירת נעלים מקש. עבדנו עם חבלים. אני עוד זוכרת איך הייתי באה הביתה ובוכה מפני שהחתכים בידים לא התרפאו... אחר כך היתה לי עבודה קצת יותר קלה: השגחתי על עשרים פועלות. קיבלתי קצת יותר אוכל ויכולתי לתת לאבי. אבא לא היה אדם בריא, ועבד כשומר לילה. הוא נפטר בגטו. היו תקופות קשות. פעם לקחו צעירים לעבודה, ומי יודע אם זה היה לעבודה... פעם אחרת לקחו ילדים. עמדה מכונית מתחת לבנין בית־החולים, והגרמני העביר ילדים חולים לגרמני אחר שהיה במכונית. זו היתה זוועה. פעם אחרת פינו אותנו מן הבנין שהיה בקצה הגטו לדירה אחרת. אני ובת דודתי נשארנו לשמור על הדירה. פתאם ראינו דרך החלון יהודי המנסה להבריח תרנגולת לגטו. הגרמנים ראו אותו, וחיפשו את מי שבא לקבל ממנו. פחדנו שיתפסו גם אותנו. חשבנו שזה הסוף ועמדנו להתפלל. אחרי זמן מה שמענו צעקות ויריות, הבנו מה קרה...

לא רק אז התפללנו. כל הזמן התפללנו, בזמנים הכי קשים ידענו שרק הקב"ה יכול לעזור לנו. למרות המצב הקשה היו שיעורים, אנשים ניסו לחזק אחד את השני. אני זוכרת שבערב יום כיפור בשנה הראשונה של המלחמה, רצה אבא שלי לעשות כפרות. הוא קנה תרנגול אחד ותרנגולת אחת, והזמין את כל מי שהיה יכול לבוא, לעשות כפרות. זה היה מסוכן ובכל זאת באו הרבה אנשים. אחי לא הסכימו בשום אופן לגזור את הזקן והפאות. אחד מהם עטף את הזקן בצעיף דק בכל פעם שיצא החוצה, והוא באמת הצליח לעמוד כנגד הגזרה. גם האוכל היה בעיה: אנחנו חיינו מהמרק שלהם, ובמרק בישלו בשר. אחי החליט לא לאכול טרפות. הוא היה חולה, אבל את המרק בשום אופן לא הסכים לאכול. את יודעת מה פירוש?...

אחר כך לקחו אותי לאושוויץ. כשהגענו, היינו צריכות לעמוד יום שלם בלי לזוז. בסוף היום קיבלנו בגדים. קיבלתי חולצת פיג'מה, חצאית של חליפה, וזהו. לא נעליים ולא משהו אחר. היינו צריכות לישון חמש על קרש אחד, כל אחת הניחה את הראש על הרגלים של השניה — זה היה נורא! נורא!... הגויים רק חיפשו איך לעשות צרות. אנחנו היינו חמש בנות־דודות כל הזמן ביחד, עזרנו זו לזו כמה שיכולנו. כל אחת זכרה חלק אחר מהתפילה וכך התפללנו. בערב יוהכ"פ התלבטנו מה לעשות. לבסוף החלטנו להחביא את הסידור שלנו למוצאי יוהכ"פ, וכך עשינו. אכלנו רק אחרי הצום. לא קל, לגמרי לא קל היה לשמור על הדת באושוויץ.

חמשתנו נשארנו בחיים. אבל מן המשפחה שלי נשארתי לבדי: אחי וגיסתי, הילדים, אחותי וגיסי, אבא ואמא שלי — כולם נהרגו.

גם בעלי היה באושוויץ. על התפילין שלו הוא שמר במסירות־נפש של ממש. ומי שעזר לו היה דווקא "קאפו" יהודי. הוא עצמו לא האמין, אך היה לו עדיין משהו יהודי בלב, משהו שגרם לו לשמור על התפילין מכל משמר.

הסבתא נעצרת לרגע, ואני שואלת אותה: את חושבת שצריך לשפוט את הגרמנים י"ש, כך־כמו שעושים לדמניוק?

— "בודאי שכן, חבל שלא עושים את זה יותר. צריך לשפוט ולהרוג כל נאצי שנשאר בחיים". היא מתנשמת ומוסיפה: "צריך שאנשים יזכרו. לפעמים אני חושבת לעצמי: אחרינו – מי יספר את הסיפורים הללו? מי יאמר מה כן היה? אני מספרת הרבה לילדים ולנכדים. אסור לשכוח מה שהיה! גם לעולם זה חשוב. היום יש כאלה שאינם מאמינים בכלל שהיתה שואה. ואמנם, המוח אינו מסוגל לקלוט את מה שעשו הנאצים. הזוועות איומות כל כך — שאי אפשר להאמין למה ששומעים. לכן צריך משפט כזה. לכל הפחות שיקומו אנשים ויאמרו: כן, זה היה! אני עברתי את זה! גם סיפורים נכתבים אחרי משפט כזה, והספרים נשארים לדור הבא.

קשה לספר, קשה לשמוע, אבל מוכרחים לזכור!

אני תמיד סיפרתי לילדים שלי על מה שהיה במחנות ובגטו. למה שלא יזכרו שהיתה להם משפחה יהודית אמיתית? למה שלא ידעו מה עבר הדור הקודם, ומה היה הדור ההוא?

"קשה לספר", אומרת הסבתא, "קשה לשמוע, אבל מוכרחים לזכור!"

באוטובוס חשבתי על מה שאמרה לי אמא: "לא כדאי לבקר ילדה חולה שבוע אחרי פציעה, היא לא צריכה אותך עכשיו"... בשעת מעשה, כשכבר לא היתה דרך נסיגה, הלב התחיל לדפוק... מסביבנו אנשים שונים ומשונים, הדרך אינה מוכרת, והאוטובוס נוסע ונוסע...

סוף סוף הגענו לתחנה הסופית. ירדנו, וממולנו — ענק ומאיים — ניצב בנין בית החולים.

בפתח עמד שומר. הסברנו לו שאנחנו צריכות להגיע למחלקת ילדים. הוא בחן אותנו מכף רגל ועד ראש, נראה שהיינו חבורה מוזרה במקצת. לבסוף הפליט: "תעלו לקומה חמש". בחלל האוויר עמד ריח מתקתק עד כדי בחילה. כסאות הגלגלים, האלונקות, הרופאים, האחיות והעגלות בלבלו אותנו לחלוטין. כשמצאנו סוף סוף בקומה חמש, הוקל לנו מעט. עוד אנחנו תוהות לאן לפנות, נגשה אלינו אחות חמודה נמוכת־קומה: "אתן חברות של שושי?" — "איך את יודעת?" שאלנו פה אחד. "רואים עליכן", חייכה. רק עכשיו שמתי לב; שמאחורי הפנים הילדותיים שלה, הסתתרו עינים שחורות וצוחקות. היא הובילה אותנו לחדר מספר שבע. לפני שנכנסנו אמרה לנו: "הגבס מאד מפריע לה. אין לה מצב רוח והיא הרבה בוכה. אל תיבהלנה אם היא תגיב לא כמו שאתן מצפות. זה קורה לנו עם הרבה ילדים בשבוע הראשון".

— "רגע, אתן בגיל שלה?" שאלה פתאם.

— "למה את שואלת?"

— "אתן נראות לי קצת יותר גדולות".

— "נכון, אנחנו חברות שלה מהשכונה".

נכנסנו לחדר. קרוב לדלת על מיטה גבוהה ורחבה מכוסה בסדין צחור שכבה שושי שלנו. היא נראתה חיוורת וקטנה יותר מתמיד. הפגישה בינינו היתה די מרגשת: "שושי, מה שלומך? מה את עושה כל היום? ובכלל, כולם בשכונה מתגעגעים אליך". — "באמת?" רק כשהזיזה שושי את ידה, גילינו את צינור האינפוזיה המחובר אליה. שריתי שוורץ, האחות של רותי מכיתה ב' הצביעה על הצינור, ושאלה בלי להתבלבל: "זה כואב?" — "לא", ענתה שושי, "אני כבר לא מרגישה את זה". ניסינו לענין אותה בַּמָה שהבאנו איתנו.

הראנו לה מה חדש באוסף המפיות. נתנו לה את הצבעים היפים שקנינו. אבל ללא הועיל: שושי נשארה אדישה. נזכרתי במה שאמרה אמא, והצטערתי שלא שמעתי בקולה.

לפתע החל המכשיר ש"שמר" על האינפוזיה לצפצף. "צריך לקרוא לאחות", אמרה לנו שושי. רותי יצאה וחזרה כשמאחוריה האחות הנמוכה. היא סידרה את מה שהיה צריך ורמזה לנו לצאת. לא היה קשה לשכנע אותנו, ממילא לא הרגשנו נוח. נפרדנו משושי והבטחנו שנבוא שוב. היא בכלל רוצה? חשבתי לי. בחוץ חיכתה לנו האחות: "אל תצטערו על מה שהיה היום, כנראה שעדיין לא הגיע הזמן לבקר אותה. נסו לבוא בעוד שבוע. מה שחשוב הוא שלא יהיה נעים? אתן מבינות?"

לא בדיוק הבנו, אבל מצב הרוח בכל זאת השתפר. "תבואנה שוב, אתן שומעות?" — שמענו. בדרך מלמלתי פסוקי תהילים ותפילות משלי: ריבונו של עולם, שהיא תבריא כבר... שהיא תהיה שמחה...

אחי יוסף צבי ז"ל

ילד עול ימים היה,
בצום טרם הורגל.
זוכרת אותו צנום והדור,
עת ברחוב עם גמרא ביד עבר.

זוכרת אותו גם שמח ועליז
במעט השעשועות שהיו לו,
גם את בכיו קורע הלבבות,
עת הכניסו אותנו לגטו.

זוכרת אותו מצטנף בפנה
מקשיב לכל מלה בקרון הרכבת.
"אמא" שאל אז בקולו הרך,
"זה מאד מאד כואב
להפך למלאך?"

אוי כמה יקר היה לי אחי,
אחי היחיד, יוסף צבי.

רגע, חושבים! 57

(1) מי הם?

עינו בפרשת השבוע ומצאו מי הם:

א. אחד מן השבעה, שלא גורש — כי מאליו פנה.

ב. עליו לא ישחטו, קשור לחג הקרב.

ג. מסתיר — אור.

ד. כמוהו לא יעשה.

(2) תחפושות

ארבעה חברים: דוב, אריה, צבי ויונה, גרים במקומות הבאים (לאו דווקא באותו סדר): שדה־דוב, קרית אריה, טירת צבי וכפר יונה. בפורים החליטו להתחפש לדוב, אריה, צבי ויונה — שוב, לאו דווקא בסדר הנ"ל. ידועים לנו הפרטים הבאים:

תלבושתו של דוב כשם החבר מכפר־יונה

החבר מטירת צבי התחפש לאריה

תלבושתו של יונה כשם המקום בו גר צבי

צבי אינו גר בקרית אריה

עליהם למלא את הטבלה הבאה.

שם החבר	מקום מגורים	תחפושת
דב		
אריה		
צבי		
יונה		

(3) שפה

מאיזה שפה לקוחות הצורות הבאות?

פתרונות לרגע חושבים 52

(1) מלחמה, מרים, עבודה, לילה, מדבר.
(2) פרעה מלך מצרים
(3) מעשר עני ושני בשנות א, ב, ג, ד, ה.

פתרונות לרגע חושבים 53

(1) סקול יסקל, ירה יירה, מות יומת, נבול תבול.
(2) חס־מת, לח־זל, רב־גו, שר־רש, בר־נב, לא־אל, חר־מת.
(3) הלך החבל אחר הדלי.

ספורי אימים מהלכים על מה שקרה בקרונות הרכבת שהובילו לאושוויץ. שם נחנקו והתעלפו, צמאו ורעבו, שם נדחסו בצפיפות אל־אנושית, הכו והוכו, אבל — מן הרכבת שהובילה את הרב מגלנטא ובני קהלו נשמעו קולות שירה. שירה אדירה וחזקה, שם בדרך אל העקדה, בקולה הלהט: אני מאמין! מאמין באמונה שלמה! א־נ־י מ־א־מ־י־ן!

הבית שלנו

איזו אריזה את מעדיפה?

ההתפתחות המפתיעה והס־תמדת של החומרים הפלסטיים על חשבון החומרים המסורתיים ששמשו עד היום לאריזה — הז־כוכית והמתכת, נושאת בקרבה אפשרויות כמעט בלתי מוגבלות. הכוון הזה, של מעבר בלתי פוסק מאריזות ' מסורתיות לאריזות מחומרים חדשים, ילך ויגבר בשנים הבאות, כאשר גם אנשי השיווק ולא רק מעצבי המוצר מבינים יותר ויותר מה אפשר

הבעיות החמורות שהוא גורם להרס הסביבה, הן גם כה קלות במשקל, שזו לבד סיבה טובה לקנות מוצר הארוז בהן. לאחרונה עוברים יותר ויותר מוצרים לשיווק באריזות פלסטיק קלות. אם בעבר היו הקנקלים חידוש, היום אפשר לקנות באריזה דומה — חומץ, מיצים למיניהם. קטשופ, רטבים, כלור, עמילן, תרופות, חומרי ניקוי והבוקה, משחות נעלים. ועוד ועוד.

חוץ ולקבל בדיוק את הכמות הד־רושה. ומה שנשאר בפנים — טרי ורענן. בעזרת הלחיצה אפשר. גם לנצל הכל — עד הטיפה האחרו־נה.

מנהל חברת עיצוב חדשה מלונדון מר מורגן, טוען שאפשר לחסוך באריזה בלי להבחין בשינוי כלשהו, על ידי שימוש בחמרים אחרים או שינוי במפרטים. אם משנים את מבנה האריזה אפשר לחסוך אפילו 50 אחוז, אם השינוי יהיה רק בחומר, החסכון יגיע ל־20 אחוז, כך או כך — חסכון כזה יתקבל בברכה על ידי כל יצרן וצרכן ברחבי העולם. הצרה היא — שרוב החברות פונות למרכזי גרפיקה לשם עיצוב מוצ־ריהן בלי להביא בחשבון ששרטוט נאה ואריזה מיושנת לא "ילכו" בשוק גם עם המוצר הטוב ביותר. יש לשלב את החידושים המת־חדשים לבקרים בנושאי האריזה עם החידושים בגרפיקה כך שהצד העסקי של עיצוב המוצר יהיה רווחי ויעיל במידה כזו, שיוחזר כל גרוש המושקע בו.

שר"ש

אוסף ה"וואזות" שאספה הישראלית בהתמדה בעת ביקורה באמריקה הוש־לך לים ואת המסקנה מיישמים משווקי המזון בארץ ★ אריזה נאה וחדשנית אינה מותרות ואולי גם לא מייקרת את המוצר ★ "וואזות" מפלסטיק במה שהם יפות אינן אטרקטיביות מספיק...

לעשות בחומרים החדשים, על מנת להבליט את נושא שיווקם במדפי המרכולים.

היהודים האמריקנים היו מת־ברחים בעבר הרחוק על חשבון הישראלים שאינם מסוגלים לזרוק צנצנת. אחת האנקדוטות המש־עשעות בנושא זה היה התאור של הישראלית המצויה הבאה לרגל שמחה כלשהי לבקור בארה"ב, ושם היא מתפעלת בלי סוף מהצ־נצנת הנאה שבה נמכר הקפה. "זו הרי ממש ואזה" — היא מהרהרת בליבה ומחליטה שתביא אותה לביתה בישראל. במקום לזרוק אותה לפח כדרך האמריקניות מה שקורה לה זה, שבמשך הביקור הלא כל כך קצר שלה (פעם לא היו נוסעים לארה"ב לפחות מכמה חודשים, בגלל יוקר הנסיעה וקשי־יה) היא צוברת לפחות ארגז של "ואזות" יפהפיות בחנם, ומתלבטת כיצד להוביל את "המציאה הכש־רה" הזו לארץ הקודש.

בסופו של הספור היא מתחילה לזרוק את הצנצנות הפחות יפות, ואוגרת רק את הנאות ביותר... ומתחילה להבין את האמריקניות.

האריזות החדשות של ימינו מצטיינות לא רק בייתרון של חד פעמיות יתרון שהאקולוגים לא רווים כל כך נחת ממנו, משום

כל עקרת בית חשה זאת בסל שהיא סוחבת מן המכולת, הסל הוקל במידה רבה. אפשר לשלוח ילדים לקנות בקבוקים בלי הפחד שהם ישברו בדרך. גם אם הם ישברו לא יהיה זה ארוע מסוכן ומפחיד כפי שאופין הדבר בכלי זכוכית. השמוש בחומרים קלים חדישים אלה משמעותי מאוד כשמדובר בטיסות. שימוש בבק־בוקי פלסטיק במטוסים במקום דומים להם מזכוכית נותן יתרון כלכלי, כי על חשבון החסכון המושג במשקל ניתן להטיס שלושה נוסעים נוספים בכל מטוס.

גם לשקיות הניילון הפשוטות קמו תחליפים נאים ונוחים יותר. דיסות לתינוקות משווקות באריזות נוחות ועמידות. כך שאין צורך לאחסן בצנצנת, החלב נמכר באריזות קרטון נוחות ואין מי שרוצה לזכור כי לא מכבר עוד סחבנו מן המכולת את צנצנות הלבן מזכוכית.

החידוש האחרון בתעשית המזון הוא האריזות החדשות מפלסטיק בשם: KETCH—UP — אריזות מפלסטיק גמיש בהם מאחסנים מיונז, חרדל, ורטבים שונים הנשמרים תקופה ממושכת ומאפשרים שימוש מדויק בת־כולתם על ידי לחיצה. אפשר לל־

על הזהירות שיש לנקוט בנטילת ויטמינים ומינרלים

מאת יפה קלין יועצת לרפואה טבעית

הזדעזעתי "למקרא תגובתו של אחד הקוראים בנושא "עוד על היפוגלקמיה". אותו קורא מנסה לרפא את בעית ההיפוגלקמיה בעזרת ויטמינים ומינרלים אך הנזק שבחלוקת עצות עם מינונים כה גבוהים עלול להיות רב הרבה יותר מאשר התועלת.

הויטמינים והמינרלים הם תוספות מזון מצויינות לשפור כל מצב וכל מחלה ובהחלט יכולים לרפא לחלוטין מחלות ובעיות רבות וביניהן ההיפוגלקמיה. זאת ובשלוב תזונה נכונה. אך יש לנקט בזהירות רבה. ללא פקוח רפואי. התוצאות עלולות להיות הרות אסון חלילה.

מדוע אותם ויטמינים ומינרלים מצד אחד עשויים לעזור ומצד שני חיבים לנקוט בזהירות בנטילתם כדי למנוע בעיות של עודף ויט־מינים והרעלה?

הויטמינים הם חמרי תזונה אורגניים הנמצאים בצומח ובחי. עד היום זוהו כעשרים סוגים מהם הנחשבים לחיוניים בתזונת האדם, כל סוג עשוי להמצא בכמות שונה בכל מזון וכולם יחד חיוניים לש־מירת הבריאות. הגוף כד"כ חייב לקבל את כולם דרך המזון או משלימי התזונה.

חשיבותם רבה כמרכיבי האנ־זימים שהם החמרים החיוניים המשמשים כזרזים בכל התהליכים הביולוגיים. אי אפשר כלל לתאר את התהליכים החיוניים בגופנו ללא אותם אנזימים, דרכם מא־פשרים לנו הויטמינים להפך פח־מימות ושומן לאנרגיה, לסיע בב־ניית תאים חדשים, באחוי פצעים ועוד — הם מסיעים לנו בתחזוקת הגוף ובפעילותו.

כיום, בעידן המודרני המסונן המלוטש האדם אינו קולט בת־זונתו את כמות הויטמינים והמי־נרלים הנחוצים לו. וכדי להגיע למקסימום של בריאות והרגשה טובה ומניעת בעיות ומחלות חי־בים לקחת אותם בצורת כמוסות.

אין הויטמינים מהוים תרופות כי אם היפך מכך. הויטמינים הם תוספת מזון מרוכזת וכאן יש לדאג לאספקת כל הויטמינים במינון הנכון כיון שהויטמין אינו פועל לבדו וזקוק לעוד ויטמינים לסייע לו במלאכתו.

כיון שהויטמינים פועלים ומפעילים שרשראות מטבוליות. אין להשוות ביניהם לבין תרופות על אף המראה החיצוני הדומה, ההבדלים הם מהותיים:

— לויטמינים תפקידים חשו־בים בבנית הגוף והתפקוד בגוף בריא ובגוף חולה.

— הויטמינים נמצאים במזון.

— הויטמינים מרפאים את שורש הבעיות. אך יש לנקט בז־הירות כיון שהכמות שהוצעה בתגובה בעתון לגבי ויטמין C לסובלים מאולקוס או חומציות יתר עלולה להיות קריטית.

מלבד זאת חשוב לשלב דולו־מיט ביחד עם נטילת ויטמין C כדי לנטרל את החומציות של הויטמין.

ויטמין E במנון שהוצע עלול להיות הרה אסון עבור הסובלים מבעית יתר לחץ דם. ככלל יש להזהר מאד ולהתחיל ליטול ויט־מין זה בתחילה בכמות קטנה ובהדרגה להעלות הרמה. ולא לנהג כפי שספרה לי מכרה ששמעה על יעילות הויטמין בב־עיות הידים מפי שכנתה שהציעה לה לקחת E400 ומה טוב מ־E400? חשבה אותה מכרה — 800E! אותו יום שבו לקחה E800 היא חשה כ"כ ברע שמאז אין היא נוגעת בויטמין זה, חבל! כיון שהוא חיוני ומצוין בבעיות הידים (בשלוב עם ויטמינים נוספים).

המסקנה: יש להתיחס לויט־מינים בכבוד הראוי, אפשר לרפא בעזרתם בעיות אין ספור ולמנע מבעיות רבות עוד יותר, אך יש להזהר מאד ובפרט בנשים הרות או מיניקות, כמו כן חשובה להפס־קה מדי פעם בנטילת הויטמינים.

אין לנקט בבחינת "כל המרבה הרי זה משובח" אלא "כל המוסיף גורע" חיבים בפקוח רפואי צמוד.

לכל המתעצלות להתחיל בעבודות הפסח

כאשר הזמן מתחיל לדחוק לפני פסח, ואת דוחה את "ההתחלה" של עשית הפסח מיום ליום, יש לי פשוט עצה קטנה עבורך, רדי לחנות המכולת הקרובה, וגשי למקום תכשירי הנקוי, ואז קני כמה מהם, ואז לא תוכלי לעמוד בפתוי הבקבוקים החדשים, והחשק כבר יבוא מאליו, באחת הפעמים כאשר עשיתי את ה"פטנט" הזה מצאתי תכשיר נקוי בשם: צור, אשר ריחו נפלא, ואין צורך בנגוב מיוחד, והבריק שלו נשאר לזמן ממושך, התכשיר הזה מנקה הכל: חלונות, דלתות, רצפות, וטוב אף להיטים, אך אני בטוחה שתמצאי משהו טוב גם מתוצרת הארץ, בברכת הצלחה, ופסח נקי בקלות!!!

מאת: איטה מגדל

תיקון השמטה

מעוגת "יום שוקולד" שנתפ־רסמה בשבת האחרונה נשמט בשעת ההדפסה קטע קצר שבודאי הפריע להבין את תהליך ההכנה; הנה המתכון המתוקן במלואו:

החמרים הדרושים לתבנית של 23×23 ס"מ:

200 גרם שוקולד מריר
150 גרם מרגרינה
200 גרם סוכר
6 ביצים

אופן ההכנה: א. המיסי השו־קולד והמרגרינה על אש נמוכה וצנני

ב. הקציפי החלמונים עד שיבהידו ואז הוסיפי להם מחצית מכמות הסוכר.

ג. לאחר מכן הוסיפי לחלמונים המוקצפים את התערובת המצו־ננת.

ד. הקציפי החלבונים והוסיפי להם את מחצית הסוכר שנשארה.

ה. ערבבי הכל יחד.

1. שפכי ⅔ לתוך תבנית אפיה מרופדת בניר אפיה ואפי במשך 25 דקות ב־160°-450°. קררי והוסיפי את שארית המוס למעלה.

קשטי בשוקולד מגורד, אגוזים מרוסקים וכו'.

האם בעיה זו מוכרת לך? (ב')

איך לא לצאת מן הכלים

היא ילדה בת חמש עדינה וח־מודה עד... עד הרגע שהיא רוצה משהו והמשהו הזה אינו ניתן לה. באותו רגע היא מתחילה לצעוק ולצווח, מפילה עצמה על הריצפה ומטילה אימה על כל סביבתה. יש ילדים המקיאים או עוצרים את נשימתם כאשר הם כועסים ובלתי מרוצים.

התפרצויות זעם שכיחות ביותר בין שנתיים ל־ארבע שנים כאשר ילדים מפגינים שליטה ועצמאות: ככל שהילדים גדלים (5-12) הם מסוגלים לבטא את המחשבות במלים ואז נוטות התפרצויות הזעם לפחות והן מופיעות לעתים רחוקות בראשית שנות העשרה.

אם במשך תקופת זמן ארוכה מופיעות התפרצויות כאלו כא־מצעי יחיד או מועדף לפתרון בעיות אצל הילד אזי הן משקפות בעיה התנהגותית חמורה. כמעט תמיד נמצא כי התפרצות זעם שהפכו להרגל פעולות לטובת הילד, הורים נכנעים ומסכימים לבקשת ילד כזה כדי להמנע מצרה תקרית לא נעימה.

הבעיה העיקרית בטיפול בהת־פרצויות זעם של ילדים היא הקושי שלנו — כהורים למשול בכעס שמתעורר בעקבות ההת־פרצות של הילד.

[illegible] דרכי מניעה

כדי למנוע התפרצויות יש לג־לות את סיבותיהן ולטפל בסיבות אלו.

א. כשהילד מקבל דוגמא מהוריו — האם ואיך אתם נוטים להגיב על אכזבות ותסכולים? אם גם אתם "יוצאים מן הכלים" במקרים כאלו, קשה להאשים את ילדכם. — הוא פשוט חקין טוב!.

ב. צרכים פיזיולוגיים – כשילדים רעבים לא לבושים נכון (חם מדי, קל מדי) מותשים או חלשים גדלה הסבירות שהם יתפרצו. הפשו לילדכם מספיק הזדמנויות לפרוק את מרצו והקפידו על ארוחות ביניים קלות לפי הצורך.

ג. מעקב מוקדם – כשילדכם נראה מוטרד, סר חפו פנו אליו ואמרו כי נראה שמשהו מטריד אותו היום והייתם רו־צים לעזור. אתם יכולים לנסות ולבטא במילים את מה שהילד מרגיש ובזה תקדמו את פני הרעה.

מה לעשות?

לצעוק ולאיים זו תגובה טבעית על התפרצות זעם אבל הפחות יעילה. גם לוותר ולתת לילד לע־שות כרצונו או להתרכז כששניכם רגוזים — שתי אלו דרכים לא מוצלחות.

באותה מידה קשה להצביע על דרך ו"פטנט" אחד, תנסו לשלב כמה מהתבססים הבאים:

התעלמות

אם אתם, מסתלקים. מהמקום ומסרבים להיות צופים בהצגה אתם גונבים לילד את המשחק. אם הילד מעוזד לדברים חמודים כמו השחתות רכוש או פגיעה גופנית עליכם להעביר אותו לחדר מוגן ובטוח.

כאמור יש ילדים העוצרים את נשימתם בעת התקף זעם, הצטב־רות דו־תחמוצת הפחמן מעוררת את מרכז הנשימה והילד ינשום גם אם ירצה להמנע מכך.

אצל ילדים נורמליים התקפי עצירת הנשימה נעלמים מאליהם בשנה הרביעית לחייהם.

בטוי מילולי

הורים לילדים עם התקפי כעס ינהגו בתבונה אם יבדקו את דרכי תגובתם שלהם במצבי כעס. אם לא הם, אז לפחות ילדיהם צריכים להיות מסוגלים לקבל את רגשות הכעס שלהם ולהביעם במילים.

אם אמא אומרת לבנה: "מרגיז אותי מאד לראות את הצעצועים שלך מפוזרים על כל החדר. זה נראה כמו מהפכה גדולה וגורם שתהיה לי יותר עבודה — לומד הילד לבטא את רגשותיו והוא יצליח לומר להם, למשל, שרע ועצוב לו משום שהם מרבים לצאת מן הבית והוא לא יתחיל בשורה של התפרצויות כעס.

פורקן גופני

כאשר ילד נסער מכדי לדבר, עודדי אותו לפרוק את זעמו בפ־עילות גופנית כמו: ריצה, כדור ועוד. טוב לזכור שאם מתח נשאר כבוש ועצור הוא יכול לחולל מספר רב של הפרעות אחרות כמו כאבי ראש וכאבי בטן.

גמולים

כמו בכל נושא, תני גם כאן לילד תמריץ חיובי על התנהגות שקטה ונקיה מהתפרצויות. צ־יון טוב על כל חצי יום ללא סערות וכד'. אפילו משפטים כמו: באמת חיכית יפה ובסבלנות לתור שלך. הם גמול חיובי ומעודד.

אוצר מילים - מילון לטף

רבים הם הספרים לילדים שחוברו והוצאו לאור בשנים האחרונות, ורבות נכתב על העש־רת ספרות הילדים וחשיבות העשרה זו. ראשיתה של התפתחות זו, היותה קלה יחסית. מסורת בת

קרד "חלומי" מתוך סדרת "אוצר מלים"

אלפי שנים עם ספורי אגדה לאל־פים, היוו מאגר עצום להוצאת ספרות ילדים ענפה.

אלא שעם השנים, מרצו אפי־קים רבים מן המקורות המוצאים לאור נאלצים לחפש אחר רעיונות שטרם מוצו ושיהיה בהם הן מן החידוש והן מן העניין והמשיכה לצבור הצרכנים הצעיר.

אגף ספרות ילדים ונוער של הוצאת "תפוצה" רשם לעצמו הישגים נכבדים ביותר בתחום זה בשנים האחרונות, כאשר ברשימת עשרות הספרים לילדים שהוצאו ע"י "תפוצה", ניתן למצוא ספרים בכל תחום שהוא, ספורי חז"ל, ספורי צדיקים, מידות, מצוות, מועדים ועוד.

ספרים אלה מצטיינים לא רק בעושרם ובמטענם הרוחני רחב ההיקף, אלא שבכל פעם טורחת הוצאת "תפוצה" לצאת עם חי־דושים מיוחדים גם בצד הטכני, דבר המוסיף אפקט מרשים ביותר לתוצר המוגמר והופך אותו עד מהרה ללהיט שאין לו מתחרים. הדברים באים לידי ביטוי בהדפ־סה מעולה, צבעים מרהיבים, ציורים ותמונות מושכי עין וכריכה מהודרת.

עם מטען עצום זה של נסיון מידע שהצטברו משך השנים בהוצאת "תפוצה", הוציאה הוצאה זו לאור עתה את אחד המפעלים החשובים והמקיפים ביותר בתחום ספרות הילדים והוי סדרת "אוצר מלים" בת חמשה כרכים.

"אוצר מלים" הינו מילון לטף, וכאשר באמר לטף, חובה להדגיש את אחת המעלות החשובות של סדרה זו ההופכת אותה לתוצר ללא תחרות והכוונה לעובדה ש"אוצר מלים" מותאם לילדים החל מגיל שנתיים ועד גיל עשר ודומה כי עד כה לא יצא לאור ספר לילדים שיותאם לקשת כה רחבה של גילים. הזאטוט בן השנתיים ועד לבני החמש, ימצאו עניין בחלק החזותי של הספרים, בציורים מרהיבי העין המרשיכים את תשו־מת לבו והתעניינותו של הפעוט, השואף לדעת מה מביע כל ציור וציור, ולעומתם, בני החמש ועד לגילאי עשר, יפיקו תועלת רבה גם מההגדרות הצמודות לציורים, יסתייעו בלימוד הקריאה והכרת ערכים רבים, יהודיים וכלליים.

"אוצר מילים" המופיע בסדרה של חמשה כרכים, פותח בכרך הראשון במדרש האותיות, כאשר הכרך כולו מוקדש למדרש האו־תיות המיוחס לתנא רבי עקיבא בן יוסף, שכידוע היה דורש בכתרי תורה, בתגין, באותיות, ובלשון המקראות חסרות ויתרות.

מדרש זה הינו פתיחה קולעת ומתאימה ביותר למילון, אותיות, ערכים ומלים, שכן בתוכנו מודגש ערכם הנעלה של האותיות ומהווה ביטוי עז לבריאת העולם בעזרת אותיות התורה. דברי אגדה אלה משברים אזנו של הילד תוך העמקת המשמעות של כל אות ואות בתורה. קשר רגשי עמוק לכל אות ותיבה וגילוי עצמתה וצפונותיה, יקשר בנימים רגישים ועדינים את הקוראים הצעירים אל אותיות הקודש, לחיבתם ול־הכרת חין ערכם.

על פי מיטב המסורת של הוצאת "תפוצה" מהווה כרך זה, כמו יתר הכרכים, המשך טבעי לשלמות בכל השטחים הנוגעים להוצאת ספרים ובפרט ספרים לטף: כריכה מהודרת, ניר משובח, הדפסה מעולה, צבעים מרהיבים, עיצוב האיור עשיר ובעל ביטוי עז יחד עם טכסט רב משמעות, כל אלה חוברים יחד לפתיחה מרהיבה ומושכת יותר לסדרה כולה.

ואם כך הוא המבוא, הפרוזדור, הרי שהטרקלין עצמו ראוי לשבח ולהערכה פי כמה וכמה.

תרומתו של מילון מצוייר בצבעים משובבי לב להתפתחות הילד — הינה מכרעת. השיטה בה הילד מתפעל, מצביע ומספר מה רואות עיניו, מאפשרות לו הן ביטוי של הרגשות ומחשבות המתעוררות בו בקשר לתמונה והן בלמידה של שימוש בלשון.

גיל הינקות הינו פרק זמן מכ־ריע בחיי הילד לצבירת מאגרי מידע ולעיצוב תרבות וסגנון הדיבור. תוך פעולות ההתבוננות בסביבתו הקרובה, ממלמל הוא מלים, מחפש בידו ותר אחר מש־מעויות חדשות, מנסה לבטא את אשר עם לבבו ולקשור תיבה אל תיבה במלמולי סורק.

"אוצר מילים" ערוך לפעוט היכרות רבת היקף עם ערכים רבים, הן מתחום היהדות והן מן העולם הגדול המקיף את הילד, תחילה מתוך הציורים מושכי העין אותם הוא לומד להכיר ולהבין ובהמשך הדרך מתרחבים אופקי ההבנה והכרת הערכים, באמצעות הטכסט הקל לקליטה, המעניין והמסקרן.

פתחנו סקירה זו בהערכת הת־פתחות הספרות התורנית לילדים, ובסיכום מן הראוי לציין כי סדרה זו אינה עוד ספר לילדים, הנקרא פעם ופעמיים ולאחר מכן מונח על

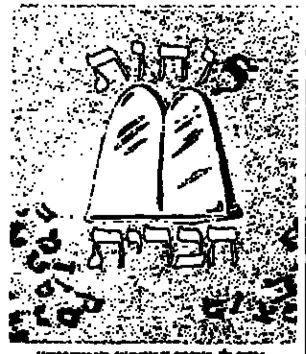

אותו לי מתוך "מדרש האותיות"

מדף הספרים כאבן שאין לה הופכין.

יחודה של סדרה זו, לא רק ברמה הגבוהה של החומר המוגש לטף, לא רק בערכו הזיכוני ולא רק בצד הטכני המוגש לטף, לא וקבצד הטכני הראוי לכל שבח והערכה — אלא יחודה של סדרה זו היא בעניין ובתועלת שימצא בה הילד משך שנים, למן תחילת הכרת עצמים ומושגים, עבור דרך ראשית למוד הקריאה והתועלת הרבה שתביא סדרה זו להתקדמותו בק־ריאה נכונה ושוטפת וכלה ברכי־שת אוצר בלום של מילים ומוש־גים שיעצבו את אישיותו של הילד וישפיעו במדה רבה על שליטתו בשפת הדיבור, שקיקה הפותח להבנה הדיבור ולהתקשרות חבר־תית.

ח. גבעון

בס"ד

← קריאה נאמנה →
ואזהרה גדולה לנשות ישראל

מורשת היא לקהלת יעקב חובת שמירת הצניעות והזהירות בת בכל גדריה. – וכידוע מכל גדולי וצדיקי הדורות זיע"א וממרן החפץ חיים זיע"א בספרו "גדר עולם" גודל הסכנה והמכשולים בבית ומחוצה לה הכרוכים בזה.

ולכן אנו פונים בקריאתנו קריאה קדושה. בדבר המספחת אשר פשטה בעוה"ר לצערנו ולדאבון לבם של כל שלומי אמוני ישראל, ואף ברבים מבני תורה המדקדקים בקלה כבחמורה מחוסר ידיעתם, והיא – סוגי הפיאות הארוכות למיניהן והפרועות המתפשטים לצדדים וכיוצ"ב, וגם הם נרגעים מנגד נבל ברשות התורה.

בקשתנו ואזהרתינו: הפסיקו לילך בסוגי הפיאות הנ"ל בכל זמן

(בין בשבתות ובין בימות החול) ובכל מאורע (אף לשמחת חתונה וכיו"ב) ואף ההולכות בכובע וכיו"ב על הפאה אין מתיר כלל לילך בסוגי הפיאות הנ"ל.

והחנויות הם בכלל האיסור למכור פאות אלו*

וראוי לכל אשה למחות למי שממשיכה ללכת בזה, ולהוכיח על דרכן הרעה.

וכל אשה תשמור על גדרי הצניעות כמקובל בביתה מדור דור בלי שום פריצות גדר.

ובזכות קיום מנהגי הצניעות שבכלל דור ודור יזכו לדור ישרים יבורך לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ולהתברך בשפע של פרנסה ובריאות וכל טוב סלה.

וע"ז באעה"ח

שמואל הלוי וואזנר – רב אב"ד וי"ם זכרון מאיר ב"ב
ש.י. נסים קרליץ
יצחק שלמה אונגר – אב"ד וו"ם חוג חת"ס ב"ב
נתן גשטטנר – אבדק"ק קרית אגו"י ב"ב
יצחק צבי ברש"י בערנפלד – אבדק"ק חוג חת"ס זכרון מאיר
פנחס שרייבר
דוד צבי אורדנטליך
צבי פרידמן
שמואל זאב הלוי ראטה – רב דביהמ"ד חסידי בלז ב"ב
ישעי' שניבלג – רב דביהמ"ד חסידי בלז רמת אלחנן
דוד עדס
מכלוף פחימה
שלמה יוסף מחפוד
משולם דישא לוריא – דומ"ץ קרית ויזניץ ב"ב
חיים יחיאל רויטמן – רב דביהמ"ד חסידי בלז ר"מ

*ועדת נשים הממונה ע"י הרבנים שליט"א תפקח על הפיאות בחנויות הנ"ל, ולפסול כל פאה שצורתה מנוגדת לדרכי הצניעות.

בת ישראל
לפני שאת קונה פאה לחגים זכרי הוראתם של גדולי ישראל כי אסור ללכת בפאות הארוכות למיניהן והפרועות המתפשטות לצדדים דעי — הצניעות היא היופי האמיתי
הועד

גלי, בריל, רונן, בילבי
נעלי גילית
נעל אמיתית
הנחות מיוחדות עד ר"ח ניסן
ר' עקיבא 86 ב"ב (מאחורי בן גוריון)
בריל, רונן, בילבי

להסיר מכשול!
מוצרי
הלנה רובינשטיין
הם היחידים
"הכשרים לפסח"
בהשגחת הרב גרוסמן שליט"א "מגדל העמק"
תמרוקיה ופרפומריה
לי. לה סור ר"ע 115 ב"ב

כלה ירושלמית!
מאפרת חרדית ותיקה ומקצועית תאפרך בביתך (ואת בנות משפחתך)
לצלצל בערב 02-380527

מדרום אפריקה
מלתחה אביבית
לתינוקות, לילדים ולנשים
מוצש"ק פ' כי תשא וביום א' כ"כ"א באדר 10-8 בערב
רח' שערי צדק 1 פינת יפו 159 (ע"י ביה"ח שערי צדק הישן)

מכירת חיסול ענקית!!!
לפנות ...
אפנה עילית לנשים
ללקוחותינו!
[illegible]
רח' הישיבה 4 מאה שערים ירושלים טלפון 280270
הזדמנות שכדאי לנצל!!

"לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה"
התחזקי והתרענני בדרך חזיבית בריאה ומועילה
מצוין לסובלים/ות מחולשה, עייפות כללית גופנית ונפשית, כאבי ראש, יתר לחץ דם, השמנה, עצירות, זכרון קצר, בעיות הרטבה, קשב רכוז, חרדה, דכאון ונדודי שינה
יפה קליין
יועצת לרפואה טבעית ותזונה נכונה 786096
חדש! בדיקות אלרגיה ושיער גם בבני־ברק חדש!

הורים יקרים!
בטרם תביאו את בניכם בברית האירוסין
פנו לאגודת דור ישרים
בבדיקת דם ניתן למנוע מחלות גנטיות ח"ו
הבדיקה מבוצעת חינם וללא הזדהות
האגודה פועלת ע"פ ברכתם של גדולי הדור ב ארה"ב ובארץ ביניהם: הגרש"ז אויערבך שליט"א, הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א
02-864274, 02-520389, 03-793362

First Lady
ראשונה בעולם!
ראשונה בישראל!
בטיב, ביופי
ובעיצוב
הגיע משלוח ענק!
כל דגמי הפאות המובחרות של First Lady
עם חידושים בעיצוב ובטיב השיער כ"כ שכלולים ברשת הפנימית של הפאות
★ ★ ★
בסלון "הפאה"
תמצאי צוות גדול מקצועי ומיומן לייעוץ והדרכה
שירות ללא המתנה
פתוח רצוף כל שעות היום מ־9-19
ר' עקיבא 65, בני־ברק טל' 788710, 03-790089
לנוחיות נשות בית וגן ירושלים, מיכלין 22, טל' 03-421872

לראשונה בישראל
קורס ליצירת פרחי משי יפהפיים
מיד לאחר הפסח בבני ברק
אירוסים, שקדיות, תפרוחות, כלניות, עלים מטפסים, עצים דקורטיביים, זרי כלה, פרח לדש הבגד ועוד המון רעיונות מקוריים ומרשימים
הקורס יימשך 6 שבועות, פגישה שבועית 3 שעות
120 ש"ח כולל חומרים (אפשרות להשלומים)
מתגובות המשתתפות: ...חויה אמיתית לראות כיצד נוצרים פרחים מרשימים מחומרים כה פשוטים... רוצות להמשיך ללמוד עוד סדרה של פרחים נוספים
לפרטים נוספים טלפון: 03-9242292

ניקוי ותיקון שטיחים
● ניקוי ותיקון כל סוגי השטיחים
● ניקוי שטיחים מקיר לקיר וריפודים בביתך
● מח' לתיקון וחידוש שטיחים פרסיים, סיפים ועבודות יד
● שירות מביתך וחזרה
כרמל
המפעל הוותיק האמין והמשכלל בארץ לניקוי ותיקון שטיחים
סניף רמת גן: דרבוטינסקי 149 טל. 03-7515442, 03-7528808
מפעל רמת אליהו (ע"י ההיפרשוק) ראשל"צ טל. 03-9610721
סניף ראשי רח' יהודה הימית 36 יפו טל. 839701, 03-824120

עוזרת חדשה? אוצא באהבה?
פסח בא! הדירה השכרה?
מדבקה לעזרתך!
מדבקה מדבקות בשר חלב
לסימון כלי בשר חלב וסכום
עבודות בבשול. באפיה ובשטיפה
דגם חדש עמיד
כשופר
בחנויות ובת.ד. 181 אופקים

יריד 78
החנות הזולה בעיר — ירושלים
יפו 78 (מול משטרת מחנה יהודה לכוון הדוידקה) ירושלים
תמרוקים
תיקי סקאי וערב
מלאי גדול של גרביים מהארץ ומחו"ל
מבחר ענק של קישוטי ראש לאשה ולנערה.
עגילים. מחרוזות וסיכות במילה האחרונה, במחירים מצחיקים
סגה היום שלם אחרי פסח
קניה מ־15 ש"ח ל־15.4.87
קניה מ־50 ש"ח ל־1.5.87

מסטיחות ראש הודי	2.50
ויסקוזה	6.00
קשמיר	6.50
חלק	5
ברטים איטלקיים - לבד	12
כותנה אנגלי	15
גרביון שלם נקודות	3
גרבי ברך איטלקיים	1.50
עגילים אופנתיים מ	2.40
סיכות בגד מ	3.00

פתוח רצוף - 19:30 - 8.30
יריד 78 החנות הזולה בעיר יפו 78 ירושלים

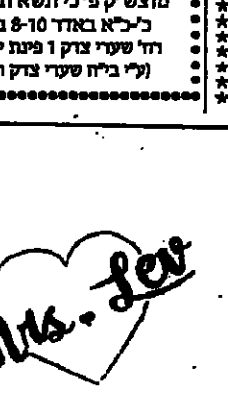

Mrs. Lev
סלון לעיצוב אופנה
רח' הרצל 76, קומה ג'
חיפה
טל: 661007-(04)

Mrs. Lev מציעה לך לעשות הכרות עם הדגמים המיוחדים
[illegible] שלה בסלון לעצוב אופנה שבחיפה, רח' הרצל 76, קומה ג'
או בתאום מראש טל: 661007, 510094 (04)

صكنا من الأصل

יו"ר ועדת הכספים בסיור מקיף במוסדות סדיגורא בירושלים

"כאשר אני ניצב כאן במוסד תורה של חסידות סדיגורא ונזכר בדורי וברבותי הצדיקים לבית רוזין-צורטקוב שבצל קדשם התחנכתי משחר ילדותי, מרגיש אני לעצמי במה אוכל לכבדם ולעשות נחת רוח לנשמתם, ואת נחמתי ותקוותי כי בהקדשת פעלים ומאמצים למען הגברת קול התורה וביצורה השפעתי בתפקידי הציבוריים לסייע להחזרת אור היהדות גורם אני קורת רוח לצדיקים כצוקי עליון".

במילים נרגשות אלה סיים חבר הכנסת הרב אברהם יוסף שפירא את דברי ברכתו במהלך מסיבת קבלת פנים מפוארת שנערכה לכבודו בסוף השבוע לרגל ביקורו במוסדות סדיגורא בירושלים לקראת ההתוועדות השנתית למען מוסדות סדיגורא העומדת להתקיים במוצאי השבת הקרובה.

האירוע נפתח בשעות הבוקר בסיור מקיף שערך יו"ר ועדת הכספים הרב שפירא ופמלייתו, ביניהם חה"כ מר יגאל כהן, בקרית סדיגורא ההולכת ונבנית ברחוב שמואל הנביא בירושלים, שם נתקבל על ידי עסקני המוסדות ובראשם המנכ"ל הרב חיים יצחק כהן אשר הדריך את האורח ומלוויו בביקורם בהיכל בית המדרש הגדול העומד כבר על תילו לתפארה.

במרכז המפגש עמד הסיור בבנין התלמוד תורה של סדיגורא ברחוב ישעיהו, כשהרכתו קידמו את פניו מאות ילדי הת"ת נושאי דגלונים מיוחדים, ועמם, רבנים גדולי תורה, אישי צבור, אברכי הכולל, צבור המלמדים, אורחים וידידי מוסדות סדיגורא.

הרב שפירא והמוזמנים שעברו בכיתות הת"ת, לא יכלו להסתיר את התפעלותם והתרגשותם הפנימית למראה מאות ילדי החמד הרתוקים למקומותיהם ומשננים את לימודם בנעימה שובה לב, גם רמת ידיעותיהם ותשובותיהם הקולעות לשאלות הבוחנים העידו יותר מכל והמחישו את מעמדו המיוחד של הת"ת, שכבש לעצמו מקום נכבד ביותר בממלכת התת"ים בירושלים.

לאחר מכן הסב הצבור מסביב לשולחנות ערוכים למסיבת קבלת פנים לאורח הדגול שנוהלה על ידי הרב חיים יצחק כהן, שקידם בברכה את האורח ומלוויו על מסירותו לביסוס מוסדות סדיגורא והרחבת גבוליה, במסגרת פעולותיו האדירות לכלל מוסדות התורה והישיבות בארץ.

ראשון המברכים הגאון ר' יוסף ליברמן רבו של בית המדרש סדיגורא, העלה על נס את מעשיו המבורכים של הרב שפירא עוד מ"תקופת נעוריו בעת הסתופפו בצלם של גדולי הדור" וקרא לו להציב יד ושם בלב עיר הקודש בהקמת היכל בית המדרש המפואר של הקריה.

הגאון ר' זלמן נחמיה גולדברג ראש כולל סדיגורא, עמד בדבריו על התועלת והצורך לפרסם עושי מצווה כדי שמהם ילמדו וכן יעשו לחזק ולבצר את חומות התורה והגברת השפעתם.

חבר הכנסת מר יגאל כהן, שהעיד על עצמו כעומד לימין הרב שפירא בועדת הכספים בהושטת עזר וסעד למוסדות תורה וחינוך, שיבח את הרב כהן על מרצו הרב בטיפוח המוסדות והבטיח להמשיך במתן סיוע לכל אותם מפעלי יהדות ש"בזכותם והודות להם נשמרת הזהות היהודית".

הרב אברהם יוסף לייזרזון סמנכ"ל החינוך העצמאי וחבר מועצת עירית ירושלים, ציין בדברי ברכתו את חובת הצבור להביע הערכה כנה לשליחי ומנהיגי הצבור ולהעניק להם את ההרגשה והתחושה שאינם פועלים בחלל ריק, זאת, כדי לאפשר להם לפעול גדולות, בציינו את פעילותו הנמרצה והמסועפת של הרב שפירא בכל שטחי החיים הציבוריים ובמיוחד בתחום החינוך התורתי.

הרב משה עקיבה דרוק עורך "המודיע" דיבר בשבחו של המוסד "כסבא של נכד המתחנך בין כותלי תלמוד תורה זה אין מילים בפינו להודות על ההשפעה הרוחנית העצומה שהמוסד מעניק לתלמידיו והכבוד הגדול לאורח הוא להיות אורח במקום זה שהוא אחד המוסדות המפוארים ביותר".

הרב נחום כהן המנהל החינוכי של הת"ת השמיע דברי ברכה נלהבים למחזיקי ידי לומדי תורה ומלמדי תינוקות של בית רבן עליהם העולם קיים ובזכותם הוא עומד.

ההתכנסות המרוממת נעלה במשאו של אורח המסיבה הרב שפירא, שבהתרגשות עצורה הפליג לעבר הרחוק. "לאותם ימים מרוממי נפש בהם ינק במילוי דמהימנותא של צדיקי בית רוזין, הרחק הרחק מהחיים הציבוריים הפוליטיים על כל הכרוך בהם, בחצר קודש זו — אמר הרב שפירא — לא דבק מאומה מכל אותם גינוני כבוד מדומים ומזוייפים שקנו להם שביתה בחיינו, שם התייחסו לכל זאת בביטול גמור ובזלזול מוחלט, ואני שואף להגיע לאותו יום מיוחל בחיי לחזור ולשוב לאוירת אותה תקופה מפוארת ולהשתחרר מהכבלים הפוליטיים, לאחר מכן התעכב על היופי הרוחני של התלמוד תורה שזה הוא הכבוד האמיתי והנצחי ואשר למענו יש לעשות הכל על מנת לרוממו ולהאדירו, האורח הרגיש את מחוייבותו למוסדות סדיגורא והודיע על נכונותו להטות כתף בביצוע התוכניות להרחבת גבולות הקודשה.

לחם שאלו

(המשך מעמוד ה')

כל מבטיחים קיומם של הפועלים, וכשמבטיחים קיומם של הפועלים אין ספק שהמפעלים יצליחו.

אני מציין בסיפוק גדול את התוספת המינימלית מהורכבים המרוכזים על גובה שכר המינימום אשר דובר אז בשיעור שבין 45% ל-50% מהשכר הממוצע וכעת סוכם על 50%. אני פונה ליושבת ראש ועדת העבודה והרווחה, אל תתני בשום אופן להכניס בחוק שינויים, אבל אם תוכלי להכניס שינוי אחד, שגובה שכר המינימום יהיה בין 50% ל-60%, על זה נברך אותך כולנו.

הדבר השני שאני רוצה להדגיש הוא שאין לי כל ספק שבקביעת חוק שכר מינימום כראוי תקטן אוטומטית האוכלוסיה אשר נהנית מחוק הבטחת הכנסה. נהיה כנים עם עצמנו, עד כה רבים, ואני רוצה להדגיש: רבים מאד עברו לשורות הנהנים מתוקף חוק הבטחת הכנסה, כי לא היה להם כדאי לצאת לעבודה מאחר שגובה השכר לא היה הרבה פחות מזה שמקבלים בתוקף חוק הבטחת הכנסה.

ברור שאנו צריכים להתברך על שחוקקנו חוק הבטחת הכנסה כדי למסד את העזרה לאלה שזקוקים לה. אבל דבר אחד נזכור: עלינו לעודד את העבודה. איך נאמר? העבודה ממתיקה את החיים. או כמו שחכמינו קבעו: מתוקה שנת העובד.

(דברים בכנסת)

טבעונות

(המשך מעמוד י')

הטבע ויוצר האדם הניח ביסודותיו של הפרי החי" לא יגלו לעולם ולעולם לא "מצום עד תום"...

עיין מתפלמס בטיעוני הרפואה הכללית המבוססת על מחקר, לדעתו, אין כל החלטיות בכמותן של קביעות מקובלות על כמות האנרגיה והחלבונים הדרושים לאדם "כידוע — הוא מדגים — משתמש אף מדע התזונה במידת הקאלוריות כדי לקבוע את כמות המזון הדרושה לאדם — בשביל עובד עבודה קלה 2400 קאלוריות ליום; בשביל עובד עבודה בעמידה — 3000 קאלוריות; ובשביל עובד עבודה גופנית קשה — 4500 קאלוריות ליום. אולם, גם בשטח זה לא העריכו אנשי המדע כראוי את המזונות מבחינה ויטאלית (חיונית) המיועדים, ככלות הכל, לאורגאניזם חי ולא לדוד קיטור או מנוע בנזין, הלא הפרי החי ממלא תפקיד שונה לחלוטין בגוף האדם מאשר הפחם בתנור, אף על פי שאלה ואלה מספקים חום ואנרגיה (קאלוריות)".

כן הוא תוקף את הקביעה על כמות החלבון היומית הדרושה לאדם, אין כל פסול — לדבריו — להרכיב את המזון על פי מתכונת מדעית "אולם מי שחי על מזון חיותי בעיקר, אינו נזקק לה ואינו צריך לדקדק בעניות, מותר לו לאכול מתפריט זה כל מה שדרוש לו לקיום בריאותו בלי לייגע את מוחו במספרים על מידת היסודות השונים במזון".

את הסוכר הלבן הוא תוקף ללא רחם, הוא קורא לו "אחד האויבים המסוכנים ביותר לבריאות האדם" והוא קובע: "ההרס הרב שהוא גורם לאורגניזם החי בלתי משוער. ולפיכך, אל יבוא מזיק זה אל פי האדם"! ובכלל זה "כל דבר הנוצר מן הסוכר הלבן המזוקק כגון: עוגות, שוקולד, סוכריות וכל מיני מתיקה". הסוכר לא רק גורם לרקבון שיניים, אלא בעיקר "יוצר חומצות בגוף". חלבונים מן החי יוצרים "רקבון פוריה במעיים בשביל חיידקי רקבון ובה במידה נמצאים גם תהליכי הרקבון. ואת לדעת: כל חמרי הרקב הם ארסיים ומהוים סכנה לבריאות"! מכריז עיין.

(רשימה ראשונה מתוך שתיים)

תשבץ/מס' 55

פרשת כי תשא — פרה

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון או ע"ג העתק התרשים המודפס. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 55, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

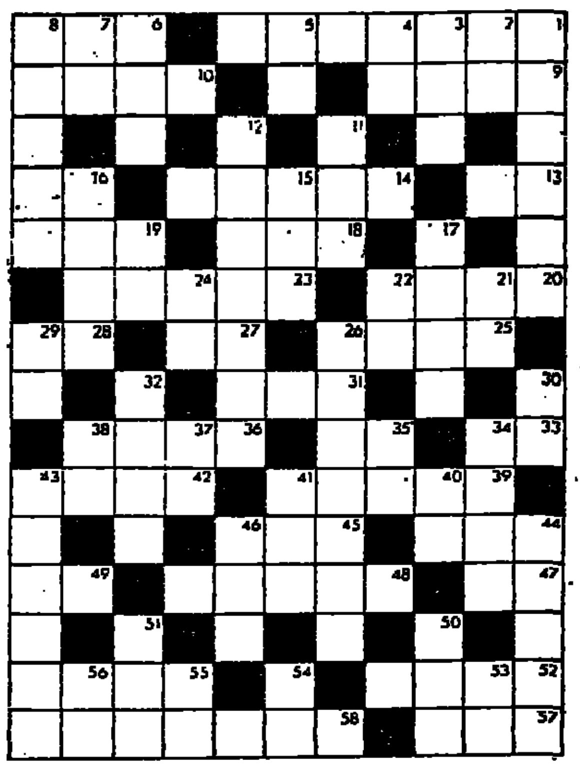

מימין לשמאל:

1. מארבע פרשיות; 6. מין תכשיט; 9. אחד מטעמי המקרא; 10. אחד מצמחי הבשם ששמשו להכנת הקטרת; 13. שליח מהיר; 14. אתר חורבות עתיקות דרומית לקרית גת; 16. עצם בפה; 18. מצמחי הבשם שנזכרו במקרא; 19. נכון; 20. פֶּסֶל; 23. חסיד נלהב; 25. חולה; 27. קודמת לשם משפחה הולנדית; 28. בת קול; 31. ירק גינה נפוץ; 33. התגאה; 35. קיטור; 36. מדינה בדרום אמריקה; 39. קישוט, תכשיט; 42. מכלי המקדש; 44. אזמל, מפסלת; 45. אבן גיר גבישית המשמשת לפיסול ולבנין; 47. לעצמה; 48. תערובת של סממנים שונים לבשמים; 49. אנא; 52. שקע בסלע; 55. הכעה, גילוי דברים; 57. פגע, הזיק; 58. מ"ג מדות.

מלמעלה למטה:

1. בכור; 2. מדף; 3. כתש, פרד לאבקה; 4. חדרון; 5. עני; 6. הדריך, ניהל; 7. שפל, נקלה; 8. תבנית, מסגרת; 11. ממיני הארבה; 12. עקשן, שאינו מקבל מרות (כתיב מלא); 15. מוזח; 16. חרפה, גנאי; 17. מוכן; 19. יבשה מוקפת ים; 21. קהל רב, המון; 22. מאוויות הארב; 24. שר; 26. כינוי לבגדים שלבשו הכהנים; 29. עני; 30. בהמה דקה טהורה; 32. שם כולל לאבקות שונות המותקנות ממיני בשמים; 34. אדמה בעלת צבע אדום; 35. רק; 37. נביאים וכתובים; 38. קריאת התפעלות; 40. סודר, זר; 41. נרתיק; 43. נחל בנגב; 44. מסמי הקטרת; 46. בור; 50. גלה, חשף; 51. ממיני שרף מהם התקינו את שמן המשחה; 53. צתן; 54. צמח ממנו התקינו את שמן המשחה; 55. הגיע; 56. קריאת כאב.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 53, זכו:

1. ישראל הלפרן — בני ברק
2. פרייברג — גבעתיים
3. נחמן שפירא — ירושלים
4. שמואל אריה רוזנבוים — בני ברק
5. רוב — חיפה

הפרסים: ספרים מתנת **תפוצה** הוצאה לאור ומרכז שיווק ארצי לספרי קודש — ירושלים: מלכי ישראל 6; בני ברק: חזון איש 15. הודעות ישלחו לזוכים.

53

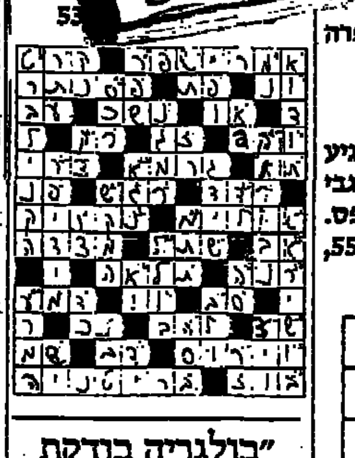

ברלב: יעילות מועטת בלבד לפעילות מונעת נגד הטרור

- מאת כתב "המודיע" בכנסת -

"קיצוץ של 100 תקני כח אדם, הקצאת 600 תקנים נוספים וקיצוץ של מליון ו-750 אלף ש"ח בתקציב הם נתוני פתיחה קשים מאד לפתיחת שנת העבודה", פתח ואמר שר המשטרה, חיים בר-לב, "חברי הכנסת כבנת שסקר אתמול את פעולות משרד המשטרה ואת הקווים העקריים אשר ינחו את פעולות המשרד בשנת 1987.

בר-לב ציין כי בתנאי פתיחה כאלו חובה לקבוע סדרי עדיפויות לפעולות המשטרה, ובשנה הקרובה העדיפות תנתן למלחמה בנגע הסמים, בסתנן ירושלים, שמירת הסדר הציבורי וטיפות כח — אדם במשטרה.

באשר למאבק בנגע הסמים התריע בר-לב כי תופעת הסמים פוגעת ביחוד והחברה בכל המשורים. "די אם אציין שבשנה אחת מעורב בעניין סכום של מליארד ומאה עשרים אלף דולר — כל זאת כסף "שחור" כמובן".

על הבטחון בירושלים אמר בר-לב, כי המיוחד את הטרור הוא שמדובר בטרור פרטני ולא מאורגן, כך שפעילות מודיעינית מונעת כנגדו יעילותה מועטת.

בר-לב הדגיש כי חרף מצוקת כח האדם והתקציב המשטרה תרכז את כל הכוחות הדרושים לשם הבטחת השקט בירושלים.

בעניין הסדר הציבורי אמר בר-לב כי גם נושא זה מחייב את המשטרה להקצאת כוחות גדולים על חשבון תעסוקה משטרתית אחרת, אך כמו בעניין ירושלים נושא שמירת הסדר הציבורי מקבל עדיפות גבוהה, שפרושה הקצאת כל הכוחות הדרושים לטיפול בנושא.

● מאנילה, — בפיצוץ שהיה אתמול באקדמיה צבאית פיליפינית נהרגו 4 אנשים ונפצעו 38. ההרס יציע שעליו אמורה היתה הנשיאה קוראסון אקינו לסקור יחידות צבא בסוף השבוע הבא.

היהודים מעבר לרחוב...

(המשך מעמ' ג')

ואחיו הקטן ממנו זכה להיות מרדכי היהודי, ואחותו אסתר המלכה...

ברחוב שלנו אתה מוצא כל אותן דמויות הוד אשר להיות כמותן מתאווים ילדי הדת ורק, ואף פרצופיהם הילדותיים לובשות צורה טהורה ותמימה, זכה וברה, כתמה אשר עיטרה את מאורי הדורות. והלב שמח — ברוך אשר כאלה הן התחפושות של פעוטינו ועוללינו!

ובעברנו ברחוב "שלהם" — אף תחפושיהם כמותם. בדמות דיוקנם של עצמם הם מתחזים. צורות שונות ומשונות, תגודים חרבות ורמחים, מעוטרים בשלל צבעונים — מחזות מעולם החול והחולין.

הלב השמח בשימחת היום, הלב החופץ לראות בטוב ואך טוב, מיצר ודואג על אחינו בני ישראל אשר לא זכו לשמוח עמנו; כואב ומתפלץ על הקרובים הרחוקים, רחוקים כל כך מהוייתו הרוממת של החג היהודי, סחופים כל כך ממקור החיים והאמונה, למרות כי קרובים הם, צעדים ספורים מהעבר שלנו, על ידינו ממש, מעבר לרחוב...

ההוייה הכואבת משקת את השמחה הקצובה, מכרסמת את השימחה השואפת לשפוך ולהסתפח, ומרפה מן השעיסה והבריחה מהמציאות הארצית — "אלה אחיך, יהודי יקר, ואלו הן היריקשאות אשר לתוך לבושיהן הם נכנסים ביום היעדלידע". דמויות אלה הם מכירים, אליהם הם חפצים להתדמות וכמותן מהורים להם צלם ומסכה".

ואף כי בשעה שהם באים למולך בעברך ברחוב אתה חפץ לקטרג על אלה אשר מנעו מהם לחזות בנועם הדמויות היהודיות ושללו מהם להביט בצורת פניהם של אהרן הכהן, של משה רבינו ושל מרדכי היהודי, אבל בליבך פנימה אתה מחיל דמעה אחת, גדולה ודויה, מתוך אוצר הדמעות אשר עלו בעיניך יחד עם שימחת היום, גם על אחינו מעבר לרחוב.

כי היהודי אשר לבבו נפתח ונתפקה מ"השתיה כדת", הוא חפץ לתת, ידיו מושטות להעניק, ומשאין בידו לתת לאחיו אשר מעבר לרחוב מעייני האמונה אשר גלים לפניו — הרי הוא עומד ומעניק לו דמעה אחת, גדולה ודויה, מאוצר הדמעות אשר נובע בשפע תבעו ביום נעלה זה.

— ראויה דמעה אחת, גדולה ודויה, לעלות למרום לבקש ולהתחנן על נפשו של היהודי אשר מעבר לרחוב...

החלטת הקבינט בענין דרום אפריקה

(המשך מעמ' ג')

להצטרף לדעתו של פרס. "אי אפשר לסיים את הישיבה בלי החלטה", אמר, ואכן כעבור שעות ספורות כבר נכתבה ההחלטה ופורסמה ברבים.

● כניעה ללחצים או הצהרה?

בסיום ישיבת הקבינט אמרו כמה שרים בגילוי לב, כי לדעתם ההחלטה היא כניעה ללחץ האמריקני, אך לא היתה ברירה והקבינט היה חייב לקבל אותה, כדי להימנע מסנקציות אמריקניות נגד... ישראל. "רק זה עוד היה חסר לנו. קיצוץ בסיוע האמריקני", אמר אחד השרים.

השר שרון נשאר איתן בדעתו, כי ההחלטה מיותרת ולא נכונה. הוא, כמו יתר השרים, יודעים, שכדי להימחק מ"הרשימה השחורה" היה צורך בהחלטה קשה יותר. החלטה כזו לא התקבלה. המטרה היא איפוא, רק להצהיר הצהרות יפות ולציבור "ידעת קהל", כשלמעשה לא ישתנה דבר ביחסים עם דרום אפריקה.

בכל אופן, פרשת דרום אפריקה לא הביאה את ממשלת האחדות הלאומית לפיתחו של משבר מחודש. להיפך. הדיון בקבינט חצה קוים מפלגתיים, וכאמור שמיר ורבין החזיקו בדעה אחת, פרס מצא שותף לעמדתו את שר האוצר, דוקא.

כמה מעוזריהם של ראש הממשלה, שר החוץ ושר הבטחון, אשר המתינו בפתח משרד ראש הממשלה לסיום ישיבת הקבינט, אמרו זה לזה בחיוך: "מישהו זוכר, שלפני כמה ימים ענין העיסקה הבינלאומית היה גורלי כל כך לגבי המשך ממשלת האחדות הלאומית"?

הדברים באו להמחיש, עד כמה רודפים המאורעות זה את זה, כשפרשיות חדשות צצות חדשות לבקרים וכמעט משכיחות את הראשונות. ועידה בינלאומית, פרשת הנשק לאיראן, פולארד, דרום אפריקה והקרית הממשלה בירושלים שואלים: "יומי הבא בתורי"?...

משהו קורה למודיעין

(המשך מעמוד ה')

שעשה נשיא ארה"ב רונלד רייגן בפרשה האיראנית שלו.

האם "יתכן שפולארד יעביר לישראל כמויות של מסמכים ובצמרת לא ידעו על כך? לא ישאלו מנין הרדי המידע? ייתכן בהחלט שמה שקרה באוטובוס הוא פרי מעשה של אנשי מודיעין בדרג השדה? אך ההחלטה לבייס מרגל כמו פולארד בארה"ב לא ייתכן שנתקבלה על דעתו של רפי איתן בלבד. כפי שלא ייתכן שחיל האויר יצא ליירט מטוס בלא אישור של הדרג הבכיר ביותר ואין ספק שרה"מ, שר החוץ ושר הבטחון ידעו היטב על מערכת הקשרים שמפתחים עמירם. ניר ואחרים עם האמריקנים והאיראנים.

עם כל ההערכה לאנשים ולמעשים, ויש אנשים טובים והצלחות, אי אפשר שלא להתמקד בהתרופפות הפיקוח ומכאן קצרה הדרך למעשים שלא יעשו המסכנים חיי אדם. ייתכן והפתרון יהיה במינוי בעל תפקיד חדש ליד ראש הממשלה שכל עיסוקו יהיה תיאום בין זרועות המודיעין והעוסקים בתחומים הקשורים לכך. יש לקבוע כללים מי מקבל החלטות בעניני מודיעין רגישים ומי מבקר את ההחלטות כדי שלא יוצר מצב כמו שהוא קיים היום שהמחליטים הם המבצעים והמבקרים ולבסוף הממשלה חייבת ליטול על עצמה אחריות למעשי הדרגים הביצועיים של המודיעין, לתת גיבוי לעושים ולשאת באחריות לכשלונות. רק במצב שכזה ידע כל אחד לשקול שיקול רחב כל פעלה וגיוס אנשים בטרם נעשו וימנעו כשלונות חמורים כפי שהיו בשנים האחרונות.

פצצה הוטלה לעבר נציגות ישראל באתונה אך לא התפוצצה

אתונה, — פצצה הוטלה ביום ד' לתוך חצר נציגות ישראל באתונה, אך היא לא התפוצצה ולא גרמה כל נזק.

המשטרה מסרה כי הפצצה, עטופה בנייר כסף, הוטלה על ידי שני אנשים שעברו על פני הבניין רכובים על אופנוע. אנשי סגל הנציגות הישראלית פנו מיד מן הבניין ומומחים לפירוק פצצות הגיעו למקום וניטרלו את הפצצה. לאחר מכן לקחו אותה עימהם לבדיקה נוספת.

בניין נציגות ישראל שוכן בפרבר יוקרתי של אתונה, אשר שם נמצאות גם שגרירויות רבות אחרות. (ע"ר)

● מוסקבה, — מתנגד המשטר הסובייטי מרצי' תרוזובינק, 47, שהיה ממונה בעבר על "יקרן סולז'ניצין" לעזרת אסירים פוליטיים, חזר אתמול למוסקבה, יום לאחר ששוחרר ממחנה העבודה נוריילסק בסיביר. (ע"צ)

"בולגריה בודקת אפשרות לחידוש היחסים עם ישראל"

כווית, — העתון "אל ראי אל עאם" מוסר בשם מקורות מוסמכים כי בולגריה בודקת עתה אפשרות לחידוש יחסים דיפלומטיים עם ישראל.

לדברי העתון בולגריה מגלה עניין רב בנושא וקיימה מגעים עם מוסקבה על מנת לקבל אור ירוק.

המקורות אמרו עוד לעתון הכוויתי, כי הבולגרים צופים שבריה"מ תאפשר ל-300 יהודים לצאת מאדמתה בחודש אפריל, וכי השלטונות הסובייטיים יפעלו להעלאת מספר המהגרים היהודים מבריה"מ באופן הדרגתי, עד ל-500 יהודים בחודש.

לדברי מקורות אלה, צפוי שר 12,000 יהודים יהגרו מבריה"מ לישראל בשנתיים הקרובות. (ע"מ)

ירדן אישרה פס"ד מוות למוכר קרקעות בשטחים

רבת עמון, — ממשלת ירדן אישרה הוצאתו להורג בתליה של מרשד אלרזאק אבו תבילה מבנירא שליד שכם, והאחד מוחמד עודה המכונה אחמד עראר מרגילה שליד שכם, הם נאשמו במכירת קרקעות לאויב.

הם נשפטו שלא בפניהם ע"י בית דין ב-5 בפברואר 1987. הידיעה נמסרה ב"צות אל שעב".

ב"ה
"גזור ושמור"
גם לטובת קרובך וידידך
"מצות"
מובחרת
עבודות יד בסיסונות וליחידים, צישינסקי ב"ב
(03)798016
לסובתך הקודם בהרשמה, נא להודיע מיד הכמות הדרושה

לקראת החג מארה"ב
שמלות חגיגיות לילדות
חליפות בנים גיל 10 עד 11
כותונות גברים עם דוגמא
חלוקי נשים החל מ-35 ש"ח
שמלות חורפיות לילדות בהנחות גדולות
במוצש"ק וביום א' מ-8.00-10.00
רח' יואל 14 בחצר ירושלים
או לתאם בטלפון 02-819967

הזדמנות אחרונה
הגיעה כמות מצומצמת ואחרונה של ג'קטים שחורים והפו חיים תוצרת אנגליה
המכירה תתקיים ברחוב בן זכאי 54 ב"ב במוצש"ק ובכל ערב מ-9—7 כמו כן מכירת חיסול של מעילי צמר, מעילי גשם ותולצות

שרותי חיטוי
הדברת ג'וקים
35 ללא ריח 40 ש"ח
רשיון משרד הבריאות 186
בהילל 13 תל-אביב
טל. בעבודה 03-614572
טל. בבית 03-398321

מכירה חד-פעמית
בגדי הריון
בגדי נשים אלגנטיים מלונדון
רק ביום ג' בערב
כ"ג אדר משעה 7.30 עד 10
רח' רש"י 107 קלק ירושלים

היכונו לפסח
בגדי הריון לכל אירוע במחירי מבצע
מוצאי שבת "כי תשא" וימי שני ורביעי כ"ב-כ"ד אדר בערב 8.00-10.00
עזרת תורה 41 י-ם

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ לבן תורה: דירה כלילת המעלות 3 + אופציה ל-2 נוספים שבתהליך בניה, ק"א, בתחילת מטרסדורף, בזול וללא תווך. לפרטים: שטרן, "מקור-הטבע" שטראוס 8

★ ברוממה (המ"ג) 3, ק"ג + מרפסת דרומית מיידי! (02)720056

★ הר-נוף 4½ חדרים, שאלוזן + נוף + מחסן 120 מ"ר יחידת הורים $89,000 "דור-נוף" (02)243021

★ 5 חדרים בהר נוף, שלבי סיום עם גינה או קומה א' רק 90,000. "דור-נוף" (02)228633

★ הר-נוף, 4 עם גינה, דרומית, מרווחת, מטבח מפואר. ארונות 107,000 "אנגלו-סכסון" (02)221161

★ הר-נוף 6 עם גינה וטרסה נוף מרהיב, 115,000, "אנגלו-סכסון" (02)221161

★ רמות לדתיים, קוטג' מפואר, 6 (אפשרות ל-2 דירות) נוף, גינה, 160,000 "אנגלו-סכסון" (02)221161

★ ברמות ג' 3 חדרים, משופצת, ק"א + נוף + דוד"ש + ארונות 868548 בערב

בדמ"פ

★ בישעתו (ליד גאולה) 3 + חצר + אפשרויות, שקט, 36,000, גמיש, (02)245330

★ במקור-ברוך 2 מסודרת + ארונות קיר ק"א מיידית + מרפסת גדולה לסוכה (02)539411 מ-12.00-9.30 מ-2.00-2.30 ומ-9.00-7.00

להשכרה

★ דירת 2 חדרים + טלפון, מול רמות פולין, מיידי. טל. (03)793076

★ 3 חדרים בהמ"ג 41 מסודרת + טלפון, מערכת חשמל אוטומטית + ארונות (02)534471

★ בהזדמנות! 3 חדרים בעזרא, ק"ב אפשרות לתקופה ארוכה טל. (02)826511

מכוניות

★ פרז 305 אס-אר סטיישן 1981 יד ראשונה (02)532976

בני ברק

למכירה

★ נותרו מספר דירות מפוארות 3½ ח' במרכז בעלי המלאכה טל: 785026 בערב

★ בבני ברק 2½ + חצי משופצת ק"ג ברח' אהרן דוב 24 טלפון (03)786595

ערי הארץ

חיפה

★ למכירה בית פנוי מדיירים דירות וחנויות בסביבה דתית פרטים (04)662704 (04)387545

עבודה

★ מחפשים אשה למשק בית בימים א' וה' (02)474710

★ דרושה עוזרת דתית לגן ילדים לפנות ארלוזורוב 34 או בערב טלפון (04)643956

★ דרוש/ה רציני/ת לשקילת וניקוי יהלומים תנאים טובים תוך כדי לימוד תפקיד ניהולי למתאים/ה (03)784371

★ לחברת שיווק גדולה דרושה מקדמת מכירות דתית תנאים טובים (02)245896

★ מזכירה למשרה חלקית למרפאה ברמות רצוי מהאזור (02)810486 (02)361575 בערב

מטפלות

★ מטפלת 4 פעמים בשבוע 8.00-14.00, דוברת אנגלית (03)764116 (לא בשבת)

מכירות

★ למכירה: ארון 4 דלתות, ארון עליון למטבח שטיח 2×3, וילון 413007

השבת אבידה

★ נמצאו תפילין בתחנת אוטובוס 51 בפתח-תקוה ביום ד' כ"ט שבט (03)9246271

נקיון ופוליש

★ "הנוצץ" — מבצע פסח כהלכתו!!! נקיון ופוליש — מעסיקים פועלים דתיים (03)310030

★ "המלטש" החברה האמינה והותיקה ב"מבצע" הדברה חינם על נקיון ופוליש (03)315734

אופנת פסי'
ירושלים מלכי ישראל 8
בני ברק ר' עקיבא 137
מכירה מיוחדת לקראת פסח
במוצש"ק פרשת כי תשא
כל הקודמת זוכה!!!
מ-8.00 עד 1.00
10% הנחה ממשית בדגמי האביב החדשים
זכרי! ההנחה במוצש"ק בלבד
להתראות!

דרוש מנהל
למינהלת שכונתית
בשכונת הר-נוף
מהות העבודה
ניהול צוות עובדים מקצועיים, תכנון ופיתוח שירותים חברתיים בשיתוף עם תושבים מתנדבים ונבחרים, עם מחלקות העירייה ומוסדות הממשלה. סיוע לתושבים להתארגנות לפעולה בקרב השכונה ובמגעים עם מוסדות.
כישורים דרושים
השכלה גבוהה בתחום מינהל ציבורי או פיתוח ארגוני קהילתי או השכלה מקבילה.
5 שנות נסיון לפחות בניהול מערכת מורכבת.
אנא שלח/י קורות חייך למשרד המינהלת רח' שאולזון 18, ירושלים, עד לתאריך 31.3.87.

מבצע תספורות לחגים
ספרית מקצועית
במבחר תספורות חדשות ובפנים אומנותיים ובמחירים נוחים מאד ובאוירה הדדית
ביום שלישי ברח' כתב סופר 16 גבעת שאול, אצל משפחת כהן
ביום רביעי בסורוצקין 39 אצל משפ' וידר מ-1.00-6.00
וביום שני רח' מעגלות הרב פרדס 105/32 משהב, קומה 8.
מ-1.00-6.00

הבגד שלנו
צפניה 1 02-822842
נשים ונערות שזמנן יקר להן קונות ב"הבגד שלנו"
הבגד הכי מוצלח במינימום זמן
פתוח כל ערב מ-5.30-8.30
להתראות

מכירת סוף העונה
שבוע אחרון
חיסול כללי עד 50% הנחה
המבחר הגדול ביותר בארץ מעילים, ז'קטים, חליפות, שמלות והצאיות חצי מחיר עד מס' 52
מעילי צמר חדיש 150 ש"ח
ז'קט צמר 125 ש"ח
בלי חשש שעטנז
מדרחוב נחלת בנימין 16 ת"א טל: 655087

מבצע אביב
"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"
בצוע עבודות
★ סורגים ★ מעקות ★ שערים ★ עבודות אלומיניום ועוד...
לבני ישיבות מחירים נוחים ובתשלומים!!!
02-964212, 719242

"רדיו אריה"
אריה חט
■ רדיו טייפ למכוניות
■ אביזרי רכב
■ בסכוכות
■ בטחונות
יבוא אישי לכל סוגי הרכב גם לעולים חדשים ותיירים
רח' יפו 210 ירושלים טל. 02-382652

בס"ד
מבצע מיוחד לרגל חג הפסח!!!
שרות-גור
מכירת חלקים עליונים לתנורי אפיה
• רנקו קריסטל
• תלם 555
• שביט
• כיריים קינג
כל הקודם זוכה בהנחה של 15% עד גמר המלאי
שרות גור: שחת מורשה למכונות כביסה זהר
רח' רש"י 63 טל: 539767, 539625
שעות המשרד: 13.00—8.00, 18.00—16.00
ימי ג', ו' 13.00—8.00

הורוביץ
ר' עקיבא 122 ב"ב
הנברשות הנסכרות ביותר במחירים הנוחים ביותר
ב-3 תשלומים שווים ללא תוספת מחיר
עכשיו במשלוח חדיש בסגנון
* אקסלוסיבי
* כפרי
* ומודרני
הורוביץ
ראית אורך! ראית טוב!

הגיעו דוגמאות חדשות של בגדי תינוקות, שמלות וחלוקים לבנות
תנויות המפעל:
ירושלים: אשתורי הפרחי 2 פינת מלכי ישראל
ת"א: רח' וולפסון פינת כפר גלעדי
ובחנויות המובחרות בב"ב
עולם הפלא

מכירה חד פעמית
שמלות יפהפיות לנשים ונערות תוצרת ארה"ב
שתתקיים בעזרת השם במוצש"ק בסנהדריה המורחבת 135/1 כניסה ב' בין 8-10.30

בס"ד
תעשיות בר-מן (קליה ואריזה) בע"מ
מזכרת-בתיה
בהשגחה מיוחדת לפסח תשמ"ז
בהשגחת הבד"ץ
ירושלים העדה החרדית
• קקאו הולנדי משובח בר-מן בפחיות של 500 גרם
• סוכר 1 ק"ג בר-מן יבוא מיוחד
• קפה קלוי וטחון בר-מן 100/200/500 גרם
להשיג דרך שוק מטע
ת"א-ב"ב: 03-806161, י-ם: 02-537964
חיפה: 04-720784, חדרה: 063-34683

לוח המודיע

המתווך מלכי ישראל 6 י-ם 02-273356

- בגאולה 3 והול ק"ב כיוונים + מרפסות 85,000
- מבחר דירות 5,4 חדרים בבניה בתל ארזה ומתניים.
- באחוה (גאולה) 2 חדרים ק"ב (למשורר/אבסניה) 35,000
- עיי צאנז 4 - 100,000 5 - 120,000
- 4 בסנהדריה המורחבת ק"ב ומרפסת גדולה 77,000
- בבניה באונסדורף 6 חדרים (ומעלית) 4 כ"א 180,000
- 4 בסנהדריה המורחבת ק"ד משופצת 70,000

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ ברמות פולין 4 חדרים (1 קטן) ק"א 66,000 (תווך) 02-866690 02-861180

★ ברמות רישונא 4 + פינת עבודה ק"ב 76,000 (תווך) 02-861180 (02)866690

★ ברמות-04 3 חדרים + מרפסות לסוכה 48,000 דולר!!! "עם-גר" 816833

★ ברמות 04 דירות בנות 5-4½-4-3½-3 חדרים משכנתאות לבעלי הסכון בר-מצוה ומח"ל, ללא תווך. "ישרש" 02-224778 רח' חזנוביץ 3 ירושלים

★ בהזדמנות 3 במעלה-שמחה ליד מטרסדורף אפשרות הרחבה "אבן-דנן" אחה"צ 02-383357

★ קרוב לארזי-הבירה 4 + חצר 85000 "אבן דנן" אחה"צ 02-383357

★ ברמות א', בהזדמנות 3 + ק"א. מטבח אמריקאי לרציניים!!! 02-863446

★ קומה שלמה 5 גדולים ועוד- למכירה 160,000 להשכרה 800 382740

★ למהיר החלטה!! המ"ג 3 + מרפסת, מיידי. טלפון 02-864586 בערב

★ בסנהדריה, ברחוב אופירה, דירת 4 חדרים + מחסן, ק"ב. טלפון: 02-221451

★ בארזי-הבירה, 3 חדרים, מרווחת ונאה מאד, ק"ד + מעלית. 02-223234 ,02-823742

★ ארזי הבירה, 4½ חדרים, ק"ב, כיוונים טובים, 130,000 דולר טלפון: 02-820364

★ בבית וגן פנטהאוז 5 + סוכה בהר נוף פנטהאוז 7 + סוכה "קפלן-נכסים" 243971

★ 2½ גדולים ק"ק + גינה + מחסן 13 מ"ר בזוהוביץ 02-231951 02-244585

★ בהזדמנות!!! בגבעת מרדכי 3½ מרווחים!!! בהר-נוף, 4 מרווחת + מרפסות "יאה" 248012-02

★ 4½, במעלה שמחה (ע"י מטרסדורף), כניסה נפרדת + דוד"ש + 2 חצרות, כ-85 מ"ר, הרגשה כקוטג', $75,000 בלעדי ל"תווך שמחה" 02-520798

★ בקטמון הישנה בנין שלם מתאים למוסד לרציניים בלבד "אורטל" 287973 288588

★ באונסדורף מנחם משיב 3½, ק"א, יפהפיה + מרפסות, גינה, מיידית 02-280856

★ ברמות א' 3 חדרים דרומית רק 40,000 דולר "עם-גר" 816833

★ בהר-נוף 5 ק"ב דרומית מרפסות + נוף לכניסה מידית "אורטל" 287973 288588

★ למכירה דירה 4½ 3 כיוונים ק"ב כניסה מידית ברמות רישוא 02-273728 76,000

★ בהר נוף 4 דרומית ק"ג כניסה מידית "אורטל" 287973 288588 (מלד"ן)

★ בווה צבי 2½ פניה 12 מדרגות — אפשרות להשכרה ל-3 חודשים 02-822397

★ בבית וגן בהפסגה 4 + פ"א + מחסן + מעלית ק"ג מידית 02-421547 02-865479

★ בסורוצקין 4½ מרוהטת ק"א + מוסך פרטי מפתחות אצל "מוטי קוצר ושות'" 02-225588 02-247937

★ מבחר גדול של דירות בכל האזורים + שרותי עו"ד + סיוע במו"מ + שרות אמין ומסור! "אינטרנשיונל" רי-פרוסום כוכבי יעקב מאיר 7 י-ם

★ בסורוצקין דירת 4 חדרים מצויינת, 3 כוונ' אויר 02-522573

★ במכרז ברש"י, 3, (אחד קטן) ק"ג 40 מדרגות + מרפסת + שמש 532131/3815 ויינשטוק

★ ברמות ג'!!! לא להאמין!!! מציאה 4 יפה + מרפסת סוכה!!! 02-272710 80,000

★ ברמות א' 3 חדרים (ק"ב גדול) (אחורית) 45,000 (02)272710

★ בהר-נוף מבחר דירות 5-4 חדרים, פנטהאוז מוכן ובכל השלבים 02-414184

★ בגבעת שאול קוטג' מפואר 6 חדרים איכות מיוחדת + פנטהאוז 02-421051 $180,000

★ בבית וגן 2 ק"א $45,000 להשכרה דירת 7 "מרום" 02-414175 מ-14.00

★ בהמ"ג 3 + מטבח משופץ + ארונות שרותים נפרדים + גינה + מחסן 02-531816

★ ברמות א' 3 ק"ב 54,000 ברמות ב' 3 58,000 "ירושלים-85" 02-539087-8

★ בהר-נוף 4 + גינה + נוף מידית 86,000 פנטהאוז 5 חדרים 120,000 "ירושלים-85" 02-539087/8

★ בתל-ארזה באביגדור 3½ מרווחת 2 מרפסות לסוכה ק"ד 825737 אחה"צ

★ 5-4 חדרים בבניה בתל-ארזה מיקום מצוין (רישום מידי בטאבו) "עידי" 02-245258 מ-10

★ בגאולה (ע"י ככר השבת) 4 הול. ק"ג 4 כוונים 120,000 "המתווך" 02-273355

★ בבניה במתנים (גמור שנה וחצי) 3 חדרים 4 ,60,000 90,000 "המתווך" מלכי ישראל 6 12-10 5-7.30

להשכרה

★ דירת 4 חדרים, מרוהטת קומפלט + הסקה + טלפון + מקרר, תנור גז ומכונת כביסה להשכרה לתקופות קצרות, פסח, שבתות וכו' פרטים טלפון — 381138

★ 3 חדרים מרוהטת + טלפון להשכרה לחודש ניסן ברח' אלקנה 814693

★ בהר-נוף 4 חדרים הסקה מרכזית ק"ב דוד"ש זמן מוגבל 02-533306 06-935242

★ לתיירים! 3 בגאולה, מסודרת קומפלט, הסקה, לתקופות קצרות ולחגים 02-824876

★ מיידי! 4 במטרסדורף מרוהטת קומפלט למשפחה קטנה לתקופה ממושכת 02-813525

★ 4 חדרים ק"ק בסורוצקין רהוט מלא $400 לחודש 02-520093

★ להשכרה במקור-ברוך, 3½ חדרים לשנה, טלפון, דוד"ש, ארונות, ק"ב 02-850629

בקוש דירות

★ דרושה דירה מרוהטת בת 2½-3 חדרים להשכרה לזוג צעיר לתקופה ארוכה בשכונות החרדיות טל: 02-827122

★ ללקוחות עם מזומנים דרושים בדחיפות דירות בכל הגדלים "אינטרנשיונל" רי-פרוסום כוכבי יעקב מאיר 7 י-ם

★ דרושה בשכ"ח בבית-וגן 2 חדרים + ארונות קיר בלבד ק"א/ק"ב לתקופה ממושכת 02-420942

★ דרושה דירה בשכ"ח בשכונות המרכז והצפון החרדיות מר"ח ניסן לשנה 02-824332

★ מחפשים לקנות דירת 3 קומה נוחה בעזרת תורה אונסדורף והסביבה 02-866397

★ דרושה דירה מרוהטת בשכ"ח לשנה לזוג צעיר באזורים מטרסדורף — עזרת-תורה והסביבה 02-812060 02-810976

קבלנים

★ ליפשיץ מציע ברמות ב' למסירה מיידית דירות בנות 2-3-4-5 חדרים "שקלים" 02-244059, 02-246146

עסקים

★ למפעל בינלאומי להוב דרוש משקיע רציני. צריפות למוסד. ת"ד 23514 מיקוד 91234 ירושלים

★ למסירה או בשותפות פעילה, עסק בעל מוניטין בגאולה בירושלים. ההשקעה הדרושה 25,000 — 45,000 ת.ד. 6243

★ ברמ"פ חנות גדולה 60 מ"ר + טלפון במאה שערים, (02)343298 בערב

בני-ברק

למכירה

★ 3 סלון ענק + מרפסות ק"ג חזית רענן אפשרות בניה 79,000 02-533661

★ למבינים 4 מפוארת ק"ב נחמיה ברסלב בבניה 3 כ"א "אינטרנשיונל" 798828

★ ברח' נחמיה פנת ברסלב דירות מפוארות 5-4 חדרים גימור מושלם פיתוח סביבתי-מרשים "המצליח" 798367

★ שלשה, ק"ג, חזית 3 כ"א מיידית "תווך אריה" 03-702132 03-783185 ד"ע 37

★ 3 חדרים יפים כיוונים טובים בשרת ק"ק + דוד"ש מיידית 03-793054

★ בהשומר 4.5 + גג + חדר חדשה + מעלית חזית $110,000 אינטרנשיונל (03)706117

★ למהיר החלטה!!! 4.5 במצודה ק"א, דרום-מזרח-צפון חזית $88,000 אינטרנשיונל 03-798828

★ למכירה 2 + הול גדול אפשרות לבניה 03-790784 אחרי 7 בערב

★ למכירה דירת 2 60 מ"ר ברבי עקיבא 75 ק"ק 052-27924

★ במרכז בעלי מלאכה 4 חדשה מידית 7 חדרים 4 כ"א "אודטל" 797413

★ במרכז 3½/3/2 ברמת אלחנן 3 מפוארת "אודטל" 797413

דמ"פ

★ מחיר הזדמנותי — ברמ"פ במרכז העיר 2 גדולים + ק"ג מיידי 03-786876

להשכרה

★ להשכרה דירת 3½ חדרים חדשה ק"א בסביבות-רוזין פרטים 03-768035

★ דירה בת 2 חדרים מרוהטת להשכרה במרכז העיר 782885

עוד 25 יום
לחג הפסח הבעל"ט
חד-פז
★ השחזה ★ שרות ★ מכירה
הכונו לקראת חג הפסח הבעל"ט
להשחיז סכינים וכלי-מטבח
חד-פז רח' יפו 125 טל 221967 מול חנית אוטובוס אחרי מח' יהודה
חג פורים שמח

טרר...טרר...
...שלום, מה שלומך,
...אולי תתקשר מאוחר יותר
מה קרה?
ההנות מלאה,
פרסמתי מודעה ב"המודיע"
אין תחליף
לעוצמת הפרסום
ב"המודיע"

מכירות

★ מכירה מיוחדת של חלוקים וכותנות לילה במוצש"ק כי תישא בשעות 7.30-10.00 משפ' תעמי. רח' בר-גבורים 7, נוה-אחיעזר ב"ב

★ מכירה חד-פעמית של שמלות מיוחדות מ-3 עד 17 חצאיות חליפות לבנות ולבנים סריגים קיציים במוצש"ק מ-8 עד 11 רח' חזון איש 21 ק"ג ב"ב

★ מכירה חד פעמית של בגדים יפהפיים מחו"ל במחירי הזדמנות לנשים וילדים, ושמלות חגיגיות ליולדות, במוצש"ק ר' עקיבא 135 ב"ב

★ מחו"ל בגדים מקסימים רק במוצ"ש, אשל"ג ב"ב אבן גבירול 4, ליד סוקולוב 788449

מכירה חד פעמית
בגדי ילדים ויולדות וגקיסים, שמלות אלגנטיות, בימי ב-ד' בשעות 10.30 — 6.30 בערב
כתב סופר 18 דירה 21 גבעת שאול

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לי!
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

תכשיטים

★ מזל טוב!!! לכלה ולמחותנים! מבחר מגוון ומעניין של פנינים ותכשיטי זהב, מהבורסה, 20% זול מבחנויות, ברח' יוחנן הסנדלר 6 ירושלים, ע"י תיווך אבן-דנן, בשעות 17-20 02-865073, מגיע למחותנים ולכלה תכשיטים באיכות מעולה

מכוניות

★ למכירה/פורד אסקורט 1100, 1971, קלץ' וגלגלים חדשים, טסט 10 חדשים 2000 דולר 02-826240

אבידות

★ נשכחו במונית מירושלים לבני-ברק בשושן פורים מצלמה מסרטה ותיק אשה בשקית 03-780533

★ נמצא סכום כסף בסביבות מא"ש לקבל ע"פ סימנים בטל 02-286096

בריאות

★ "מרפאת שיניים" טיפול בשיניים לילדים ולמבוגרים רמות ב' רח' צונדק 21 02-866010 02-866533

יש מקום שמרכז את ההצע והביקוש באזורים הדתיים
מכירה • שכ"ד • דמ"פ
"שא ברכה"
מודיעין לדירות ללא דמי תיווך

★ מרוהטת ומרווחת לתקופת הפסח לתיירים או לתקופה קצרה 03-7513957 בבוקר

★ 3 ק"א ריהוט מלא שקט ומרכזי לזוג לחצי שנה 700723

★ במרכז בעלי מלאכה 4 ק"א 3 כ"א ובמרכז 3 מרוהטת "אורטל" 797413

בקוש דירות

★ דרושה בבני ברק דירת 4/5 בשכ"ח + טלפון וארונות רצוי במרכז לשנה מיולי 03-793040

עבודה

★ דרושה מטפלת + כל עבודות הבית כל יום מ-10.00-14.00 באזור גאולה + המלצות 02-381469

★ אשה נעימה לאשה חשובה מבוגרת לשהיה אחה"צ בביתה בבני ברק 03-709653

★ בגאולה דרושה תופרת מתלמדת ותופרת רקמה וריגוג לאפליקציות בבית 02-227619

★ דרושה מטפלת בעלת נסיון לבית בשכונת הר-נוף 537051

★ דרושה מנהלת חשבונות + ידע במחשב + נסיון, רצוי רווקה 02-289741

★ דרושה מוכרת לחנות לפנה"צ במרכז בני-ברק 709614 796043

★ דרוש סוכן עצמאי לשיווק שוקולד דברי מתיקה בריכוזים הדתיים 03-993211 מר קובלסקי 4-2 בצהרים

★ דרוש אדם למגורים וטיפול קל בקשיש בבני ברק, כולל לינה, אפשרי גם לחולק מהיממה, תנאים טובים 03-781077 11-8 בערב

★ דרוש אדם ללווי ועזרה לקשיש בבני ברק להתקשר בטלפון 03-781077 בשעות 11-8 בערב

★ דרוש צעיר בעל רכב לעבודה לפי שעות טלפון 03-700186

★ דרוש אדם מוכשר ונמרץ לעבודה חשובה ומעניינת בשעות הערב 02-412548

★ לצרכנית יד דוד דרושים, קופאיות ועובדים — נהג 825233/4

★ לקונפקציה לשמלות בבני ברק דרושה מוכרת מנוסה בשעות אחה"צ טל: 787489 תנאים טובים למתאימה

★ מקבל צביעת חדרים ודלתות חידוש אמבטיות ופרקידרים באחריות 03-705249 בערב

★ למשרד תווך דרוש איש מוכשר עדיף בעל רכב ובעל ידע בעבודה על מחשב 02-282154

★ בבית וגן דרושה אשה/בחורה אחראית ומנוסה לעזרה בעבודות בית ולטפל בילדים לפנה"צ או אחה"צ 02-430682

מטפלות

★ דרושה מטפלת לילד בן שנה אחה"צ באזור המלך ג'ורג' 02-763783

★ דרושה בחורה/אשה לטיפול בילדה ולעבודות בית לשעות אחה"צ בבני-ברק 03-657186 03-657118

שידוכים

★ בס"ד "בנה-קינך", שידוכים לדתיים, סודיות מוחלטת, שטראוס 20 ב, טלפון: (02)242428

קורסים

★ ENGLISH מתארגנות קבוצות נשים ללימוד אנגלית מיד לאחר הפסח 03-792132

טבעונות

★ "תפוזין גדול" בהכשר מיוחד יותר בריא מכל הפטלים 03-790638 02-867910

מכירות

★ שמלות אלגנטיות לערב ולארועים יבוא מפריז וגם הזמנות מבד' יבוא 02-246312 מ-10.00 עד 19.00

ההבדל בין פאה לבין פאה מקסימה
תלוי ב..."חוט השערה"
Glamour Tress — גלמור טרס
PRINCESS — פרינסס
Venus — ונוס
מיטב ומבחר הפאות
רח' שטראוס 20 ירושלים
ליד מוניות בני-ברק
(בהנהלת זהבה לוי)
רחוב ירושלים 36 פינת רבי עקיבא בני ברק
(בהנהלת יפה אייזיק)
זכרי! פאה יפה וטובה רק ב"חוט השערה"

הודעות

בית הדין הרבני האזורי
אשדוד

הנעשה כפני בית הדין בקשות לכתון צווי ירושה בתיקים המפורטים להלן. כל המתנגד מכוח הטאה או המעוניין בענין שאותה הבקשות מתייחסת אליו ורוצה להתנגד לה, יבוא לבית הדין ויכסור טענותיו תוך 15 יום מיום פרסום הודעה זו, שאם לא כן יתן בית הדין צו כמבוקש בענין.

תיק 402/מז
בענין ירושת המנוח מונטיאנו ברנרד ז"ל שנפטר בחוצות ביום כ"א אייר תשמ"ו 30.5.86 המבקשת: מונטיאנו רבקה.

תיק 403/מז
בענין ירושת המנוח יעקב עמר ז"ל שנפטר באשדוד ביום ז' כסלו תשמ"ז 9.12.86 המבקשה: סימי עמר.

תיק 424/מז
בענין ירושת המנוחה נתבי ניתן ז"ל שנפטרה ביום כ"ז סיון תשמ"ה 16.6.85 המבקש: ניתן מתם.

תיק 518/מז
בענין ירושת המנוח אבינר רפאל ז"ל שנפטר באשדוד ביום ר' כסלו תשמ"ז 13.12.86 המבקש: אבינר ליאון.

תיק 543/מז
בענין ירושת המנוחה סריסה נסים ז"ל שנפטר באשדוד ביום י"ט אייר תשמ"ו 28.5.86 המבקשת: סריסה עיישה.

תיק 574/מז
בענין ירושת המנוחה גלס שרה ז"ל שנפטרה בתל אביב ביום י"ג חשון תשמ"ז 15.11.86 המבקש: משה גלס.

תיק 587/מז
בענין ירושת המנוח גינביה שריל כריה ז"ל שנפטרה בקרית אתא ביום ג' כסלו תשמ"ז 5.12.86 המבקשת: שמחה פרישאשוילי.

תיק 599/מז
בענין ירושת המנוח קטנר ראובן ז"ל שנפטר בחוצות ביום י' תשרי תשמ"ז 13.10.86 המבקשת: קטנר אנה.

תיק 703/מז
בענין ירושת המנוח צבניאשוילי דוד ז"ל שנפטר בחוצות ביום י"ב כסלו תשמ"ז 14.12.86 המבקשת: צבניאשוילי שלוה.

תיק 687/מז
בענין ירושת המנוח ליבוביץ קלמן ז"ל שנפטר בחוצות ביום ב' אלול תשמ"ו 7.9.86 המבקשת: ליבוביץ אביבה.

תיק 714/מז
בענין ירושת המנוחה דהרי ברכה ז"ל שנפטרה בחוצות ביום ט"ז טבת תשמ"ז 17.1.87 המבקש: דהרי יעקב.

תיק 716/מז
בענין ירושת המנוח מפן חיים ז"ל שנפטר בשנת 1976 המבקשת: מפן תקוה.

תיק 718/מז
בענין ירושת המנוח דיין יעקב ז"ל שנפטר בחוצות ביום י"ז אדר תשמ"ג 2.3.83 המבקשת: דיין בתיה.

הרב ב.צ. מזוזאי
המזכיר הראשי

Rutis
מבצע פתיחה מיוחדת במוצש"ק 8-10.30
מבחר
חדש ומגוון
אלגנטי וספורטיבי
לאם ולבת מגיל 9
במחירי הפתעה
אפשרות ל-2 תשלומים
★ ★ ★
פתוח כל השבוע מ-7.00-8.00 בערב
ובימי א' ד' גם לפנה"צ מ-10-12
מיכלין 14 בית וגן
טל. 418840 ירושלים

שערים יציגים
במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
סל	1.6853
דולר ארה"ב	1.6183
ליש"ט	2.5909
מרק גרמני	0.8825
פרנק צרפתי	0.2653
ין יפני (100)	1.0666

הגיעו
לקראת פסח
דגמים חדישים
ביותר של
שמלות לנשים
ונערות
אלגנטי וספורט אלגנט
תוצרת ארה"ב
במוצש"ק וביום ראשון מ-8.00 — 10.30
רח' יצחק נפחא 16 גאולה

מבצע מדהים
שרשראות וצמידים
זהב ופנינים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

לוח היום

בס"ד יום הע"ש פ' כי תשא
י"ט אדר מ"ז (פר' פרה)
הדף היומי בבלי: בבא מציעא ס"א
ירושלמי: סוטה י"ב
משנה יומית: מקוואות י', ד-ה
הלכה יומית: אנ"ת שנ ג-ה

קריאת שמע	7.58
תפילת השחר	9.12
שקיעת החמה	5.52
מחר	
עלות השחר	4.09
נץ החמה	5.40

המודיע
העתון של
היהדות
החרדית

ירושלים מקדימים למצוות
אוצר ההלכות
על הלכות פסח ליל הסדר

דבר בעתו מה טוב
הספר
אוצר ההלכות
על הלכות פסח
ליל הסדר

קול הדף

לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02-243121 — 02-241112. השעור בתחיל בכל תחילת שעה.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: ליל שישי: חשבה, רח' הנ"ג 28. שבת: הר הזיתים, רח' הר הזיתים. כוצש"ק: הזמה הי"ג, רח' הר הצופים.
תל-אביב: ליל שישי: בני, רח' דיזנגוף 174. שבת: טל שחר, רח' שלום אש 9. הדר יוסף. בריאות, רח' המלך ג'ורג' 42. אחוה, רח' דיזנגוף 165. כוצש"ק: בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28. אחוה, רח' דיזנגוף 165.
בני-ברק, רמת גן: ליל שישי: רמת יצחק, רח' ירושלים 96 רמת גן. שבת: [illegible] רח' [illegible] ציון 43 רמת גן.
חיפה: ליל שישי: חניתה, רח' חניתה ג"ש 22. שבת: נורדאו, רח' נורדאו 13.
הקריות: ליל שישי: [illegible] רח' יצחק הנשיא 9, ק. חיים. שבת: ביאליק שד' ירושלים 15, ק. ביאליק.
פתח-תקוה: ליל שישי: הירקון, רח' [illegible] 24. שבת: קופ"ח כללית, רח' חיים עוזר.
נתניה: ליל שישי: החושן, רח' הרצל 2. שבת: הנשיא, שד' ויצמן 36.
כרמים: ליל שישי: [illegible] שבת: [illegible] 20.
חולון: ליל שישי: אסותא, רח' [illegible] 4. שבת: עין זהב, רח' עין זהב 4.
השרון, רעננה: ליל שישי: קופ"ח כללית. שבת: קופ"ח כללית.
שעות הפתיחה של בתי המרקחה כוגבתות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים

ירושלים: ליל שישי: שערי צדק; [illegible] ביקור חולים: [illegible] א.א.ג. [illegible]. שבת: שערי צדק; [illegible] חולים: ילדים. א.א.ג. [illegible]. שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
•
איזור התעשיה סקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל. 539255-8 ת.ד. 1306
•
דפוס "הדי", בע"מ
•
[illegible]
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
•
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות-הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

חדש! חדש!
יצא לאור ספר
צוואות והנהגות
מרבינו הבעש"ט ותלמידיו
הק' זי"ע
ליקוט נפלא שכמוהו לא נראה!
ספר חובה לכל אברך חסיד
להשיג בכל חנויות הספרים

לזוג צעיר
במצב דחוק
נחוץ מיידית ספת
נוער בפולה + ארון
בגדים לפנות
לטל: 052-921408

שיפוצים כלליים
★ ביצוע עבודות
★ שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים וצבע כללי
★ צוות מקצועי
כל עבודות הבניה
באחריות
ספול ברטיבות בחומרים מיוחדים ואיטום גגות
טלפון 24 שעות ביממה
02-234454

מבצע ללא תקדים
ל-3 ימים
40% במזומן
והוזלה ב-3 התשלומים
(על קניה מעל 100 ש"ח)
שמלות הורפנים לילדות
זקסים קייצים לגלאי 4-1
כותנות לילדים לבן עם
דוגמא רגבענ'
גרביונים. כותנות לילה
חלוקים ומטפחות
וסמינים במחירים זולים
המכירה התקיים אי"ה
ברח' סלנט 15 כניסה א'
קומה ב' במוצש"ק כי תשא
משעה 8.30 בערב
וביום ראשון דבר
בין השעות 10 — 3 בערב

שרות אינסטלציה
ושיפוצים כלליים
מקבל כל מיני תיקונים
סידור דירות וטמבורסקס
טל: 02-382096
02-430429
שרות 24 שעות ביממה
הנחה לתלמידי ישיבות

אינטרקום
לדירות ווילות
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

סוד העור החלק
לחיזוק שרירי הפנים
צואר ועורף
נגד התקמטות בשיטה טבעית
לאה 03-797189

SALE!!!
ישר מחו"ל!
מכירה ל-4 שעות בלבד
חלוקים וסריגים לנשים,
שמלות יפהפיות לילדות.
ספות, פינת מציאות
רח' אליהו הנביא 8, ק"א
בני ברק
ביום ראשון מ-6.00-10.00 בערב

לת"ת חסידי בירושלים
דרושים
★ מורים מובחרים ללימודי חול
★ מנהל לימודי חול עם נסיון והכשרה
תנאים טובים 02-412548

נעלי גלית
יחזקאל 10
אנו מקבלים
נעליים
חגיגיות
יפהפיות
עם אחריות
ת' עור
בחצי מחיר
בחצי מחיר

למהירי החלטה
מתארגנת קבוצה לבנין
מיוחד בנחמיה דירות בכל
הגדלים ודירות גג
03-705531

מנהל משק
בעל נסיון רב מעונין
בהצעת עבודה מעניינת
טלפון: 816743

מכירת בגדי נשים
וילדים תוצרת אנגליה
תתקיים אי"ה במוצש"ק
פרשת תשא ברח' עזר
ליולדות 4 בגאולה אצל
משפחת לוי, בין השעות
8.00 — 10.00 בערב

מכירת חיסול
בגדי החורף
★ חלוקים ★ סריגים
וכו' כמו"כ
ביגוד לקראת
חג הפסח
במוצש"ק 8-10
וביום ראשון בערב 6-10
ברח' עמוס 8 י-ם

דרושה
משפחה אומנת לילדה בגיל 6
שנים פיגור קל תשלום סביר
לפנות למוסד "בית הפליטות"
ירושלים (02)227986

מכירה
שמלות, חולצות וחצאיות
קייציות הכל.
"ממבים בורדפארק"
בימי ראשון בשעות אחה"צ והערב
שאולזון 28/4 הר-נוף
קוים 11 ו-15

בית יהושע
כפר הנופש
לכל ימות השנה
גלאט כשר
מתקבלות הזמנות לפסח
טל. 053-699477
ואחה"צ ובערב 03-761128
חדרים עם שרותים צמודים, אמבטיה, ומזגן.
מדשאות ומגרשי משחקים לילדים.

השבוע!
הזדמנות פז
מכירת בגדים
מקסימים לצעירות
במוצש"ק ובכל ערב
ב"ב 20.00-22.00
רח' הרצל 33 ק"א

דרושה בדחיפות
דירת 5-4 חדרים מסופחת
בשכירות בירושלים
לתקופה ממושכת
02-821079 בערב בלבד

מציאה
תבי 30 גאולה
(על קפה לאשה)
02-824462

דרושה בדחיפות
משפחה אומנת
חמה ומסורה
ל-2 אחים
ממוצא אמריקאי
בגלאי 7-9
(רצוי משפחה אחת לשניהם)
להתקשר 02-410883

מבצע פסח מרשים
מכירה מיוחדת של שמלות,
חליפות, חצאיות וחולצות
בדוגמאות מיוחדות
מבחר גדול של חולצות
לגברים עם דוגמא עדינה,
משהו מיוחד
ממיטב בתי ההלבשה של ארה"ב
המוזולה במחירי בורדפארק
במוצש"ק כי תשא 8-11
וביום ראשון 6-10 בערב
ברח' דברי חיים 18 ק. צאנז י-ם

משה שטרן
מוצרי חשמל מובחרים
המרכז למוצרי חשמל "אמקור"
מבצע המקררים והתנורים בעיצומו
השנה גם אתה תוכל להנות מהמוצרים היוקרתיים של "אמקור" בתנאים נוחים
★ מקפיאים, מקררים, מדיחי כלים, מיקרוגל ★ של "אמקור" וכן תנורי "אמקור" מכל הסוגים
ב-6-7 תשלומים שווים כל התשלומים ללא תוספת ריבית
הרוכש מקרר או תנור או מדיח כלים של "אמקור" יקבל שי לוקס תאורה קומפלט, או מבער לבישול של אמישראג
נ.ב. כל המבצע הנ"ל מוגבל לשבועיים בלבד וגם רק עד לגמר המלאי.
אל תחמיץ ההזדמנות ותכנס מיד למשה שטרן
מלכי ישראל 29, פתוח: בין השעות 1.00-10.00, 7.30-5.00
עד החג יהיה פתוח בע"ה גם יום ג' אחה"צ

אלפי דירות
ומאות
הצעות עבודה
"מעון" שרותי מידע
ללא דמי תווך
רח' פינס 9 קומה ב
טל. 233266 — 233913

למוסד תורני בבני ברק
דרושים:
א) מגידי שיעור לכתות ו', ז', ח'
ב) מורים ללימודי חול
ג) פקיד
ד) אב-בית
טלפונים 793385
700156

רשמי קול וטלפונים
מכונות גילוח ותספורת
במבצע אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

דרושה משפחה
אומנת
בשכר לתינוקת עם
תסמונת דאון
03-414195 03-490408

עטרת ברכות ומזל-טוב
מוגשת בזה למחנכת הדגולה
הרבנית ר. צישינסקי תחי'
להופעת הספר החדש
"שושנת-העמקים"
למען הצלחת דורותינו
בשם כל חברות נשי אגו"י
ב. סוקולובסקי ר. צוריאל ש. מוריאל
אחותנו את היי לאלפי רבבה אכי"ר

יד לשבים
מציעה
מגוון רחב של עובדים בכל המקצועות באזור ירושלים
שירות ללא עמלה
טלפון 273215

דרשו את הספר החשוב
"מתוק מדבש" (שמות בשני כרכים)
מבעל מחבר ספרי "אור הזוהר" ד' כרכים ושאר ספרים
בכל חנויות לספרי-קודש
הספר שזכה להסכמת גדולי הדור

משנכנס אדר מרבין בשמחה
נשי ובנות ירושלים
מוזמנות להקרנת סרט וידאו על מסך ענק
דגעים גדולים ומרגשים
בחצר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
★ התועדות י' שבט ★ יחידות י"ג בשבט
★ תהלוכת ל"ג בעומר
★ כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע מגיע לארה"ב ועוד...
אורך הסרט כ-3 שעות
במוצש"ק פר' כי תשא אור לכ"א אדר בשעה 8 בערב
באולם אפריון רח' בר-אילן פנת ירמיהו
כרטיסים בסך 6 ש"ח להשיג במקום
★ אסור להחמיץ הזדמנות מיוחדת זאת! ★

בגדים תוצרת חוץ
מכל הסוגים
במלאכת חן
יחזקאל 1
פנת ר' עקיבא 38 ב"ב
קני היום ושלמי
לאחר פסח!!!

לת"ת חסידי
בירושלים
דרוש
משגיח ומנהל
רוחני מומחה
ובעל נסיון
תנאים טובים סודיות מובטחת ת.ד. 5488 ירושלים

כל בו ריהוט (המזרן)
רח' ר' עקיבא 26 ב"ב
טל. 783570
סלונים, ספריות, חדרי שינה, ריהוט מיוחד לחדרי ילדים ונוער — מדולרי
ב-4 תשלומים
בהנהלת
מנחם אורנבך

תחבורה ציבורית מתייקרת ב־20% - מצות ב־22%

ההתייקרות בתחבורה תכנס לתוקפה ביום ד' הבא

החל ביום ד' 25.3.87 יחולו תעריפי הנסיעה בתחבורה הצי־בורית בנסיעות עירוניות ובינ־עירוניות בשעור כממוצע של 20 אחוז. זאת במסגרת מדיניות הממשלה לצמצום הסובסידיות.

משרד התעשיה והמסחר אישר לקראת חג הפסח העלאת מחיר המצות ב־22 אחוזים. מחירה של חבילת מצות (בת 2.5 ק"ג) יגיע ל־6.5 ש"ח. המחיר המירבי ל־1 ק"ג קמח מצה יהיה 2.74 ש"ח.

דובר משרד התחבורה שמסר על התייקרות התחבורה מציין, כי ניתן יהיה להשתמש בכרטיסיות הישנות ללא תוספת מחיר, מלבד הנסיעות המסומנות שבראש הכרטיסיה אשר מתבטלות עם העלאת התעריפים.

בכרטיסי הלוך ושוב שנעשה בהן שימוש בכיוון אחד ניתן להמשיך ולהשתמש ללא תוספת מחיר עד ליום ה' בניסן ה־7.4.87. שעורי ההנחה בכרטיסיות רגילות, נוער וקשישים ישארו ללא שינוי. רגילות 20 אחוז, נוער 50 אחוז, קשישים 33 אחוז.

להלן מספר דוגמאות של תע־ריפים שיכנסו לתוקף ביום 25.3.87; נסיעה עירונית שמחירה 0.50 תהיה מעתה 0.60 ש"ח, נסיעה בינעירונית ירושלים־ת"א תעלה 4.10 ש"ח לעומת 3.50 ש"ח. כרטיס הלוך ושוב יעלה 7.30 ש"ח לעומת 6.20 ש"ח. נסיעה בינעירונית ירושלים־חיפה תעלה 7.50 ש"ח לעומת 6.70 ש"ח וכרטיס הלוך ושוב 13.50 ש"ח לעומת 12.00 ש"ח. (עתי"ם).

הליברלים התקוטטו במסגרת "מפגש חברים"

בחרות — משבר; המערך מפגין אחדות

מאת סופר "המודיע"

שני פלגי המפלגה הליברלית, הקבוצה בראשות מודעי והקבו־צה בראשות ניסים־פת־שריר, קיימו אתמול, כל אחד בנפרד, כנס שהוגדר "מפגש חברים", במהלכו הטיחה כל קבוצה אש־מות בקבוצה היריבה שהיא לדעתה הגורמת לפילוג. "מפגש החברים" התקיים לאחר שביהמ"ש אסר לקיים כינוס מרכז המפלגה. נוכח החלטת ביהמ"ש, החליטו שני הפלגים לקיים... "מפגש חברים" וההשמצות ההדדיות נשמעו בעת. שני הצדדים מסרו שאין רצונם בפילוג.

ב"חרות" נמשכים עדיין סימני המשבר לאחר התמוטטות ההסכם הפנימי. אריאל שרון אמר אתמול, כי היום מוסכם ששמיר הוא יו"ר התנועה, אולם לאחר פרישתו "הכל פתוח" והוא בהחלט יהיה בין המתמודדים על ראשות התנ־ועה. יו"ר נשיאות הועידה הצפו־יה של חרות, משה קצב הביע אתמול דאגה מן המחלוקת הנ־שיה לצוץ שוב על פני השטח בעת הועידה.

לעומת זאת, קיימה אתמול מפלגת העבודה. "כנס אחדות" במהלכו הצהירו שמעון פרס ויצחק רבין כי הם פועלים בשיתוף ובהרמוניה ומזה שלוש שנים וחצי אינם מתקוטטים ביניהם. הם קראו לחברי המפלגה להמשיך ולהפגין אחדות ולדבריהם מפלגתם היא המלוכדת ביותר והאמינה ביותר בגוף הפוליטי. איש מן הנוכחים באותו כינוס, לא חלק על כך...

● תל אביב, — ההחלטה אם לאשר לדוד בלאס לשבת "שבעה" על מות אביו, תתקבל ביום א'. השופטת המחוזית בתל־אביב שושנה כרמן אישרה לדוד בלאס להשתתף בלוויית אביו אתמול.

בקשו רחמים מרבים
עבור
חיים יוסף רפאל
בן חפסה
מסבריה לרפו"ש בתושח"י

מתאם הפעולות בשטחים

אמצעי לחימה נתגלו במשאיות שחזרו מירדן

"היצוא לירדן יופסק אם ימשכו נסיונות ההברחה"

תל אביב — מתאם הפעולות בשטחים שמואל גורן, הזהיר את תושבי השטחים שהיצוא לירדן יופסק דרך הגשרים, אם לא יקיאו מקרבם אותם תושבים המנסים להבריח אמצעי לחימה מירדן לישראל, בהשראת ארגוני החבלה.

גורן אמר, כי הברחות אמצעי הלחימה מתבצעות בהשראת אש"פ ושאר ארגוני החבלה, המ־עוניינים לחבל במעבר משאיות מהשטחים לירדן.

הוא גילה, כי מספר משאיות הוחזרו והגיעו במעצר, לאחר שנתגלו בהם אמצעי לחימה.

גורן הביע תקוה שההברחות ייפסקו, לאחר שנקטו אמצעי בטחון בגשרים, שכן פרנסתם של אלפי אנשים עלולה להיפגע מה־פסקת היצוא (עתי"ם).

מחלוקת בין משרדי האוצר והבטחון על תקציב הלביא

חילוקי דעות על הרפורמה במערכת המיסים

מאת סופרנו הכלכלי

משרדי הבטחון והאוצר חלו־קים בדעות בעניין תיקצוב פרו־ייקט הלביא בשנת 1987. משרד הבטחון תקצב במסגרת תקציב התעשיה האוירית את פרוייקט הלביא ב־270 מליון דולר ואילו משרד האוצר מוכן להקצות בשנת התקציב הקרובה רק 200 מליון דולר לפרוייקט. מחלוקת זו מונעת לפי שעה קיום דיון בתקציב הבטחון בועדת הכספים של הכנסת.

יו"ר ועדת הכספים, ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, אמר אתמול, כי הועדה תדון בשבוע הבא יום ולילה בהצעת התקציב על מנת לסיים עד סוף החודש את הדיונים בתקציב. הכנסת אמורה לאשר עד סוף חודש מרץ את תקציב המדינה לשנה הבאה.

חילוקי דעות אחרים בתחום התקציב נוגעים לרפורמה במערכת המסים. חברי כנסת מהמערך מתנגדים להצעת הרפורמה של שר האוצר ודורשים להגדיל את הנטל על בעלי ההכנסות הגבוהות. במערך תובעים להטיל מס יסף בשיעור של 52.8 אחוזים על בעלי ההכנסות מעל 6,000 ש"ח לחודש, במקום 9,000 ש"ח כפי שמוצע כיום. במשרד האוצר אומ־רים, כי בועדת הכספים צפוי רוב בעד הרפורמה במס.

רכב של שרות בתי הסוהר נרגם באבנים בחברון

בעזה נרגם אוטובוס שהסיע סוהרים לעבודתם

חברון — רכב של שרות בתי הסוהר נרגם אתמול בבוקר באבנים, בעת שחלף ליד המכל־לה האיסלמית בחברון. שימשות הרכב נופצו. הסוהרים שהיו בו, ירו באויר, אך לא הצליחו ללכוד את התוקפים.

הסוהרים עצרו את הרכב, קפצו מתוכו וירו באוויר. כתוצאה מה־ר', ברחו מיידי האבנים לכל עבר והסוהרים רדפו אחריהם, אך התוקפים נבלעו בסימטאות ואיש לא נלכד.

דובר שרות בתי הסוהר, שמעון מלכה, ציין כי ביום ג' נרגם במרכז עזה אוטובוס שהסיע 30 סוהרים לעבודתם, אז הצליחו הסוהרים ללכוד 2 מן התוקפים לאחר מירדף ברגל. (עתי"ם).

החלטת הקבינט הועברה לממשלת דרום אפריקה

(המשך מעמוד ראשון)

מדינה ואחל מעשה נותקו היח־סים וישראל מופיעה כמדינה הראשונה ברשימת המדינות המ־ספקות ציוד צבאי, מתוחכם למ־דינה זאת, וזאת בניגוד להמלצו־תיה של הממשל האמריקאי.

נציג ישראל בפרטוריה נועד עם מנכ"ל מחלקת אירופה במשרד החוץ הדרום אפריקאי ומסר לו על החלטת ממשלת ישראל בהד־גישו שכל החוזים שנחתמו עד כה בין ישראל ודרום אפריקה יכובדו במלואם.

ושינגטון מקדמת בברכה את החלטת ישראל

ושינגטון, — ארה"ב קיבלה אתמול בברכה את החלטת ישר־אל, כי צמצמה את קשריה עם דרום אפריקה.

"אנו מקדמים בברכה צעד זה כהתפתחות חיובית", אמר דובר ... צ'ארלס

פרס: לא ייחתמו חוזים חדשים בתחום הבטחון עם דרום אפריקה

— מאת צבי רוזן, כתב "המודיע" בכנסת —

ס"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס הודיע אתמול במ־ליאת הכנסת, כי בין ההחלטות שקיבל שלשום הקבינט המדיני מצויה החלטה, שישראל לא תחתום עוד על חוזים חדשים בתחום הבטחון עם דרום אפרי־קה. השר פרס השיב במליאת הכנסת לחמש הצעות לסדר היום בנושא מדיניות ישראל לגבי דרום אפריקה.

בהתייחסו למצב היחסים עם דרום אפריקה מנה פרס בכנסת את החלטות הקבינט. החלטה א. לחזור ולהביע הסתייגות ממשטר האפליה, החלטה ב. לצמצם את קשרי ישראל בדרום אפריקה, החלטה ג. לא לחתום חוזים חד־שים בתחום הבטחוני.

במוצש"ק מלוה מלכה השנתית של מוסדות סדיגורה בירושלים

תכונה רבה ניכרת בקרב חסידי, ידידי ואוהדי בית רוזין־סדיגורה לקראת סעודת "מלוה מלכה" השנתית האמורה להערך אי"ה במוצש"ק זה, פר' כי־תשא, באולם "פרידלר" שע"י בית הכנסת הגדול בירושלים.

ה"מלוה מלכה" תתקיים בראשותו של כ"ק אדמו"ר מסדיגורה שליט"א, אשר עומד בראש המוסדות, וישתתפו בה רבנים, ראשי ישיבות, דיינים ואישי ציבור ידועים.

"אורח הכבוד" של הערב יהיה הרב פנחס שפירא, חתנו של כ"ק האדמו"ר מסדיגורה שליט"א, אשר פועל ועושה לטובת מוסדות סדיגורה. נאום הכבוד יהיה הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמת", אשר נענה לבקשת מנהלי המוסדות לכבד את המעמד בהופעתו. כן יברך ח"כ הרב אברהם יוסף שפירא, יו"ר ועדת הכספים, אב"ד של אורח הכבוד, ידיד המלוה מלכה הרה"ג הרב שלמה רפאל, חבר בית הדין הרבני בירושלים.

מנכ"ל מוסדות סדיגורה, הרב חיים יצחק כהן, ימסור סקירה מקפת על התפתחותם של המוסדות, תוך הדגשה של התקדמות בניית מרכזי המוסדות ב"קרית סדיגורה" הנמצאים בשלבי גמר ועל ההתמודדות הקשה באחזקה השוטפת, המכבידה על המשך תנופת הפיתוח עם תקוה להיענות הציבור לעזרת המוסדות.

ההנהלה בטוחה, כי חסידי ואוהדי בית רוזין ישכו לבוא לסייע להקלת מצוקתה הכספית החמורה הפוקדת את המוסדות בעין יפה וברוח נדיבה.

ערעור על החלטה לעקור כלייה ממפגר

פרקליטות המדינה מבקשת מבית המשפט העליון לאפשר לה לערער על ההחלטה בית המשפט המחוזי בבאר שבע, לכריתת כלייה מגוף מפגר ולשתול אותה בגוף אביו.

הפרקליטות הגישה את הבק־שה אתמול לבית המשפט העליון, בעקבות החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע מלפני כשבו־עיים, לאפשר כריתת כלייה מגוף מפגר ולשתול אותה בגוף אביו. (עתי"ם)

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

אודסר דב ודבורה	בן	לוי יצחק וג'ולה	בן
אידלשטיין שמחה וחניה	בת	לוי מאיר ומרים	בת
אסרג'י יצחק ומזל טוב	בת	לחיאני מרדכי ומרים	בת
איינהורן שאול ורחל	בת	לפקוביץ אברהם ואסתר	בת
אסולין יהודה ושמחה	בת	מלמד יהונתן ומרים	בן
אסייתי רפאל ודינה	בן	מרגלית יהודה ושרה	בת
אייזן אהרון וחנה	בת	מזרחי משה ורחל	בת
אלקיים נעמי והוד	בת	מליק אשר ורבקה	בן
ברזילי דרור ואביגיל	בת	מארק אברהם ואוה	בת
בלומנטל ישראל ורחל	תאומים	מסבבר יעקב ואורה	בת
גרינפלד אהרן ושולמית	בת	מרי שלמה ורבקה	בת
גליק ישראל והדסה	בת	סויסה אברהם ומלכה	בן
גינץ יהודה ודליה	בן	סקולסקי שמעון ומלכה	בת
גלנט מנחם ושושנה	בת	עמר מיכאל וגליה	בן
גפנר מיכאל ורחל	בת	עברי עזרא ואריאלה	בת
דנגור יהודה ודבורה	בן	עוקבי אילן ודינה	בת
דניאל יעקב ומזל טוב	בת	פרידמן אברהם ומלכה	בת
דסקל שלמה ופרידה	בן	קרויזר מרדכי ותרצה	בת
הוסנברג יהושע וורדה	בת	קצביאן בועז ולאורה	בת
וויס אברהם ונאוה	בת	קורן איבול	בת
חנניאב אהרן ונאוה	בת	קלמן יואל ורבקה	בן
זורגן נתן ונחמה	בת	רזי יעקב ווילמה	בן
סויסו ציון ואהובה	בת	שטרן אברהם ופרומה	בן
ירחי יעקב ומיכאלה	בת	שישא אהרן חלדה	בן
ירחי חיים ואהובה	בן	שילו אברהם ויפה	בן
כהן דוד ומלכה	תאומים	שובקס אברהם ורחל	בת
כהן יצחק ותמר	בן	שיף בצלאל ומרים	בן
לנבו גפרי וצביה	בת	שמורלר בנימין ורחל	בן
		תג'ר רמי ושמחה	בת

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

קניתי בזול אצל
רפאלי
זה שווה לך!
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

מחשבת
ב"ב: ר' עקיבא 56 טל. 702664, 7512446
ר"ג: רח' צפניה 41 826251
החלה ההרשמה לקורסים שיפתחו מיד לאחר הפסח
במקצועות:
★ הנהלת חשבונות
★ כתבנות
★ מחשבים
★ אנגלית
לגברים ולנשים
לנרשמים כעת 20% הנחה

בס"ד
הודעה חשובה
יצא לאור במהדורת פאר בכרך אחד
ספרי היהודי הקדוש מפרשיסחא ובניו הק'
◇ נפלאות היהודי ◇ כתר היהודי ◇ תפארת היהודי ◇ מעשה נחמיה
ובסופו קונטרס סדר היוחסין מהיהודי הקדוש עד דורנו
להשיג בחנויות לספרי קודש
הפצה ראשית: "אור הספר" מלכי ישראל 41 ירושלים

ספר
אוצר ההלכות
על הלכות פסח (ח"ג)
ליל הסדר — הלכות עריכת הסדר, הסיבה, וארבע כוסות.
מאת הרה"ג יהודה אריה טאוב שליט"א
— להשיג בכל חנויות הספרים —
מהדורה כמות מצומצמת
משני החלקים הקודמים על הלכות בדיקת וביטול חמץ
הפצה ראשית:
מ. פרידמן "מרכז הספרים"
בני ברק, הרצל 2, 03-794114

כלי עבודה, משחקים, מחשבים מקדחות
הכל אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

"סלע" — הדברות מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח ובלי ריח
ללקוחות ללא הוצאת כלים
03-494936

מכון "אור הספר" מלכי ישראל 41 י-ם
ת.ד. 6813 טל. 381429 ירושלים
למנהלי התתי"ם למורים ולמלמדים!
ההגדה המתאימה ביותר ללימוד סיפור יציאת מצרים
הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח
כִּי יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ
מְבֹאֶרֶת וּמְפֹרֶשֶׁת

ב"ה
לתושבי בני ברק!
נפתחה חברת נקיון מעולה
★ שטיפת מרצפות ★ נקיון משרדים ★ נקיון בתים וחצרות לפסח ★ נקיון דירות לאחר בניה ושיפוץ ★ גינון
מחירים נוחים - עבודה מעולה
טל: 03-792855 שמעון טל: 03-900549

האינסטלטור לא הגיע!!!
גם היום וגם אתמול!
צלצל ומיד נגיע
★ גלוי נזילות במכשיר אלקטרוני חדיש
★ ניקוי שורשים מביוב ע"י מכשיר חשמלי חדיש
★ הרכבת כיורים וברזים
★ שיטה מהפכנית להגברת לחץ
שור 03-799996 מחירים נוחים
שרות 24 שעות ביממה
אור ושמור לשעת חרום

תנועת התשובה
מוסדות "אור החיים"
רח' עזרא 1 טל. 02-285580 ירושלים.
מפגן אדיר
היכונו למפגן הרבבה
לחיזוק התורה והיהדות בישראל ובעולם
בראשות מרנן ורבנן הגאונים ראשי הציבור ונכבדים
שיתקיים אי"ה
ביום שלישי י"ב סיון תשמ"ז (9.6.87)
בשעה 19.30 בערב בהיכל הספורט ביד אליהו בתל־אביב
המעוניינים בהפצת כרטיסים ברחבי הארץ יפנו למשרדי ישיבת אור החיים בירושלים רח' עזרא 1
ת.ד. 5512
טל: 02-825588
02-821415/6
הנהלת המוסדות

חדש בגאולה!
מסעדה למפל
רח' יעקב מאיר 7, י-ם, טל: 243319
בהשגחת הבד"צ של העדה החרדית ירושלים
בואו לטעום משפע המטעמים שהכנו עבורכם:
★ כל סוגי בשר ★ קישקע, טשולנט
★ סלטים למיניהם ★ קוגלים שונים
★ דגים, גפילטע פיש ★ מרקים נהדרים
★ והכל טרי יום יום ★
שירות אמין ואדיב להתראות
אצל א. למפל

דגון חברה למכירות פומביות
מזמינה למכירה פומבית של כלי כסף, פריטי יודאיקה חשובים, עתיקות, תמונות ושטיחים,
שתתקיים בבית אסיה רח' וייצמן 4, ת"א ביום רביעי 25 במרץ בשעה 19.30
תצוגה מוקדמת תתקיים בבית אסיה בימים:
ראשון 22 במרץ בשעות 16.00 - 20.00
שני 23 במרץ בשעות 10.00 - 20.00
שלישי 24 במרץ בשעות 10.00 - 20.00
רביעי 25 במרץ בשעות 10.00 - 14.00

תכשיטים וזהב עדיין במחירי פורים
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

מבצע מיוחד לפסח!
אצל בתיה
המבצע הגדול לילדות ונערות במחירים הנוחים ביותר
★ חליפות ★ שמלות ★ מכנסים לילדים ★ חצאיות ★ חולצות ★ מתנות לתינוק
להתראות ברח' ירושלים 52 בני ברק פתוח בערב עד 8

דרושה מיידית חנות בשכירות
נא להתקשר 02-224875

בס"ד
נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו
אל כל ידידינו ומכרינו בירושלים, בבני ברק ובכל אתר ואתר, תשמש זו הזמנה אליכם אישית, (היות ולא שלחנו הזמנות פרטיות).
מתוך שבח והודיה להשי"ת הננו שמחים להזמינכם בזה לשמחת נשואי בנינו היקרים
בנימין בינוש נ"י עב"ג חנה תחי'
החופה תתקיים בס"ד ביום ג' כ"ב אדר
בשעה 5.15 — לפני השקיעה
באולמי מלכי ישראל, רח' מלכי ישראל 36
קבלת אורחים עד שעה 7.30, ומשעה 9.30
בן ציון הולנדר ורעיתו — פסח יהודה שנברגר ורעיתו
לונדון — ר' יונה מנטל

מחסן הלבשה דברי חיים 24 קרית צאנז
פתוח כל ערב בין השעות 7.00 — 9.30
עד החג פתוח גם במוצאי שבת מ־9.30 — 8.00
הזדרזו פן תאחרו את מלאי
הביגוד החדש של החג!!!
הגיעו גרביונים יפהפיים לחג, גרבי כותנה במבחר דוגמאות, מבחר גדול מאד של אוברולים חגיגיים לתינוקות ולילדים, חליפות לתינוקות שדוול ארוך לעונת המעבר, חולצות בנים בכמה דוגמאות, חולצות לבנות לפעוטות, מכנסיים חגיגיים לילדים, ומבחר גדול של מכנסי גולדסקס, סינרי חלוק בכל המידות, ועוד ועוד...
הקדימו קניותיכם לחג! סיסמתנו: הכל ובזול!!

לפסח שי הולצה לכל קונה חליפה!!!
אופנה ותדמית
רומן
"בגיר"
מבחר החליפות
לקיץ הגיעו!!!
20% הנחה
באליק 24 רמת־גן
קניון אילון
ROMAN
בית העסק הנבחר 1987

תכשיטים מלאכותיים
★ אקסלוסיביים ★ מרהיבים ביופים
★ דגמים בלעדיים ★ תנאי תשלום נוחים
20% הנחה
ג'ודי אקסלוסיב
ר' עקיבא 79 בני ברק

גרביים וגרביונים
גם גרבים רפואיות
היכן?
אצל ג'ודי כמובן
ר' עקיבא 79 ב"ב

הומור החינוך
רח' חזון איש 2 ב"ב
30 יום קודם החג
מבצע אדיר
של פורצלן בהוצאה
והוציך חיוור
במבחר דגמים
סלוק של סידרי
"לוגיסטיבה"
השובים בעולם במחירים זולים
יותר, מתוצרת הארץ

ישיבת "מאור עינים"
ע"ש הסבר קדישא מטשערנוביל זצוק"ל
מיסודו של כ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא זצוק"ל
בנשיאות בניו כ"ק האדמו"ר"ים שליט"א
בס"ד
מתכבדים אנו בזה להזמין את מע"כ אנ"ש ידידינו ואוהדינו הי"ו
למסיבת מלוה מלכה חגיגית
שתתקיים בעי"ה במוצש"ק ויקהל־פקודי (החודש)
אור לכ"ח באדר תשמ"ז בשעה 8.30
באולמי "וגשל" רח' מלצר 13 בני ברק
בראשות:
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בהשתתפות רבנים, אדמו"ריים, ראשי ישיבות תורה ואישי צבור
כבוד רב ועונג גדול יהא לנו להסב יחד
המצפים להופעתכם
ההנהלה
תחבורה לאולם: קוים 1, 54, 61

יריד הכיפות
רח' אשתורי הפרחי (מול בית מרקחת כצלה)
חידשנו את המלאי
לקראת החג מכל הסוגים ולכל החוגים
פנוה כל עם אחיהיצ קם לפנות

השם מדבר בעד עצמו
אצל אנגל
רח' השומר 59 פינת רוזנהיים ב"ב
הקדימו קניותיכם לחג!
דברי חורף במבצע 20%-30% הנחה עד סוף המלאי
מבחר גדול של מכנסיים גולסקס, עורי, שי מכנסי מול 10%-20% הנחה
חולצות לבנים ולגברים במבחר גדול עורי רודה ועוד
לבנות מבחר עצום לחגים, אורה, פנינה, פטיטו, קלסיק
גרביונים יפיפיים לילדות תוצרת ארה"ב ואירופה
גרבי כותנה לילדים ולגברים.

מבצע
שיק מודל
מבצע ז'קטים חיסול סוף העונה
ז'קטים צמר ב־120 ש"ח גם במידות גדולות
מעילי גשם 100 ש"ח
מעילים צמר ב־200 ש"ח, בתשלומים
חולצות וסוביקות למעבר ולקיץ דוגמאות חדשות
רח' קלישר 46 ת"א 03-857186, 03-869118 ליד מגדל שלום

היהלום
רח' שלמונציון המלכה 34-1 י-ם
טלפון: מסרד - 245863 בית - 344682
★ שרותי נקיון ופוליש
★ ניקוי ותיקון שטיחים
★ סידור דירות וחזרי מדרגות
מבצע הנחות לקראת חג הפסח
עבודה באחריות

מפעל הכללי ללומדי המשניות החדשיות
בהנהלת רבנים ובע"ב חשובים ובפקוח האדמו"ר מטולנא שליט"א
הפסגה 60, ת.ד. 16326 בית וגן ירושלים 02-419541 (אחה"צ 5-6)
ב"ה
הודעה לנבחנים
מבחן מס' 20 על מסכת נדרים יתקיים ביום שלישי כ"ג באדר תשמ"ז, החל משעה 7.00, והמבחנים יחולקו עד שעה 7.15 בערב.
מודעה זו נתרמה למפעל המשניות ע"י
בִּיג—בֶּן טורס BIG-BEN TOURS
רח' עקיבא 115, בני ברק 51368
טלפון 707735, 03-706670
הנבחנים מתבקשים ללמוד החודש לע"נ הרה"ח ר' נחום יואל (הלפרין) בן הרה"ח ר' חיים יעקב זצ"ל (בתוך השנה מהפטירה).
★ "עשר בשביל שתתעשר — ונותנים לעמלי תורה". מס' חשבוננו בבנק הדואר 6-48827-4.
המבחן הבא יתקיים בס"ד ביום שלישי ר' באייר בשעה 7.00 בערב במקומות הקבועים, תורה נשים — חלק א'. על הנבחנים לעקוב אחר הפרסום ביום שישי שלפני כל מבחן.
תודה וברכה לכל המארגנים והמסייעים להצלחת הבחינות. ההנהלה

ענבי ירושלים

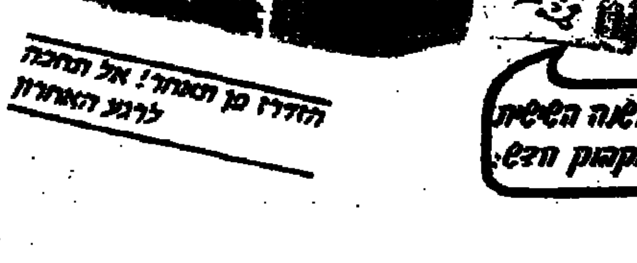

הזדרז כן תאחר! אל תחכה לרגע האחרון
אין מיץ ענבים טבעי 100% ליד השנה השישית
זה עיקר כשר לפסח ומלא הבקבוק חדש
מודיע
כי ניתן להשיג מיץ ענבים טבעי 100% אדום ומתוק, ללא שום תוספת כלשהיא.
שיוצר בתכלית הכשרות וההידורים בהשגחה המהודרת של בד"ץ העדה החרדית עוה"ק ירושלים ממולא בבקבוקים חדשים במחיר השווה לכל נפש.
פרטים והזמנות — ענבי ירושלים. ירושלים: 823717 — 02-821023 בני־ברק: 03-788294

פנטסטיק פלסטיק
שמירת הריהוט לשנים
ציפויי ניילון
לספות כורסאות וכסאות
★ עבודה מקצועית ★
מתקבלות הזמנות
גם למרכז הארץ
02-538001 ★ 02-810072

"רז־קרן"
אופנה עילית
לקראת חיסול המלאי
הנחות גדולות
עד 50%
זה השבוע האחרון
שבו תוכלנה לרכוש מיצירותינו במחירים שכאלה
אל תחמיצו!
ר' טרפון 4 ב"ב

נגרית
ששון בן יוסף
ארונות קיר, חדרי שינה, מיטות נפרדות לזוגיים
מטבחים בסגנון כפרי וחדיש
ביצוע מעולה, סבדיר־פגל
תכנון ועיצוב פנים — עצמי
תצוגה מתמדת במקום
לפסח!
פלטות פורמיקה ושיש למטבח
ת"א, רח' השומר 20 (פינת אבר־בנאל) טל. 313475, 828505

מבצע מגן־טף
מעקה 80 ס"מ 21 ש"ח — מעקה 100 ס"מ 25 ש"ח + מע"מ
טלפון (03)783255

המבצעים נמשכים
רק אצל
רפאלי
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק